

**ВІДКИДАЄМО НАКЛЕПИ УКРАЇНОФОБІВ
НА
1-шу УКРАЇНСЬКУ ДИВІЗІЮ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ
(ДИВІЗІЮ «ГАЛИЧИНА»)
Збірник матеріалів**

Впорядкував Роман Колісник

Братство кол. вояків 1-ої УД УНА

2001

ВІДКИДАЄМО НАКЛЕПИ УКРАЇНОФОБІВ
НА
1-шу УКРАЇНСЬКУ ДИВІЗІЮ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ
(ДИВІЗІЮ «ГАЛИЧИНА»)
Збірник матеріалів

Впорядкував Роман Колісник

Братство кол. вояків 1-ої УД УНА

2001

3 Indianola Drive, Etobicoke, ON, Canada, M9C 3P1

ВСТУПНЕ СЛОВО

НАКЛЕПИ на Українську Дивізію спонкукали нас зібрати матеріяли, які опрокидують й заперечують багатословні, безпідставні наклепи-дефамацию на Українську дивізію, поширювані головно Центром Візенталя та його відділом у Торонті. В останній час до цього долучилася Yorkshire Television Station, яка випустила телефільм *SS in Britain*. Цей фільм з маніпульованими інтерпретаціями та «свідченнями» показано спершу в Канаді на History Channel, а згодом у Британії на Independent TV. Показ фільму попередила шалена кампанія в засобах масової інформації (ЗМІ) проти українців, зокрема проти дивізійників, які живуть в Англії. Їх найбільше й найширше повторювали польські ЗМІ, додаючи від себе відповідні дерогативні коментарі. (Їх у цьому збірнику немає сенсу повтоювати).

У цьому пакеті є документи канадського уряду з 1951 року, коли дивізійникам дозволено емігрувати до Канади, частина звіту Комісії для досліду перебування воєнних злочинців у Канаді під головуванням судді Жуля Дешена, що відноситься до Дивізії, протестні листи Об'єднання Українців у Великій Британії та Конгресу Українців Канади на наклепи Центру Візенталя й фільму *SS in Britain*, як теж інші документи.

Включено відгуки ЗМІ у світі, головно в Україні. Правда, в Україні подекуди зустрічаються неточності. Наприклад, популярно називають «СС дивізія Галичина». Дивізію заборонено було називати «СС», а її вояків SS-Mann. Її назва була «14-та гренадирська дивізія військ СС (галицька ч. 1), (згодом змінено «галицька» на «українська»). Пишуть теж, що «вояки Дивізії присягали на вірність Гітлерові», але не додають: «Гітлерові як головнокомандувачеві німецьких збройних сил у боротьбі проти більшовизму». (Німецькі вояки мали іншу форму присяги). При кінці війни вояки Дивізії склали присягу на вірність українському народові. Дехто пише, що Дивізія була сформована як «поліційне з'єднання», що не відповідає правді—вона діяла від початку до кінця свого існування як фронтова частина й не боролася проти західних альянтів. Зрештою, одна дивізія мала дуже малу бойову силу; значення її було у політичному аспекті. Може й тому досі їй присвячують незмірно великий розголос. (Деякі статті друкувалися у кількох часописах).

Слід підкреслити активну роллю в цій акції Майкела Мельника з Англії та Михаїла Логуша з США, двох авторів великих праць про Дивізію. Особливу подяку складаємо академікові Миколі Мушинці в Словаччині за його наукову експедицію на місце побуту вояків Дивізії й докази маніпуляції фактів продуцентами фільму. Його статтю з Інтернету використали ЗМІ в Україні, Польщі, Америці.

Посилаємо цей матеріял для Вашої інформації та евентуального використання.

Інформації про Дивізію є теж на Інтернеті: <http://www.infoukes.com/galiciadivision/>

Головна управа

Торонто, 30 липня 2001 р.

Інформативний листок

1-ша Українська Дивізія Української Національної Армії (Дивізія «Галичина»)

Боротьба за відбудову Української держави велася багатьма поколіннями й коштувала багато жертв. Ограничившись тільки до 20-го століття, пригадаймо боротьбу Дієвої Армії Української Народної Республіки, Гетьманської України, Української Галицької Армії (УГА), Українських Січових Стрільців (УСС), Січових Стрільців (СС), Карпатської Січі та, врешті, під час 2-ої світової війни—Дружин Українських Націоналістів (ДУН), Української Повстанської Армії (УПА) та 1-ої Дивізії Української Національної Армії (1-ої УД УНА).

Між двома світовими війнами продовжувала боротися проти окупантів підпільна Українська Військова Організація (УВО), пізніше її наступниця Організація Українських Націоналістів (ОУН), які діяли головню на західних українських землях. В Радянській Україні спротив більшовицькій владі та все те, що нагадувало про самостійність, режим безпощадно нищив провокаційними процесами, розстрілами та засланнями. Найстрашнішим, однак, засобом нищення народу став на початку 1930-их років штучно викликаний голод, внаслідок якого згинув понад сім мільйонів населення України. Відбувся геноцид своєю величиною не відомий в історії людства.

Боротьба за державність продовжувалася і наш народ не пропускав жодної нагоди, щоб в цьому змагу не використати в різних часах та не завжди у сприятливих умовах, часом навіть під чужими прапорами й в чужих уніформах. Така доля припала в 1-ій світовій війні УСС, у 2-ій—1-ій УД УНА.

Серед західного українського суспільства на початку 1940-их років утвердилася опінія, що дальша боротьба за українську державність вимагатиме організованої військової сили. Самочинно почали творитися у підпіллі відділи самооборони, які зчасом стали частиною того військового процесу, що пізніше ввійшов в історію під назвою Української Повстанської Армії. Коли в 1943 році у Львові проголосили набір добровольців до Дивізії «Галичина», Український Центральний Комітет (УЦК) та комбатанти Визвольної боротьби 1917-1921 рр. піддержали ідею губернатора Галичини Вехтера. Вони роздумували, що німці, як постановили, то таки створять дивізію, але тоді українська сторона не матиме жодного впливу на її долю. Розважаючи дальше, сподівалися злагіднення терору німецької влади, який в той час значно збільшився на українських землях. За малі провини, а то й без причини тяжко карали, розстрілювали, а молодих забирали силою на роботи до Німеччини. По Сталінграді перспективи німецької перемоги зменшилися до зера, а Червона Армія поволи, але впевнено, просувалася на захід.

Україна опинилася між двома гігантами, які, не перебираючи в засобах, нищили один одного. Через аналогію до 1-ої світової війни українці думали, що війна може закінчитися на наших землях хаосом; одні програють мілітарно, а тоді постане можливість до революції та громадянської війни за самостійність поневолених народів. Цей останній аргумент, тобто потреба набуті військово знання, щоб стати на службу своєму народові в затяжній боротьбі за державу промовляв до молоді. І вона голосилася масово.

Зацікавлені знають про долю Дивізії. Дивізію було зорганізовано. Німецькі організатори старалися зменшити національне обличчя Дивізії, називаючи її «галицькою». На уніформах вояки носили галицького лева. Дивізія була у частинах військ-СС, бо воєнні закони не дозволяли на вербування до вермахту мешканців окупованих німцями земель. У військ-СС було 29 чужонаціональних частин, між ними дві лотиські й одна естонська дивізії, дві російські дивізії під командування генерала Андрія Власова, Козацький корпус та інші частини. Слід підкреслити, що по німецькому боці воювали проти більшовизму і Сталіна сотні тисяч росіян, найбільше число з усіх народів Сходу Європи.

Щойно при кінці війни в Німеччині створився Український Національний Комітет, що його очолив генерал Павло Шандрук. Рівночасно проголошено творення Української Національної Армії і призначений Президентом УНР в екзилі Андрієм Лівичким на командувача генерал Шандрук приступив до її формування. Дивізія «Галичина», яку німецьке командування перейменувало на «українську», що була найбільша українська регулярна військова частина в 2-ій світовій війні, стала основою УНА як перша її дивізія. Все вояцтво Дивізії склало присягу на вірність Українському народові:

Присягаю всемогучому Богові перед Святою Його Євангелією та Животворящим Хрестом, не шкодуючи ні життя, ні здоров'я, скрізь та повсякчас під Українським Національним Прапором боротися зі зброєю в руках за свій Народ і свою Батьківщину—Україну. Свідомий великої відповідальности присягаю як вояк Українського Національного Війська виконувати всі накази своїх начальників служняно й беззастережно, а службові доручення тримати в таємниці. Так нехай мені в цьому допоможе Бог і Предиста Мати,—амінь.

руках за свій Народ і свою Батьківщину – Україну. Свідомий великої відповідальності присягаю як вояк Українського Національного Війська виконувати всі накази своїх начальників слухняно й беззастережно, а службові доручення тримати в таємниці. Так нехай мені в цьому допоможе Бог і Предиста Мати, – амінь.

Цим актом Дивізія формально вийшла з-під юрисдикції німецької Зброї-СС, що жодна інша чужонаціональна формація не зробила.

Кинули Дивізію на фронт в околиці Бродів. Там її разом з німецькими дивізіями розбили. Після битви під Бродами понад три тисячі вояків Дивізії вступило в лави УПА. Ті, що залишилися на рідних землях чи попали в полон, відбули свої присуди в таборах ГУЛАГу, де їх багато загинуло.

З решток і нових поповнень зформовано нову дивізію, яка брала участь в боях з комуністичними партизанами на Словаччині та на території тодішньої Югославії. Кінець війни застав її на фронті в околиці Грац-Фельдбах в Австрії. Згодом полон та мандрівки по країнах західного світу.

Мілітарно беручи, як військова одиниця в 2-ій світовій війні, в котрій змагалися армії й групи армій, Дивізія не могла мати й не мала великого значіння в бойових операціях. Її сила – це сила ідеї, ідеї незалежності Української Держави.

Колишні вояки, розбившись по країнах заходу, поселилися особливо на північно-американському континенті, і більшість з них продовжувала боротьбу за українську справу мирними методами.

І так: визначний вчений професор Володимир Кубійович, який був головою Українського Центрального Комітету, до речі, єдиної урядово визнаної української допомогової організації в Генеральному Губернаторстві (такі організації мали теж поляки і спочатку євреї), підтримав творення Дивізії разом з ветеранами Українських Визвольних Змагань, багато з котрих згосилося на службу до Дивізії. Після війни професор Кубійович став редактором і видавцем монументального твору «Енциклопедії Українознавства» (українською та англійською мовами).

Багато кол. вояків Дивізії повернулося до школи. Деякі стали професорами вищих навчальних закладів, визначними бізнесменами, професіоналістами, журналістами, письменниками, священиками, а двох висвячено на єпископів – православної і греко-католицької церков. В громадському житті вони працювали або очолювали молодіжні, церковні, суспільні, фінансові організації.

Колишні вояки Дивізії вважають, що їх роля не закінчена. Вони бажать допомогти в розбудові держави – хто чим може. Сьогодні в них існує єдиний ідеал: закріплення своєї Української держави.

Сподіваємося, що наша Вітчизна – Українська держава – оцінить жертви живих і полеглих воїнів у 2-ій світовій війні і визнає їх як борців за її волю.

Фальшиві оскарження проти Дивізії та дивізійників

Провірювання Дивізії та дивізійників почалися зараз після закінчення війни.

Доля дивізійників у СРСР відома: згідно з тодішнім законом, їх суджено як «зрадників вітчизни». Як не дивно, але ця стаття кримінального кодексу СРСР залишилася в кодексі незалежної України, і дивізійникам відмовляють чи навіть касують попередньо дану «реабілітацію». Фальшиві закиди проти дивізійників, як в минулому, так і в теперішній час, включно з заявами урядових і комуністичних кіл у незалежній Українській державі, далі появляються.

Дивізійники на Заході пройшли провірювання советською комісією в таборі в Белярії в Італії та англійською військовою місією. У листі Британського міністерства закордонних справ до Канадського дому (посольства) в Лондоні в 1950 році зазначається: «Ні тоді, ані згодом не виявлено жодної евіденції, котра натякала б, що хтобудь з цієї групи воював проти Західних альянтів чи поповнив злочин проти людства». І далі: «Ані Совеський, ані інший уряд не зробили специфічних оскаржень проти будь-якого члена цієї групи».

Подібні провірювання пройшли дивізійники в американському полоні – советської місії і американських чинників.

Створена Канадським урядом у 1985 році Королівська комісія для розшуку воєнних злочинців, під керівництвом судді Жульє Дешена; після двох років прослідження Комісія опублікувала свій звіт, в якому підкреслила: «Обвинувачення членів Дивізії у воєнних злочинах ніколи не були доказані, ані в 1950 р., коли їх вперше видвигнено, ані в 1984 р. коли їх повторено, ані тепер перед цією Комісією».

Головна управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

Торонто, 5 червня 1997 року

Information Letter

The struggle for the independence of Ukraine was waged by many generations at the cost of many lives.

In the 20th century alone there were the Ukrainian Sichovi Striltsi (1914), the Ukrainian National Army (1917), the Ukrainian Galician Army (1918), the Carpathian Sich (1938), and during World War II the two Ukrainian Legions, the Ukrainian Insurgent Army and the 1-st Division of the Ukrainian National Army.

Between the two World Wars there were the Ukrainian Military Organization and later its successor, the Organization of Ukrainian Nationalists, which operated mainly in western Ukraine. In Soviet Ukraine any attempt to organize Ukrainian national or even cultural institutions reminiscent of independence was brutally destroyed by show-trials and executions or deportations to the gulags. Yet the most horrendous means of destroying the nation was the state-instituted famine in 1932 - 33 in which over seven million perished. It was genocide of a magnitude unknown in the history of mankind.

In spite of all this the struggle for independence continued. Every opportunity was used for that purpose, though not always in favourable conditions, sometimes in foreign uniforms as in the case of the Ukrainian Sichovi Striltsi in WW I and the Ukrainian Division in WW II.

The Ukrainian Division was created when it was evident that Germany would lose the war. Even in those circumstances the Germans were suspicious of Ukrainian motives and imposed strict controls on the Division. They banned all national symbols and even the use of "Ukrainian" or "Ukraine", naming it the "Galician" Division. The insignia on the uniforms was not the Trident but the Galician lion.

Only towards the end of the war a Ukrainian National Committee headed by general Pavlo Shandruk was formed in Germany. At the same time the formation of the Ukrainian National Army began under the command of general P. Shandruk who was appointed by President in exile of the Ukrainian Republic, Andriy Livytskyj. The Division, by that time renamed by the Germans from "Galician" to "Ukrainian", became the 1-st Division of the UNA. The Division immediately took the oath of allegiance to the Ukrainian nation. Also the formation of the 2-nd Division began.

The motives for creating military units in foreign armies in both World Wars were the same as in cases of other subjugated nations - to have at their disposal at an opportune moment a fully trained and battle experienced unit to form the nucleus of a national army. This indeed happened in WW I with the unit of the Sichovi Striltsi that formed the nucleus of the Ukrainian Galician Army. In WW II history took a different course.

БРАТСТВО

кол. вояків 1-ої Української дивізії («Галичина»)
Української Національної Армії

Братство дивізійників—як популярно називають цю організацію—мало свій початок в Новому Ульмі, в Німеччині, коли-то 10-11 грудня 1949 року відбулися перші наради колишніх вояків Дивізії «Галичина», яка під кінець 1-ої світової війни стала 1-ою Українською Дивізією Української Національної Армії. На зборах обрано Підготовчу комісію для виготовлення статуту й скликання першого з'їзду. Головою Комісії було обрано о. Михайла Левенця, головного капеляна УД.

Перший З'їзд Братства відбувся 29-30 квітня 1950 року в Мюнхені. На ньому затверджено статут та обрано Управу, яку очолив о. Михайло Левенець. Основна мета Братства: «Об'єднати всіх колишніх вояків 1-ої УД УНА, медсестер і «юнаків і юначок протиповітряної оборони» (які були включені до Української Національної Армії) на засадах християнської моралі, національної солідарності і державної незалежності».

Цілі та напрямні Братства:

- * Вжити всіх заходів, щоб забезпечити хворих і непрацездатних дивізійників та їх родини.
- * Нав'язати контакти з колишніми дивізійниками в країнах їхнього поселення та створити там активні станиці.
- * Бути координаційним і репрезентативним тілом всієї діяльності колишніх вояків Дивізії.
- * Створити дивізійний музей-архів.
- * Плекати ідею побратимства та товариства по зброї.
- * Інформувати про мету Дивізії та Братства в засобах масової інформації.
- * Створити фінансову базу для діяльності Братства.

Незабаром Братство почало свою діяльність в США, Канаді, Австралії, Аргентині, Німеччині.

У Великій Британії, в якій опинилося найбільше дивізійників й де вже діяла всеукраїнська комбатантська організація—Об'єднання б. Вояків Українців—Братство домовилося не відкривати своїх станиць й тим самим втримувати єдність у ветеранській діяльності.

Із проголошенням незалежності Української держави засновано Галицьке Братство кол. вояків 1-ої УД УНА, з осідком Крайової Управи у Львові. Сьогодні Галицьке Братство має чотири Станиці. Від того часу одним з основних завдань Братства діяючи є фінансова допомога побратимам в Україні, які були суджені й переслідувані за часів радянської влади, та втримання меморіального цвинтаря в селі Червоне біля Золочева, на якому перепохороняються тлінні останки знайдених вояків Дивізії, полеглих у боях під Бородами.

Сьогодні в Україні відкрито секції експонатів про Дивізію «Галичина» у Музею Збройних Сил України в Києві, в Музею Історії Визвольних Змагань у Львові, у окремому Дивізійному музею при школі ім. Маркіяна Шашкевича у Львові та регіональних музеях у Бородах і Яремчу.

Важливою ділянкою діяльності Братства стала виданича діяльність. Братство видало багато книжок з дивізійною тематикою, щоб заперечити більшовицьку пропаганду та виявити справжню мету вояків Дивізії—змагатися за українську державність. Братство видавало свої журнали: «Вісті» Братства в Німеччині, котрих появилася 140 чисел (від 1951 до 1971 років), та «Вісті комбатанта» Нью-Йорк—Торнто, яких досі вийшло 227 чисел.

Впродовж свого існування Братство виявило громадську обов'язковість, енергійно підтримувало морально й матеріально українські центральні організації, фінансувало ряд всеукраїнських проєктів. Крім цього, дивізійники були багаточисельно репрезентовані в усіх галузях професійного життя, займали провідні пости у важливих установах і організаціях, включно з головами таких організацій як Світовий Конгрес Вільних Українців (тепер Світовий Конгрес Українців), Конгрес Українців Канади, Українське Національне Об'єднання і ін. Видали з-поміж себе велике число підприємців, науковців, душпастирів, журналістів, письменників.

З їх лав вийшли чотири владика Української Католицької Церкви, Української Півославної Церкви й Євангельсько-Баптистського Об'єднання.

Торонто, 30 червня 2001 р.

CANADA
DEPUTY MINISTER
OF
CITIZENSHIP AND IMMIGRATION

Ottawa, June 8th, 1960.

MEMORANDUM TO-

Mr. C.E.S. Smith

At its meeting on Wednesday, May 31st, the Cabinet has agreed that Ukrainians, presently residing in the United Kingdom, be admitted to Canada notwithstanding their service in the German army provided they are otherwise admissible. These Ukrainians should be subject to special security screening, but should not be rejected on the grounds of their service in the German army.

For your necessary action.

(Sgd) Laval Portier
Deputy Minister.

(File B53802)

exhibit 5

DEPARTMENT OF CITIZENSHIP AND IMMIGRATION
IMMIGRATION BRANCH

INTRADEPARTMENTAL CORRESPONDENCE

CONFIDENTIAL

OUR FILE: 302-9

TO: MEMORANDUM

YOUR FILE:

FROM: District Superintendent, Winnipeg.

DATE: June 16th, 1950.

SUBJECT Ukrainians (Surrendered Enemy Personnel) in the United Kingdom.

The Department is now in a position and prepared to deal with Ukrainians (Surrendered enemy personnel) at present residing in the United Kingdom. Those concerned may be admitted to Canada, notwithstanding their service in the German Army, provided they are admissible in accordance with the provisions of P.C. 2743, are in good health, and are in possession of a travel document or affidavit establishing the identity of the holder which may be accepted in lieu of a passport.

Applications for the entry of these Ukrainians will be submitted by the relatives in Canada and developed in the usual manner. However, the applications cannot be finally approved until advice is received from the R.C.M.P. that both the applicant and the proposed immigrant are fully cleared from the standpoint of security screening.

This memorandum cancels previous instructions bearing on persons coming within this particular category with which we formerly could not deal.

R. N. MUNROE

District Superintendent.

Immigration Branch (RC 76, Volume 656, file B53802, pt.2)

PUBLIC ARCHIVES
ARCHIVES PUBLIQUES
CANADA

Duplicates of this
Correspondence
Placed on files
500-1
500-2

IMMIGRATION BRANCH

R E S T R I C T E D

HEADQUARTERS

H.Q. Files: ~~500-1~~

B53802

DIRECTIVE NO. 26 (Revised)

January 18, 1951.

SUBJECT: UKRAINIANS (SURRENDERED ENEMY PERSONNEL) IN
THE UNITED KINGDOM

1. This supersedes Directive No. 26 (Revised) dated September 25th, 1950.
2. Ukrainians (surrendered enemy personnel) presently residing in the United Kingdom may be admitted to Canada, notwithstanding their services in the German Army, provided they are admissible according to the provisions of Order in Council P.C. 2856, in good health, of good character and possess a travel document or affidavit establishing the identity of the holder which may be accepted in lieu of a passport.
3. Applications for the entry of these Ukrainians will be submitted in Canada in the usual manner. District Superintendents and Officers-in-Charge of ports or inland offices authorized to approve Forms 55 may forward applications for these Ukrainians directly to the United Kingdom in accordance with standing instructions.
4. In the United Kingdom these Ukrainians must be fully cleared for security before visa is granted.

C. E. Smith
Director.

RECEIVED
JAN 22 1951
C. R.

Checking for War Criminals

L. Scopes, British Foreign Office, to Canada House,
4 September 1950, Replying to Canadian Enquiry
with Respect to the 14th Galician Grenadier Division ...

CONFIDENTIAL

Sir,

With reference to your letter No. AR 408/7 of the 21st August regarding Ukrainian refugees now in the United Kingdom who formerly served in the German armed forces, I am directed by Mr Secretary Bevin to inform you that while in Italy these men were screened by Soviet and British missions and that neither then nor subsequently has any evidence been brought to light which would suggest that any of them fought against the Western Allies or engaged in crimes against humanity. Their behaviour since they came to this country has been good and they have never indicated in any way that they are infected with any trace of Nazi ideology ...

From the reports of the special mission set up by the War Office to screen these men, it seems clear that they volunteered to fight against the Red Army from nationalistic motives which were given greater impetus by the behaviour of the Soviet authorities during their earlier occupation of the Western Ukraine after the Nazi-Soviet Pact. Although Communist propaganda has constantly attempted to depict these, like so many other refugees, as 'quislings' and 'war criminals' it is interesting to note that no specific charges of war crimes have been made by the Soviet or any other Government against any member of this group ...

[sgd.] L. Scopes

...

MINUTES

29 August, [1950]

As will be seen from WR 2384 02685 (1947), these charges have been made against these Ukrainians before, but there is nothing to show that there is any truth in them. Let us inform Canada House of the facts at our disposal

[sgd.] A.W.H. Wilkinson

(Переклад документу)

Перевірка воєнних злочинців

L. Scopes. British Foreign Office [Британське міністерство закордонних справ] до Canada House [Дому Канади],* 4 вересня 1950, відповідь на канадське запитання щодо 14-ої Галицької гренадирської дивізії...

ДОВІРОЧНЕ!

Панове,

У відповідь на Ваш лист ч. AR 408/7, 21 серпня щодо українських біженців, тепер у Британському Королівстві, які служили в німецьких збройних силах, я отримав доручення від міністра Бевіна подати Вам, що під час їхнього перебування в Італії їх провиріла советська й британська місії, і ні тоді, ні пізніше не було евіденції, яка б натякала, що хтось з них воював проти західних альянтів чи зробив якийсь злочин проти людства. Їхня поведінка, відколи вони прибули до цієї країни, була добра і вони ніколи не виявляли, в якийнебудь спосіб, щоб були заражені нацистською ідеологією...

З звітів спеціальної місії, яку створило Міністерство війни, щоб провирити цих людей, виявляється зовсім ясно, що вони зголосилися битися проти Червоної Армії з націоналістичних мотивів, котрі мали більший вплив через дії советських властей під час їхньої попередньої окупації Західної України після нацистсько-советського пакту. Хоч комуністична пропаганда постійно старається представити їх, як і інших біженців, як «квіслінгів» і «воєнних злочинців», це цікаво, що ніколи вони не подали оскаржень воєнних злочинів, – ні совети, ні інші уряди – проти членів цієї групи...

[підписав] L. Scopes

* * *

ПРОТОКОЛ:

29 серпня [1950]

Як можна побачити з WR 2384 02685 (1947), ці оскарження проти цих українців не мають ніякого доказу. Подаємо Канадському домові факти, які ми маємо.

[підп.] A.W.H. Wilkinson.

* Канадське дипломатичне представництво на рівні посольства – перекладач.

**Commission of Inquiry on
War Criminals**

Report

Part I: Public

**Honourable Jules Deschênes
Commissioner**

Ottawa, Canada, 30 December 1986

© Minister of Supply and Services Canada 1986

Available in Canada through

Authorized Bookstore Agents
and other bookstores

or by mail from

Canadian Government Publishing Centre
Supply and Services Canada
Ottawa, (Canada) K1A 0S9

Catalogue No. CP32-52/1986E
ISBN 0-660-12172-7

Canada: \$39.95
Other Countries: \$47.95

Price subject to change without notice

COVER DESIGN

Le groupe Ove Design Group inc.
148 Dalhousie
Ottawa, Ontario
K1N 7C4
613 238-5773

Chapter I-8

WAR CRIMINALS IN CANADA?

1) *Their alleged number*

Over the years various sources, more or less closely related to the matter at hand, have thrown out for public consumption figures allegedly representing the number of war criminals who had found refuge in Canada. The high level reached by some of those figures, together with the wide discrepancy between them, contributed to create both revulsion and interrogation. The sensational allegations concerning Dr. Mengele's connection with Canada were the straw that broke the camel's back: the matter had to be clarified once and for all.

This Commission of Inquiry was entrusted with the task, which it was required to perform within a mercilessly short time frame.

The Commission has made an inventory of the statements published in recent years on the number of war criminals in Canada; this has at once shown how ambiguous those figures can be. One example will suffice to illustrate this point.

Both in his brief before the Commission¹ and in his report to the Solicitor General,² Mr. Sol Littman has ventured the figure 3,000. However, care must be taken in reading the text where that figure appears. In both documents, Mr. Littman does not refer simply—and clearly—to war criminals: he speaks of "war criminals and war-time collaborators". Now, there is more than a slight difference between the two categories: war criminals were collaborators, but surely not all collaborators qualify as war criminals. So a figure which pretends to mix both classes of unsavory characters into a single total may be quite misleading when one rather thinks of war criminals as such. Yet no distinction has been made by Mr. Littman, and the Commission entertains no doubt that his figure of 3,000 applies, in the public mind, to war criminals and war

¹ Exhibit P-18, Part II, p. 1; Part III, p. 1.

² Exhibit P-159, p. 9.

criminals alone. This is the unfortunate result of loose language and somewhat careless public statements.

Now the Commission does not pretend to have carried out an exhaustive review of the figures quoted from time to time as to war criminals in Canada. Nevertheless, a schedule of the relevant statements which it has collected, should help put the problem in focus.

The Commission has compiled 31 statements uttered from 1971 through 1986: by coincidence the earliest and the latest ones come from the same source, Mr. Simon Wiesenthal. The Commission has arranged two different presentations: the first one by order of dates, the second one by increasing numbers of alleged suspects.

1st Schedule

Statements in chronological order

Alleged number of war criminals living in Canada

1971, 19 May	Simon Wiesenthal	<i>Toronto Star</i>	Several hundred
1975, 26 Dec.	Unidentified groups	<i>Montreal Gazette</i>	Over 50
1976, 1 Dec.	Michael Hanusiak	<i>Toronto Star</i>	At least 50
1977, 11 Nov.	Ian Adams	<i>Weekend Magazine</i>	800
1979, 6 March	Robert Kaplan	House of Commons	Over one dozen
1979, 6 March	Maurice Dupras	House of Commons	Some 15
1979, 25 March	Olivia Ward	<i>Toronto Star</i>	Over 1,000
1980, 28 April	Meir Halevi	<i>Globe and Mail</i>	200
1981, January	Interdepartmental Committee	Report to government	50-100
1981, 24 Feb.	Sabina Citron	<i>Globe and Mail</i>	1,000
1981, 29 May	Abraham Cooper	<i>Regina Leader-Post</i>	1,000
1981, 13 July	Irwin Cotler	<i>Ottawa Citizen</i>	At least 100
1981, 15 Sept.	Adalbert Rueckerl	<i>Vancouver Sun</i>	500-1,000
1982, 18 June	David Matas	<i>Toronto Star</i>	50-60
1982, 12 Oct.	Charles Kremer	<i>Windsor Star</i>	Over 2,000
1982, 6 Nov.	Dept. of Justice	<i>Toronto Star</i>	Handful
1982, 6 Nov.	RCMP	<i>Toronto Star</i>	80-100
1982, 6 Nov.	Irwin Cotler	<i>Toronto Star</i>	75-100
1983, 13 March	Robert Kaplan	<i>Toronto Sun</i>	Over 100
1983, 13 April	Irwin Cotler	<i>La Presse</i>	Maybe 1,000
1983, 5 July	Jewish Defence League	<i>Globe and Mail</i>	Maybe 1,000
1983, 21 July	Adalbert Rueckerl	<i>Globe and Mail</i>	1,000
1983, 21 Nov.	Solicitor General Department	<i>Globe and Mail</i>	100
1983, 21 Nov.	Edward Greenspan	<i>Globe and Mail</i>	2,000

1st Schedule (continued)

Statements in chronological order

*Alleged number of war
criminals living in Canada*

1984, 24 Jan.	Sol Littman	<i>London Free Press</i>	2,000
1984, 8 Nov.	Sol Littman	<i>Toronto Star</i>	3,000
1985, 16 Jan.	Simon Adler	<i>London Free Press</i>	1,000
1985, 25 Jan.	Sol Littman	<i>Toronto Star</i>	3,000
1985, 7 Feb.	John C. Crosbie	House of Commons	Relatively few
1985, 23 August	Sol Littman	Report to Solicitor General	2-3,000
1986, 16 May	Simon Wiesenthal	<i>New York Daily News</i>	6,000 ³

The above schedule shows that the issue of war criminals really came into the limelight in Canada in the early 1980s and that, since the beginning of 1983, the figures quoted by outside interveners never fell below 1,000.

2nd Schedule

Statements in increasing order of figures

*Alleged number of war
criminals living in Canada*

1982, 6 Nov.	Dept. of Justice	<i>Toronto Star</i>	Handful
1985, 7 Feb.	John C. Crosbie	House of Commons	Relatively few
1979, 6 March	Robert Kaplan	House of Commons	Over one dozen
1979, 6 March	Maurice Dupras	House of Commons	Some 15
1976, 1 Dec.	Michael Hanusiak	<i>Toronto Star</i>	At least 50
1975, 26 Dec.	Unidentified groups	<i>Montreal Gazette</i>	Over 50
1982, 18 June	David Matas	<i>Toronto Star</i>	50-60
1981, Jan.	Interdepartmental Committee	Report to govern- ment	50-100
1982, 6 Nov.	Irwin Cotler	<i>Toronto Star</i>	75-100
1982, 6 Nov.	RCMP	<i>Toronto Star</i>	80-100
1983, 21 Nov.	Solicitor General Department	<i>Globe and Mail</i>	100
1981, 13 July	Irwin Cotler	<i>Ottawa Citizen</i>	At least 100
1983, 14 March	Robert Kaplan	<i>Toronto Sun</i>	Over 100
1980, 28 April	Meir Halevi	<i>Globe and Mail</i>	200

³ The Commission has ascertained from the *New York Daily News* that this figure is correct and is not the result of a printing error.

2nd Schedule (continued)

Statements in increasing order of figures

			<i>Alleged number of war criminals living in Canada</i>
1971, 19 May	Simon Wiesenthal	<i>Toronto Star</i>	Several hundred
1977, 11 Nov.	Ian Adams	<i>Weekend Magazine</i>	800
1981, 15 Sept.	Adalbert Rueckerl	<i>Vancouver Sun</i>	500-1,000
1983, 13 April	Irwin Cotler	<i>La Presse</i>	Maybe 1,000
1983, 5 July	Jewish Defence League	<i>Globe and Mail</i>	Maybe 1,000
1981, 24 Feb.	Sabina Citron	<i>Globe and Mail</i>	1,000
1981, 29 May	Abraham Cooper	<i>Regina Leader-Post</i>	1,000
1983, 21 July	Adalbert Rueckerl	<i>Globe and Mail</i>	1,000
1985, 16 Jan.	Simon Adler	<i>London Free Press</i>	1,000
1979, 25 March	Olivia Ward	<i>Toronto Star</i>	Over 1,000
1983, 21 Nov.	Edward Greenspan	<i>Globe and Mail</i>	2,000
1984, 24 Jan.	Sol Littman	<i>London Free Press</i>	2,000
1982, 12 Oct.	Charles Kremer	<i>Windsor Star</i>	Over 2,000
1985, 23 August	Sol Littman	Report to Solicitor General	2-3,000
1984, 8 Nov.	Sol Littman	<i>Toronto Star</i>	3,000
1985, 25 Jan.	Sol Littman	<i>Toronto Star</i>	3,000
1986, 16 May	Simon Wiesenthal	<i>New York Daily News</i>	6,000 ⁴

Here one sees the dramatic increase in the figures which, in most if not all cases, are only estimates and, more probably, guesses. They fall into two broad categories: 100 and below, 1,000 and over. For the moment, the Commission will not pass judgment on those figures, other than to note that the discrepancies between them are blatant; and so must be their various degrees of reliability.

There the matter rested when this Commission was set up.

The story has been told earlier³ of the collection of the names of suspects from various sources and the compilation of the Commission's Master List which reached a total of 774 names. This total falls far below the higher figures asserted publicly from time to time over the years; it shows crudely no less than a 400 per cent exaggeration by the proponents of those figures, even leaving aside Wiesenthal's latest statement of 6,000. Yet a detailed examination of each of those cases was bound to bring about a further dramatic decrease in

⁴ See footnote 3, this chapter.

³ See chapter 1-5.

the number of real war criminals; for many of them, the allegations on the surface could not bear scrutiny. A single example: the denunciation as war criminals of a couple bearing a German name, living in a secluded place under the protection of two black dogs and offering old European furniture for sale (cases 179 and 180).

The Commission accordingly *FINDS* that:

- 54- Between 1971 and 1986, public statements by outside interveners concerning alleged war criminals residing in Canada have spread increasingly large and grossly exaggerated figures as to their estimated number.
- 55- Even leaving aside the figure of 6,000 ventured in 1986 by Mr. Simon Wiesenthal, and before a detailed examination of each of the cases appearing on the Commission's Master List, this list already shows no less than a 400 per cent over-estimate by the proponents of those figures.

Before turning to the individual examination of all the cases on the Master List, it is worthwhile to pause and examine the blanket accusation brought against the members of the Galicia Division. (This Division is known interchangeably as "Galicia", from its German name, or "Halychyna", from its Ukrainian name. The Commission has decided to use Galicia. This choice has been made for reasons of stylistic convenience only and denotes absolutely no preference of substance.)

2) *The Galicia Division*

In February 1949 one of the grounds for rejection of an immigration applicant was stated as follows:⁶

Member of SS or German Wehrmacht.
Found to bear mark of SS Blood Group (Non Germans).

In June 1949, an Order-in-Council was passed prohibiting all immigration, save certain exceptions. Relevant to this discussion were the following ones: the immediate relatives of a person legally resident in Canada; agriculturists; farm labourers; persons experienced in mining, lumbering or logging.⁷

⁶ Exhibit P-35, document no. 16, 7 February 1949.

⁷ P.C.-2743, 2 June 1949, in exhibit P-14.

There were then living in the United Kingdom several thousand men of Ukrainian origin who had been made prisoners towards the end of the war. In April 1948, Immigration had "decided that favourable consideration cannot be given to the admission to Canada of Ukrainian surrendered enemy personnel held in the United Kingdom as prisoners of war."⁸

But on 31 May 1950, the Canadian cabinet decided "that Ukrainians, presently residing in the United Kingdom, be admitted to Canada notwithstanding their service in the German army provided they are otherwise admissible. These Ukrainians should be subject to special security screening, but should not be rejected on the grounds of their service in the German army."⁹

On 9 June 1950, Order-in-Council P.C.-2856 revoked P.C.-2743, liberalized immigration rules and allowed immigration into Canada, amongst others, of:¹⁰

4. A person who satisfies the Minister, whose decision shall be final, that:—
- (a) he is a suitable immigrant: having regard to the climatic, social, educational, industrial, labour, or other conditions or requirements of Canada; and
 - (b) is not undesirable owing to his peculiar customs, habits, modes of life, methods of holding property, or because of his probable inability to become readily adapted and integrated into the life of a Canadian community and to assume the duties of Canadian citizenship within a reasonable time after his entry.

On 15 June 1950, a directive from the Immigration Branch conveyed to the interested services the cabinet's decision of 31 May, adding that the prospective Ukrainian immigrants should conform to P.C.-2743 (by then, should have read: P.C.-2856), be in good health and be in possession of a proper travel document. It also provided for "full security screening" of both "the applicant in Canada and the proposed immigrant".¹¹

On the same 15 June, the Honourable Walter Harris, Minister of Citizenship and Immigration, declared in the House of Commons:¹²

When they were taken prisoners of war by our troops in Italy it was recognized by the allied commander that there were special circumstances in connection with that division because they were not treated entirely as other prisoners of war were. They have been in England since the spring or fall of 1945 (*sic*). We have investigated not individuals but the group as a whole, and we are quite prepared to accept them provided they come within the ordinary rules with respect to immigrants; that is, they might be agricultural workers, settlers, and the like.

⁸ Memorandum from Commissioner, Overseas Service, to Superintendent of European Emigration for Canada, London, England, 26 April 1948.

⁹ Memorandum from Deputy Minister of Citizenship and Immigration, 6 June 1950.

¹⁰ P.C.-2856, 9 June 1950, in exhibit P-14.

¹¹ Directive No. 26 by the Acting Director of the Immigration Branch.

¹² *Hansard*, House of Commons Debates, 15 June 1950, p. 3696.

This statement drew the wrath of the Canadian Jewish Congress. On 4 July 1950, the National President of the C.J.C. sent a long telegram to the Minister protesting the decision. Referring to the Division, he said:¹³

Its history would suggest need of extraordinary close scrutiny and an examination into the political creed of its members.

The C.J.C. asked for delay.

On 7 July 1950, upon instructions from the Minister, the London immigration office was instructed: "until further notice hold any action concerning that group".¹⁴

In the meantime the Minister had given to the C.J.C. the assurances it required:¹⁵

The decision which I mentioned in the House of Commons merely was that we would no longer refuse these applications solely on the grounds that the Ukrainians in the United Kingdom had served in this Division. There was no suggestion that we would admit anyone who could not conform to the existing requirements in Canada. On the contrary, we shall apply to each of those persons, the same careful scrutiny to the character which is being applied in all cases.

The C.J.C. then furnished the department with two sworn statements (one of which was bearing on events posterior to the hostilities) as well as, at an indeterminate date, a list of 94 suspects from the Galicia Division. Unfortunately, no witnesses were offered in support of the allegations, and in exactly half the cases not even a first name was given to help identify the suspects (the transliteration of names from the Cyrillic to the Roman alphabet rendered the situation still more treacherous).¹⁶

For its part, Immigration had asked External Affairs on 9 August 1950 to ascertain from the United Kingdom what was the record of the Division. Immigration requested specific information:¹⁷

It would be helpful if we knew when and where the Division was recruited, what war service the Division engaged in and where; if they were employed in combat against the "Western Allies". Further, is there any justification for the intimation that this Division was actively engaged in the elimination of the Jewish population of the Ukraine.

The British Foreign Office answered on 4 September 1950, and its answer was relayed to Canada in a dispatch of the following day. In the main it stated:¹⁸

¹³ Littman Report, exhibit P-159, Appendix B.

¹⁴ Quoted in memorandum from Acting Director, Immigration Branch, 7 July 1950.

¹⁵ Letter from Walter Harris to Samuel Bronfman, 5 July 1950, in Mr. Botiuk's submission, exhibit P-163, p. 63.

¹⁶ See original Littman report under heading: The Canadian Jewish Congress List.

¹⁷ Letter from Acting Deputy Minister of Citizenship and Immigration to Under Secretary of State for External Affairs, 9 August 1950, reproduced in Mr. Botiuk's submission, exhibit P-163, at p. 66 ff.

¹⁸ *Ibid.*, p. 74.

While in Italy these men were screened by Soviet and British missions and neither then nor subsequently has any evidence been brought to light which would suggest that any of them fought against the Western Allies or engaged in crimes against humanity. Their behaviour since they came to this country has been good and they have never indicated in any way that they are infected with any trace of Nazi ideology.

(...)

From the reports of the special mission set up by the War Office to screen these men, it seems clear that they volunteered to fight against the Red Army from nationalistic motives which were given greater impetus by the behaviour of the Soviet authorities during their earlier occupation of the Western Ukraine after the Nazi-Soviet Pact. Although Communist propaganda has constantly attempted to depict these, like so many other refugees, as "quislings" and "war criminals" it is interesting to note that no specific charges of war crimes have been made by the Soviet or any other Government against any member of this group.

Indeed the Division had been recruited by the Germans in the summer and fall of 1943. According to an author quoted by Mr. Botiuk:¹⁹

They volunteered for the Division not because of a love of the Germans but because of their hatred for the Russians and the Communist tyranny.

In the summer of 1944 the Division was largely destroyed by the Soviet forces in the battle of Brody, in Western Ukraine: 14,000 men went to battle; 3,000 returned. The Division was reorganized and engaged the Red Army in Austria in the spring of 1945. In early May 1945, the Division surrendered to the British forces. In summary, the Unit was then moved to Italy where it stayed at Rimini for about two years. It was then transferred to England in the spring of 1947. This transfer, however, did not take place before screening by the British authorities: see the report of the Refugee Screening Commission, dated 21 February 1947 and signed by the officer in charge, D. Haldane Porter.²⁰ According to this report there were, in 1947, 8,272 officers and men of the Division in the camp.

It is interesting to note that the Division had already been screened by a Soviet Mission in August 1945. The British Commission reported in that connection:²¹

9. The only effect, which the Soviet Mission's visit appears to have had on the Ukrainians, was to convince any waverers there might have been never to return to the Soviet Union, and to cause a great deal of probably justified anxiety to those who still had relatives there. We must, I think, accept as a definite fact, that all those Ukrainians now in Camp 374 who were screened by the Soviet Mission — that is to say the great majority — are now regarded by the Soviet Government as Soviet citizens, and that having failed to secure their voluntary repatriation the Soviet Government will demand their forcible repatriation as War Criminals when the Italian Treaty comes into force.

¹⁹ *Ibid.*, p. 11, quoting from Wasyl Veryha, *Along the Roads of World War II*, New Pathway, Toronto, 1980, p. 184.

²⁰ Reproduced in full in *Heroes of Their Day: The Reminiscences of Bohdan Panchuk*, Multicultural History Society of Ontario, Toronto, 1983, pp. 140-148; also Public Archives of Canada, Ottawa, Citizenship and Immigration Branch, RG-26, vol. 147, file 3-43-1 (copy).

²¹ *Ibid.*, Panchuk pp. 144-145, paragraph 9.

The overall findings of the Screening Commission can be highlighted by the two following quotations:²²

The general impression which we have formed of all the men in the camp is favourable, as they strike us all as being decent, simple minded sort of people. The national emblem of the Ukraine, in the form of a trident, is freely displayed all over the camp, and the inmates clearly regard themselves as a homogeneous unit, unconnected either with Russia or Poland, and do not seem conscious of having done any wrong.

(...)

They probably were not, and certainly do not now seem to be at heart pro-German, and the fact that they did give aid and comfort to the Germans can fairly be considered to have been incidental and not fundamental.

No doubt, largely on the basis of that information and also because no factual information had been produced to incriminate members of the Division, the Minister finally advised the Canadian Jewish Congress on 15 September 1950 that he "intend[ed] to give approval now to applications on hand and to continue the screening process of any applications received in the future."²³

On 25 September 1950, the President of the C.J.C., Mr. Samuel Bronfman, replied at great length to the Minister.²⁴ His was an overall attack:

That each individual who was a member of the Halychina Division ought to be stamped with the stigmata that is attached to the entire body of the SS.

This call, however, went unheeded: on the very same day, the ban was lifted²⁵ and both Immigration and External Affairs advised their London offices accordingly, reinstating generally the terms and conditions of Directive Number 26 of 15 June 1950²⁶ which had opened the door to Ukrainian immigrants from the United Kingdom. Last year, according to Mr. Clay Powell, Q.C., the former members of the Galicia Division living in Canada numbered "approximately six hundred".²⁷

It is now claimed before the Commission that the decision of the Canadian government in 1950 was a "serious error",²⁸ that "the investigation, in any event, appears to have been hasty and ill-informed"²⁹ and that the matter should be examined afresh.

The Commission has refused to embark upon such a collective undertaking, for several reasons:

²² *Ibid.*, p. 143, paragraph 6; p. 147, paragraph 11 (C).

²³ Botiuk's submission, exhibit P-163, p. 76.

²⁴ *Ibid.*, p. 77.

²⁵ Immigration Branch Directive No. 26, revised 25 September 1950; External Affairs Dispatch C-2805, 2 October 1950.

²⁶ See footnote 11, this chapter.

²⁷ Evidence, vol. III, p. 268. Mr. Clay Powell, Q.C., was then acting as counsel to the Brotherhood of Veterans of the 1st Division of the Ukrainian National Army in Canada.

²⁸ See telegram quoted in footnote 13, this chapter.

²⁹ Littman report, footnote 16, this chapter.

- a) The Commission has not been created to indict one or several particular groups of Canadians. The Commissioner stated in the clearest way in Winnipeg:³⁰

Let me say bluntly that this Commission has not been set up in order to start the Second World War all over again. Therefore, the Commission is not sitting here, nor has it been set up elsewhere, to stir unkind feelings among various groups of people in this country. This Commission is not directed at any group of people of any ethnic origin whatsoever, and it is not, therefore, to be used as a kind of platform where old wounds would be re-opened.

The purpose of this Commission, as you know from the Order in Council, is to find out if undesirable individuals, otherwise called war criminals, have slipped into this country and, if so, to advise the government as to how they should be dealt with. There should be, therefore, no fear that, through the process of this Commission, any number of people, large or small, be smeared as a group. The Commission is geared otherwise and shall protect groups, as it has announced it would protect individuals.

- b) The Commission has not been created to review government decisions taken by previous generations of public officials. Commission counsel, Mr. Yves Fortier, stated with the approval of the Commission:³¹

It is a matter of public record that in 1951 [should read: 1950] the Government of Canada, pursuant to certain Cabinet Directives, authorized, subject to appropriate security screening the immigration into Canada of surrendered army personnel who were then detained in the United Kingdom, and who had been members of the so-called Galician Division. It is not the mandate of your Commission of Inquiry to inquire as to whether or not that Directive should have been issued.

- c) The Commission has not been created to revive old hatred that once existed abroad between communities which should now live in peace in Canada;
- d) The Commission is only interested in individuals, of whatever ethnic origin, who may be seriously suspected of war crimes. In that connection, Mr. Yves Fortier stated rightly:³²

If the only allegation against a resident of Canada is that he was a member of the Galician Division, that is not an individual which we consider should be made the subject of an investigation by your Commission. If the allegation is that while he was a member of the Division, he committed atrocities at such-and-such a place, if there is evidence of the committing of atrocities alleged in the information which was conveyed us, then that person becomes of interest to your Commission. We have not before, and will not tomorrow, undertake to rewrite history.

- e) A public debate on the Galicia Division would have opened the door to an examination of the whole history of the relations among Ukrainians themselves and between Ukraine and its neighbours, which exceeded by far the time-limits and the human resources of the Commission.

That much being said, a few undeniable facts must nevertheless be faced and dealt with. The so-called Galicia Division had been formed under the name

³⁰ Evidence, vol. XII, pp. 1368-1369.

³¹ Evidence, vol. XIX, p. 2433.

³² *Ibid.*, p. 2432.

"14th SS Volunteer Division Galicia". When its training was finished and just before it was sent to the Eastern front, in the spring of 1944, the Division received a new name: "14. Waffengrenadierdivision der SS (gal. Nr. 1)."³³

It is an acknowledged fact that the members of the Division were volunteers who had enlisted in the spring and summer of 1943, essentially to combat the "Bolsheviks"; indeed, they were never used against Western allies.

During the war and in the immediate post-war period, Flight Lieutenant Bohdan Panchuk, originally from Saskatchewan, headed both the Ukrainian-Canadian Servicemen's Association (U.C.S.A.) and the Central Ukrainian Relief Bureau (C.U.R.B.). On 31 May 1948, he wrote a detailed memorandum designed to help the members of the former Galicia Division achieve, in the United Kingdom or elsewhere, a stable civilian status.³⁴ In paragraph 12 of this memorandum, Panchuk made the following observation (p. 154):

In accordance with the general policy for all non-German "foreign" units, the unit was termed Waffen S.S. This should not, however, be mistaken for the actual German S.S. in which only "pure bred" Germans could serve. The Ukrainians were permitted to have priests in their units, they were not given any S.S. identity marks whatsoever and the terminology of their ranks and titles were those of the Wehrmacht.

The International Military Tribunal in Nürnberg did not see fit, however, to go into those fine distinctions: its pronouncements were all-encompassing. It must be remembered that the Tribunal drew its authority in this respect from art. 9 of its *Charter* (p. 8), the first paragraph of which read:

At the trial of any individual member of any group or organization the Tribunal may declare (in connection with any act of which the individual may be convicted) that the group or organization of which the individual was a member was a criminal organization.

After noting that "Article 10 of the Charter makes clear that the declaration of criminality against an accused organisation is final, and cannot be challenged in any subsequent criminal proceeding against a member of that organisation",³⁵ the Tribunal added significantly (*ibid.*):

The effect of the declaration of criminality by the Tribunal is well illustrated by Law Number 10 of the Control Council of Germany passed on the 20th day of December, 1945, which provides:

"Each of the following acts is recognised as a crime:

...

(d) Membership in categories of a criminal group or organisation declared criminal by the International Military Tribunal.

...

³³ George H. Stein, *Geschichte der Waffen-SS*, Athenäum/Droste Taschenbücher Geschichte, 1978, p. 167.

³⁴ Reproduced in full in Panchuk's previously quoted memoirs, pp. 152-166: see footnote 20, this chapter.

³⁵ Judgment of the International Military Tribunal, 30 September—1 October 1946, London, Comd. 6964, p. 66.

(3) Any person found guilty of any of the crimes above mentioned may upon conviction be punished as shall be determined by the Tribunal to be just. Such punishment may consist of one or more of the following:

- (a) Death.
- (b) Imprisonment for life or a term of years with or without hard labour.
- (c) Fine, and imprisonment with or without hard labour, in lieu thereof.

The Tribunal then devoted a full chapter to the SS. Its main findings can be excerpted as follows (p. 77):

The SS was even a more general participant in the commission of war crimes and crimes against humanity.

(...)

The SS played a particularly significant role in the persecution of the Jews.

(...)

It is impossible to single out any one portion of the SS which was not involved in these criminal activities.

(...)

The Tribunal finds that knowledge of these criminal activities was sufficiently general to justify declaring that the SS was a criminal organisation to the extent hereinafter described.

In concluding, the Tribunal included specifically the "members of the Waffen SS". The governing paragraph of the conclusions stated (p. 79):

The Tribunal declares to be criminal within the meaning of the Charter the group composed of those persons who had been officially accepted as members of the SS as enumerated in the preceding paragraph who became or remained members of the organisation with knowledge that it was being used for the commission of acts declared criminal by Article 6 of the Charter, or who were personally implicated as members of the organisation in the commission of such crimes, excluding, however, those who were drafted into membership by the State in such a way as to give them no choice in the matter, and who had committed no such crimes. The basis of this finding is the participation of the organisation in war crimes and crimes against humanity connected with the war; this group declared criminal cannot include, therefore, persons who had ceased to belong to the organisations enumerated in the preceding paragraph prior to 1st September 1939.

The Galicia Division, as part of the organization of the Waffen SS, falls under the terms of this blanket condemnation. However, an extremely important aspect of the condemnation must be stressed. In the body of the judgment, the Tribunal observed (p. 78) "that the SS was a criminal organisation to the extent hereinafter described" (emphasis added). In its conclusions, the Tribunal described the group it condemned by imposing certain limitations and recognizing certain exceptions. Quite relevant here is the following explicit passage "... those persons ... who became or remained members of the organisation with knowledge that it was being used for the commission of acts declared criminal by Article 6 of the Charter, or who were personally implicated as members of the organisation in the commission of such crimes ...".

The condemnation is therefore pronounced against the group of persons who either had knowledge of, or were personally implicated in, the commission of war crimes by the organization. Membership alone in the Waffen SS does not, in itself, amount to a crime under international law; it must be membership as qualified by the Tribunal in Nürnberg. It implies either knowledge or participation.

This important aspect of the Nürnberg Judgment was stressed by Peter Calvocoressi in his 1947 book on *Nuremberg: The Facts, the Law and the Consequences*:²⁴

For those who were genuinely ignorant the judgment of the Tribunal makes provision by condemning only those members of a criminal organisation who became or remained members with knowledge that it was being used for a criminal purpose. Even the condemned members are not subjected *ipso facto* to pains and penalties by the Nuremberg declaration. No individual can be punished without first having specific charges brought against him personally and without being brought before a court of law. In practice there can be no doubt that only a fraction will be prosecuted.

Now, whether on account of actual participation or mere knowledge, evidence is required. As already outlined, evidence of participation had not been forthcoming in 1950. In 1984, Simon Wiesenthal had supplied a list of 217 former members of the Galicia Division who, according to him, "survived the war and [were] not living in Europe". Since then the Commission has tried repeatedly to obtain the incriminating evidence allegedly in Mr. Wiesenthal's possession, through various oral and written communications with Mr. Wiesenthal himself and with his solicitor, Mr. Martin Mendelsohn of Washington, D.C., but to no avail: telephone calls, letters, even a meeting in New York between Mr. Wiesenthal and Commission Counsel on 1 November 1985 followed up by further direct communications, have succeeded in bringing no positive results, outside of promises. This situation is regrettable; the explanation may lie in the following findings of the Commission.

When Mr. Wiesenthal supplied the above-mentioned list of 217 names to the then Solicitor General Robert Kaplan, he wrote in part:

Enclosed please find the list of the Ukrainian SS-Officers, who survived the war and are not living in Europe. According to our experience a great number of them should live in Canada.

(...)

I hope that the emigration authorities in Canada will find out a great number of that list as Canadian inhabitants (citizens or residents).

²⁴ Calvocoressi, Peter. *Nuremberg: The Facts, the Law and the Consequences*, Chatto and Windus, London, 1947, p. 80.

The Commission has investigated the matter and found, as of 22 October 1986, the following results:

never set foot in Canada	187	(i.e., 86 per cent of Wiesenthal's list)
came to Canada and died	1	
came to Canada and left for another country	2	
no <i>prima facie</i> case	16	
not located	<u>1</u>	
Total:	217	

It must be known that the RCMP had received the same list in 1984 from Mr. Wiesenthal through the Solicitor General's office. The RCMP's investigation in 1984-1985 failed to uncover any evidence of war crimes against the 31 individuals on that list who, it appeared, *might* have entered Canada.³⁷

The investigation by the RCMP and the subsequent inquiries by this Commission were carried out quite independently; yet they reached the same results.

It is obvious that the list of 217 officers of the Galicia Division furnished by Mr. Wiesenthal was nearly totally useless and put the Canadian government, through the RCMP and this Commission, to a considerable amount of purposeless work. That additional information be long in coming may not be surprising, under those circumstances. As a result, evidence of participation in war crimes has remained elusive.

As to evidence of knowledge, it is of course more difficult to proffer. Participation is a physical fact liable to have been witnessed; knowledge is a state of mind which, if not admitted, must be inferred. This was indeed the way which the Nürnberg Tribunal adopted with respect to the SS organization *en bloc* (p. 78):

...its criminal programmes were so widespread, and involved slaughter on such a gigantic scale, that its criminal activities must have been widely known.

To draw such an inference with respect to each individual member of the Galicia Division is a much more difficult process, especially since it is acknowledged that the Division was used only in combat on the Eastern front from the middle of 1944.

It is true that a national court seized with a prosecution alleging the crime of membership in a (Nürnberg-declared) criminal organization can adopt one of two alternative courses:³⁸

The first would be to hold the view that the declaration made by the Nuremberg Tribunal creates a presumption of guilt against every member, and that consequently all the

³⁷ Letter from RCMP Commissioner Simmonds to Solicitor General Perrin Beatty, P.C., 12 December 1985.

³⁸ *Law Reports of Trials of War Criminals: Selected and Prepared by the United Nations War Crimes Commission*, vol. 15, p. 151.

prosecution is required to do is to establish that the accused was a member of the organization. In this case it was to be presumed, until proof to the contrary was established by the defendant, that he knew of the criminal purposes or acts of the organization or that, if he did not join the organization on a voluntary basis, he was personally implicated in the commission of crimes. The second course would be to hold the view that no presumption of individual guilt derives from the declaration of the Nuremberg Tribunal, and that consequently, the prosecution is called to prove not only that the accused was a member of the organization declared criminal, but also that he knew the relevant facts or (if an involuntary member) that he was personally implicated in the commission of crimes.

(...)

In the event the courts have in many cases explicitly ruled that the burden of proof remains on the prosecution.

However, everyone knows that, from peripheral facts a presumption may emerge on which the prosecution can rely to discharge the burden under which it must labour. But this is very different from a reversal of the burden of proof, which the *Charter* in any event has not explicitly sanctioned.

The principle itself that the burden of proof rests on the prosecution has been repeatedly acknowledged by various courts which tried alleged war criminals under the above-quoted provisions of the *Charter*. For example:

In the Flick case:³⁹

As we have stated in the beginning, the burden was all the time upon the Prosecution.

In the Krauch case:⁴⁰

This assumption is not in our judgment, a sound basis for shifting the burden of proof to a defendant or for relieving the Prosecution from the obligation of establishing all of the essential ingredients of the crime.

In the Scheide (Pohl) case:⁴¹

The defendant admits membership in the S.S., an organisation declared to be criminal by the Judgment of the International Military Tribunal, but the Prosecution has offered no evidence that the defendant had knowledge of the criminal activities while a member of such organisation.

The courts, however, have also found, on suitable occasions, that the facts established by the prosecution gave rise to a presumption of knowledge on the part of the defendant. In the I.G. Farben case,⁴² the court held:

Proof of the requisite knowledge need not, of course be direct, but may be inferred from circumstances duly established.

³⁹ *Ibid.*, p. 152; vol. IX, p. 29.

⁴⁰ *Ibid.*, vol. X, p. 59.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² *Ibid.*, vol. X, p. 59.

Yet, the courts have stressed that this did not relieve the prosecution of its burden: it only showed that the Prosecution had successfully met the challenge. For instance, in the Justice case:⁴³

... no man ... could possibly have retained membership of the second and third mentioned organizations without knowledge of their criminal character.

(...)

... it would be impossible for a man of the defendant's [Oesche's] intelligence not to have known of the commission of these crimes, at least in part if not entirely.

On all counts, adducing proof of knowledge by an individual member of the criminal activities of his organization is necessary; and such is not an easy task, though the accumulation of a number of elements may lead to a presumption, rebuttable, nevertheless, by the member.

Assuming, however, for purposes of discussion, that enough evidence could be marshalled to indict the Galicia Division as a whole, and thus render its members liable to a conviction under Law Number 10 of the Control Council of Germany, a rather obvious observation becomes necessary.

The *Charter* of the International Military Tribunal governs these matters. Article 10 provides:

In cases where a group or organization is declared criminal by the Tribunal, the competent national authority of any Signatory shall have the right to bring individuals to trial for membership therein before national, military, or occupation courts. In any such case the criminal nature of the group or organization is considered proved and shall not be questioned.

(emphasis added)

Now, Canada is not a signatory of the *Charter*, nor of the 1945 *London Agreement* (exhibit P-7) under which the *Charter* was adopted. Canada did not adhere either to the *London Agreement*, as it could have under art. 5 of the Agreement and as, indeed, 19 other governments did.

No Canadian court could, therefore, claim to exercise jurisdiction over that particular kind of offence.

Finally, this is not a case for denaturalization and deportation. The members of the Galicia Division have never hidden their membership in the Division, nor indeed could they. Canadian authorities were fully aware, in 1950, of the history of the Division. When they gave the green light to the admission of its members, they knew where these members came from and what they had been through. There was, therefore, neither false representation, nor fraud, nor concealment of material circumstances: admission to Canada and subsequently, citizenship, were not tainted with any irregularity.

⁴³ *Ibid.*, vol. VI, p. 76.

The Commission accordingly *FINDS* that:

- 56- The Galicia Division (14.Waffengrenadierdivision der SS [gal. Nr. 1]) should not be indicted as a group.
- 57- The members of the Galicia Division were individually screened for security purposes before admission to Canada.
- 58- Charges of war crimes against members of the Galicia Division have never been substantiated, either in 1950 when they were first preferred, or in 1984 when they were renewed, or before this Commission.
- 59- Further, in the absence of evidence of participation in or knowledge of specific war crimes, mere membership in the Galicia Division is insufficient to justify prosecution.
- 60- No case can be made against members of the Galicia Division for revocation of citizenship or deportation since the Canadian authorities were fully aware of the relevant facts in 1950 and admission to Canada was not granted them because of any false representation, or fraud, or concealment of material circumstances.
- 61- In any event, of the 217 officers of the Galicia Division denounced by Mr. Simon Wiesenthal to the Canadian government, 187 (i.e., 86 per cent of the list) never set foot in Canada, 11 have died in Canada, 2 have left for another country, no *prima facie* case has been established against 16 and the last one could not be located.

3) *Individual assessment*

This brings us to what may be the central question of this inquiry: are there indeed war criminals residing in Canada? In order to answer that question, each one of the 774 suspects on the Commission's Master List had to be investigated—here and abroad—outside of the few obviously spurious denunciations received by the Commission. A moment of reflection should bring anyone to realize the colossal amount of work which the Commission had been expected to perform during its short life span; or, more accurately, the amount of work the Commission discovered it must complete within the period of time its creators had deemed sufficient.

⁴⁴ See Chapter 1-5: *Methodology*

Документи

КОМІСІЯ ДЛЯ РОЗШУКУ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ

(Комісія Дешена)

(З першої частини звіту, ст. 245-261)

1) Воєнні злочинці в Канаді?

Їх мнине число.

Від багатьох років різні джерела, більш або менш ознайомлені з тими справами, засипують публіку необгрунтованими числами, що мали б представляти число воєнних злочинців, які ніби знайшли притулок в Канаді. Великі числа й розбіжності між ними довели до збудження загальних пристрастей і конечности проведення слідства. Крім того, сенсаційне голосливе твердження про зв'язки д-ра Менгеле з Канадою заставили уряд вияснити ту справу раз назавжди.

Комісія провела облік тверджень і заяв, які опубліковано в останніх роках про числа воєнних злочинців у Канаді. Тут зразу показалося, які непевні й сумнівні ці числа. Вистачить один приклад, щоб зілюструвати це питання. І так Сол Літман у своєму рез'юме перед Комісією і в звіті до генерального прокурора Р. Каплана дозволив собі подати число 3.000. Але в обох документах Літман не говорить ясно і тільки про воєнних злочинців, але про воєнних злочинців і коляборантів". А тут є більш ніж маленька різниця між воєнними злочинцями і коляборантами, бо не всі коляборанти є воєнними злочинцями. Тому Літманове число, що змішує обі групи в одну цілість, є хибне. Літман не провів такого розрізнення, і тому Комісія приймає, що в публічній opinіо цифра 3,000 відноситься до воєнних злочинців і тільки до воєнних злочинців. Такий результат дали неточні вислови й до певної міри брак відповідальности за громадські заяви. Комісія уклала й упорядкувала 31 таких заяв-тверджень, що появилися в роках 1971-1986. Всі вони, немов через випадковий збіг обставин, походять з того самого джерела, а саме: від С. Візенталя. Тут завважується драматичний зріст чисел, які — якщо не в усіх, то в більшості випадків — є тільки здогадні і спекулятивні. Вони діляться в основному на дві групи: одна, що має 100 або менше імен, а друга — 1.000 або більше. Покищо Комісія не входить в те, наскільки правдиві ті числа, тільки вказує на їх великі розбіжності.

На підставі різних джерел Комісія склала список підозрілих осіб. На списку є 770 імен. Отже, загальне число є далеко менше від чисел подаваних впродовж років. Показується, що публіковані числа є бодай на 400 відсотків перебільшені, навіть якщо зігнорувати останнє твердження Візенталя про 6.000 воєнних злочинців. В додатку докладне розслідування тих випадків довело до дальшого зменшення дійсного числа воєнних злочинців.

Комісія стверджує:

а) Публічні твердження зовнішніх інтервентів з 1971-1986 років пошривали дуже перебільшені числа мнмих воєнних злочинців у Канаді.

б) Якщо навіть не брати до уваги число 6.000, яке дозволив собі Візен-таль предложити в 1986 р., то вже тепер, ще перед детальною перевіркою головного списку, Комісії, приходиться ствердити, що опубліковані числа є додай на 400 відсотків перебільшені.

Комісія вважає за доцільне ще перед перевіркою індивідуальних випадків, що їх має на своїм списку, розглянути загальне обвинувачення проти Дивізії „Галичина“. (Ця дивізія відома під двома назвами, „Galicia“ — німецька назва, і „Галичина“ — українська. Комісія вживає „Galicia“ для кращого стилістичного вислову, проте це абсолютно не означає якоїсь основної різниці.)

2) Дивізія „Галичина“

В лютому 1949 р. одною з причин недопущення імігранта до Канади була його приналежність до Зброї СС або німецького Вермахту.

В червні 1949 р. видано розпорядження (Order-in-Council) про заборону іміграції взагалі, за винятком певних випадків, а то: безпосередніх рідних легальних мешканців Канади; сільсько-господарських (фермерських) робітників; лісорубів; осіб з досвідом у гірничій промисловості.

В тому часі в Великій Британії жило кілька тисяч українців, що при кінці війни попали в полон. В квітні 1948 р. канадський уряд вирішив не допускати їх до Канади.

Але 31 травня 1950 р. кабінет постановив, що „українців, які тепер перебувають у Великій Британії, можна допустити до Канади, не зважаючи на їх службу в німецькій армії; однак, їх треба спеціально перевірити.“

5 червня 1950 р. Іміграційний Відділ в Оттаві вислав своїм бюрам в Англії директиву кабінету з 31 травня 1950 р., додаючи, що майбутні українські імігранти мають бути доброго здоров'я та мають мати правильні подорожні документи, при чому слід провести перевірку політичної надійности так пропонованого імігранта, як і його родича (кривняка) в Канаді. Того самого дня міністер Іміграції і Громадянства, В. Гарріс, зложив в парламенті таку заяву:

„Коли наші війська в Італії взяли в полон Українську дивізію, тоді аль-янтське командування признало, що в відношенні до тої дивізії заіснували спеціальні обставини, бо її трактовано інакше, як інших військово-полонених. Дивізійники є в Англії від весни 1945 (sic) року. Ми перевірили Дивізію як групу і готові прийняти дивізійників під умовою, що вони відповідатимуть загальним іміграційним вимогам.“

Ця заява викликала лють і глибоке обурення Канадського Жидівського Конгресу. Вже 4 липня 1950 р. президент того Конгресу вислав міністрові довгу телеграму з протестом проти його рішення. Щодо членів Дивізії він вимагав надзвичайно уважної перевірки їх політичних переконань. Внаслідок того протесту міністер Гарріс вислав іміграційному бюрові в Лондоні окрему інструкцію стриматися зі справою дивізійників аж до дальшого розпорядження. Тим часом міністер запевнив Жидівський Конгрес: „рішення, про яке я говорив в парламенті, означає, що канадський уряд не буде відкидати іміграційних заяв тільки з тої причини, що українці в Великій Бри-

танії служили в Дивізії „Галичина“; це не значить, що Канада буде приймати кожного дивізійника, навпаки, уряд буде дбайливо перевірювати кожну особу.“

Тоді Жидівський Конгрес предложив урядові два записані афідавіти і список 94 підозрілих членів Дивізії „Галичина“. На підтвердження своїх підозрінь Конгрес не подав ніяких свідків; щобільше, при половині прізвищ не подав імен, а при транслітерації з кирилиці на латинку пороблено чимало похибок так, що було трудно зідентифікувати названі особи.

Іміграційний Відділ зі свого боку 9 серпня 1950 р. попросив Міністерство Закордонних Справ висвітитися у Великій Британії, які вона має дані про Дивізію:

„Коли й де вона зформувалася, де і яку службу виконувала, чи брала участь в боях проти західних альянтів, чи є докази на те, що Дивізія брала участь в винищуванні жидівського населення в Україні?“

На це Британське Міністерство закордонних Справ (Foreign Office) 4 вересня 1950 р. дало таку відповідь:

„В Італії советська і британські комісії переслуховували членів Дивізії і ні одна з них ані тоді, ані пізніше не знайшла доказів на те, що Дивізія воювала проти західних альянтів або була вмішана в злочини проти людства. Поведінка дивізійників від часу їх прибуття до Англії була бездоганна і вони ніколи не зраджували, що є заражені нацистською ідеологією. На підставі звітів спеціальної місії, покликаної Міністерством Війни для перевірки членів Дивізії, стверджено, що вони зголосилися до Дивізії добровільно для боротьби з Червоною Армією з національних (в тексті: націоналістичних!) мотивів, а спонукала їх до того поведінка советських властей з часів першої окупації Західної України після заключення нацистсько-советського пакту. Хоч комуністична пропаганда намагалася представити їх як „квіслінгів“ і „воєнних злочинців“, треба зазначити, що ані советський, ані інші уряди не подали проти членів Дивізії обвинувачення в воєнних злочинах“.

Дивізія була зформована німцями влітку 1943 р. Згідно з твердженням одного автора (В. Верига), що його цитував адв. Ботюк:

Українці йшли до Дивізії „не з любови до Німеччини, але тому що вони ненавиділи комуністичну тиранію“.

Влітку 1944 р. Дивізію значною мірою знищено в бою під Бродами в Західній Україні. До бою пішло 14.000 вояків, а вернулося їх 3.000. Після того Дивізію переорганізовано і весною 1945 р. вона воювала в Австрії проти Червоної Армії. В травні 1945 р. Дивізія здалася британській армії. потім перевезено Дивізію до Італії, де вона приблизно два роки перебувала в таборі в Ріміні. Весною 1947 р. Дивізію перевезено до Англії. Але перед виїздом її докладно перевірили британські власті. Згідно зі звітом комісії з 21 лютого 1947 р., в таборі в Ріміні було в тому часі 8.272 дивізійники (старшини і рядові вояки разом).

Цікаво теж зазначити, що вже раніше, — бо в серпні 1945 р., — перевірювала Дивізію советська комісія. В зв'язку з тим британська комісія подає:

„Єдиним наслідком тої перевірки було те, що советській комісії вдалося переконати деяких дивізійників, які ще сумнівалися, ніколи не вертатися додому, хоч вони там залишили родини і наражувалися на примусову репатріацію, коли прийшло б до підписання советсько-італійського договору.“

Висновки британської „скрінгової“ комісії такі:

Загальне враження, виписане з табору полонених дивізійників, позитивне. В таборі вільно маяв український прапор з національним гербом тризубом, всі дивізійники творили однорідну групу, не зв'язану ані з Росією, ані з Польщею, були переконані, що не зробила нічого злого. Одні певне, вони не є і правдоподібно ніколи не були пронімецькі.

На основі тих інформацій і при відсутності інкримінаційних доказів, міністер Гарріс повідомив 15 вересня 1950 р. Жидівський Конгрес про те, що він уже затвердив подані раніше іміграційні заяви членів Дивізії і в майбутньому буде далі розглядати такі заяви. На те 25 вересня 1950 р. президент Жидівського Конгресу, С. Бронфман, вислав міністрові довгу протестаційну ноту, заявляючи, що кожний член Дивізії повинен бути натаврований тою плямою, що її дано цілій організації СС. Цей протест залишився без наслідків. Міністри Іміграції і Закордонних Справ повідомили свої бора в Лондоні придержуватися загальних директив, які відкривали українським дивізійникам двері до Канади.

Згідно з твердженням адвок. К. Повела, який заступав Братство кол. воюючі 1-ої Дивізії Української Національної Армії, в Канаді під цю пору перебуває приблизно 600 членів Дивізії „Галичина“.

Твердження, що рішення канадського уряду з 1950 р. було помилкове і його треба ще раз розглянути, Комісія відкинула з таких причин:

а) Комісія не була створена на те, щоб обвинувачувати якусь одну чи кілька етнічних груп канадських громадян, вона не покликана на те, щоб „починати наново Другу світову війну“.

б) Комісія не створена на те, щоб перевіряти рішення поперсередніх урядів.

в) Комісія не створена на те, щоб відновлювати давню ненависть між поодинокими групами, які повинні жити мирно.

г) Комісія є тільки зацікавлена в поодиноких особах, без уваги на їх етнічне походження, якщо проти них є серйозне підозріння щодо воєнних злочинів.

г) Публічна дебата про Дивізію „Галичина“ відкрила б двері до перевірки цілої історії внутрішніх українських взаємин, як також взаємин України з її сусідами, а це виходить поза межі визначеного часу і спроможностей Комісії.

Тут треба навести ще кілька незаперечних фактів:

Дивізія „Галичина“ була зформована під назвою „14 СС Добровольча Дивізія „Галичина“. Після закінчення вишколу і безпосередньо перед її відправленням на східний фронт весною 1944 р. Дивізія дістала нову назву: „14 Гренадирська СС Дивізія (гал. ч. 1)“. Є фактом, що члени Дивізії були добровольцями і весною та осінню 1943 р. зголосилися до неї головню на те, щоб воювати проти більшовиків, і ніколи не воювали проти західних альянтів.

Під час війни і безпосередньо після її закінчення сотник Богдан Панчук, родом із Саскачевану, очолював Союз Українських-Канадських Ветеранів і Центральне Українське Допомогове Бюро в Лондоні. Він то написав 31 травня 1948 р. меморандум в справі призначення членом Дивізії постійного цивільного статусу так у Великій Британії, як і в інших країнах. В 12-ому параграфі свого меморандуму Панчук зазначає: „Згідно з загальною політикою для ненімецьких „чужинських“ військових частин, Дивізію окреслено

як Зброєю СС. Але того не можна мішати з правдивою німецькою формцією СС, в якій могли служити тільки „чистокровні“ німці. Українській Дивізії як „чужинській“ дозволено мати своїх священників, а її члени не мали ніяких СС-івських позначень, а „схема й назви їхніх рангів були як у Вермахті“.

Міжнародний Військовий Трибунал у Нюрнбергу не входив у такі тонкощі, він визнав усі формації СС кримінальними організаціями, підкреслюючи між іншим, що вони брали участь у винищуванні жидів. Отже, з опінією Міжнародного Військового Трибуналу, Дивізія „Галичина“, як частина Зброї СС, зарахована до злочинних організацій і як така підлягає осудженню. Однак, той же Трибунал зазначив, що членів СС-івських формацій можна судити тільки тоді, як вони знали, що ті організації були до злочинних дій або особисто були змішані в злочинну діяльність. Сама приналежність до формації СС не є злочином в розумінні міжнародного права, на це мусить бути свідомість злочину або активна участь в ньому.

Щодо Дивізії „Галичина“, то в 1950 р. не перед'явлено ніяких доказів про фактичну участь її членів у злочинах.

В 1984 р. Візенталь предпоставив листу 217 колишніх членів Дивізії, які, згідно з його твердженням, пережили війну, але не мешкають в Європі, отже, переконувати їх в Канаді. Комісія неодноразово старалася дістати від Візенталю докази на підтримку обвинувачення щодо членів Дивізії, але, незважаючи на це, тих доказів їй не подано. Візенталь предпоставив згаданий список тодішньому головному прокуророві Р. Капланові з заміткою: В залученні список українських СС офіцерів, які пережили війну, але не живуть в Європі. Згідно з нашими інформаціями велике число з них має жити в Канаді.

Комісія перевірила справу і ствердила, що з поданих 217 осіб:

- 187 (отже, 87 відсотків Візенталевого списку) ніколи не були в Канаді,
- 11 приїхали до Канади і тут померли,
- 2 були в Канаді, але виїхали до інших країн,
- 16 — нема безпосередніх (prima facie) доказів вини,
- 1 — не можна було взагалі відшукати.

Варто зазначити, що в 1984 р. той самий Візенталь предпоставив список бюро головного прокурора переслано Королівській Канадській Кінній Поліції, яка впродовж 1984-1985 рр. вела в тій справі слідство і не знайшла ніяких інкримінаційних доказів проти 31 осіб, що мали бути в Канаді. Оба слідства, тобто Поліції і Комісії, провадилися незалежно одне від одного, проте результати були такі самі.

Отже, очевидно, що список Візенталю з 217 іменами офіцерів Дивізії „Галичина“ є цілком безвартісним і завад канадському урядові багато не потрібної праці.

Нема також підстави денатуралізувати й депортувати членів Дивізії. Вони ніколи не скривали свого членства в Дивізії, канадські власті ще в 1950 р. знали все про Дивізію, і коли погодилися на їх приїзд до Канади, то були свідомі, кого приймають. Отже, не було тут ані фальшивих заяв, ані обману, ані затаювання істотних обставин так, що їх допущення до Канади і пізніше надання громадянства відбулося згідно з законом без ніяких нерегулярностей.

Згідно з тим, Комісія доходить до таких висновків:

а) Дивізія „Галичина“ (14 Гренадирська Дивізія СС) гал. ч. 1) не може бути обвинувачена як група.

б) Члени Дивізії „Галичина“ перед приїздом до Канади перейшли індивідуальну перевірку їхньої політичної надійності.

в) Обвинувачення членів Дивізії в воєнних злочинах ніколи не були доказані, ані в 1950 р., коли їх вперше видвижено, ані в 1984 р., коли їх поновлено, ані тепер перед цією Комісією.

г) При відсутності доказів про участь дивізійників у злочинах, саме членство в Дивізії не вистачає, щоб починати судове слідство.

д) Не можна починати проти членів Дивізії процесу для позбавлення громадянства або депортації, тому що канадські власті докладно знали всі дотичні факти ще в 1950 р. і при допущенні їх до Канади не було ані фальшивих заяв, ані обману, ані затаєння істотних обставин.

е) У всякому випадку, з-поміж 217 офіцерів Дивізії „Галичина“, що їх людав Візенталь, 187 ніколи не станули ногою в Канаді, 11 вмерли в Канаді, 2 залишили Канаду і виїхали до іншої країни, проти 16 нема безпосередніх доказів вини, а одного не можна було відшукати взагалі.

Переклав на українську мову В. Ф.

Міністер Справедливості Р. Гнатишин

ВІДПОВІДЬ УРЯДУ НА ЗВІТ КОМІСІЇ ДЛЯ РОЗШУКУ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ

(Комісія Дешена)

Вступ

Проблема воєнних злочинців стала серйозною турботою Канади й цілого світу відколи в час Другої світової війни виявлено досі небачених розмірів злочини. Щоб винуватих притягнути до кримінальної відповідальності, створено Міжнародний Військовий Трибунал, який провів у Нюрнбергу процес проти найбільших воєнних злочинців.

В Канаді на підставі Закону про воєнні злочини (War Crimes Act) велися в роках 1946-1948 процеси за злочини вчинені проти канадських збройних сил. В цілому просліджено 171 випадків, а засуджено сім обвинувачених.

В 1950-их роках, коли одиниці й народи рішшли не згадувати більше воєнних страхіть, переслідування воєнних злочинців зійшло на задній план. Щойно в 1970-их роках та справа ожила наново; тоді звернено увагу, що не всіх воєнних злочинців виявлено й покарано. Здогадні злочинці могли знайти притулок в Канаді, як це показала справа Гельмута Равка, якого тут арештовано й видано до Західньої Німеччини.

На початку 1980-их років різні повідомлення подавали, що в Канаді є біля 2.000 до 3.000 злочинців, а навіть може і 6.000. Були теж скарги, що відомий зі своїх брутальних експериментів д-р Менґеле прибув або бодай старався дістатися до Канади. Оскільки ті вістки вперто продовжувалися, уряд мусів поробити відповідні заходи, щоб винуватців притягнути до судової відповідальності. В зв'язку з тим 7 лютого 1985 р. створено окрему Комісію для розшуку воєнних злочинців. Головою Комісії назначено суддю Дешена.

Звіт Комісії предложено урядові 30 грудня 1986 р. Звіт складається з двох частин. Перша частина призначена до публікації, а друга конфіденційна-секретна залишається в актах.

Висновки Комісії

Звіт вносить значне роз'яснення атмосфери що до воєнних злочинців. Тепер стало ясним, що проблема воєнних злочинців не така велика, як того всі побоювалися. В Канаді воєнних злочинців є значно менше, ніж про те говорилося й писалося. Багато осіб, проти яких було скероване підозріння, нема вже між живими. Нема доказів на те, що д-р Менґеле був в Канаді або бодай старався сюди приїхати. Обвинувачення проти Дивізії „Галичина“ про її участь у воєнних злочинах нічим не підтвержені. Підозріння проти багатьох-багатьох осіб показалися безпідставними. Провірено приблизно 800 осіб; у великій більшості тих випадків не ма жодних доказів. Комісія рекомендує негайно закрити понад 600 справ. Далі Комісія ствердила, що 21 особа підозрілих у воєнних злочинах виїхала з Канади до інших країн, а інших 86 померли в Канаді. 341 осіб, що були на списку підозрілих, ніколи не були в Канаді, а в 154 випадках Комісія не могла знайти безпосередніх (prima facie) доказів вини. Таким чином кількість осіб, яких підозрівано у воєнних злочинах, згідно з висновками Комісії, зменшилася з „тисячів“ до значно меншого числа.

Суддя Дешен не міг у приписаному часі закінчити слідство у всіх випадках, тому деякі з них залишаються відкритими; вони вимагають дальшого розслідування, щоб можна винести остаточне рішення.

Становище уряду (Початкова відповідь уряду)

Хоч Комісія ствердила, що число воєнних злочинців у Канаді дуже перебільшене, то уряд стоїть на становищі, що коли навіть тільки один злочинець знайшов притулок в Канаді, його треба притягнути до судової відповідальності і покарати без уваги на термін передавнення. Одночасно уряд свідомий того, що збереження особистих прав людини є фундаментальним компонентом канадського правосуддя, що знайшло віддзеркалення в Хартії Прав і Свобід. Тому уряд, приступаючи до оцінки рекомендацій Комісії, мусить знайти відповідь, що відповідала б канадському суспільству і канадській системі правосуддя. Основний принцип є такий: Проблему воє-

них злочинців, де це тільки можливе, треба розглядати в Канаді, і кожну справу вирішити згідно з канадськими нормами законодавства і доказового постування. Тому уряд готовий поправити Кримінальний кодекс, щоб дати канадським судам право (юрисдикцію) судити в Канаді за воєнні злочини або злочини проти людства, які такі акти вважаються злочинами в Канаді. Таке судочинство буде відбуватися згідно з канадськими правилами про докази і згідно з принципами Канадської Хартії Прав і Свободи. Це дозволить судити в Канаді за всі воєнні злочини, так минулі, як і сучасні, що виникають в „модерних конфліктах“. Треба буде обов'язково здефініювати, які воєнні злочини будуть підпадати під карну санкцію так, щоб поправки в кодексі охоплювали минулі й майбутні воєнні злочини.

Суддя Дешен зазначає у своїх рекомендаціях, що треба багато праці, щоб закінчити слідство, але він переконаний, що існуючі канадські інституції тобто Міністерство Справедливості і Королівська Кінна Поліція дадуть собі з цим раду, тому нема потреби для створення окремого бюро на зразок американського Бюро Спеціального Слідства.

Уряд погоджується з тими рекомендаціями.

Якщо Канада серйозно має намір проводити в себе кримінальні процеси щодо подій, які сталися в Європі, то ясно, що треба збирати докази всюди, де їх можна буде знайти. Це нічого нового. Канадські суди за традицією шукали й використовували всі можливості, щоб знайти потрібні докази в чужих краях при допомозі комісії. Канадська поліція в багатьох випадках проводила слідство в чужих краях з допомогою місцевих властей. Нпр., при доходженнях, що довели до видачі Гельмута Равка до Німеччини за воєнні злочини, отримано важливі й надійні докази в різних країнах включно з СРСР. В справах, де суддя Дешен рекомендує брати до уваги докази зі східньо-європейських країн, треба докладно перевірити кожний індивідуальний випадок. Всяке збирання доказів за кордоном повинно бути обмежене до тих справ, де, в opinii канадських властей, існують специфічні, достовірні й серйозні здогади, що вчинено воєнний злочин, який вимагає дальшого слідства. В таких випадках суддя Дешен рекомендує брати до уваги таких 6 передумов:

- 1) Охорона репутації при секретности ведення справи,
- 2) Уживання незалежних перекладачів,
- 3) Доступ до оригінальних документів, де вони важливі для справи,
- 4) Доступ до попередніх зізнань свідків,
- 5) Свобода переслушування свідків згідно з канадськими правилами про доказове постування,
- 6) Відеозаписування таких допитів.

Уряд вважає, що отримання доказів згідно з канадською процедурою та з додатковими гарантіями, вищезгаданими у 6 спеціальних

передумовах, повинні забезпечити чесність і справедливість для всіх зацікавлених.

Зрозуміло, що треба скріпити канадську процедуру при в'їзді до Канади, а також процедуру для отримання громадянства, щоб про Канаду не думали як про місце притулку для осіб, що брали участь у воєнних злочинах або в злочинах проти людства. Уряд буде постулювати згідно з рекомендацією Комісії, щоб у майбутньому не дозволити імміграції до Канади і наданні громадянства особам, які брали участь у воєнних злочинах в інших країнах. Тому процес імміграційної перевірки і процедури переслухань буде суворіший, як рекомендує Комісія. Інші полегші в Іміграційному законі та Конвенції про статус утікачів будуть виразно недоступні для воєнних злочинців.

В майбутньому уряд буде відмовляти канадського громадянства всім тим, що брали участь у воєнних злочинах, відповідними поправками до закону про громадянство. Щодо тих, які мають громадянство, уряд не бажає змінити закону ретроактивно. Отже, уряд буде поступати згідно з існуючим законом, де виявиться, що громадянство набуто явним обманом.

Деякі рекомендації Комісії пропонують доповнити екстрадиційний закон з метою поширити можливості для видачі злочинців, щоб позбутися з Канади всіх підозрілих у воєнних злочинах. Сучасна канадська екстрадиційна політика застосовує розважний розгляд усіх фактів, заки пішлеться канадського мешканця на суд поза межі Канади. Тому, що уряд має на меті якнайбільше справ полагоджувати в Канаді, не планується ніяких змін в дотеперішньому праві і практиці на те, щоб видавати воєнних злочинців. Це однак не означає, що не буде екстрадиції в ніякому випадку. Інтенцією уряду є, як це було в минулому, розглядати вимоги видачі згідно з існуючими законами і прийнятими домовленнями та практикою.

Комісія перекладає ще низку рекомендацій з метою спростити й скоординувати канадську процедуру щодо позбавлення громадянства і депортації. Як Комісія підкреслює, такі зміни насувають трудні питання, що їх треба старанно розглянути й оцінити. Тому уряд не пропонує робити ці зміни, бо вважає, що теперішнє право й практика, враз з іншими вже пропонованими змінами, вистачають на ефективно розв'язання основних проблем.

Закінчення

Канадці очікують від свого уряду розв'язки того важливого питання. Без уваги на труднощі, уряд буде притримуватися основних принципів справедливості і безсторонності. Той справи не можна відкладати ані „експортувати нашу відповідальність до інших країн“.

Переклад на українську мову В. Ф.

456 MAIN STREET, WINNIPEG, MANITOBA, CANADA R3B 1S6 TEL: (204) 942-4827 FAX: (204) 947-3882

April 20, 1998

House of Commons
111 Wellington Street
Ottawa, Ontario
K1A 0A6

Dear Member of Parliament:

In its latest mass appeal to "Concerned Citizens of Canada", the Simon Wiesenthal Centre, based in Los Angeles, California, again repeats the old allegations against the veterans of the Ukrainian Division (also known as Galicia Division and 14th Grenadier Division of the Waffen-SS), accusing the latter of atrocities against the Jewish people during World War II.

These allegations are totally false and without any merit whatsoever. In fact, the Ukrainian Division did not participate in any atrocities, war crimes or crimes against humanity. The Division was not in any way, shape or form involved in crimes against the Jewish people nor in any way of the genocide conduct of Nazi Germany. The Division was a patriotic Ukrainian formation and had nothing to do with Nazi crimes or ideology. It was acknowledged during the Deschenes Commission by all parties "...the Division was used only in combat on the Eastern front..." (Deschenes Commission Report, page 258)

Because of the allegations raised against the Division by Communists, Jewish groups and by the Soviet authorities early after the Second World War, the veterans of the Division were thoroughly screened by:

- the British authorities, immediately after the war, and again, in 1947, before the Division was moved from Italy to England. At that time the records of Central Registry of War Criminals and Security Suspects (CROWCAS) were thoroughly checked by British authorities and no war criminals were found among the veterans of the Division. Likewise no Division veterans were found on the lists of the United Nations War Crimes Commission (UNWCC).

- the Soviet Screening and Repatriation Commission, which, in 1945, individually screened and interrogated the veterans of the Division and found no war criminals among them.

- the Ukrainian Canadian Committee (now Ukrainian Canadian Congress) which sent its representatives to Germany and Italy to investigate the allegations raised against the veterans of the Division by the Jewish groups in Canada and found the allegations to be without substance and untrue. As a result, the committee strongly recommended to the Canadian government that the veterans of the Division be admitted to Canada as immigrants.

By September, 1950, the Canadian government completed its own investigations of the veterans of the Division, and issues a directive to the effect that they be admitted to Canada.

Notwithstanding the lack of evidence, Jewish organizations in Canada, and in particular, Friends of Simon Wiesenthal Center, Sol Littman and Simon Wiesenthal himself, have repeatedly accused the veterans of the Division of the most horrendous crimes against the Jewish people but, as the Deschenes Commission has reported.

'...Charges of war crimes against members of the Galicia Division have never been substantiated, either in 1950 when they were first preferred, or 1984 when they were renewed, or before this Commission...".

Furthermore, despite the Shocking accusations, Simon Wiesenthal failed to provide credible evidence of his allegations even though

"... the Commission has tried repeatedly to obtain the incriminating evidence allegedly in Mr. Wiesenthal's possession, through various oral and written communications with Mr. Wiesenthal himself and with his solicitor, Mr. Martin Mendelsohn of Washington, D.C. but to no avail: telephone calls, letters, even a meeting in New York between Mr. Wiesenthal and Commission Counsel on 1 November 1985 followed by further direct communications, have succeeded in bringing no positive results, outside of promises...."(Deschenes Commission Report, page 257).

It is not surprising to us that no incriminating evidence was ever provided against the Division or its members. Such evidence simply never existed because the Division was never involved in any criminal activity.

It is the position of the Ukrainian Canadian Congress that persistent, false and malicious accusations against the veterans of the Division by Sol Littman, The Wiesenthal Centre and Rabbi Marvin Hier, may very well amount to promotion of hatred against "an identifiable group" and should, be investigated by the Attorney General of Canada for possible prosecution under the criminal code.

Respectfully yours,

W. Oleh Romaniw Q.C.
President

- Enclosures:
1. Communication from British Foreign Office to Canada House, dated September 4, 1959, RE: 14th Galician Grenadier Division
 2. Excerpts from correspondence between the Department of Citizenship and Immigration, Ukrainian Canadian Committee(now Ukrainian Canadian Congress) and Canadian Jewish Congress.

(Переклад з англійської)

КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ-ЦЕНТРАЛЯ

456 Main Street, Winnipeg, Canada, R3B 1B6, Tel. (204) 942-4627 Fax: (204) 947-3882

20 квітня 1998

Шановний Пане После! [Федерального Парляменту Канади]

У своєму масово розповсюджуваному зверненні до «затурбованої громадськості Канади», Центр Симона Візенталя (Simon Wiesenthal Centre) з Лос Анжелес, Каліфорнія, знову повторяє старі мнимі закиди проти Української дивізії (відомої теж під назвами Дивізія «Галичина» і 14-а гренадирська дивізія військ СС), оскаржуючи її у вчинених звірствах проти єврейського народу під час 2-ої світової війни.

Ці мнимі закиди тотально фальшиві і без жодної вартости. Насправді, Українська дивізія не брали участі в жодних звірствах, воєнних злочинах чи злочинах проти людства. Дивізія ніколи не була вжита в жодній формі чи будь-яким способом у злочинах проти євреїв, ані в ніякий спосіб у геноциді нацистської Німеччини. Дивізія була патріотичне українське з'єднання і не мала жодного пов'язання з нацистськими злочинами чи ідеологією. Це було стверджено під час розслідування Комісії Дешена всіма сторонами: «...Дивізія була вжита тільки в бойових діях на східному фронті...» (Deschenes Commission Report, ст. 258).

Зараз після 2-ої світової війни мнимі закиди проти Дивізії висунули комуністи, єврейські групи і советські власті, тому ветеранів Дивізії перевірявали:

- Британські власті, зараз після закінчення війни, і знову в 1947 році, перед тим, як Дивізію перевезено з Італії до Англії. В той час вони перевірили рекорди Центрального реєстру підозрілих осіб у воєнних злочинах і справах безпеки (Central Registry of War Criminals and Security Suspects-CROWCAS) і не знайшли жодних злочинців серед ветеранів Дивізії. Також нікого не знайшли на списках Комісії воєнних злочинів Об'єднаних Націй (United Nations War Crimes Commission-UNWCC).

- Советська провірна і репатріаційна комісія в 1945 році перевіряла й індивідуально переслуховувала ветеранів Дивізії та не знайшла жодного злочинця між ними.

- Комітет Українців Канади (тепер Конгрес Українців Канади) післав своїх представників до Німеччини й Італії, щоб прослідити мнимі закиди проти ветеранів Дивізії, висунені єврейськими групами в Канаді, і ствердив, що закиди не мають жодної підстави і є фальшиві. В результаті, Комітет дав уgruntовані рекомендації Урядові Канади, щоб він допустив ветеранів Дивізії як емігрантів до Канади.

У вересні 1950 року Канадський уряд закінчив своє провірювання ветеранів Дивізії і видав директиву, яка дозволяла їм приїзд до Канади. Хоч без жодної евіденції єврейські організації в Канаді, особливо, Приятелі Центру Симона Візенталя, як теж особисто Соль Літтман (Sol Littman) і Симон Візенталь, часто поновно оскаржували ветеранів Дивізії у коенні найбільш жахливих злочинів проти євреїв, однак Комісія Дешена ствердила:

«...оскарження членів Дивізії «Галичина» у воєнних злочинах ніколи не були доказані, ані в 1950 році, коли їх вперше висунено, ані в 1985 році, коли їх наново висунено, ані перед цією Комісією...»

Далі, висуваючи такі жахливі мнимі закиди, Симон Візенталь не дав достовірної евіденції, не зважаючи на те, що

- ...Комісія пробувала раз по раз отримати обвинувальну евіденцію, котра мала б бути в руках пана Візенталь, усно й кореспонденційно, до п. Візенталя і його адвоката п. Мартина Мендельсона (Martin Mendelsohn) у Вашингтоні, Д.К., без жодного результату: телефони, листи, навіть персональна конференція в Нью-Йорку юриста Комісії з п. Візенталем, 1 листопада 1985 року, з дальшою прямою комунікацією, не принесли позитивних результатів, поза обіцянками...» (Deschenes Commission Report, ст. 257).

Для нас не є несподіванкою, що проти Дивізії чи її членів ніколи не було подано вірогідної евіденції. Бо такої евіденції ніколи не було тому, що Дивізія не була пов'язана з жодними кримінальними діями.

У зв'язку з фактом, що постійні фальшиві і злосливі оскарження проти ветеранів Дивізії видвигають Соль Літтман, Центр Симона Візенталя і рабін Марвін Гієр (Marvin Hier) і які можуть вважатися поширюванням ненависти проти «окресленої групи», Конгрес Українців Канади звертається до Генерального прокурора Канади (Attorney General of Canada), щоб він прослідив цю справу для евентуального судового обвинувачення, згідно з Кримінальним кодексом.

З пошаною,

В. Олег Романів, К.Р. (в.р.)

Додатки:

1. Повідомлення Британського міністерства закордонних справ до Канадського дому (посольства) 4 вересня 1950 р. Справа: 14-а галицька гренадирська дивізія.
2. Вибірка кореспонденції між Департаментом Громадянства і Іміграції, Комітетом Українців Канади (тепер Конгрес Українців Канади) і Канадським Єврейським Конгресом.

27 June 1998

Rabbi Marvin Hier
Friends Of Wiesenthal Centre
8 King Street East
Suite 710
Toronto, Ontario M5C 1B5

Michael O. Logusz
138 Second Avenue
New York, N.Y. 10003

Dear Rabbi Hier,

Greetings! I am writing to you regarding the so-called "Urgent Message" telegram sent to various citizens in Canada. I am writing to you because, as the author of a book very recently published on the 14th Waffen SS "Galicia" Division, I feel that I must respond to you.

I would appreciate it if you would review carefully the points that I have addressed; simultaneously, I am also enclosing a copy of this letter to Prime Minister Chretien, The Honourable Anne McLellan, Minister of Justice and Canada's Attorney General and the Canadian Jewish Congress. I feel, Rabbi, that you are an intelligent person but likewise, certain inaccuracies have been passed on to you which, at this time, must be cleared up.

Let me make this absolutely clear: I know that there was a tremendous amount of suffering under the Nazis during World War II and that the Jews of Europe suffered horribly; simultaneously, however, the events of World War II must be portrayed in an accurate and objective manner and that is why I am responding to your telegram blitz.

On p. 2, it is stated: "They [members of the Galicia Division] swore allegiance directly to Adolf Hitler and marched to a song that included the words "Death to the Poles" and "Moscow-Jewish Communism!"

Rabbi Hier, when in 1943 certain German officials proposed to raise a front-line combat division from Galicia to battle Soviet ground forces, their proposals were immediately countered by a host of other German officials. (I am enclosing to you a copy of the German protests). Various German officials began

to argue that the inhabitants of Galicia cannot be trusted, and that the arms, training and equipment provided to the so-called "Galicia" Division would, in due time, be turned against Nazi Germany. Rabbi Hier, are you aware of the writings by Gerald Reitlinger? (who, incidentally, is Jewish). In Reitlinger's book, The SS: Alibi of A Nation, Reitlinger cites that a number of the men who volunteered for the "Galicia" Division did so in order to escape from Nazi concentration camps; simultaneously, many who joined did so in order to flee from a Nazi "volunteer work" project. It was their ticket out of a factory, coal mine, or prison. One of the highest ranking Ukrainian members of the "Galicia" Division, Major Ren, was recruited from a German prison. He was actually awaiting to be executed! As for the song that you cite, I do not know where you received your information, but this song was never sung.

Furthermore, you write: "members of this Division helped to round up and murder thousands of Jews behind German lines." Where, exactly, behind the German lines? Can you be more explicit? What are the approximate or exact dates. From July 1943 until 28 June 1944, the Division was first in the Heidelager and later in the Neuhammer (Silesia) training areas. On 28 June, the Division began to deploy for the Russian front; on 15 July, it took on the advancing Soviet forces in East Galicia. And until its reformation and return to Neuhammer by 12 September 1944, the division's exact movements and activities are noted. And nowhere are any civilian killings included.

As for the statement: "they committed unspeakable atrocities against innocent civilians during the Warsaw Polish uprising in 1944" this is totally inaccurate! Neither the Galicia division, or any of its elements or personnel, ever served in Warsaw either in 1943 or 1944. Noted Polish historian Jerzy Lovell himself has acknowledged this when he wrote: "Nobody at any time had ever stated that in combating the Warsaw Uprising any military units such as the Division SS-Galicia, or even any units of the Ukrainian police, participated. All Polish sources, however, openly implicate the General Vlasov's soldiers and those of the Kaminski RONA brigade, both of which were Russian."

Rabbi Hier, I am enclosing to you several pages of numerous Polish, German and western reports and sources of information pertaining to the events of the Warsaw Uprising. Many of these were also written by the ex-officers of the Polish underground. They identify exactly which units were utilized by the Nazis to suppress the 1944 Warsaw Uprising - right down to battalion and independent company level. And where is the Galicia Division listed?

Simultaneously, discrepancies exist between your words and what others say. Are you aware of the fact that in 1960 a former Soviet propagandist, Yaroslav Gallan, wrote and charged that "the Galicia Division was dispatched in 1943 to Norway to conduct

a new order." Gallan claimed the Division was in Norway until 1945. And in a magazine titled World War II Investigator (Vol. I, No. 10, 1989 - Published in England) Kurt Fleischmann wrote: "In 1943 the Germans formed a unit, composed of Ukrainians in Galicia, under the revealing title of Waffen SS Panzer Grenadier Division in Galicia. They spend the next two years not so much fighting the Red Army, but shooting, raping and robbing civilians, most of them Jews, in the neighbourhood of Lvov which then belonged to Poland."

Besides the fact that Fleischmann erred when he identified the Division as a "panzergrenadier" division because the Galicia division was never a "panzergrenadier" division, someone ought to inform Fleischmann that prior to the raising of the "Galicia" Division in mid-1943/early 1944, Lvov's Jewish inhabitants were already a finished community. They were either dead or in Nazi concentration camps; some were within the deeper regions of Soviet Russia because from 1939 until 1941 when the Soviets first occupied Galicia they also forcibly deported a number of Jews into Russia proper, and the rest were either hiding out while some of its younger people were in some underground faction. Furthermore, in 1943 and the first half of 1944, the Division was strictly in Germany forming and training. In July 1944, it served on the front line. And, as verified by Soviet World War II and post World War II combat sources, the Division was never "in the neighbourhood of Lvov." Likewise, is Fleischmann aware of the fact that in July 1944, Lvov and its neighbourhood fell to the troops of Konev's 1st Ukrainian Front? Therefore, in almost the last year of the war, the Division could never have even been in Lvov as claimed by Fleischmann in his highly sensational, totally false and indeed, totally idiotic work.

Excluding the few Soviet and Polish propagandists who claimed in the 1950's and 60's that the Galicia Division was in Warsaw, no one else has cited differently. Even Soviet Russia's famous propagandist, Valery Styrkul, in his work We Accuse acknowledged that the Division was never in Warsaw. Styrkul, however, stated: "auxiliary units made up of Ukrainian nationalists and attached to the SS, and units which later were incorporated into the SS Halychyna [Galicia] Division, participated in the suppression of the Warsaw Uprising."

So once again, what auxiliary units is Styrkul speaking about? What was their strength, composition, unit identification number, etc., etc. When were they posted to the Division?

So as you can see, between you Rabbi Hier, Styrkul, Gallan and Fleischmann, major contradictions exist. And speaking of war crimes, let me take this moment of opportunity to inform you, Rabbi Hier, that Bronislaw Kaminsky, who commanded the Kaminsky criminal brigade which committed many ugly crimes in Warsaw, was in actuality a Jew himself. For whatever reason or reasons, Kaminsky kept his Jewishness a secret and was an

anti-Semite himself.

As for Mr. Sol Littman, he has also been known to make major mistakes. In his highly unprofessional article "These aging men were monsters once," Littman stated that the Division contained a "31st SD Punitive Detachment" ... "and helped to suppress the 1944 Warsaw Uprising." Therefore, I am enclosing to you, from the German archives, an Order-of-Battle which reveals what units existed in the "Galicia" Division. As you can see, other than as noted by Styrkul and Littman, no "31st Detachment" ever existed within the Division.

As for the allegation "members of this SS-Division... killed Jews in such roundups and pogroms in Lvov, Odessa, Pinsk, and in dozens of other Jewish enclaves in the Ukraine and Poland..." again, for your information, this is very loosely stated. Furthermore, members of this division never operated in the Ukraine, Odessa, or Pinsk. The members of this Division fought only once in Eastern Galicia in July 1944 which, at that time, was still regarded as an autonomous state within Poland although under Nazi Germany's control. The official Ukrainian border was further to the east. And Pinsk is in Byelorussia. Never did the Division, or any of its members, ever enter Byelorussia.

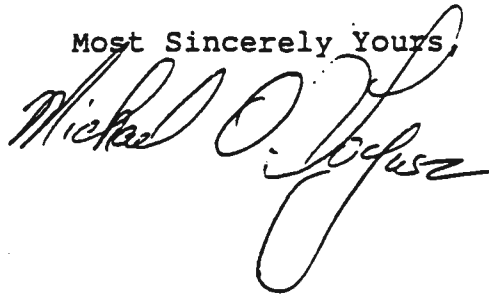
Rabbi Hier, I can also list other inaccuracies about this so-called "Urgent Message." But for now, I urge you to utilize the primary sources found in the German, Polish, Ukrainian, and Soviet archives and those of reputable historians. Incidentally, the Galicia Division, and members of it, have also been accused of quelling the heroic Jewish Warsaw Ghetto Uprising of April/May 1943. Yet, in my collection of sources, I possess works by reputable Jewish scholars and authors along with the famous Strop report (found also in the Nuremberg War Crimes volumes) citing which units, and even the names of many individuals, right down to the lowest unit levels, as participating in quelling this revolt. And none cite anything about the "Galicia" Division. But again, despite the fact that the "Galicia" Division never even existed (other than on paper and in the minds of its organizers) in April-May 1943, some continue to insist to this day that the Division participated in suppressing this revolt.

In conclusion, I must remind you that in the famous Katyn slaughter (where, incidentally, the Chief Rabbi of the Polish Army and a number of Polish Jewish Army officers and medical personnel were amongst those murdered by Soviet Russia's NKVD police), for a number of years following the Second World War the Soviets not only denied committing the crime but repeatedly, their propagandists faulted the Germans. As proof, I urge you to read the proceedings pertaining to Katyn in the Nuremberg War Crimes volumes. In 1946/47, a Soviet prosecutor, named Rudenko, not only cited the Germans as being the organizers of this crime but indeed, Rudenko even implicated a specific German unit and cited certain officers by name as being the

perpetrators of this crime - decades before Gorbachev and other Soviet officials finally acknowledged that indeed, it was the work of the Soviets!

I am also enclosing to you certain information which perhaps will help clarify certain matters; simultaneously, I am eagerly awaiting your response.

Most Sincerely Yours,

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Michael O. Jones". The signature is written in black ink and is positioned below the typed name "Michael O. Jones".

Ottawa, Canada
K1A 0H8

Crimes Against Humanity
and War Crimes Section
275 Wellington Street
Ottawa, Ontario
Canada
K1A 0H8

Tel. (613) 954-7815
Fax (613) 952-7370

16 September, 1998

Mr. Michael O. Logusz
138 Second Avenue
New York, New York 10003
U.S.A.

Dear Mr. Logusz:

Thank you for your letter of August 14, 1998, addressed to the Minister of Justice, Anne McLellan, expressing your views regarding the Waffen SS 14th Grenadier Division. Your letter has been referred to me for response.

In your letter, you have made reference to a recent mailing by an organization called the Friends of the Simon Wiesenthal Centre, which refers to the matter of the former Galicia Division of the Waffen SS. As Director of the Crimes against Humanity and War Crimes Section, I would like to assure you that we are fully aware of this matter and our related work is ongoing. You have also provided your comments on some of the contents of that mailing. Thank you for taking the time to bring your views to our attention. I have provided a copy of your correspondence to our Chief Historian, Dr. Bettina Birn, for consideration.

The Canadian government has pledged its commitment to ensuring that Canada is not, and will not become, a safe haven for individuals who have committed crimes against humanity, war crimes, or other reprehensible acts during time of war. In pursuit of that commitment, since January of 1995 this government has initiated a total of fifteen cases for revocation of citizenship and deportation in relation to World War II. Cases are selected to proceed only after careful investigation, often after years of research. These proceedings are conducted in accordance with the highest standards of justice and procedural fairness.

I appreciate this opportunity to consider the information you have provided.

Yours very truly,

Paul Vickery
Director and General Counsel

Canada

The Honourable/L'honorable A. Anne McLellan

Ottawa, Canada K1A 0H8

OCT 23 1998

Mr. Borys Sydoruk
Director
Special Projects
Ukrainian Canadian Civil Liberties Association
48 Woodcrest Close South West
Calgary, Alberta
T2W 3P9

Dear Mr. Sydoruk:

Thank you for your correspondence and enclosures expressing the position of the Ukrainian Canadian community about the laws and policies that Canada should adopt for bringing to justice those who engage in reprehensible conduct during times of war. I apologize for the delay in responding.

I am pleased that the Ukrainian Canadian Civil Liberties Association takes an interest in this important issue and that you have taken the time to explain your point of view.

I agree with your belief that ethnic, religious or racial origin should have no part to play in decisions respecting suspected war criminals. In fact, this is a guiding principle that applies to the work of the war crimes and crimes against humanity program today. As you are probably aware, the Government has engaged in, or is presently engaged in, legal proceedings against people from a wide variety of backgrounds, including, Germany, Ukraine, Sri Lanka, Honduras, Somalia, Ethiopia and Rwanda. More than 90 people have been deported from Canada in recent years as a result of their involvement in war crimes and crimes against humanity committed after 1945 on several different continents. The ethnic or national origin of a suspect is irrelevant. The only issues that matter are (i) what the suspect did, and, (ii) what they concealed from immigration authorities in order to gain entry to Canada.

I also agree with your position in respect of the Galicia Division of the Waffen SS who were admitted to Canada in 1950. This matter was considered by the Honourable Jules Deschênes in his report on war criminals in Canada. As you may know, Mr. Justice Deschênes concluded that mere membership in the Division was insufficient to justify prosecution. In addition, he found that no revocation of citizenship case could be made against individuals based on their membership in the Division since the Government of the day was fully aware of that membership.

Despite this, over a number of years the War Crimes and Crimes against Humanity Section of the Department of Justice has, in conjunction with the Royal Canadian Mounted Police, investigated allegations against individual members of the Division. In particular, all archival and investigative records of relevance in Eastern Europe have been reviewed since the collapse of the former Soviet Union. My officials advise me that while the Waffen SS was primarily made up of combat troops, there were a number of occasions on which individual units of the Waffen SS were directly involved in war crimes or crimes against humanity. Particular attention has been paid to identify any specific individuals who may have had involvement in police units or other German-controlled organizations prior to joining the Division. The evidence we have been able to uncover is insufficient to merit the commencement of court proceedings against any members of the Division.

While I understand your view that Canada should prosecute suspected war criminals, rather than take action to remove them from Canada, as you know, prosecutions have proved virtually unworkable, because of the decision of the Supreme Court of Canada in *R. v Finta*. Therefore, when confronted with a substantial body of evidence indicating that a person was involved in reprehensible war time activity that made the person inadmissible to Canada, the choices are, in essence, to do nothing or to take action to remove the person. The Government believes the more appropriate response is the latter.

No principle of law or fairness requires the Government to use the criminal law against an individual in situations where other laws, procedures and remedies could also be invoked. In fact, in one of the revocation of citizenship cases now before the Federal Court, the judge has already rejected the respondent's argument that proceedings to revoke the citizenship of an individual are a disguised means of mounting a war crimes prosecution. The judge also held that application of the Federal Court process "in no way diminishes the respondent's right to be treated fairly in strict compliance with the principles of natural justice."

Since 1995, proceedings have begun against people who allegedly entered Canada, and sometimes obtained citizenship, by fraudulently concealing their wartime status and activities, in breach of Canada's immigration and citizenship laws. Those laws provide sanctions for their violation. If the Government can persuade a court that evidence exists to support these allegations, then I believe it is entirely proper to seek to strip Canadian citizenship from such people, and to remove them from this country. All of this is being done in accordance with the highest standards of justice and procedural fairness.

You have also written in the past to ask whether the Crimes Against Humanity and War Crimes Section has had any success with locating war criminals interviewed by Mr. John Sack, who reported his findings in a book entitled, *An Eye for an Eye*.

Unfortunately, this book is of very limited value in providing leads in finding possible war criminals in Canada because the book refers only to one person who is living in Canada (on page 150). This same person is mentioned on page 47 in a context which is far removed from the commission of war crimes or crimes against humanity. Even so, it is my understanding that the RCMP War Crimes Unit has made inquiries based on the allegations made in this book but these did not lead to enough information to mount a full war crimes investigation.

In order to initiate an investigation or a proceeding against such persons, more than mere suspicious and unsubstantiated rumors are needed and I urge you that, if you have any information which could be useful to bring a suspected war criminal to justice, to share this information with the RCMP War Crimes Unit or the Crimes against Humanity and War Crimes Section of the Department of Justice.

I should add that J.B. Gregorovich, Chairman of the Ukrainian Canadian Civil Liberties Association, has recently written to provide the names and biographical details about a number of persons alleged to have committed war crimes and crimes against humanity as members of Soviet security forces, and the RCMP is being asked to investigate these people.

I have also noted your concerns regarding the appointment of Mr. Neal Sher, the former director of the Office of Special Investigations (OSI), as a special advisor to the Canadian effort. The United States is a number of years ahead of Canada, in terms of taking action against persons suspected of reprehensible activity during World War II. Since 1979, they have revoked the citizenship of over 60 persons. Given their extensive experience in the area, it is perhaps not surprising that we have looked to officials from that country as a source of expertise and guidance.

The appointment of Mr. Sher has sparked some public controversy. I have received considerable correspondence concerning Mr. Sher, some of it positive and some of it negative. A large proportion of the negative comments have centered around the *Demjanjuk* case and the extent of Mr. Sher's involvement in the case.

Many have written to express concerns over the handling of the *Demjanjuk* case by the U.S. Office of Special Investigations. The fact that U.S. government officials failed to meet their disclosure obligations, a mistake that could have led to the conviction of the wrong person, is a matter of grave consequence. Nevertheless, it is important to note that the U.S. 6th Circuit Court of Appeals conducted a lengthy investigation of the *Demjanjuk* case in the early 1990s. It cited some members of the American OSI for failure to perform duties properly related to the disclosure of potentially exculpatory evidence. However, Mr. Sher was not one of the OSI members cited by the Court. In addition, while some beg to differ, my officials advise me that the *Demjanjuk* case is by no means a fair representation of the overall

efforts of OSI. And while we must be aware of that case, we must also give appropriate weight to the notable degree of success that OSI has achieved in an extremely difficult but important area of law. During his tenure with OSI, Mr. Sher was, of course, an integral part of those successes. Moreover, I am informed that he is a talented and highly competent adviser who can add strength to our war crimes program. We can learn from both the successes and the failures of the U.S. effort.

As Minister of Justice, I can assure you that I am committed to seeing that all legal proceedings are carried out with the utmost fairness and respect for individual rights. Each potential case is carefully scrutinized to ensure that the nature and quality of evidence warrants the commencement of proceedings. A great deal of sober second thought occurs before any potential case sees the light of day.

Again, thank you for writing to me. While I realize that we do not agree in all respects, I very much appreciate you taking the time to explain your point of view.

Yours sincerely,

A. Anne McLellan

c.c.: Mr. Peter G. MacKay, M.P.
Pictou-Antigonish-Guysborough

The Honourable Lucienne Robillard, P.C., M.P.
Minister of Citizenship and Immigration

The Honourable Allan Rock, P.C., M.P.
Minister of Health

The Honourable Andy Scott, P.C., M.P.
Solicitor General of Canada

JUSTICE MINISTER CLEARS UKRAINIAN DIVISION OF ANY WRONGDOING IN WAR

Canada's MINISTER OF JUSTICE and Attorney General, the Honourable ANNE McLELLAN, has confirmed that Ottawa has NOT uncovered any evidence that would allow for the commencement of court proceedings against any member of the Ukrainian Division "Galicia". This finding confirms the conclusions reached by the Honourable Mr Justice JULES DESCHENES whose COMMISSION OF INQUIRY ON WAR CRIMINALS likewise concluded that mere membership in the Divisions was insufficient to justify prosecution and no revocation of citizenship case could be made against individuals based on their membership in the Division since the Government of the day was fully aware of the membership.

Responding to a letter from the UKRAINIAN CANADIAN CIVIL LIBERTIES ASSOCIATION, the Minister wrote: "... over a number of years the War Crimes and Crimes Against Humanity Section of the Department of Justice has, in conjunction with the Royal Canadian mounted police, investigated allegations against individual members of the Division4 In

particular, all archival and investigative records of relevance in Eastern Europe have been reviewed since the collapse of the former Soviet Union. My officials advise me that while the Waffen SS was primarily made up of combat troops, there were a number of occasions on which individual units of the Waffen SS were directly involved in war crimes or crimes against humanity. Particular attention has been paid to identify any specific individuals who may have had involvement in police units or other German-controlled organizations prior to joining the Division. The evidence we have been able to uncover is insufficient to merit the commencement of court proceedings against any members of the Division".

Commenting, UCCLA's chairman, Mr. J.B. Gregorovich, said: "We trust this will bring to a close media reports about the alleged presence of thousands of Nazi war criminals hiding in Canada. These unfounded allegations were made before the Deschens Commission and were found to be grossly exaggerated". Ever since, however, the

persons who originally made those claims have been mollycoddled by the media, which has continued to report the same old allegations as if they were proven fact, instead of fantasy. The Minister's letter confirms that no member of the Ukrainian Division "Galicia" can be prosecuted for a war crime or crime against since no evidence of any such crime exists, as we have said all along. If Ottawa has compelling evidence that proves that a person is guilty of a war crime let them make their case in a Canadian criminal court. We support that. We do not support trial by media or the less rigorous denaturalization and deportation procedures that the government retreated to after discovering that there is no hard evidence confirming the existence of any Nazi war criminals in Canada".

Please visit:

www.infokes.com/uccla

For more information please contact: Mr. John B. Gregorovich
Chairman, UCCLA, (519)
323-9349

Comment:

Members of the Ukrainian Canadian Civil Liberties Association have expended considerable personal time and expenses in obtaining a final clearance for members of the Ukrainian division "Galicia". Surely the Ukrainian community should be able to provide some financial backing for this and other current efforts rather than having these individuals operate with little or no funding!

Donations can be sent to the Ukrainian Canadian Civil Liberties Assoc., 2150 Bloor St. West, Suite 96, Toronto, Ont. M6S 1M8

B. A. Mykytiuk,
President,
Cdn. Ukr. Immigrant Aid

Документація про 1-шу УД УНА

Телепередача "SS in Britain"

Після багатьох перевірок вояків дивізії «Галичина», відомої також як 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії, починаючи з 1945 року в полонах – американському у Німеччині й англійському в Італії – а згодом державною комісією для виявлення воєнних злочинців під головуванням судді Джульє Дешена в Канаді й комісією в Австралії, жодних злочинів не доказано.

Не зважаючи на ці заходи, знайшлися нові «історики-ревізіоністи», базисним котрих стало опрокинути дотеперішні досліді. Взавши відому журналістичну девізу, що одна світлина варта більше, ніж тисячу слів, вони випродукували одно-годинний «документальний» телефільм. Фільм – це радше компіляція різних воєнних вирізків, серед яких зовсім немає фільмових кадрів з вишколу, а тим більше бойових дій Дивізії, але включає сучасні зйомки т. зв. свідків. Коментатор інтерпретує все по-своєму так, що в глядача викликає враження, що він, глядач, слухає з екрану людей-свідків, а в дійсності – це велика облуда. Це, до речі, доказав проф. Мушинка, який відбув зустріч у Словацькій з двома жінками-свідками тих подій. (Див. Микола МУШИНКА: «Звіт про науково-дослідну експедицію в с. Ніжсн Боца», «Вісті комбатанта», ч. 4, 2000).

При цьому варто згадати, що англійське державне телебачення BBC відмовилося цю передачу показати, а її поява в Канаді не викликала особливої сенсації. Вреїти цей фільм показано у Великобританії на незалежному ТВ у день українського Різдва, 7-го січня, що свідчить про культуру продуцентів.

Висвітлення фільму попередила шалена пропаганда, хитро наголошуючи «відкриття» невідомих дотепер злочинів Дивізії». Цю сенсацію підхопили засоби масової інформації та понесли по світі, включно з Україною.

Кажеться: нема злого, щоб не вийшло на добре, і вже появились статті в ЗМІ про УД та про фали цього фільму. Головна управа Братства з свого боку розіслала пресовий випуск з доказовим матеріалом, який друкуємо вишу. Друкуємо теж інші документи і статті, особливо дві з «Київських відомостей», в яких автор доказує абсурдність закидів щодо «злочинів» дивізії.

Головна Управа
Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

"SS in Britain" – це наклепницький фільм проти української дивізії, який передали у Великій Британії Independent TV, а минулого року на каналі History Television у Канаді, і з того приводу Конгрес Українців Канади та Союз Українців у Великій Британії написали відповідні листи з протестом до телестанцій та продуцента Yorkshire TV.

Передачу у Британії попередила широка кампанія сенсаційного

характеру проти дивізії, мовляв у Великій Британії живе спокійно 1500 вояків, які ніби поповнили «воєнні злочини». Ця кампанія охопила засоби масової інформації Європи й Америки.

Продуценти цього т. зв. «документаційного фільму» стараються пов'язати Дивізію «Галичина» із «злочинами проти людства» від червня 1941 року до кінця війни, вживаючи перекручення історичних фактів, маніпуляцію висловів витягнених з контексту, інсинуації чи просто фалшу. Зфільмованих епізодів з вишколу Дивізії, як із її бойових дій зовсім немає.

У передачі підкреслюється, що дивізійники ніколи не були як слід перевірені та стосується без розбору «групову відповідальність», що противорічить міжнародним конвенціям. Однак дивізійників перевірювано багато разів в різних державах, а зараз після війни і советською комісією. Канадська урядова Комісія під головуванням судді Жуль Дешена, яка була створена для прослідження воєнних злочинців, що живуть у Канаді, відкинула всі оскарження проти Дивізії як безпідставні ще в 1986 році. Згодом це потвердила в листі з 23 жовтня 1998 року А. Anne McLellan, Minister of Justice and Attorney General of Canada, до Ukrainian Canadian Civil Liberties Association. У Великобританії ще в 1950 р. в листі Міністерства закордонних справ до Canada House вяснено справу іміграції дивізійників до Канади.

Про дійсні факти продуценти знають, однак виглядає, що засада продуцентів така: де були українці, там вони мусили скоювати злочини.

Проти такої практики публічно заперестували українські чинники й особи, що їх інтерв'ювали продуценти Yorkshire TV, особливо Майкел Мельник з Англії, який написав історію Дивізії та якого продуценти вважають експертом цих справ. Однак його спростувань не беруть до уваги. (Див. ст. 40 у цьому числі).

Ми вказуємо на деякі фалшиво навітлені епізоди.

Уже наголовок фільму фалшивий, бо сам Гімлер окремим наказом від 28 травня 1944 р. заборонив називати вояків УД "SS-Mann". УД мала назву "Waffengrenadier Division", а не "SS-Panzerdivision", як німецькі частини.

Коментатор фільму твердить, що погроми євреїв у 1941 році у Львові мали б провести українці легіону «Нахтігаль», які згодом зголосилися до УД. У 1941 році Дивізія не існувала (перші рекрути виїхали на вишкіл в липні 1943 року). Над німецьким командиром Легіону, Теодором Оберлендаром, оскарженим за видання наказу вбивства євреїв у Львові, відбувся суд у Західній Німеччині, який його звільнив від вини і кари. Оберлендер виграв процес проти часописів *Tie Tat* (Франкфурт) і *Die Volksstimme* (Відень) за наклепи проти нього.

Бойову дію на укріплене польське село Гуту Пеняцьку в Західній Україні, де знаходилися советські і польські партизани, наказано одній

частині добровольців, які були на вишколі і під командуванням німецької Порядкової поліції, а не під командуванням Дивізії, з повним німецьким підстаршинським і старшинським складом. Цей батальйон вицофався з села о год. 11-ій вранці, а село спаціфікувала німецька частина, що брала участь у цій акції. Це записано у протоколі Військової Управи й у «Хроніці Дивізії «Галичина», на яку частково покликаються продуценти, але деталь про вицофання української частини пропущено коментатором фільму.

Проти Варшавського повстання дивізія не могла брати участі, бо в той час була розбита під Бродами.

У селі Ніжна Боца, що у Словаччині, показано у фільмі дві словачки, жінки-очевидці тих подій. Вони ніби свідчили, що вбивства цивільних людей мали виконати вояки дивізійної бойової групи Віттенмаера. Після висвітлення фільму в Канаді, на прохання Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, науковець з університету у Пряшеві проф. М. Мушинка провів з цими жінками інтерв'ю. Вони заперечили, що таке говорили, а ствердили, що вбивства цивільних людей доконала словацька Глінкова гвардія з німцями. Це є теж записано в місцевих архівах. Що більше, на пам'ятниках загиблих написано, що їх замордовано вночі з 24 на 25 жовтня 1944 року (цих дат не показано у фільмі). У звіті німецького представника Вермахту у Празі з 27 жовтня 1944 року, ч. 1780/44, про бойові дії 26 жовтня у Словаччині, на який покликаються продуценти, подано наступне: «Бойова група Віттенмаера починає займати село Nisch» ... Отже, майже два дні після вбивства цивільних у цьому селі.

Під час відвідин УД у травні 1944 року у своїй промові до старшин Гімлер сказав, що українці УД були б раді, коли б він їх післав до боротьби з поляками. Цим продуценти «доказують» ворожість дивізійників до поляків. Однак, після промови, на заввагу щодо поляків, сот. Дмитро Палів відповів Гімлерові, що українці не пішли до дивізії, щоб битися проти поляків, а проти більшовиків, і вказав на неправильність німецької політики на сході.

Є більше таких тенденційних коментарів у фільмі.

Чому випродуковано й показано цю передачу, нам не відомо. Не відомі і спонсори, ані кошти, що, звичайно, у таких випадках проголошується. Очевидно, це знають продуценти, але вони цього публічно не скажуть. Наше припущення: «козлом приткновення» вибрано УД тому, що це була «українська дивізія». Наклепи на дивізію появляються постійно в західних масмедіях з різними мними оскарженнями, які жодний суд на Заході не визнає за доказ. (Деяке пояснення можна зробити з того факту, що про Симона Петлюру й Богдана Хмельницького досі появляються пасквільні писання). Після численних пошуків у західних державах не було ані одного випадку, щоб оскаржено українця за його службу в Дивізії.

Торонто, 5 лютого 2001 р.

НАША ЗБРОЯ-ПРАВДА

Минуло вже більше як півстоліття від закінчення 2-ої світової війни, події того часу меркнуть у пам'яті тих, що ці страхиття пережили, але також нерідко набирають нової закраски в інтерпретації тих, що про ці події знають тільки з поголосок та з засобів масової інформації. Як знаємо, ці засоби формують опінію, нераз подаючи неправдні неперевірені вісті, а також часом, і неправду. Часте повторювання неправди приймається за правду у відсутності насвітлення з іншої сторони. І так в країнах Західного Світу деякі середовища продовжують дальше наклепницькі напади на ветеранів дивізії „Галичина“, котрі в часі 2-ої світової війни боролися зі силами червоної Москви, і ці наклепи мають вже довголітню історію. Ці наклепи, в стилі відомих „60 Minutes“,—це звипувачення у причетності до різних воєнних злочинів, котрих мали допуститися вояки дивізії. Внаслідок цих оскаржень минуле та воєнні дії дивізії були багатократно розслідувані різними альянтськими, а також і советськими відомствами. Однак мимо довготривалих пошуків із різних сторін, ніхто не зміг знайти яких-небудь доказів. Оскарження залишились голословними, але за те уперто постіними, котрі час до часу появлялися в засобах масової інформації. Очевидно, що ветерани дивізії боролися з цією неправдою, але переважно з малим успіхом, бо не було виглядів виграти справу судовою дорогою проти велетенських засобів, якими розпоряджають медії. Були й успішні заходи, наприклад, газети „Toronto Star“ і польська „Zwazkowiec“ відкликали наклепи опубліковані ними. Від 1998 року на інтернеті появлялися теж подібні напади і оскарження, однак промовчувано вислідні розслідувань Канадської комісії відносно воєнних злочинів, під головуванням Джуля Дешена, опублікованих у 1986 р. Вислідні дволітніх розслідувань не виявили ніякої причетности вояків дивізії до воєнних злочинів. Те саме було підтверджено розслідуваннями канадського міністра юстиції Anne McLellan в 1998, котра найняла як консультанта до цих справ пана Neal Shear, колишнього начальника відомого бюро OSI з часів процесу Дем'янюка. Не зважаючи на однозначні рішення цих авторитетних відомств, наклепи на дивізію продовжуються уперто дальше. Щоб дати на це належну відсіч, Братство ветеранів Дивізії помістило сторінку-відповідь на інтернеті з відповідним інформативним матеріалом.

Адреса: www.infoukes.com/galiciadivision.

За два роки існування цю сторінку оглянуло понад 8.300 зацікавлених з цілого світу. Кореспонденція, котра приходить електронною поштою на адресу сторінки приносить висловні признання,

але часами теж і ворожу реакцію від тих, що є ще даліше ворогами українців. На ці листи відповідаємо селективно і в міру потреби.

У вересні 1999 на телебаченні History Channel в Канаді показано британський наклепницький, ніби документальний, фільм п. н. „SS in Britain” (До Англії перевезено майже всіх полонених дивізій з табору в Ріміні з Італії). Репортери, котрих вислали продуценти цієї програми, поїхали на Словаччину шукати свідків, котрі мали б потвердити „злочини” вояків дивізії з 1944 року, коли там перебувала дивізія, побороюючи комуністичних партизанів. Іронія хоче, що якраз там, на Словаччину, де місцеве населення дуже радо гостило й приймало вояків дивізії, вони поїхали дошукуватися злочинів дивізії. Однак репортери таки знайшли дві жінки, що мали б підтверджувати злочини проти цивільного населення і їхні виступи були поміщені у цій програмі на телебаченні. На це дивізійна інтернет сторінка помістила відразу свою відповідь.

На цьому однак не кінець. Дивізійники звернулися до д-ра Миколи Мушинки, професора університету у Пряшеві, щоб він проїхав слідами цих репортерів у місцевості, де вони збирали інформації, та відшукав цих свідків. У висліді його поїздки він ствердив, що працівники музею словацького повстання у Банській Бистриці побачили, що панове репортери приїхали там з неприхованим наміром дискредитувати дивізію, але в цьому музею нічого не знайшли, ані не дістали ніякої помочі. Даліше цей науковець допитався до свідків, котрі виступали на телебаченні, та він їх випитував про їхні зізнання. Вони однак категорично заперечили свої свідчення в такому виді, як вони були показані на телебаченні, та спростували, що злочини, про котрі вони говорили репортерам, були доконані членами словацької організації „Глінкова Гарда” разом з німцями. Їхні зізнання були відповідно „маніпульовані” для телебачення. (Див. „Вісті Комбатанта”, ч. 4, 2000).

Цікавим аспектом справи виявляється, що цей фільм не показало британське державне телебачення (BBC) і щойно Independent TV передало 7 січня 2001 року.

З нагоди цієї передачі британський автор, Майкел Мельник, син дивізійника, котрий через багато літ досліджує історію дивізії, використовуючи різні джерела, включно з недавно доступними, написав історичну працю про дивізію, котра незабаром буде публікована в Англії, помістив звідомлення у британській пресі, в котрому він опрокидає наклепи цього фільму.

На адресу дивізійної інтернет сторінки надходять тепер також голоси з Польщі з закидами, що дивізія здушувала варшавське пов-

стання та пацифікувала польське село Гута Пеняцька на Брідщині в 1944 році. В дійсності дивізія ні в одному ні в другому випадку не була до цього причетна. Ці закиди не нові й були віддавна відвинені та біули неоднократно розслідувані. З’ясували це майор американської армії О. М. Логуш, проф. Андрій Боляновський та д-р Василь Верига.

В останніх часах зацікавлення дослідників історії дивізії зросло і появилосся ще декілька праць на цю тему. Появилася історична праця проф. Тараса Гунчака п. з. „On the Horns of a Dilemma”. Це історична, авторитетна праця англійською мовою про дивізію „Галичина”. Ця книжка вийшла у престижному видавництві University Press of America. У 1996 р. вийшла праця майора американської армії Михайла Ореста Логуша п. з. „Galicia Division”.

Вийшла також книжка в Іспанії, котру перекладено на англійську мову: „Breaking the Chains”; by Carlos Caballero Jurado. У Львові історик Андрій Боляновський написав історію дивізії „Галичина” з особливою увагою обставин творення та ролі Дивізії та її участь у визвольній боротьбі підчас 2-ої світової війни.

Сват

ЯК У БРИТАНЦІВ ВИХОВУЮТЬ НЕНАВИСТЬ ДО УКРАЇНЦІВ

На Різдво на одному з телевізійних каналів Великої Британії показали документальний фільм про українську дивізію Ваффен СС „Галичина”. Стрічка явно заангажована і необ’єктивна. Більше того, деякі факти, зокрема звинувачення дивізійників в українсько-польській різанині часів Другої світової війни, є зухвалою брехнею. Оглядачі зазначають, що фільм продемонстровано з далекоглядними політичними цілями, напередодні зустрічі президентів України і Польщі в Косово. Під час їхніх розмов йшлося про будівництво нового нафтогону „Одеса–Броди–Гданськ”, який не до смаку деяким британським корпораціям.

І справді, у Польщі спричинився справжній скандал. Місцевий інститут національної пам’яті плянує провести власне розслідування масових вбивств в селі Гута Пеняцька, а директор цієї установи Вітольд Кулеша має намір звернутися до Великої Британії з проханням видати українців, підозрюваних у військових злочинах.

Як не дивно, дипломатичне відомство України, очолюване Анатолієм Зленком, досі мовчить, мовби не помічаючи, що за кордоном безцеремонно переписують українську історію...

(„Міст”)

БРАТСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ
1-ої УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ
Головна Управа

BROTHERHOOD OF VETERANS
OF THE 1st UKRAINIAN DIVISION
OF
UKRAINIAN NATIONAL ARMY

Dr.M.Maleckyj, 633 Indian Road, Toronto, ON, M6P 2C7

November 23, 1999

Mr. Julian Hendy

Yorkshire Television
Television Centre
Leeds, LS3 1JS

Dear Mr. Hendy:

After viewing the TV documentary "SS in Britain" the veterans of the 1-st Division of the Ukrainian National Army, formerly known as 14-th Waffen-Grenadier Division "Galicia", and other viewers, who were familiar with the subject, were very much disappointed and dismayed about its content, its objectivity and slanted treatment of the subject, despite of previous assurances of thorough research.

Our reaction to this documentary is best outlined in the response to this TV documentary posted on our Web Page:
<http://www.infoukes.com/galiciadivision>, which is enclosed below:

Response to the recent TV documentary "SS in Britain"

The TV documentary "SS in Britain", which is about the 14 SS Division "Galicia", aired on the History Channel on Sep. 24, 1999, is prompting this response from the veterans of this military unit. Much to our regret this documentary lacks the objectivity, that should be the fundamental premise of any documentary, and continues to disseminate half-truths and outright falsehoods about the division "Galicia". It contains some excerpts from the interviews with supposedly knowledgeable individuals about the subject, and witnesses, but these fragments were manipulated in such a way, as to convey the impression directed at discrediting the division veterans, and portraying them as heavily indoctrinated Nazi sympathisers and even war criminals. By omission and suppression of several important issues and crucial points, that could shed some unbiased light on the subject, which were available for the producers beforehand, and by stressing all negative aspects, a completely false impression of the division "Galicia" was conveyed to the viewers.

For instance: The statement was made that the volunteers were heavily indoctrinated Nazi sympathizers, but the fact was suppressed, that Galicia division was the only division in the Waffen SS where Greek-catholic priests were in charge of spiritual well being of the soldiers and whose sermons stressed love for Ukraine and conspicuously ignored Hitler and Germany.

A quotation of Himmlers statement, when he visited the division, was included that "if Ukrainians were given an order to slaughter the Poles, they would gladly do so". But the reply of Dmytro Palijiw, one of Ukrainian officers in the divisional staff, was suppressed, where he said that "the

fallacy of the German policy in the occupied territories in Eastern Europe".

It was stated that soldiers of the division swore allegiance to Hitler, but it was suppressed that this obedience was limited only to "the struggle against Bolshevism", spelled out in the text of the oath. No mention was made that a second oath of allegiance to Ukraine was administered later, without any reference to Hitler, when the division joined the Ukrainian National Army in the spring of 1945.

Various witnesses were interviewed, but none of available division veterans were produced to testify.

The commentator Mr. Ceaserani left the impression that the division veterans in Britain and Canada were never properly investigated, but the fact is that the division was screened the first time in the POW camp Bellaria in Italy by the British and Soviet commissions in 1945. Later by the "Commission of Inquiry on War Crimes" headed by honorable Justice Jules Deschenes in Canada, which after thorough investigation lasting several years was not able to establish any basis to the accusations of war crimes. This report was issued in 1986 and confirmed later after another investigation by the minister of justice in Canada Anne McLellan in 1998. At the conclusion of the program it was only casually mentioned that subsequent investigation did not uncover any new evidence, without being more specific in naming Justice Deschenes or minister of justice Anne McLellan.

All this clearly shows a strong bias and prejudice against the Galicia division veterans by the producers of this program, which apparently was created to further spread the stereotype of a Ukrainian villain created in the western media.

A viewer of this program was intentionally left unaware of the fact that the volunteers of the division "Galicia", almost without exceptions, were Ukrainian patriots who made a conscious Faustian bargain with the devil in order to obtain arms and training so as to have a fighting force at the ready to defend an independent Ukraine after the wishfully hoped-for collapse of both Soviet and German occupations.

Regards

Dr. Myroslav Maleckyj
president

(3)

OK

UKRAINIAN CANADIAN CONGRESS - TORONTO BRANCH
"COMMITTEE FOR JUSTICE"

КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ - ВІДДІЛ ТОРОНТО
"КОМІТЕТ ЗА СПРАВЕДЛИВІСТЬ"

Tel (416) 323-4772 295 COLLEGE ST., 3RD FLOOR, TORONTO, ONTARIO M5T 1S2 Fax (416) 323-6772
www.interlog.com/~ucctor e-mail: ucctor@interlog.com

20 January 2000

Mr. Sidney Suissa
History Television
200-121 Bloor St E
Toronto ON M4W 3M5

Dear Mr. Suissa;

The Ukrainian Canadian community is a valued, highly regarded and respected community within Canada. We are one of Canada's largest ethnic groups, and have a history in Canada that exceeds 100 years. The vast majority of Ukrainian Canadians are native-born Canadians and tens of thousands of Ukrainians fought in the Canadian Armed Forces during the Second World War.

As part of our mandate, the Ukrainian Canadian Congress, Committee for Justice represents and protects the interest of the Ukrainian Canadian community. This letter serves as an **official protest letter** to you as the Programme Director of the History Television.

On Sunday, October 10, 1999, the History Television broadcast a film entitled "SS in Britain". The nazi label, which was applied to Ukrainians and to the Ukrainian Division in the film is a malicious and false accusation. This type of innuendo and collective smear is unethical and contemptable and the Ukrainian Canadian Congress "Committee for Justice" is appalled by such a presentation and **formally protests** in this regard.

The Ukrainian Canadian Congress "Committee for Justice" views this broadcast as a deliberate misrepresentation and false allegations against a community and our collective reputation.

We also believe that allegations against the Ukrainian Division Galicia made by the host of the programme Mr. Lloyd Robertson during the introduction and conclusion of the film were made with one purpose in mind and that was, to smear the reputation of the entire Ukrainian community. It seems to me that a group of people who were exonerated by the British Foreign Office in 1950, the Deschenes Commission in 1986 and by the Justice Minister Anne McLellan in 1999 need no longer to be harassed and intimidated by innuendos. Mr. Robertson owes the Ukrainian Division an apology for making false accusations.

It seems to me that the only recourse for the History Television is now to provide equal opportunity for the showing of a film depicting the History of Ukraine in the Second World War.

In order for the viewer to understand the complex situation of Ukraine and the Ukrainian people during World War II, the film SS in Britain needed to allocate more time for the historical analysis of the situation. Although, I do think that Mr. Luciuk and Mr. Melnyck tried to give their overview, their interviews however, were cut to the bare minimum, whereas, Mr. Cesarani was given more time to provide his historical interpretation of the events. Furthermore, the film producers entirely ignored the interview, conducted extensively by them with the former soldier of the Division Mr. Vasyly Popadynec of Great Britain. If the producers were really interested in presenting the true facts

about the Division, they would have thoroughly researched the history of the Division and found that there are no issues of war criminality that could be attached to the Division. Furthermore there were so many historical inaccuracies in this film that it is misleading and hinges on creating sentiments of anti-Ukrainianism.

I would like to lead you through some of the inaccuracies which have appeared in the film. There are many more inaccuracies but one would need hours of research in order to provide you with documentations.

Inaccuracy #1

The movie narrator claims that 80,000 Ukrainians volunteered to join the SS and marched off to fight for Nazism. In the process they helped to round up Jews in Lviv.

Fact:

The Galician Division was formed in late 1943, whereas the Nazi round up of Lviv's Jews was begun in 1941. German SS "death squad" actions were carried out and completed by the end of 1942. This is before the Division was formed. Furthermore the film never gave any explanation or delved into any discussion as to the reasons why Ukrainian young men wanted to fight. In order to understand the Ukrainian history one must know what Ukrainians endured under the occupation of the Poles and the Bolsheviks. The film does not give any explanation for the action taken by the Ukrainian people.

Inaccuracy #2

The film's narrator and Mr. Cesarani continually insinuates that the Waffen SS is associated with the elitist Nazi SS.

Fact:

Ukrainians were subordinated to Waffen-SS, but never considered or treated as real "SS-Men". It is of interest to point out that Himmler, himself, was particularly sensitive toward any association of the Ukrainians with the SS as is evidenced by his order dated May 28, 1944, which stated, "The Ukrainians should not be referred to as SS men but rather as serving under the auspices of the SS."

Inaccuracy #3

The film referred that Nachtigall and Roland were part of the Ukrainian Division.

Fact:

The soldiers of Nachtigall and Roland did not join the Ukrainian Division. After their year of service was over the men refused to renew their contract and the battalion was disbanded. Ukrainian officers were arrested. When the Ukrainian Division was being formed, a general amnesty for the arrested officers was asked for and Germans gave it only to those who voluntarily joined the Ukrainian Division.

Inaccuracy #4

The documentary indicates that the Ukrainian Central Committee asked for a creation of the Ukrainian Division.

Fact:

Prof. Dr. Wolodymyr Kubyjowycz, head of the Ukrainian Central Committee, asked for a purely Ukrainian military unit, not however, in the Waffen SS. The initiative for the formation of a Ukrainian Division came from Governor Wachter.

Inaccuracy #5

In the film the narrator insinuates that the Division gave an oath of obedience to Adolf Hitler.

Fact:

The Ukrainian oath did not direct the Division to give an oath of obedience to Hitler, but rather an oath of recognition of Adolf Hilter as the Commander in Chief of the German armed forces **in the fight against Bolshevism**. In 1944 the oath included an allegiance to the Ukrainian people. These facts were conveniently omitted by the producers.

Inaccuracy #6

The narrator frequently mentions the 4th regiment of the Ukrainian Divison and insinuates that their actions were under the Division authority.

Fact:

The Division never had a 4th regiment. The regiments designated as 4, 5, 6, 7, were mainly composed of Ukrainian recruits and trained by the SS-Ordnungspolizei and all officers and non-commissioned officers as well as the supports units were Germans at all time of their existence. All those regiments were eventually dissolved and then all Ukrainian soldiers were transferred to the Division. Therefore, the soldiers were forced to obey order or be court-marshaled, which meant executed.

Inaccuracy #7

The film gives an impression that the Ukrainian soldiers went about their tasks in a very amiable and pleasant way.

Fact:

In the 5th regiment over 100 men deserted. Some killed their German officers and NCO's. This does not relay a happy scene of collaborations as was being emphasized by the commentator in the film.

Inaccuracy #8

The section of the film which depicts the attack on the village of Huta Peniaska continually faults the Ukrainian Division as the members who committed the massacre.

Fact:

It was a small element of the 4th regiment that took part in the operation against Huta Peniacka, not the whole regiment. All commanders in charge of the attack on the village were Germans. Furthermore, no members of the Division were involved in this attack yet the narrator continually insinuated that members of the Ukrainian Divison were involved in this incident. The 4th regiment was a body of soldiers that had been disbanded and at a later time had been assimilated into the Division. The Divisional Chronicle, an accepted authentic document, has documentation that a German unit was responsible for the eventual pacification of the village. This is conveniently overlooked in the documentary.

Inaccuracy #9

Himmler is shown delivering a speech where he stated that Ukrainians would be more than happy if he ordered them to fight the Poles.

Fact:

Later in response to that passage of Himmler the Ukrainian officer Capt. Palijiw answered that Ukrainians did not volunteer to the Ukrainian Division to fight Poles but to fight Bolshevism. The film does not mention that fact. The film continually depicts a one sided point of view.

Inaccuracy #10

The documentary indicates that the Ukrainian Division ruthlessly attacked villagers in Slovakia.

Fact:

The film does not accurately identify what SS divisions were deployed in the attack on the village. The only evidence presented is a statement that this was the end of October. It does not show any dates on the monument nor any date to indicate when the Wittenmeyer group was in the village. According to documents the Ukrainian Division came to Slovakia towards the end of the fighting. At that time the Slovak army had already ceased to fight and the Soviet and Slovak communist partisans continued the resistance. There were instances where the Ukrainian soldiers let the Slovak soldiers go free rather than take them prisoners. As a matter of fact the partisan forces committed atrocities against civilians, especially against the Ukrainian refugees. It is obvious that this film is interested only in presenting a biased view in order to show the Ukrainians in a negative light.

Inaccuracy #11

The documentary alleges that Ukrainians who were members of the Galicia Division were Nazi war criminals.

Fact:

The members of the Galicia Division were individually screened for security purposes before coming to Canada. Charges of war crimes against members of the Galicia Division have never been substantiated neither in 1950 when they were first preferred nor in 1984 when they were reviewed nor before the Deschenes Commission.

"It is obvious that the list of 217 officers of the Galicia Division furnished by Mr. Weisenthal was nearly totally useless and put the Canadian government, through the RCMP and this Commission, to a considerable amount of purposeless work.... The Commission has tried repeatedly to obtain the incriminating evidence allegedly in Mr. Weisenthal's possession.... but to no avail." (Deschenes Commission report , pgs. 257 & 258)

Inaccuracy #12

A film was shown and described as showing Ukrainian collaborators performing atrocities against Jewish residents of Lviv.

Fact:

This same footage has been dated by experts as being from the Soviet occupation of Lviv.

Historical facts verifying the history of Ukraine and the Ukrainian Division can be obtained from:

- Declaration by Prof. Dr. Wolodymyr Kubijowytch
- Arms of Valour - by Lt. General Pavlo Shandruk, Robert Speller & Sons Publishers, Inc., New York, 1959, p.320
- Veterans News, published in Toronto, Ontario, Canada
- The Ukrainian Division 'Galicia', A Memoir, by Wolf-Dietrich Heike, with Introduction by Prof. John A. Armstrong, The Shevchenko Scientific Society, 1988, Toronto, p.160
- The Ukrainian Division, by Michael O. Logusz, Schiffer Military History, Atglen, PA, USA, 1997, p.448
- Dorohamy Druho] Svitovoyi Viyny, by Vasyl Veryha, inl. English section, p. 259, The New Pathway Publishers Ltd., Toronto, 1980.

These inaccuracies in the film are serious matters that must be addressed. We feel that this film should not be shown or distributed because the documentary leaves a wrong impression about the Ukrainian Division and provides misinformation about the events which occurred in Ukraine during the Second World War.

We feel that balancing elements must be provided in order that the viewer gets the most accurate presentation of history and that is why we feel that it is only right that you provide equal air time for a documentary on the history of Ukraine during World War II. Information on the documentary can be obtained by contacting Mr. Andrew Gregorovich at the Ukrainian Canadian Research and Documentation Centre, 620 Spadina Ave., Toronto, ON M5S 1H4, phone: 416-966-1819, fax: 416-966-1820, e-mail: ucrdc@interlog.com.

The Ukrainian Canadian Congress "Committee for Justice" will trust in your leadership in this regard and your prompt attention to our formal request.

Respectfully yours,

Mary Szkambara
President

Об'єднання Бувших Вояків Українців у Великій Британії

Association of Ukrainian Former Combatants
in Great Britain

49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London W2 4HG. Tel.: 0171 229 8392

1-5-0-/А/Д

Лондон, 15 січня 2001

ОБІЖНЕ ПИСЬМО

ВШП Побратими
Члени керівних органів ОБВУ
Хвальні Управи Відділів і Гуртків

Вельмишановні Побратими!

Справа: Акція проти Дивізії «Галичина»

Напередодні Різдва Христового цього року у Великій Британії почалась, а далі й розгорнулась широка акція, спрямована своїм вістрям проти Дивізії «Галичина», пізнішої 1 УД УНА. На саме Різдво був показаний тенденційний, з чималими фальшивками, фільм Йоркширської телестудії, а після того кілька часописів помістили злобні статті, змішуючи в них усе, як кажуть «горох з капустою». Вся ця акція координована і сплянована ворожими до нас силами. Коли її глибше проаналізувати, то дійдемо висновку, що її корінь тягнеться з Москви, яка зробила жидів своїм знаряддям. Під теперішню пору українсько-польська співпраця розвивається, і Польща сприяє Україні та підтримує її на міжнародному політичному форумі. Таке спілкування України і Польщі виразно дратує Росію, і вона намагається тому протидіяти. Одним з проявів такої протидії є інспірована кампанія проти Дивізії. Її ціль – знову розбурхати ненависть поляків до українців, вказуючи, як це було давніше, нібито Дружини Українських Націоналістів, «Нахтігаль» знищували у Львові польських професорів, а тепер треба приписати Дивізії каральну акцію проти Гути П'єняцкої і Охляму, треба скомпрометувати Дивізію та взагалі українську громаду у Великій Британії перед її суспільством, а при тому відвернути увагу громадськості від подій у Палестині, де жиди брутально розправляються з арабами.

Вся ця акція закроена в широкому масштабі. Протягом тижня не лише у Великій Британії, але й у багатьох європейських країнах появилися в пресі статті зі звинуваченнями Дивізії. Це вказує не лише на потяг газетярів до «сенсацій», але й на куди глибше інспіровану акцію. Жидівські нападки на Дивізію не нові. Вони час від часу повторюються. Згадаймо їхню кампанію у Канаді в 1980 роках, коли канадський уряд мусів покликати окрему комісію Дешена, яка довгий час робила дослідження, чи справді Дивізія вчинила воєнні злочини. У висліді комісія Дешена ствердила, що Дивізія не має за собою ніяких воєнних злочинів.

Вся ця акція не дає ніякої причини колишнім дивізійникам для якоїсь паніки чи побоювання. Як нам відомо, британський уряд не робитиме ніяких драстичних заходів і не вважає цю писанину в газетах політичною справою. Але все-таки треба мати на увазі, що можуть бути поліційні дослідження окремих осіб, бо, як подала «Дейлі Мейл», поляки передали цій газеті список 48 осіб. Щоб когось звинувачувати, треба мати докази. Узагальнення газетярського гатунку, що, мовляв, «убивали», «мордували» не є ніяким доказом. Інформуємо Вас, а через Вас і все наше членство, що коли говорити про нашу загальну протидію, то достойний

Посол України у Великій Британії проф. Володимир Василенко вже зробив і робить протизаходи цієї акції. Також Головна Управа Союзу Українців у Великій Британії розгорнула широку протидію. Від Головної Управи нашої ветеранської організації тісно співпрацює з достойним Послом і Головною Управою СУБ наш голова, майор д-р Святомир М. Фостун. Достойному Послові України та Головній Управі СУБ висловлюємо нашу сердечну подяку за їхні протизаходи знеславі Дивізії та заходи в захист доброго імені української громади у Великій Британії.

Крім загальних головних заходів, можна і треба окремим людям писати до мас-медій і спростовувати наклепи, але треба робити це виважено і продумано. Не варто без потреби втягатися в якісь виступи чи інтерв'ю, навіть і приватні розмови, головню з газетярами, які летять на «сенсацію дня». Всім треба мати на увазі такі справи:

1. Дивізія не поповнила ніяких злочинів у Словаччині, як це фальшиво показано у фільмі.
2. Дивізія ніколи не брала участі у протижидівських акціях чи вбивствах жидів, а також не була причетною до охоронної служби німецьких концтаборів.
3. Дивізійники проходили перевірку в Римі та в Англії.
4. Дивізія не брала участі у придушенні Варшавського повстання. Закидають, що там був Український Волинський Легіон, але ніде це не доказано документально.
5. Дружини Українських Націоналістів – підрозділ «Нахтігаль» («Соловейко») не поповнив ніяких злочинів у Львові з його приходом туди 1941 року. Знищили польських професорів гестапівці, які мали списки цих професорів. Судова комісія колишньої УРСР навіть оголосила прізвища тих гестапівців. «Нахтігаль» ніколи не був причетний до вбивств жидів у Львові.
6. Дружини Українських Націоналістів – обидва підрозділи «Нахтігаль» і «Ролянд» – не були залучені до Дивізії, бо були розв'язані 22 листопада 1942 року в Білорусі. 14 січня 1943 року з Білорусі виїхав останній вояк ДУН. Офіцери були ув'язнені у Львові. Втік лише сотник Роман Шухевич. Офіцери пробули у в'язниці до Великодня 1943 року. Тоді їх звільнили за умови, що підуть до Дивізії Полковник Євген Побігущий ніколи не служив у поліційних полках, про які згадується в газетній писанині. Дружини Українських Націоналістів також не брали участі у придушенні Варшавського повстання 1944 року, бо вже тоді не існували.

У разі, якщо б ця акція і дії розгорталися далі чи призвели б до якогось радикального урядового втручання, ми поінформуємо наше членство, як тоді далі діяти.

Під теперішню пору просимо всіх зберігати спокій і не піддаватися на різні провокації, головню зі сторони мас-медій. Якщо у пресі будуть і далі появлятися будь-які статті чи замітки, просимо надсилати їх до Централі ОБВУ.

Інші справи

В нашому обіжнику ми доручили управам усіх наших клітин надіслати списки своїх членів для видачі їм нових виказок з 2001 роком. Дотепер лише небагато клітин надіслали такі списки. Тому просимо Управи Відділів і голів Гуртків допильнувати цю справу і такі списки надіслати якнайскоріше.

Так само ми писали, скільки примірників «Вістей комбатанта» замовляє кожен Відділ і Гурток. Такі замовлення просимо також надіслати якнайскоріше до Централі ОБВУ в Лондоні.

Також нагадуємо, щоб Управи Відділів підготувалися до проведення своїх цьогорічних конференцій. Цю справу вичерпно зреферовано в нашому обіжнику.

Управи всіх тих Відділів, котрі провели в себе коляду, просимо надіслати заколядовані чи зібрані на коляду гроші до Централі ОБВУ, про що ми писали в нашому обіжнику.

ГОЛОВНА УПРАВА ОБВУ

10th January 2001

Julian Hendy
Factual Programmes Department
Yorkshire Television
Kirkstall Road
Leeds LS3 1JS

Dear Sir,

Re: "SS in Britain", ITV, Sunday 7 January 1055 pm.

It is a matter of public record that following the passing of the War Crimes Bill in 1991, the War Crimes Unit of the Metropolitan police was charged with the task of investigating whether there was sufficient evidence to prosecute alleged war criminals living in this country.

As long ago as March 1997 the Parliamentary Under-Secretary of State for the Home Department, Mr Timothy Kirkhope told the House of Commons that since May 1991, the Metropolitan police war crimes unit had considered 376 cases. In 117 of those, the subject of the enquiries was confirmed dead. In a further 253 cases, the evidence at that time was insufficient for the purposes of prosecution and the Crown Prosecution Service and the police agreed that no further action was to be taken, subject to the possibility that cases might be reopened should any further evidence come to light.

That left 6 cases, of which 5 were then still under active consideration and investigation by the Crown Prosecution Service. They related to allegations of murder or mass murder of Jewish and Soviet civilians in Belarus and Ukraine by persons who were then living in the UK. In the remaining case, the defendant had been found by a jury to be unfit to stand trial and in order to bring the proceedings to an end, the Attorney-General entered a nolle prosequi.

And so of the 376 cases investigated only Anthony Sawoniuk was ultimately convicted in March 1999 for war crimes committed in Belarus during the Second World War. The previous year the war crimes unit was officially disbanded without any evidence being made available to the Crown Prosecution Service that would warrant further prosecutions of whomsoever in the UK, including former members of the Galizien Division living in the UK. In the course of their investigations police officers from the war crimes unit travelled extensively throughout Eastern Europe to make their enquiries and to gather evidence. The results of these investigations speak for themselves. There is therefore a lack of evidence to support the thesis that apart from the convicted Mr Sawoniuk that there is even one more, let alone a vast number of war criminals, be they of whatever nationality, who have lived or are living in the UK. Ten years before Mr Kirkhope's statement to the House of Commons, in 1987, the Canadian Deschenes Commission and more recently in 1998 the Minister of Justice of Canada, having made their own separate investigations of war crimes allegations against members of the Galizien Division living in Canada, publicly declared that there was no evidence to support the allegations of war crimes against the Division.

These are the freely available facts concerning the issue of war crime allegations against the Galizien Division as derived from reputable, esteemed and authoritative sources both in the UK and elsewhere.

In putting together the documentary programme "SS in Britain" the producers have lacked objectivity and conveniently chosen to ignore the facts stated above, seemingly on the premise of never letting the truth get in the way of a good story. Following a previous transmission of "SS in Britain" on the History Channel (24 September 1999) former members of the Galizien Division took grave issue with the programme's bias, allegations, falsehoods, errors of omission and misrepresentations. However their concerns have been seemingly dismissed and ignored by the programme's producers who for whatever reason have decided that there can be only one interpretation of events in the Galizien Division's history that merits their investigation.

If the Crown Prosecution Service has at its disposal clear, unequivocal and damning evidence of war crime involvement against any person in the UK, irrespective of their nationality, and believes that there is a case to answer against them, then clearly it would be only too right and proper for charges to be preferred against that individual and for them to be subjected to the full weight of the British judicial system. Sensationalist allegations that lead to 'trial by television' programmes like "SS in Britain" rather than presenting objective evidence to those authorities who are specifically empowered with reviewing that evidence and thereafter prosecuting it, do regrettably simply undermine the concept of fairness and ultimately may prejudice the likelihood of finding unbiased jury members for when a war crimes trial should take place in the interests of justice.

By comparison to the above measured and objective means of investigation of the war criminals issue, because of generalisations "SS in Britain" has irresponsibly done a huge disservice to the good name and reputation of the Ukrainian community at large in the United Kingdom. More specifically to those genuine, honest, freedom-loving Ukrainians who exercised their patriotic duty to defend Ukraine and its people from the future terror and torment that Russian oppression and domination was to give them. The producers of "SS in Britain" ought to be ashamed of themselves for foisting this suspect 'trial by television' programme upon the Ukrainian community and more particularly so for transmitting it on the very day when Ukrainians here and worldwide, as Eastern Rite Christians, were celebrating the second millennium of the Birth of Christ. This in itself is a display of an appalling lack of awareness and sensitivity. The Ukrainian community in the UK have been scandalised by the programme "SS in Britain". They certainly deserve better treatment than that which has been meted out on this occasion.

for and on behalf of
The Association of Ukrainians in Great Britain

Lubomyr Mazur JP PhD
President

Fedir Kurlak
General Secretary

cc. The Broadcasting Complaints Commission

Академік Микола Мушинка (Пряшівський університет) Словаччина

ЗВІТ ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ ЕКСПЕДИЦІЮ В С. НИЖНЯ БОЦА (NIŽNÁ VOCA) ОКР. ЛІПТОВСЬКИЙ МИКУЛАШ (СЛОВАЧЧИНА)

Вступ

В середині квітня 2000 року секретар Світового конгресу українців проф. Василь Верига телефонічно повідомив мене про таку справу:

Нещодавно одна з англійських телекомпаній передала документальний телефільм про уявні злочини українців із Дивізії „Галичина” над мирним словацьким населенням в часі Другої світової війни. У фільмі наведено конкретне село Нижня Боца, в якому ніби такі злочини мали місце. Показано навіть пам'ятник жертвам „українських есесівців”. Було б добре, якби Ви поїхали в це село і на місці з'ясували справу, оскільки за нашими інформаціями „Галичина” в цьому селі зовсім не діяла і не могла здійснювати репресії над мирним населенням.

Я обіцяв виконати це доручення і як найсумлінніше з'ясувати цю справу, не зважачи на те, що телефільму я не бачив і мені важко буде спростовувати його помилки. Про результати свого трьохденного дослідження (1-3 травня 2000 р.) подаю доволі детальний звіт, який повністю підтверджує думку проф. В. Вериги про тенденційне обвинувачення Дивізії „Галичина” у злочинах, яких вона не допустилася.

Музей Словацького національного повстання у Банській Бистриці

Своє дослідження я розпочав у *Музеї Словацького національного повстання у Банській Бистриці*, де зберігаються основні архівні документи про національно-визвольний рух словаків у часі Другої світової війни. В архіві цього музею я жодних документів про участь Дивізії „Галичина” не знайшов, зате знайшов „сліди” телевізійного штабу англійської телестудії.

12 серпня 1998 року телекомпанія *Jorkshire Television Limited, The Television Centr Leeds, LS3 1YS England* звернулася до Архіву Музею Словацького національного повстання з офіційним листом у справі „СС-Дивізія Галичина та Словацьке національне повстання” (так його озаглавлено). В листі, підписаному продуцентом телекомпанії *Юліаном Гендей (Julian Hendy)* говориться, що у Великій Британії живе вісім тисяч колишніх членів СС-Дивізії „Галичина”, яку в 1944 р. було вислано у Словаччину на боротьбу зі Словацьким національним повстанням. „Ми маємо лише скромні інформації про активіти *SS-Galicien*, пише Ю. Гендей. — Деякі люди твердять, що СС-Галичина здійснювала звірства проти цивільному населенню, однак в нас нема дефінітивних інформацій про те, тому звертаємося за допомогою до Вас”. Далі в листі наведено, що штаб телестудії хотів би приїхати у Словаччину і на місці зняти документи про цю справу та поговорити з людьми, причетними до участі Дивізії „Галичина” у цих подіях.

21 серпня 1998 р. згадуваний *J. Hendy* телефонічно повідомив дирекцію Музею про те, що його штаб приїде у Банську Бистрицю і просить допомоги. Все це свідчить про те, що метою англійських тележурналістів від самого початку була дискредитація Дивізії „Галичина”.

Через короткий час вони і справді приїхали. Говорила з ними архівістка Музею СНП пані *Марія Чеманова*, яка добре володіє англійською мовою. Мені вона сказала:

Свідчення архівістки Музею СНП Марії Чеманової

Наперекір тому, що я телефонічно сказала продуценту майбутнього телефільму, що в нас немає документів про участь СС-дивізії „Галичина” у подавленні Словацького національного повстання, вони приїхали до нас. Мали зі собою словацького перекладача, здається із Братислави, якому, на мою думку, дуже залежало на тому, щоб у телефільмі представити українців у негативному світлі. Його імені я, на жаль, вже не пригадую.

*Оскільки в нас конкретних документів про участь дивізії „Галичина” не було, я їм показала публікацію: *George Tassina Verlände und Truppen der Deutschen Wermacht und Wafften - SS im Zuvaten Weltlavige 1939-45 (Osnabruk 1977)*. Виявилось, що ця публікація їм відома. Крім того, я їм дала книжку колективу авторів під керівництвом *Карола Фремаля „Vyvrcholenie národnooslobodzovacieho boja proti fašizmu na srednom Slovensku v rokoch 1944-1945” (Братислава, 1989)*, яку вважаю найоб’єктивнішим поглядом на дану тематику. В ній хронологічно*

задокументовано всі репресії нацистів у Другій світовій війні. І ця публікація їм була відома.

В мене було враження, що штаб англійського телебачення приїхав у Словаччину з явним завданням дискредитувати українців. Про членів СС-Галичина вони говорили як про військових злочинців, які після війни уникли покаранню, вісімтисячною групою поселились у Великій Британії, де і надалі безкарно пропагують свої нацистські погляди. Англійські телепрацівники та їх словацький перекладач не таїлися думкою, що головним завданням телефільму мало би бути розвінчання злочинної ролі СС-дивізії „Галичина”.

Я їх післала до нашого директора Яна Станіслава, який у цій справі дав їм інтерв'ю.

Про несерйозність телекомпанії свідчить факт, що вони обіцяли надіслати нам копію телефільму, але мабуть забули про свою обіцянку або їй навмисне не вислали нам її. Про телефільм я вперше довідалася нині від вас.

Наперекір великій завантаженості, директор Словацького національного повстання в Банській Бистриці Ян Станіслав, один з кращих знавців і дослідників Словацького національного повстання, автор численних публікацій на цю тему, прийняв мене у своєму кабінеті і сказав таке:

Свідчення директора Музею СНП д-ра Яна Станіслава, кандидата іст. наук

Десь два роки тому до мене прибула група працівників англійської телестудії і попросила дати їм інтерв'ю у справі Словацького національного повстання. Оскільки ця проблематика мені не чужа, я погодився. Виявилось, що вони на цю акцію були дуже добре підготовлені. Мали відомості про справи, мені зовсім невідомі. Я погодився відповідати на їхні запитання безпосередньо на камеру, причому вони мене зовсім не попередили про характер запитань, а вимагали коротких і однозначних відповідей. Запитань було 15-17. Хоч в мене не було жодної письмової чи іншої підготовки, їхні запитання і свої відповіді я дуже добре пам'ятаю. Що з моїх відповідей вони залучили у телефільм, я не знаю, оскільки про його реалізацію довідався лише нині від вас.

Деякі зйомки вони зняли з нашої музейної експедиції. Їх перебування в музеї тривало десь пів години. На питання, який мій погляд на 14 дивізію Зброї СС „Галичина”, який був її склад і які завдання вона виконувала, я відповів:

14 дивізія зброї СС „Галичина” була багато національною дивізією. Крім українців, у ній були французи, бельгійці та представники багатьох інших національностей. Справжніх добровільців у ній було мало. Переважна більшість була примусово забрана в німецьку армію з окупованих територій, багато молодих людей було туди вислано за кару, були й військовополонені Червоної армії, які вступом у дивізію рятували своє життя. На території Словаччини дивізія лише формувалася — проходила вишкіл. Її головним завданням була охорона залізничної лінії Богумін — Жиліна — Ружомберок — Кошиці, якою постачався східний німецький фронт. Час від часу з неї були вицленені карні частини, які діяли виключно під командуванням німецьких офіцерів і в сучинності з частинами Вермахту та Глінкової гарди. В жодному разі вони не брали участь в головних репресіях. Для цього у німців було у Словаччині 2500 своїх бездогано витрениваних забіяків, які творили ці найбрутальніші злочини. Їм допомагали словацькі ентузіасти із рядів карних відділів Глінкової гарди. Твердження, що СС-Галичина була лише українською військовою частиною вважаю дурницею. Чотирнадцята Дивізія СС-Галичина на території Словаччини ніколи не виступала як одне ціле, а про її уявні „злочини” в нас зовсім немає документів. Про все це я детально писав у праці **Fašistické represálie na Slovensku** (вище наведений збірник, с. 215-266), в якій ні одним словом не згадую про „звірства” українців. Хоч працю було написано й видано ще в часі тоталітарного комуністичного режиму, під її висновками я охочий підписатися і зараз

Д-р Я. Станіслав подарував мені цю працю. Я її докладно прочитав (як і інші праці наведеного збірника) і можу ствердити, що в ній немає найменшої згадки про уявні злочини українців, хоч з документальною точністю наведені сотні конкретних випадків індивідуальних та масових розправ над учасниками Словацького національного повстання та мирним населенням. У кожного конкретного випадку наведено назву військової частини, яка ці розправи виконувала, ім'я її командира тощо. Йшлося виключно про німецькі військові частини, головним чином, Карної групи німецької поліції із карного відділу *Agwehrgruppe 218, Edelweiss, Einsatzkommando 14, Kommando zur besonderen Verwendung – Zb V 27, Sonderkommando 7 a* та інші. Їм активно допомагали члени місцевих профашистських організацій та військових з'єднань, карні команди Глінкової гарди тощо.

За підрахунками Я. Станіслава в 1944-45 році у Словаччині (головним чином, центральній) було замордовано 3956 осіб (з яких більшість і справді перед смертю було піддана тортурам і катуванню). Вони знайшли смерть у 186 масових могилах (с. 265).

СС-дивізія „Галичина” у праці згадується лише один раз: її члени, разом з групою Edelweiss та карним відділом Глінкової гарди в Жіліні, 18 жовтня 1944 року в селищі Устредіє біля Зазривої брали участь у знищенні повстанчої телефонної лінії на пошті і вбивстві чотирьох партизанів (с. 225).

Я. Станіслав у розмові зі мною кілька разів підкреслив, що в нього досі не було жодних документів про те, аби українці із СС-дивізії „Галичина” на території Словаччини коїли якісь злочини з власної ініціативи. Навпаки, він підкреслював їх позитивне ставлення до словацького населення і навпаки — населення до них. Шкодував, що він не знає історії цієї дивізії і був здивований, що на Заході існує багата україномовна література на цю тему та організації колишніх вояків цієї дивізії.

Було б добре, якби відповідні українські організації надсилали у цей найвизначніший музей національно-визвольних змагань Словаччини в часі Другої світової війни свої публікації.

Адреса:

PeaDr Ján Stanislav, CSc, riaditeľ,
Múzeum SNP, Kapitulská 23
97401 Banská Bystrica
Slovakia.
Tel.: 088/415 20 70,
Fax.: 088/412 37 16,
E-mail Muzeum SNP @ isternet. sk

Згідно з інформаціями Марії Чеменової, штаб англійського телебачення із Банської Бистриці направився у Нижню Боцу. Мав у плані відвідати й інші села, однак на її думку, обмежився лише цим одним. Туди направився і я.

Свідчення старостки села Нижня Боца Марцели Геріхової

Перші інформації про перебування штабу англійського телебачення у Нижній Боці подала мені старостка села *Марцела Геріхова*, яка щойно повернулася з двотижневої подорожі по США. Її розповідь я записав на магнітну стрічку. Подаю її резюме в перекладі українською мовою.

Десь наприкінці 1998 р. приїхав до нас якийсь екстерний співробітник британського телебачення. Не назвав ні свого імені, ні візитки не залишив, сказав лише, що великобританське телебачення хотіло би у нас зняти кілька кадрів про те, як тут фашисти під час війни мордували цивільне населення. Я дала йому до розпорядження хроніку села та контакти на двох жінок — пані Марія Бегмерову та пані Етеллу Бегмерову і двох чоловіків — пана Юсіка — найстаршого жителя села та пана Бегмера, — які б могли пам'ятати про цей час. Далі я вже не стежила як і що вони роблять. Признаюся, що я цьому великої уваги не надавала, бо сюди приїжджає багато людей і кожен цікавиться чимось іншим. Той чоловік говорив, що він поговорить з лядьми і якщо не знайде нічого цікавого, англічани сюди зовсім не приїдуть. Я про ці події не могла йому дати жодних інформацій, бо я не є „тутешнячка” — приїхала сюди з Чехії — із Усті-над Лабем, 19 років тому — вийшла заміж за місцевого словака. Знаю лише, що через певний час приїхав штаб телебачення, однак на сільраду вже не заходили. Я бачила лише їхню автомашину в селі.

Пізніше я довідалась, що на камеру вони брали двох жінок, яких я їм порадила. Пан Юсік їм нічого не сказав, бо в часі повстання його забрали у словацьку армію і його дома не було, а пан Бегмер був уже в такому убогому здоровельному стані, що дружина навіть не впустила фільмарів у хату. Незадовго після того він помер. Пан Юсік умер минулого року, а жінки ще живуть і можуть Вам ближче розповісти про ці події. Випитували й інших людей та чи знімали їх на камеру, не знаю. Дуже хотіли знати, чи між тими, що постріляли наших людей не були українці або поляки, чи не говорили по-українськи або по-польськи. Всі казали, що ні, що це були німці та словацькі гардисти, що їм не дуже любилося. Питали, чи ці карателі не мали на „виложках” якісь не німецькі знаки (тризуб), але такі деталі ніхто не пам'ятав. Обіцяли прислати копію телефільму і до нашого села, але ніхто її не бачив. Після від'їзду більше не зголосилися.

Впис із рукописної хроніки села Нижня Боца

Хроніку с. Нижня Боца під назвою „*Patřatá kniha obce Nižná Bosa*” від 1934 р. писав учитель місцевої євангеліцької школи Андрей Маковицький, народжений в Ньюарку, ЗДА (дитиною повернувся з батьками додому). Кожен рік у хроніці затверджений місцевою владою.

Події 1944 року 30 червня 1945 року були завірені печаткою сільради та власноручно підписані старостою села Яном Бегмером і трьома членами сільради.

В підрозділі „*Povstanie v obci*” („Повстання в селі”) з документальною точністю зазначено всі важливі події в тому часі: організація 190-членної групи з місцевих жителів, розподілених на рої, привіз в село (з ініціативи резервного поручика Л. Пивоварчія, уродженця села) 18 кулеметів, 15 пістолетів та біля 18.000 патронів, з якими було визброєно селян, приїзд в село регулярного чехословацького повстанчого війська, яке роззброїло місцевих громадян. „*Жителі з тяжким серцем віддавали „свою зброю”, однак було це конче потрібне й необхідне*”, — пише літописець. Оборону долини взяла в руки регулярна армія з професіональним командуванням. До повстанчого війська встипили й місцеві жителі. Громадяни Нижньої Боці допомагали при побудові оборонних укріплень та бункрів.

10 вересня німці вперше атакували повстанців панцирними машинами. Повстанці знищили їх панцирний поїзд. Цілі два місяці повстанці разом з місцевим населенням протистояли атакам німців. 13 жовтня в катастрі села — на верху Огніше аварював радянський транспортний літак. 19 жертв цієї аварії громадяни похоронили на місцевому цвинтарі 18 жовтня 1944 р. при участі повстанчого генерала Р. Вієста. В хроніці наведено поіменний список жертв (с. 319).

24 жовтня повстанчі частини під напором німецьких військ змушені були залишити свої позиції в околиці села. Про дальші події хронікар пише:

25 жовтня німецькі загарбники, ведені словацькими зрадниками — гардистами (підкреслення — М.М.), проникли в наше село через Святоянську долину[...]

Найгіршою була ніч з 24 на 25 жовтня 1944 р., оскільки тоді приблизно о пів на першу, в село проникли німці та словацькі гардисти. Кого есесівці та гардисти вважали підозрілим (а такими були всі громадяни чоловічої статті), відвели на допит у місцеву школу. Підозрілих допитували словацькі гардисти. При допитах били арештованих і нелюдськи поводитися з ними.

Найбільше постраждав невідомий солдат, член Першої чехословацької бригади, якого зловили вночі на вулиці. Напівголого його били, копали і після формального вироку — застрелили на мості біля старої школи, так що він мертвий упав прямо у воду. З місцевих громадян застрелили братів Юліуса і Браніслава Грегетів. Перший був членом Чехословацької армії, батьком двох дітей, головою

місцевого відділу Матиці Словацької та членом надзірної ради Позичкового кооперативу. Його брат Браніслав не був ні солдатом, ні партизаном[...] З простреленою головою він упав на брата в ріку. Вранці ще жив. Німецький лікар дозволив відправити його в палучанську лікарню. Там він виздоровив і через два місяці повернувся додому. Третьою жертвою був Мікулаш Мавріц — німець, що приєднався до Боці; воював проти німців. Четвертим застреленим був ще лише п'ятнадцять і піврічний хлопчина, якого німці вважали партизаном — Ціріл Заграднік, також зовсім не винний; був справді ще дитиною — учнем. Ні він не уник германській безоглядності та тваринній брутальності.

У хроніці наведені імена дальших чотирьох громадян села, що загинули у повстанні, імена чужих повстанців, що загинули на території Нижньої Боці. А. Маковицький ні разу не згадує, щоб карателями були українські солдати з дивізії „Галичина”. Навпаки, кількакратно підкреслює, що ними були німці і словацькі гардисти. В цю трагічну ніч вони шукали і його, однак не знайшли.

Першим запитанням Гардистів після впаду в обистя було віровизнання. Євангеліків вони автоматично вважали повстанцями і заганяли в школу... 38 членів Чехословацької армії німці відвели у полон. Після закінчення війни 1945 року всі повернулися додому... Німці нашу долину залишили 12-13 листопада 1944 року.

Розповіді свідків кривавих подій у Нижній Боці 1944 року

Розповіді обидвох жінок, яких знімало великобританське телебачення, я записав на магнітну стрічку. Подаю скорочені версії того, що вони сказали на телекамеру.

Павліна Бегмерова (Pavĺina Böhmerová), число дому 64, нар. 19 травня 1921 р. у Нижній Боці.

Під час повстання тут за селом знаходилося багато партизанів. Жили в шобах по хатах і т.п. Хтось їм доповів (бо вони мали своїх людей всюди), щоб вони стяглися в гори, бо Святоянською долиною їдуть німці.

Увечері від Кральової Леготи приїхали в село наші словацькі солдати, що придалися на бік повстанців. В нашій хаті тоді були поселені двоє — десятник і четар. Словацькі солдати, серед яких були й хлопці з нашого села поїли, помилися і зібралися у верхньому кінці села. А німці і словацькі гардисти вже їздили по дорозі і бачили їх. Навіть гранату кинули до них; одного навіть поранили — чоловіка мосі двоюрідної сестри.

Солдати повтікали в гори, а той чоловік моєї двоюрідної сестри та його брат, залишилися дома. Німці зробили разію і тих двох братів арештували. В того чоловіка моєї двоюрідної сестри знайшли зброю і повне військове обмундирування.

Наступного дня бубняр вибубнував, щоб усі чоловіки села негайно прийшли до школи. Пішов туди і мій хворий батько. В школі йому зробилося погано і двоє німців привели його назад додому.

А в нас на помешканні були п'ятеро словацьких гардистів. Я їм навіть каву варила. В школі всіх підозрілих почали допитувати. В одного 14-річного хлопця знайшли російську монету — карбованець і застрелили. Застрелили й чоловіка моєї двоюрідної сестри та його брата, який зовсім не був вояком і в повстанні участі не брав. Той з простреленою головою упав у ріку на тіло мертвого брата і якимсь чудом вижив.

Пізніше, після подавлення повстання приїхали до нас власовці, але ті поводитися дуже чемно, нікому кривди не чинили. Двоє офіцерів мешкали й у нас. Один був з України, другий десь з Уралу. Казали, що дома їм було дуже добре. „То ж чому же ви не залишилися дома?“ — питаю. Той один каже: „В нас було десять пар коней“, одна пара — лише для карети, на якій нас у церкву возили. Та прийшов Сталін і все в нас забрав. Того з України я дуже добре розуміла, того другого — ні. Я їм на швейній машинці все пообишвала, вони мене хвалили: „Поїжджай з нами в Росію, будеш жити як королева!“

Ті, що знімали той фільм, питали мене, чи між ними, що стріляли не були українці. Я кажу:

— *Joj nie ! To boli Nemci s gardistami. To boli zo Slovenska gardisti!* (Ой ні! То були німці з гардистами. То були гардисти із Словаччини!)

В цій школі, де тих людей мучули (була це церковна школа) пізніше був піонерський табір для 40 дітей. Гарно там було. Я там працювала кухаркою. Минулого року хтось її запалив. Всередині вигоріла. Вікна повибивали. Нині халявіє. Нічого з неї не буде.

Свідчення пані Етелли Бегмерової (Etella Böhmerová), ч. д.
156, нар. 26. 1. 1917

Під час повстання у 1944 р. ми жили у підвалі. Приїхали німці, і зробили разію і всіх нас вигнали на овір. Шукали партизанів. На щастя, мій швагор Юрай Микола умів по-німецьки і каже, що тут партизанів нема. Нас відпустили, однак всіх чоловіків села загнали у місцеву школу. Там їх держали всю ніч. На нижньому кінці знайшли одного місцевого партизана, що був поранений. Сам він сховався, однак на столі залишив військову гелму. По ній впізнали, що він партизан. Привели його у школу і застрелили. Трьох їх застрелили — і молодого хлопця, який знайшов десь старого карбованця. Один із них — Браніслав Третер — навіть вояком не був. Просив: „Громадяни, скажіть, що я не винуватий, що я ніколи вояком не був і зброї в руках не мав!” Та ніхто не відізвався. Кожен боявся за власне життя. На щастя, той після пострілу вижив. Вранці одна жінка витягла його з ріки, а німецький лікар дав йому медичну допомогу й відправив у лікарню. Голова в нього була страшна. Ніхто не думав, що виживе. А його дружина була вагітною в останньому місяці. Був то жах пережити все це. Ті, які стріляли, були п'яні. Спочатку зайшли у крамницю, набрали харчів, горілки, напилися і п'яними чинили розправи.

Запитання: Хто були ті, що стріляли?

Відповідь: **Німці!**

Запитання: Українців між карателями не було?

Відповідь: **Ні! Ні! Ні! Ні! Німці стріляли! Німці!**

Пізніше в село прибули інші німецькі солдати. Двоє молоді навіть жили в нашій хаті. Один з них каже: „Мама! Банська Бистриця — капут! Ти будеш жити, а ми капут!”

Запитання: Коли вас знімали в англійський телефільм, які запитання вам ставили?

Відповідь: Те саме я їм говорила, що і вам.

Написи на пам'ятниках у с. Нижня Боца

1. Біля моста, де було застрелено учасників Словацького національного повстання стоїть скромний пам'ятник з написом:

*Večná vám láska v našich srdciach. Večná vám pamäť v dejinách...
Maurtz Mikuláš, Tregér Júliuň, Záhradník Cyril, neznámy vojak 1.
čsl. brigády.
Z príležitosti 20. výročia SNP venujú občania.*

Переклад:

*Вічна вам любов у наших серцях. Вічна вам пам'ять в історії.
Мавриц Микулаш, Третер Юліус, Заграднік Цірил, невідомий вояк
Першої чехословацької бригади. З нагоди 20-ї річниці Словацького
національного повстання присвячують жителі села.*

2. Напис на мармуровій пам'ятній дошці на будинку колишньої
школи:

*V tejto budove boli dňa 24. októbra 1944 v nočných hodinách
nemeckými fašistami a príslušníkmi POHG (підкреслення — М. М.)
zversky mučení a odsúdení na smrť zastrelení:*

Mikuláš Mauritz, nar. 20.II. 1937 – vojak SNP

Július Tregér, nar. 1. 5. 1909 – vojak SNP

*Branislav Tregér, nar. 27. IX. 1911 – pomocník povstalcov (prežil
zranenie)*

Cyrl Záhradník, nar. 16. III. 1929 – pomocník povstalcov.

Neznámy príslušník paradesannej brigády I ČSAZ v SSSR

*Na večnú pamiatku venujú občania Nižnej Boci. August 1984. Ľudia
bdite!*

Переклад:

*В цьому будинку 24 жовтня 1944 р. в нічних годинах німецькі
фашисти та члени карного відділу Глінкової гарди по-звірячому
мучили й засудили до розстрілу (імена та дати народження п'ятьох
жертв).*

3. На пам'ятнику біля церкви є імена, прізвища і дати народження
всіх жертв Першої і Другої світових війн із села, між ними і вище
наведені.

Висновки

Вище наведені документи переконливо спростовують участь членів Дивізії „Галичина” в „звірствах”, скоєних 1944 р. в с. Нижня Боца. Жоден українець там не був. Якщо у документальному телефільмі великобританської телестудії українців викреслено як злочинців, зроблено це з явним наміром дискредитувати людей, які жодних злочинів не допустилися.

В Нижній Боці, як і в цілому регіоні Словацького національного повстання, злочини творили німці разом з членами карних відділів словацької Глінкової гарди. Підтвердили це мені й безпосередні учасники згаданого телефільму: директор Музею СНП у Банській Бистриці Ян Станіслав, архівістка цього ж музею Марія Чеманова, громадяни с. Нижня Боца — Марцела Геріхова (старостка села) та старожилки Павліна Бегмерова та Етелла Бегмерова.

Пряшів, 12. травня 2000 року.

М. Мушинка

Микола Мушинка, д-р наук
академік НАН України,
завідуючий Науково-дослідним
відділом україністики Пряшів-
ського університету

Додатки: 1. ксерокопія частини Хроніки с. Нижня Боца

2. Фотографії із с. Нижня Боца

*(прибл. 15: пам'ятники та картини на них,
міся вбивств, інформатори) вишило згодом;
вони ще не готові.*

М.

Akad. Miroslav Mušinka, DrSc
080 01 PREŠOV, Gorkého 21
Tel. (091) 469 28

DOCUMENTATION

Mykola Mushynka Academic
Prešov University, Slovakia.

REPORT ON SCIENTIFIC-INVESTIGATORY EXPEDITION TO THE VILLAGE (NÍŽNÁ BOCA) DISTRICT LIPTOVSKÝ-MIKULÁŠ (SLOVAKIA)

Entry

In mid April 2000, the secretary of the Ukrainian World Congress, Professor Wasyl Veryha, informed me over the phone of the following:

It was not long ago, when one of the English television companies transmitted its documentary¹ over the airwaves. In that documentary Ukrainian members of Division "Galicia" were portrayed as criminals, who committed their crimes on the peaceful Slovakian people, during the second World War. In that documentary, an authentic Slovakian village was shown called Nižná Boca, where said alleged crimes supposedly took place. In that documentary was also shown a monument erected in memory of victims, killed by the "Ukrainian SS". It would be nice if you could visit that village, to determine the validity of the allegation yourself. According to our information, Division "Galicia" never was in that village during its stay in Slovakia, therefore, it could not have committed these alleged crimes against the Slovakian people.

Prof. W. Veryha asked me to investigate the alleged crimes made in the documentary. Without prejudice I fulfilled this request, and summarized my findings.

After three days of my investigation (May 1-3, 2000), I fully support Prof. W. Veryha's views, that criminal accusations portrayed in that film against Division "Galicia" was a malicious act committed by the producer for one purpose, and one purpose only, to discredit Division "Galicia".

MUSEUM OF THE SLOVAKIAN NATIONAL UPRISING IN BANSKÁ BYSTRICA

My investigation began in the Museum of the Slovakian National Uprising, in Banská Bystrica, where all basic documents pertaining to the Slovakian national uprising movement in the second World War, are held. In the museum archives, no documents were found pertaining to the participation of Division "Galicia" in crimes, but "traces" of the English telecommunication staff having been there were found.

On August 12, 1998, television company, **Yorkshire Television Limited, The Television Centre Leeds, LS3 1YS England**, submitted its official written request to review materials in the matter of (under title) "SS-Division Galicia and Slovakian National Uprising" to the Archives, of the Museum of the Slovakian National Uprising. That letter was signed by the television company's producer Julian Hendy, in which he alleges that people are saying that those eight thousand former members of SS-Division "Galicia" which were sent to Slovakia in 1944 for the suppression of the Slovakian National Uprising, are living

¹ Transmitted over the airwaves on the History Channel, Toronto, Ontario, Canada.

in Great Britain. "We have only limited information about the activities of SS-Galician, further states J. Hendy. Some people substantiate the allegation that, SS-Galicia committed brutal acts against the Slovakian civilian population, but we have no such definite information, therefore in this case we are seeking your assistance". It was further mentioned in that letter that studio staff of the television company would like to come to Slovakia to obtain documentation pertaining to the said allegations and also to talk with the people who witnessed the participation of Division "Galicia" in those events.

On August 21, 1998, J. Hendy notified the Museum administration over the phone that his staff would be coming to Banská Bystrica and would be seeking assistance. All the above would testify that the main objectives of the English tele-journalists were to discredit Division "Galicia".

A short while after, they were there. They had their conversation with the archivist, madam Maria Čemanova, who was fluent in English. She told me the following:

DECLARATION of MARIA ČEMANOVA, the archivist, of the SNP Museum.

Contrary to my verbal conversation over the phone with the producer of the future tele-film where I advised him that there were no such documents pointing to the participation of SS-Division "Galicia" in the suppression the Slovakian national uprising², they came anyway. They had an interpreter with them, a Slovak, most likely someone who came with them from Bratislava, who, in my opinion, was very anxious to see that Ukrainians were portrayed negatively in that film. Unfortunately I can't recall his name.

Since we have no such documents with concrete evidence against Division "Galicia", I showed them the publication: **George Tassina Verbände und Truppen der Deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Welt Kriege 1939-45** (Osnabrück 1977). They indicated that the publication was already known to them. I gave them the book written by collective authors under the leadership of Karl Fremal, "**Vyvrcholenie národnoslobodzovacieho boja proti fašizmu na strrednom Slovensku v rokoch 1944-45**" (Bratislava, 1989), which I believe was written objectively on the subject matter. In that book, chronologically documented are all the Nazi oppression in Slovakia during the Second World War. That publication was also known to them.

I was under the impression that the English television staff came to Slovakia with the obvious task of discrediting Ukrainians. They spoke of SS-Galicia members as war criminals, which after the war escaped their punishment, and as a group of eight thousand settled in Great Britain where they continue to propagate their Nazi outlooks. The English television employees with their Slovak interpreter were openly saying that the main task of the telefilm was to disclose the criminal role of SS-Division "Galicia".

I sent them to our director **Jan Stanislav** who granted them his interview on the subject matter.

They promised to send us a copy of that film; maybe they forgot about their promise, or maybe they just intentionally did not send it.

In spite of his busy schedule, the director of the Museum of the Slovakian National Uprising in Banská Bystrica, **Jan Stanislav**, one of the most knowledgable investigator of

² Hlinka Anton, Rev. one of the founders of the party, and advisor to Slovakian President Tiso.

the national uprising and author of many publications on the subject matter, granted me an interview.

**Director of Museum of the Slovakian National Uprising, Dr. Jan Stanislav,
candidate Inst. of Science DECLARED:**

About two years ago, a group of employees from the English television studio arrived here and asked me to grant them an interview pertaining to the Slovakian national uprising. As that subject was not foreign to me, I agreed. I noticed they came well prepared on the subject. They had knowledge on some matters which I was not even aware of. I agreed to answer their questions directly on camera, not aware what those questions would be. They demanded short answers. There were 15-17 questions. In spite of having no written record of their questions and my answers, I distinctly remember them well. Which of my answers were inserted into that film I could not tell you, as I just learned from you today of that film's existence.

They took pictures of some museum expeditions. Their stay in the museum lasted for no more than maybe, half an hour. Upon being asked what my opinion was about 14 Division Waffen SS "Galicia", its commanding staff, and the duty it performed, my answer was that 14 Division Waffen SS "Galicia" was a multinational division. Besides Ukrainians, there were French, Belgians, and representatives of many other nations. True volunteers in that division were very few. The majority of them were forcibly taken into the German army from occupied territories and sent there for penalty. There were also former war prisoners from the Red Army, who joined that division to saving their own lives. On Slovakian territory the division was just in the early stages of formation and in training. Its main task was to defend the railroad line Bahumin-Žilina-Ružomberok-Košice, which was used as a supply line for the German eastern front. From time to time, some penal units were sent strictly under the command of German officers, together with Wehrmacht units, and Hlinka Garda³. They never took part in any major acts of oppression. Germans had 2500 of their own well trained thugs in Slovakia, who caused most of these brutal crimes, and their helpers, Slovak enthusiasts of the penal units of Hlinka⁴ Garda. To assert that the SS-Galicia was a Ukrainian military unit, consisting of Ukrainians only, is nonsense. The 14 Division SS-Galicia never acted as one unit alone on Slovakian territory and we absolutely have no documents to substantiate that "crimes" were committed by that division. All my writings in detail about that subject is written in *Fašistické represálie na Slovensku* (in the above mentioned book p. 215- 266), in which not even one word was mentioned about any "brutality" caused by the Ukrainians. Although that work was written and edited during totalitarian communist regime, I am still willing to put my signature to that right now.

Dr. Stanislav presented me with that book. I read his work carefully (as well as the work of the others, written in that book) and I can certify that not even one such "crime" committed by Ukrainians was mentioned, though there are hundreds of accurately recorded evidential documents pertaining to such individual and massive executions of member participants in the Slovakian National Uprising, as well as peaceful people. In every concrete case, the name of the military unit and the name of its commander was well documented. The subject at hand exclusively pertained to German military units, mainly the

³ Slovakian Nationalist Party, in power during uprising.

⁴ Hlinka Anton, Rev. one of the founders of the party, and advisor to Slovakian President Tiso.

German police group of the penal unit Abwehrgruppe 218, Edelweiss, Einsatzkommando 14, Kommando zur besonderen Verwendung-Zb V 27, Sonderkommando 7a, and others. They were actively helped by members of the local pro-fascist organizations and military units from the penal command of HlinkaGarda, and so on.

By summation of Jan Stanislav, in the years 1944-45 in Slovakia (main act, central) 3956 people were murdered (majority of them subjected to torture). They found their dead in 186 massive graves (p. 265).

SS-Division "Galicia" is mentioned only once in that book. Its members, together with the Edelweiss group and the penal unit of Hlinka Garda in Žilina October 18 1944 in the village Ustredije near Zazriva, took part in destroying partisan telephone lines in the post office and killing three partisans (p. 225).

Jan Stanislav, in our conversation, expressed that until today he has no documents of any Ukrainians from SS-Division "Galicia" that caused any atrocities on their own initiative. To the contrary, he expressed their positive behaviour toward Slovak population as well as the Slovak population toward them. He regrets not knowing the history of that Division and was surprised that in the west exists rich Ukrainian literature on that subject, as well as the number of organizations comprised of the former soldiers of that division.

It would be nice if some appropriate Ukrainian organizations could send their publications to that extraordinary museum which documents the struggle for the national liberation of Slovakia during the Second World War.

Address:

Pea Dr Ján Stanislav, CSc, riaditel:

Múzeum SNP, Kapitulská 23

97401 Banská Bystrica

Slovakia.

Tel.: 088/415 20 70,

Fax.: 088/412 37 16,

E-mail Muzeum SNP@ internet. Sk

Maria Čemanova informed me that the staff of the English television studio from Banská Bystrica left for the village Nižna Boca. They had their plan to visit many villages, but in my opinion they limited themselves to just one village. Acting upon her information, I left for the village Nižna Boca.

DECLARATION of Marcela Herichova, mayor of village Nižna Boca.

The first information about the visit to that village by staff members of the English television studio, I received from Marcela Herichova, the village mayor, who had just returned from her two week journey to the USA. I made a recording of her statement which I submit to you, translated into Ukrainian.

Around the end of 1998, some expert from British television arrived. He did not tell us his name nor did he leave his business card. He said that British television would like to take a few shots for their television and document how fascists had murdered civilian people during the war here. To his dispositions, I gave him our village chronicle and names to contact. Two were ladies, Maria Behmerova and Emelly Behmerova, plus two gentlemen. One of them was Mr. Jusik, the oldest man in the village, and Mr. Behrem, who might be

able to remember the events of that period. I paid no attention really to what they were doing here. I have to confess that many people were coming here and they were always looking for something.

That man said he was talking to the people and if he could find nothing interesting, the English would not come. I could not give him any information, myself personally, about those events, as I was not from here. Originally I came 19 years ago from Usti nad Labem, Czech Republic, when I married a local Slovak. I only know that some time ago, television crews were here, but they did not visit our council that time. In the village, I only saw their vehicle.

Later I learned they filmed two women on my previous recommendation. Mr. Jusik could not give them any information as he was away from home, serving in the army during the uprising. Mr. Behmer was already in such poor health that his wife would not let them in. He died shortly after. Mr. Jusik died last year. There are still women alive who might be able to tell you more about those events. They were questioning other people as well, but whether they filmed them or not I do not know. They badly wanted to find out if among those who took part in shooting these people were Ukrainians or Poles and what languages they spoke. Everyone told them it was the Germans and the Slovak Garda. They asked what these thugs had on their "collars", was it other than German insignia such as (trident), but people could not remember such details. They promised a copy of that film would be sent to us, but no one has seen it yet. After their departure, they never came back.

AN ARTICLE from a handwritten CHRONICLE of village NIŽNA BOCA

The chronicle "Pamätná kniha obce Nižna Boca" since 1934, was written by a local teacher of the Evangelical school, Anrej Makovickij, born in New Ark, N J, USA, (as a child, he returned back to Slovakia with his parents). Every year that chronicle was certified by the local government. Events of 1944 to June 30 1945 were certified with the village Council's stamp and signed, by the village Mayor Jan Behmer, and three other members of the Council.

In that chronicle, all main events of that time were recorded in an article "Povstanie v obci" ("uprising in the village") with the accurate documentation. The organization, which consisted of 190 local members, was divided into squads. First Lieutenant L. Pivovarčij, from the army reserves and born in that village, brought to the village on his own initiative 18 machine guns, 15 pistols and about 18000 rounds of ammunition. With that he armed the village. On the arrival of the Czecho-Slovakian regular insurgent army to the village, the local citizens were disarmed. "Local citizens returned their arms with sadness, but it was necessary as arms were badly needed", writes the chronicler. Defence of the valley was in the hands of the professional army command. Local citizens joined the insurgent. Citizens of the village Nižna Boca were engaged in constructing bunkers and fortifications.

On September 10, Germans attacked the rebels with their armoured vehicles. The rebels managed to destroy the German armour train. Rebels with local people withstood German attacks for two months. On October 13 at the top of the hill Ohnišče near the village, a Soviet transport plane crashed. On October 18, 1944, in the presence of rebel General

P. Viesta, those 19 victims of that plane were buried in a local cemetery by the village people. The names of those victims were also recorded in that chronicle (p. 319).

Under German military pressure, on October 24, the rebel units were forced to leave their positions, in the vicinity of that village. About further events, the chronicler writes the following:

On October 25, German invaders led by Slovakian traitors-gardists (underlined M.M.), came through the St Jan's valley, into our village [...]

The worst nights were the 24th the 25th of October, 1944. At approximately 30 minutes past midnight, Germans and Slovakian Garda entered the village. Anyone who looked suspicious to the SS or to the Garda (all male citizens) were taken to the local school for questioning. Suspicious persons were questioned by Slovakian Gardists. During questioning, arrested persons were inhumanely treated, many severely beaten.

The most unfortunate of them all was an unknown soldier from the first Czecho-Slovakian brigade, who was caught during the night in the street. He was half naked, kicked and beaten, then formally sentenced and was shot on the bridge near the old school where he fell dead into the river. Among the local citizens, two brothers, Júliusia and Branislav Hregér, were executed. The first one was a member of the Czecho-Slovakian army, a father of two children, head of the local branch, "Matica Slovenska" (Slovakian Mother) and also a member of the control Counsel co-operative loans. His brother was never a soldier nor a partisan [...] with a shot to his head, he fell into the river on top of his dead brother. The following morning he was found still alive. A German doctor allowed him to be taken to Poluchanski hospital where he survived and two months later returned back home from the hospital. A third casualty was Mikuláš Mauritz, a German, who was married in Boca and fought against the Germans. The fourth casualty was a fifteen and a half year old boy, his name Cyril Záhradník. The Germans thought the boy was a partisan, but he was just an innocent student. He was not able to survive that German brutality.

In that chronicle, an additional four names of local citizens who died during the uprising were mentioned and the names of other partisans who died on the territory of the village Nižna Boca. Not once did A. Makovycky mention that the executioners were Ukrainian soldiers from Division "Galicia". On the contrary, he stresses several times that they were Germans and the Slovakian Garda. That tragic night they looked for him as well, but could not find him.

The first question asked by Garda upon coming into the yard was what was your religion. Evangelists automatically were suspected as rebels and taken away to the school. 38 members of the Czecho-Slovakian army were taken prisoner by the Germans. After the war in 1945, they all came back alive. The Germans left our valley on November 12 and 13, 1944.

RECOLLECTION of witnesses of the bloody event in NIŽNA BOCA during 1944

I took a recording of what both women filmed by the British television crew said on camera. Here are the excerpts of what they said.

Pavĺina Böhmerová, house # 64, born May 19 1921, Nižna Boca.

During the uprising, behind our village, there were many partisans. They lived in their tents, houses, and so on. They were warned (they had their people everywhere) that the Germans were coming through the St Jan's valley and that they should leave for the mountains.

In the evening, from **Kralova Lehota** to the village, came our Slovakian soldiers who defected to the partisans. In our house stayed a Second Lieutenant and a Sergeant. Among the Slovakian soldiers were also boys from our village. On their arrival, they washed themselves, had something to eat, and gathered in the upper part of the village.

Germans with Slovakian Gardists were on the road and noticed them. They even threw grenades at them. One of them, who was my cousin's husband, got wounded.

The soldiers ran away into the hills but my cousin's husband with his brother remained at home. Both brothers were arrested by the Germans during their search. Arms and a complete uniform of my cousin's husband was found by the Germans.

The following day, the village drummer called out the order for all the males in the village to come to that school. My ill father went to that school as ordered. Two German soldiers brought him back to his home as they saw he was ill.

In our dwellings stayed five Slovakian Gardists. I even made coffee for them. In that school, all suspects were questioned. On one fourteen year old boy, Soviet money, one ruble, was found. He was shot. My cousin's husband was shot and so was his brother who was never a soldier, nor took part in the uprising. He was shot in the head, fell into the river on top of his dead brother and miraculously survived.

Local people joined the insurgent army. Citizens of Nižna Boca were helping to build defence fortifications and bunkers.

After the defeat of the uprising came Vlasov's army. They behaved kindly and never did anyone any wrong. Two officers stayed in our house. One was from Ukraine and the second was somewhere from the Ural mountains. They said they had a very good life at home. "Why did you not stay at home?" I asked. "He said", At home we had ten pairs of horses, one pair was just for the carriage, which we used for going to church. When Stalin came to power he took everything away from us". The one from Ukraine, I could understand him very well, but the other, no. I did all the sewing for them, and they thanked me for that. They said come with us to Russia and you will live as a queen.

Those who filmed me asked me if there were Ukrainians among those who were shooting people. I said:

- Joj nie! To boli Nemci s gardistami. To boli zo Slovenska gardisti! (Oh no! Those were Germans and Garda. Those were Slovakian Gardists!)

The school where people were tortured was a (parochial school) and later was changed to a pioneer camp for forty children. It was nice there. I worked there as a cook. Last year someone set it on fire. The building sustained internal damage and the windows were smashed. Its stands idle. Nothing will come of it.

**STATEMENT of Ethel Behmerová (Ettela Böhmerová), house # 156,
born January 26, 1917.**

During the uprising in 1944, we dwelled in the basement. When the Germans came, they did a search and ordered us to stay outside. They were looking for partisans. My brother-in-law Juraj Mykola, fortunately spoke German and told them there were no partisans here. We were let go, but all the men were taken to the local school where they were kept all night. In the lower end they found one local partisan who was wounded. He hid himself but forgot his helmet on the table and that was how they recognized he was a partisan. He was brought to the school and they shot him. They shot three men and one young boy who found somewhere one old ruble (Soviet money). One of them, Bronislav Tregér, never was a soldier. He begged the citizens: "Tell them I am innocent, tell them that I never was a soldier, and never had any arms!" No one even said a word. Everyone was scared for his own life. Fortunately for him, he survived being shot. In the morning, one woman pulled him out of the river and a German doctor gave him first aid, sending him to the hospital. His head looked awful. No one thought he would survive. His wife was pregnant, expecting a baby within a month. It was awful living through that. Those who were shooting, were drunk. At the beginning they went to the store, got food, whiskey, got drunk and then began their vengeance.

Question: Who were those, that were shooting?

Answer: **Germans!**

Question: Were there Ukrainians among them?

Answer: **No! No! No! No! Germans were shooting! Germans!**

Later to the village came other German soldiers. Two young ones lived in our house. One of them said: Mama! Banská Bystrica- kaputt! (Banská Bystrica finished!) You are going to live, and we kaputt! (You are going to live, and we are finished!).

Question: When the English television crew filmed, what questions did they ask?

I told them what I just told you.

Writing on the monument on village Nižna Boca

1. Near the bridge, where the members of the Slovakian national uprising were shot, stands a modest monument with writing on it.

Vecná vám láska v nashich srdciach. Vecná vám pamät' v dejinách...

Mauritz Mikulás, Tregér Júliuň, Záhradník Cyril, neznámy vojak I. csl. Brigady.

Z príležitosti 20. výročia SNP venujú obcania.

Translation:

Our love for you in our hearts forever. Remembering you in history forever.

Mauritz Mikulás, Tregér Júliuň, Záhradník Cyril, unknown soldier 1st Czecho-Slovakian brigade.

In commemoration on the 20th anniversary of the Slovakian national uprising, dedicated by the citizens of the village.

2. A commemorative marble plaque was affixed to the building of the former school, it reads:

V tejto budove boli dna 24. októbra 1944 v nocnych hodinách **nemeckými fašistami a príslušníkmi PONG** (underlined M.M.) zversky muceni a odsúdení na smrť zastrelením:

Mikulás Mauritz, nar. 20.11.1937- vojak SNP

Július Tregér, nar. 1.5.1909- vojak SNP

Branislav Tregér, nar. 27.IX. 1911- pomocnik povstalcov (prezil zranenie)

Cyril Záhradník, nar. 16.III. 1929- pomocnik povstalcov.

Neznámy príslušník paradesantnej brigády 1 CSAZ v SSSR

Na vecnú pamiatku venujú obcania Nižney Boci. August 1984.

L'udia bdíte!

Translation:

In this building October 24 1944, during the night hours German fascists and members of penal unit Hlinka Garda, savagely tortured and sentenced for execution by shooting (names and their dates of birth of five victims)

Mikulás Mauritz, born 20. 11. 1937 soldier SNP

Július Tregér, born 1. 5. 1911- soldier SNP

Bronislav Tregér, born 27. IX. 1911-rebel supporter (survived his wound)

Cyril Záhradník born 16. 3. 1929- rebel's supporter.

Unknown soldier of the paratroopers brigade 1 CSAZ v SSSR

In memory for ever dedicated by the village Nižna Boca. August 1984.

People beware!

On the memorial are all the names of those victims who died during the first and the second World Wars, including their birth dates.

CONCLUSION

In the above submitted documents; it was proven that Division "Galicia" had no part in the "brutalities" committed in 1944, in the village Nižna Boca. There were no Ukrainians. If the documentary aired by the British television studio, portrayed Ukrainians as war criminals, it was done knowingly and intentionally to discredit innocent people.

In Nižna Boca, as in the whole region of the Slovakian National Uprising, crimes were committed by the Germans together with the members of the Slovakian Hlinka Garda penal units. This was confirmed by those people who took part in the above mentioned British documentary telefilm: director of the Museum of the Slovakian National Uprising, in Banská Bystrica , Dr Jan Stanislav, the archivist of that museum, Maria Chemanova, and the citizens of the village Nyžna Boca - Marcella Herichova (the village Mayor) and two old ladies Pavlina Behmerova and Etelle Behmerova.

Prešov, May 12, 2000.

Mykola Mushynka, Dr of Science, Academic NAN of Ukraine, director of Educational-Research Dept. in Ukrainian Studies, Prešov University, Slovakia.

Translated from Ukrainian
by Jaroslaw Hnatkiw

Pamiatná kniha obce Nižná Boca, vedená
od r. 1934. Kronikár Andrej Makovičej, učiteľ
evanjelickej školy, narodený v Newarku (USA)

Rok 1944.

Akad. Mikuláš Mužinka, DrSc
080 01 PREŠOV, Gorkého 21
Tel. (091) 469 28

Nedivil čás odplaty za dlhodobajúce semno. Národné porobenie.
Po celých šesť rokov nemeckej rozpínavosti od českoslo-
venskej mobilizácie v septembri 1938 a od rozhodnutí
v Kutehove kypel národ náš národnou porobou i keď
na vonok malo Slovensko svoju samostatnosť.

Dobre sa pamätáme na mobilizačné
vyhlášky a odchod našich mladých občanov do oča-
kávaného krvavého zápasu s Hitlerovským Nemeckom.

Za pekného septembrového dňa vypravovali ich
celá obec rí na stanicu do Kráľ. Lehoty. Oširo-
bili vlast' našu bránu do poslednej kvapky krvi.

Stalo sa inak. Mníchovským rozhodnutím
obrati nás o najpeknější kraje zemi českých a v čase
od 1. do 10. okt. 1938 museli sme prizerať, ako Nemecko
spúšne obsadzuje pohraničné kraje, naše prirodzené
a k tomu poriadne opevnené hranice. Prešla proti
nám, nutení sme boli ustúpiť. Utojačkovať, udali
to symoria nášho národa so zatažením pŕstami priz-
rati somuto škandalu 19. storočia.

Ako sa poodilo s celým pohraničím zemi
českých v októbri, tak to dopadlo s pohraním Slo-
venska v novembri 1938. Viedenská arbitráž pripravila
nás o najpeknější kraje Slovenska na juh (šid' str. 53.)

Väčšina národa slovenského a celý národ český nesmierne trpel za okupácie nemeckej od 14. a 15. marca 1939. Dobro sme vedeli, že to nebola vôľa národa, keď sa udro-
vili „Slovenský štát“ a „Protektorát“. Nemecká nenávy-
nosť a rozpinanosť za každú cenu chcela na výhodu.
Najprv bolo treba rozložiť a zrušiť Československo.
Keď sa to Hitlerovi podarilo, postupoval bezohľadne
ďalej. Druhá svetová vojna šla od 1. septembra
1939 na severnom fronte a pordejší na nemecký fron-
tách.

Lenže bož' dočasu, pravda, na veľký. Hesto prezidenta
Masaryka „Pravda vstáva“ sa ukázalo byť oraj puodivým.
Nemecko hovorilo vďaka, možnými zbraňami, propagandou
hlavné vedcom, riadilo sa taktikou rozdeliť a panuj'. Podarilo
sa mu uskutočniť mnohé účiny za neveriteľne krátky
čas. Bolo vyborné puzenie a zvon kiskovalo na drabo-
cennom čase.

To, pamietať Stalingrad. Tam si všimni vytlámal
zuby. Hlasť sa uskupom. Podľa nemeckých správ bolo
to zkracovanie a vyprovokovanie frontos. Každý ľud, naši
občania tomu neverili. Verili sme, že občasť. Spojen-
cov je iste, že i u nás sa dočkame času, kedy vltiam ma-
náneľ práti sa do našich, náik. Čier, Pooh da trpet, !
leť zlyhuňš' nie ľalkej rodine. Ľudody šepaly, veľké
sládanie, bolesti, straty rásť. Doucambky, čerenu
sa plhity ľudame, ktorých sa kúci. Sa i naši uiklari

politickí vodcovia chceli na vŕzily zbraň. V našej obci občanovia navrhli predseda len v štádi. Nebolo udarovcov, nebolo ani zadržovaných. Každý očakával ako to bude ku koncu vojny, kedy skončí. Ned' ľudia po vývojici skoro vylučuje len ľudské a moskovské. Prázy vedeli sa podľa nich i riešiť. Miera ubrpenia sa naplňovala. Čakal sa čas odplaty. A prišiel! Keď 28. augusta 1944 vedeli občania o

vzropaní sa vstali občania v Lipt. So. Nihilizácii, na obranu národných slovanských a československých záujmov a proti gestapáckej, hitlerovskej hyzene a paskarozosti.

Vedeli sme, že maľtinská posádka už 26. augusta nadvihla nemeckú misiu a postavila proti beštialike a paskarozosti nemeckej. A oddialto rozletel sa signál k vŕskokomunizmu, ráznemu súbojovaniu s Nemeckom ani elektrická iskra celým Slovenskom.

Slovenský národ povstol na obranu svojich práv, záujmov, na obranu civilizácie a spravodlivosti. Slovenský národ už neraz dozrdoval sa toho, čo mu patrí, na nadvlidy maďarskej. Povstal i teraz. Skoro len holiými rukami chcel vydobýjať ho, čo zbralil o Mníchove a vo Viedni a v Berlínskejgadeni.

Slovenské národné povstanie postavilo nás Slovákov zase na správne miesto medzi národami. Predpokladali o nás, že sme zradcovia, že nasraj pomáhamo Hitlerovi. Áno, boli takí, bolo ich menzej. Ostatní čakali na vhodný okamih ako súto hantbe k nás zmyť a medzi preukázať právu tvor.

29. august roku 1944 bude slávnou písomnou
 navěky zapísaný v srdciach nášho národa, ale i ostatných
 Spojencov, že Slováci nevedeli by ľovoľne mušat' ľudstvo
 nemeckého národa a že len medzi mierumilovnými národ-
 mi je ich miesto. Slováci ani jasno nejav, že len v repub-
 like Československej existujú je ich národný život. Človek
 ako rovný s rovným, ako brat s bratom. Každý jeden štát je
 celok. Za tieto idey bojovali naši činitelia za hranicami,
 za toto bojovali naši československí vojaci kam von, ale
 i tu na domácej pôde. Za toto bojovali naši partizáni
 i my všetci, ktorí sme verili v znovuoslobodenie našej
 republiky.

Pre lepšie pripomenutie vidiam, že občania Novej
 Boce už v roku 1938, tesne pred voľbami do Slovenského
 snemu za ČSR, ostro sa vyjadrili o nvestuosti u p. Štúrčan
 proti inkorporácii k štát. Sv. Mikuláša pre vstup do NSZS,
 HČ a za hlasovanie pri voľbách slovom „nie“.

Všet' nepraktizovali u nás nikto, keď sme sa
 dorvedeli o „Slovenskom Povstaní“.

Povstanie v obci.

Všet' ráno 24. ²³ augustu volu všetci na nadvák.
 Prida správa, aby mladí občania pričínili sa k organizovaniu
 povstania v nepočiatkom Povstaní. — Vyznamňujú sa proti
 udalosti tak ako sa stehly a ako som ich pričel. —

Kto viedol povstanie v našej obci? Ťažko odpovedať.
 Všetci rázom ako jeden muž zapojili sa v povstanie. Všetci boli

vyšňobockých občanov, nebolo už miesta. Preto naši občania uvo-
dili. Z Novéj Borce malo ísť nie menšie náčel. auto, por. Rebane.
Pri prestrelku medzi Porúbky sa však ani jedno auto ďalej nedo-
stalo. Auto sa vrátilo a jedno odišlo do Brezna n. H., odkiaľ
predvečernou priviezli tri ľahké guľomety a jeden ľahký, okrem iného
voj. materiálu.

Na naše riadenom šóferom Šekom rodákom z Skalčinej,
prišli i dvaja partizáni. Rus Michail Višniorskij a Oravský
rodák - Slováč Mikšik. Z našich občanov aspoň niekoľko. Gejza
Staniák, Josef Krišobrandt, Josef Láni, Jen Láni, Josef Za-
hradník a Albert Kranko.

Už cez deň bola v obci pohotovosť. Pri tomto
počítaní partizánov sa obraní teleso asi zo 190 občanov,
rozdelujúcich na družstvá, aby sa obrany každý zúčastnil
a neustal činnosť.

Asi o 7. hod. predvečernou šermáridli sme sa na
mieste, starej kronice na novej hradskej. K prítomným
prichádzali partizáni Mikšik. Upozornil, že miesto okrem
na vybaľovaní osobných uštor. Kusíme bojujúc "proti"
germánskym obroditeľovi. Len na tento cieľ sú dáva-
me' občanom zbraň. Prítomných porozbudit k odho-
dlanosti a nebojácnosti. Véltelia boli ustanovení s fied-
džstojníkovi, sedieť v obci nebolo džstojníkovi. Véltelia drui-
stiev prevzali zbraň a o 8. odchádzali s mužstvom
na stanoviška.

Na druhý deň príchodom L. Pivovára, por. v zálohe,
rodáka z Novéj Borce, doverenos' bolo 18 ľahkých guľometov

viacaj pušiek, granátov, Brevierov a asi 8.000 nábojov k líni
 v Lipt. Sv. Mikuláša, na ďalšiu posilu obrany.

Po bridení od ²⁵ 29. do 31. augusta miestni občania tvorili
 strážnu službu so zbraňou v ruke. 31. aug. došla však četa,
 prvá českoslov. jednotka, v rámci kádroníkom Londron, do obce,
 aby zriadila obranu doliny pred vzniknutým nepriateľom. Od
 Lipt. Lehotyju na Brezno, Banskú Bystricu. Tého istého
 dňa prišla z Brezna batéria Horákových kanónov, ktorá
 nemiesskula na obec N. Broma na Kamenci. Otvorením bried
 večer došiel rozkaz z Mikuláša o jej premiestnení k Popradu.
 Tá sa stala práve 1. sept. 1944. (Po Popradu som sa dozvedel
 že pomník veľvodi Lipt. budeni padol pri bojoch o Poprad.)

Čl. vytko v obci.

Jednotka čsl. vojska prenesovala v I. sriede úseku Štoly.
 miestni občania dostali rozkaz odovzdať zbraň. Tieto
 i z Mikuláša dovereni a v II. sriede štoly, uskladnené, učine na
 obranu doliny prevzal partizán M. Vojnovskij, aby ich odniesol
 k Pírocu, kde sa nedestruovala zbraň. Občania na kamenci
 boli so "vojnovskimi obráncami". To, bolo to potrebné a nevyhnut-
 né. M. Vojnovskij obranu riadil rozkaz a poskytnutie.

Kedže čsl. vojsko prebralo obranu, obranu neboly treba.
 Na druhý deň 1. sept. pomáhalime pri budovaní na poruhybe zbra-
 dovanejeh oporovej. Tým dňa 2. septembra, nakoľko v ania
 do Lipt. Sv. Mikuláša, aby odšiel boli postavení brániť najvyššie
 kraje rodu, pod velením čsl. dôstojníka.

V tomto čase bola v obci Píroca blízko obranou.

Dňa 4. septembra prišli nemecké jednotky od Popradu
 cez Štrbu, až do Lipt. Sv. Mikuláša a postupovali smerom

na Lichkú. Keď nepochybilo do Štýb zastrelili násého občana, ktorý
kročil na poli a predpokladá, že ide o partizána. 4. sept. násu dolinu
mediali sili obranou, lebo štô im o pozbltine usby a zelenicim.

Ľa niekoľko dní dostly ďalšie väčšie jednotky zo Zvo-
lna. 500-žorn povieč obce budovali sme silné bunkery
pre. na. Škoro byly na dôležitých miestach i delá a pro-
kapanierové pušky dovečené z Ruska. Vtedy sa situácia zač-
tyl idá, že oslobodenie bude trvať a my i keď v tom
čase boli sme hraničnou obcou, mali sme radosť z
prehí. jej a suouoslobodenej Československej republiky.

Jednotky "Zool. pluku" rasadené byly povieč Mala-
řinaja na Lichkove. Keď sem vstúpilo sa na prácu opone-
ní a bunkerov.

15. sept. urobili Nemci útok pancierovými autami proti
predsumitým jednotkam, ktoré sa stiahly zo Zvo-
lna. Po porbití muničného auta Nemci nepostupovali ďalej. Prave-
podobne chceli si raiotit vohy priechod cez križovatku
na Kúci. Lehote.

Príchodom Nemcov do Liptova rozbité jednotky,
prihadraly siets do obce. Banskobystrickej. My nás občan-
nia, ktorí namukovali 2. sept. bra, vrátili sa skoro večer
domov a hned sa hlásili k ďalšiemu boju. Pod velením nra-
š. iného a akademika voj. školy Svätlika, nraobochi
rodáci-vojaci kontrolovali zraam im horstrá okolo Mel-
keho boku, proti pripadnému vzniknutiu nemeckých vojsk
od Štrbskej strany.

Keď celý september povialisti sme pri budovaní bunkerov

Zdokonačovanie obrany napredovalo rýchlym tempom. Pokusme
isti, že od Kút. Lehoty nemajú fašisti už nikoho. Po vyjmenie
oddielov. Počasnia - vojaci zaujali predtýmú líniu nad Kút. Lehotou,
ktorej dôležitosť rástla so dňá na dňá.

Nemci veľmi málo potrebovali opraviť "zohodený"
železničný most pri Kút. Lehoty, ktorý zničili českoslov.
vojaci za vedenia por. K... a so záležo bezpečným umiestnením
na križovatke.

K tomu účelu Nemci dopravili k rusku i par-
ciový vlak. Tento im však hrasili občanmi - vojakmi
pioniermi a delostreleckou kmitou.

V tomto mesiaci veľko obyvateľstvo s prikladnou
súhlasom spolupracovalo na oslobodení, či už v záhradách
na opravovacích prácach, i keď podnikavky vďaka časovo-
vace toky veľmi skromne.

Dňa 13. októbra krútilo sa veľká doprava ruské li-
kadlo na blízkom veľku Olušici. Čelá tohto lietateľského ne-
štastia v počte 19 porušili sme dňa 18. októbra 1944 na miest-
nom cintorine za veľkej účasti obecnosti v prítomnosti pa-
na generála R. Viesta, ktorý sa s nimi rozlúčil slovensky a
rusky. Kľúčikol ich lásku k národu a chuťnosť ducha.
Loznam a umiestnenie 19 obetí uvidzám ako prílohu na
strane 319.

Zabaskáňa
dopr. lietadla

Zial Bohu, že Povstanie nemohlo sozju úlohu
splniť 100% jednak pre rôzne zrady a pre pravidla Krasov.
24. októbra večer opúšťaly naše jednotky sozji porcie. Vedelo

Koniec pr. stavu
porušenie
92

val však proti Němcům. Irbským zastřeleným v obci byl ještě ten
pátek a pol roční chlapec, kterého Němci považovali za por-
stevu, Cyril Zahradník, zastřelený před Větrákem při slavnosti, více
uplne uverimý, ved' ~~to~~ naoraj iba chlapcom, učcom. Neúctiv
germanskej bezohľadnosti a zverskej dravosti.

V povstání padli, krom v obci postřelených, ještě tři.
Jan Štěpán, z muckej. Obec škola učitel, krom Štěpán, slavný občan
zastřelen Němci v Vysočijeh Tábrach na začátku septembra.
Branitel Lání od Línáka, slavný, slavný v Púchově a tunc.
Jan Lání z muckej, učitel, ošed dvoch detok zahynul kdesi
pri Mexus. Zovierli jeho pozostatky v septembri 1945 a po-
chováli ich na Hynej Boci. Tarké zranenie uspeš. Ján Štěpán
k tomu možný učitel, ktoré mu ešte pravý volny a nepulovatis
V dôsledku činnosti v Povstání dva razy vybežovali. K tomu siegeru
z muckej, kterého zastřeli pri Rurumborku v jan. 1945. Či z muckej
ho doniesli do Hynej Boci a tu je pochovaný.

Z endrick púchovského odporu na univerze ešte dva-
ja a to púchovčan, prišlo zivot nešťastnou náhodou, k tomu kavi-
mil sám a vojak čsl. armady, rodák z Banského a Banského
Povstanie bolo v kraji potlačení. Dňa 9. novembra
nobil som sa i ja domov. Mnoho veľa odvezených, v obci - v ne-
poriadku. Žil som ^v škole materialne študij vysočijeh tábor.
Němci osudnej noci zabudali si unia. Púchovčan, z muckej
do obce bol som in Vysočij Boci. Púchovčan gardistov
bolo, že sa pýtali na náboženstvo v povstání, do kterého
vpadli. Samozrejmo, že ako evanjelici boli prehlásení za
křesťany a odšli sa do...

však veliteľstvo mohlo uviedomit občanstvo, aby doma
nestalo žiadna stopa po valcových výstrojoch. Keďže asi
čas a preto podľa niektorí naši obrania do rána 25. októbra
Nemecki vobrelia, vedeni slovenskými rozdravnami. garci. amii
unikli do našej obce cez svätajanskú dolinu. a keď chceli
mašiči. až zovrela sa skoro od chabla. Neberú peče by sa
čie toto odstránilo, lenže okolie Brezna bolo neudržateľné,
preto i včak včak. Brezno musel sa vypráčiť.

Najhoršiu noc prežil občanstvo 2. 24. na 25. októbra, 1944
Keď vtedy asi o 4.1 unikli do obce Nencia a Slov. gardisti. Lohci
SS-áci a gardisti pozarovali sa kotopavce - a boli to všetci mužskí
obyvatelia. Otvorili ich na vydebovanie do školy. Vychovávali gar-
disti. Pri vydebovaní boli i nešťastný zachránili sa zisťujúci.
Najmä vybrpel nezriaňny vojak, príslušník brigády, ktorú I. ČS. brigády
ho chytili v noci na ulici. Pohonali ho, kopali a Obete prostun.
po neodhodnom rozsudku na moste pred starou školou
zastavili, takže padol rovnou do vody. Z miestnych občanov
partikli bratov Júliusa a Branislava Trigora. na moste
bol prísluš-
ník ČS. armady, obil dvoch nerozpoznávaní u. i. Zauzatli
maučku. Bol predsedom MOMS a členom doz. výboru ústredného
družstva. Jeho brat Branislav, nebol ani vyznamenaný vardi-
knom. Práducho dieťa prišiel z práce domov. Prestolili
mu lebku, spadol tiež do vody, na brata. Čiže ešte sč.
Keďže vydržal do príchodu nem. lekára, ten dovolil, aby ho
doparili do paleňárskej nemocnice. Tu vydržoval a o
dva mesiace sa vrátil domov. Keď obetou bol i hiku-
las Haurib. na moste
prijatý v kúpeľi, narodnosti nemecká, Sojo.

dvore a do rána Jofóbeli vedľa mŕtveho.

Medzi nami dňa odviedli Nemci z Kúruj. Poč. 38, prítlač-
níkov čsl. armády do sajalca. Všeli sa o roku 1945 po
skončení vojny, ktorí domov.

Po potlačení Prostanov, domov z domov chlapci museli
nami i nimi vypravenci domov, oprenenia zasypávať.
Nemci báli sa, že oni ešte môžu byť prospievajúci
Spoločnou armáde ruskej, prípadne partizánom, ktorí sa
potom po rozpade frontu udržovali v horách.

Nemci naši dolinu opustili 12. či 13. novembra. Sa vy-
chode domov štô vybehli so smerom k nám. Do boje
bojovníci sa snažili ovolať. Najhoršie bolo o rásoty. Občania
však delili sa so veľkými či malými. Bolo treba o patrnosti. Často
sa museli Nemci vzr dedin. 16. decembra vzali partizáni
Nemcov i s nimi sa sčítami s hradskej pri Malúrnínoji.

V tomto roku mimoriadnych udalostí po Prostanoví
nebolo. V škole začali sa s vyučovaním. Keď 6. dec. 1945.

Vianoce strávili sme doma, ale unavení, sklivení. Vo va-
ročných odinách. Sčítavali najstarších, jedni padli, iní sa najbližšie
budeť nezvestní. Ale verili sme, že vďaka Červená armá-
da s českoslov. brigádou skoro očistia naše územie, nás a
vráti nám oddielcov.

Prva polovica roka niesla sa v znamení blížaceho Poč. zranených
sa frontu od východu. Život plynul kludne a zvlášť v
udalosti nebol. Tým sme nevedeli, že v druhej polovici roka
prejeme chole, na ktoré vihkty nerabudujeme
i dnos, keď tieto dala zraneným. vidim, že všetka

to čo bolo do Pruskania, je vlastne ničím, ako by
to ani nebolo.

Voľba starostu

4. III. 1944.

V krátkosti spomeniem, že dňa 4. marca bola podla
ponuky č. 22 voľba starostu a podstarostu. Za starostu
vyvolený bol dosavadný vladár komunity, t. j. - Herich,
za podstarostu p. Antal Tichár.

Zmena v rotni.

skom úrade.

Aj o osobe, ktorá stala sakramena. Ešte 9. nov. 1943
odišiel p. rotník Mikuláš Šolický do kpt. Sv. Jána a
jeho miesto zaujal p. rotník Jozef Prošivý, z Porhanovic.
V auguste 1944 ustanovil slovenská vláda tak

Opäť nové odvody

svaue' opätovne' odvody, na základe ktorých sme chceli
nemaj vyhradiť vojnu, lebo predpokladáme, že Slovensko im
dá aspoň 50.000 - 80.000 pracovných rúk. Keď tieto odvody
bude potrebné, bude spomienke na august 1944.

Osveľa.

Osveľovanie činnosti v prvom polroku bola dobrá,
zvlášť v druhom sa nerobilo nič. Na farmangy sa
chali sťahovať do div. in. Matka od Štefánika -
JČI mal nedeľňanú večierku 26. marca a SEM dňa
28. apríla rátralo - Mariánu. Petre sa zorganizovala J.V.
usporiadaná slávnosť z príležitosti 25. výročia smrti
generála M. R. Štefánika. 14. mája bola slávnosť vzat-
ku matiek a slov. poamy.

Poránie.

Zimné mesiace - január, február a marec - boli primer-
ne suché. Vyskytly sa i silné snehy. Jar bola primeraná.
Leďo bolo teplé, horúčosti a suchota dost dlho trvaly. Pôda v
máji v septembri bolo pekné, poljemne. Október mokropí a
november priniesol such. 4. október.

ked' z obre. odvidali kluci v Porsku bozujicich občanov
December v prvej dvoch tretinách teply, hlasy. Len
od 19. marcy 10° - 13°C, ale bez snehu, holl' sčane.

Právě uzavřely končím a předkládám letopisající
komisi na schození a vrátie na vedomie.

V Krasj Boci 30. juna 1945.

Andrej Makovický
J. kronika

Ján Kólmec
Medvedca.

Státní archiv ČR
P. Štárek

Der Wehrmachtbevollmächtigte beim Deutschen
Staatsminister für Böhmen u. Mähren u. Befehlshaber
im Wehrkreis Böhmen und Mähren

Nr. 1786/44 geheim.

Feindlageoffizier.

Geheim

Prag, den 27.10.44

Betr.: Lage in der Slowakei.

Abandmeldung des Dtsch. Befehlshabers Slowakei vom 26.10.44:

1.) Gesamtlage:

Hauptwiderstand des Gegners zerschlagen.

2.) Feindlage:

Der Feind weicht vor 18. SS-Pz.Gren.Div. und Kpfgr.Schill aus und leistet nur noch vereinzelt schwachen Widerstand. Slowak. Verbände legen Waffen nieder und sind in Auflösung begriffen. Nur dort, wo russische Führung, noch vereinzelt stärkerer Widerstand.

Vor Div. Tatra wich der Gegner am S-Flügel kämpfend langsam nach Osten aus. Zäher Widerstand des Feindes am N-Flügel der Division. Gut angelegte Strassensperren werden hartnäckig verteidigt.

Vor Sturmbrigade Dirlwanger wehrt sich der Feind unter Ausnutzung des für ihn günstigen Geländes ausserordentlich zäh und setzt sich hier nur langsam ab.

Nach unbestätigten Meldungen soll die tschechoslowakische Regierung mit Flugzeugen nach Lemberg abgefliegen sein (Londoner und Moskauer Rundfunk).

3.) Eigene Lage:

18. SS-Pz.Gren.Div. nach mit linker Rgt. Gruppe im zügigen Vorgehen Ocova (12 km ONO Altsohl) und Zval-Slatina (10 km O Altsohl), Zolna (7 km ONO Altsohl), Sebedin und Becov und stiess mit einer Kampfgruppe über Dol.Micina (9 km SO Neusohl) auf Neusohl vor, mit der anderen über Poniky, Libethen (15 km O Neusohl) nach Liptsch, um dortige Strasse und Eingänge in die niedere Tatra zu sperren.

Kpfgr. Schill nahm im Laufe des Tages trotz starker Verminung und Strassensperren in schneidigem Zupacken Altsohl, setzte sich in den Besitz von Rybary und seines Flugplatzes. Beim Antreten auf Badin (9 km N Altsohl) und Vlkanova mussten mehrere starke Feuerzusammenfassungen des Gegners durchschritten werden.

Div. Tatra nahm unter schwierigsten Geländebedingungen kämpfend, dem Feind ständig an den Fersen bleibend, Hron.-Bresniva (10 km W Altsohl), Dubrava (3 km N davon) und hat mit Masse die allg. Linie Cierne Erdo (Höhe 897) - Goldbrunnen (Höhe 1266, 5 km O Kremnitz) erreicht.

Sturmbrigade Dirlwanger kämpfte sich trotz stärkstem Feindwiderstand bis in Gegend 5 km N Lipt Osada vor, erreichte mit W-Gruppe Höhengelände W Vys.-Revuca (20 km N Neusohl) und beherrscht dadurch Strasse Altgebirg-Revuca.

Kpfgr. Wittenmeyer setzte sich in den Besitz von Nisch (10 km S Krl.-Lehota). Strasse Rosenberg - Poprad damit feindfrei. Die hier eingesetzten ukrain. Freiwilligen 14. Waffen-Gren.Div. SS haben sich ausgezeichnet geschlagen.

Luftwaffeneinsatz: 2 Bf.109 Wetter- und Gefechtsaufklärung im Raum N Neusohl. " He 111 Flugblattabwurf Raum Altsohl - Neusohl - Revuca (2.000.000.Stück). Angriff mit Bomben und Bordwaffen auf leichte und mittlere Flak und Feldstellungen um Lipt-Osada.

Напис на пам'ятнику подає, що люди помордовано в Ніжна Боца вночі 24 жовтня, а звіт німецького командування зголошує, що бойова група Віттенмайера вступила до села 26 жовтня 1944 року.

- Лубів

Володими́р дає і про перші бої наших (С-ів) біл було 23.ІІ. і 24.ІІ. за село Гута Пелехунка, село польське, в якому укорінені українська толпа. В цьому бою убили: Олександра Губак, Романа Даревичука і - 24.ІІ. - Юлія Пелехунка; з цього бою браво убито І. Курця 4-го полку. Також убиті були 2.ІІ. в бродях на Heidenriedhof. І.

в Сіверині

Ю. Пелехунка - 29.ІІ. 1945, + 24.ІІ. 1944 з бою за Гуту Пелехунку (С-ів) і в бродях біля Губак

На території були, н.і., Губернор В. Вешер, полк. А. Пизан, Обшир Варух, прапорщик з і Лавола Ляйтман. Також було 8 го 12 наших (С-ів). Село Гута Пелехунка і Пелехунка селі в військовій, вилучені. Вно операція вилучення отримав від і вилучені, а на наших зобов'язанні. - Також було з цього бою: наши убили 23.ІІ. в Гуті Пелехунку і діями вояки, від якого убито двох євреїв, і наши також вилучили зі села, а на них польки також не ступає: і у цей момент польки діями вояки з феланк. Згадаймо, що цей вояка був з українських партизанів.

- 4.ІІІ. Вісті з України

Сибірських радників. Во Перемишлі повернувся оле з Проскурава. Кузнецурного уміє українського-нікого. ні ісаїду, ні кіна. Є газета «Українська Голос» (виходить щодня в партизанській безліччя, безліччя національна. На території, так швидко, населення зображено.

Хроніка дивізії «Галичина» від 25 лютого 1944 року.

I certify this to be a true copy of the original

IHOR KURYLIW, Notary Public,
Judicial District of York,
limited to the attestation of instruments
and the taking of affidavits for
Bloor Travel Agency Limited.
Expires November 19, 1990.

AFFIDAVIT

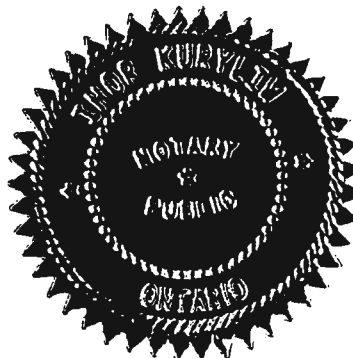
I, Julian Temnyk, of 119 Annette Street, of the City of Toronto, in the County of York, do solemnly declare that the following excerpts from the article "Dmytro Palijiw, A Soldier and A Patriot", by Vasyl Veryha, which appeared in the magazine *Veterans' News*, 1968, No. 5-6, p. 42, are truly and correctly translated from the Ukrainian language and that the described episode is factual and took place, as described, after the speech of the Reichführer-SS, Heinrich Himmler, which he delivered on May 16, 1944, in Heuhammer. I was personally present at that event as the Captain of the Ukrainian Division "Galicia".

....
"After the speech of Himmler, Dmytro Palijiw, the spokesman of the Ukrainian officers in the Division, took the floor and in the presence of the Divisional staff officers and Himmler's entourage, among other things, said:

"Let me in your presence, Reichsführer, state that we, Ukrainians, do not intend to stamp out Poles, because we did not volunteer for the service in the Division for such a purpose. We have noticed in your policies regarding Eastern Europe, that the Germans try to set Ukrainians against Poles and Poles against Ukrainians. I am sorry to say, but your policy in Eastern Europe is incorrect, and it would lead to no good. Please excuse me for an unpleasant statement, but it is true."

DECLARED BEFORE ME this 1st day of August 1989,
in the City of Toronto, in the County of York

IHOR KURYLIW, Notary Public,
Judicial District of York,
limited to the attestation of instruments
and the taking of affidavits for
Bloor Travel Agency Limited.
Expires November 19, 1990.

гер. Друга сотня оберштурмфюрера Бавма збудувала перед своїми бараками велику грядку-кльомб із тризубом посередині. Коли робота була закінчена і її побачив командант сотні, він скочив, як опарений, на грядку й ногами стоптав тризуб, перемінюючи її в незугарну купу глини і каміння.

Варварська поведінка німця обурила всіх українців 2-ої сотні і хорунжий Кушнірук, заступник команданта сотні, негайно повідомив про це сотника Палієва у штабі Дивізії. Через деякий час на терені цієї сотні з'явився сотник Паліїв у товаристві начальника штабу Дивізії, майора Гайке. Вони зайшли до соєтної канцелярії. Ніхто не знає, що там говорилося, однак відомо те, що оберштурмфюрер Бавм був змушений публічно виправдатись за свій вчинок. Свою поведінку він мотивував, що він не знав, що тризуб — це український державний символ, але думав, що це якийсь комуністичний знак і тому його знищив. Розуміється, що ніхто йому не повірив, бо відомо, що всі старшини вишкільного табору Гайделягер з тим знаком уже були добре обзнайомлені, так само, як ніхто не вірив у ширість його оправдання. Сотник Паліїв зробив усе можливе, щоб гордий німець перепросив українців і признався до вини. Як він це зробив може сьогодні сказати хіба тільки живий ще майор Гайке.

На закінчення вишколу Дивізії у Нойгаммері приїхав на інспекцію Райхсфюрер Г. Гімлер і з цієї нагоди відбувся перегляд боєздатності цілої Дивізії та дефіляда. Відвідани Гімлера закінчились прийняттям у старшинському казино, куди були запрошені і старшини-українці, але тільки ті на вищих командних становищах. На цьому прийнятті Гімлер виступив із промовою, в якій з'ясував свої враження з відбутої інспекції. Він уже знав, що українці невдоволені існуючим станом у Дивізії і тому не міг не заторкнутися і цієї темі та сказав приблизно так:

“Я знаю, що вам українцям не все тут подобається. Я знаю також про те, що коли я вам дав би наказ вирізати поляків, то ви мене з вдячності носили б на руках. Але я, як державний муж, не можу такого наказу дати, бо я відповідаю за мої накази не тільки перед фюрером але й перед історією”.

Після промови Гімлера забрав слово сотник Д. Паліїв, як речник українських старшин і Дивізії і в присутності всього збору високих штабових старшини Дивізії та Гімлерового почоту, що приїхав із ним з Берліну, між іншим заявив:

“Нехай мені буде вільно ось тут у вашій присутності, райхсфюрер, заявити, що ми українці не збираємось різати поляків і не тому ми добровільно зголосились у ряди Дивізії “Галичина”. Але обсервуючи вашу німецьку політику на Сході Європи, ми ніяк не можемо не завважити як ви, німці, наставляєте нас проти поляків, а поляків проти нас. Мені доводиться із прикрістю ствердити, що ваша політика на Сході Європи не правильна і вона до добра не веде.. Пробачте за неприємне ствердження, але воно так є”.

42

I certify this to be a true copy of the original page of the "Veterans' News", Issue No. 5-6, 1968.

August 2, 1989.

IHOR KURYLAW, Notary Public,
Judicial District of York,
limited to the attestation of instruments
and the taking of affidavits for
Bloor Travel Agency Limited.
Expires November 19, 1990.

Der Reichsführer-**SS**
Bra/**SS**.
Tgb. Nr. 39/34/44.

Feld-Kommandostelle, den 28.5.1944

258

An den
Chef der Sicherheitspolizei und des **SD**
B e r l i n.

In der Kriminalmeldung des Reichssicherheits-
hauptamtes vom 26. 5. 1944 wird unter Ziffer 2) von
einem ukrainischen **SS**-Mann gesprochen. Es muss richtig
heissen: ein in den Waffenverbänden der **SS** dienender
Ukrainer.

Ich bitte darauf zu sehen, dass in allen
Meldungen sowie in amtlichen und nicht amtlichen
Äusserungen vermieden wird, für die vielen Ange-
hörigen fremden Volkstums, welche wir heute unter
dem Befehl der **SS** organisieren, die uns so teure und
hochstehende Bezeichnung "**SS**-Mann" zu verwenden.

gez.: H. H i m m l e r

Der Reichsfuhrer-SS
Bra/H.
G.b.Nr.39/37/44

Field-Command 28.5.1944
258

To
Chief of the Security Police and the SD (Security and Intelligence Service)
Berlin
Berlin

In the Criminal Report of the Main Office of the Reich Security of 26. 5. 1944 under Item 2 it speaks of a Ukrainian SS-man. It should be correctly expressed as a Ukrainian serving in the Waffen (armed) units of the SS.

Please take care that in all reports as well as in all official and unofficial documents you avoid the use of the designation "SS-Man," which is so dear and highly regarded by us, for members of foreign nations whom we today have organized under the auspices of the SS.

gez.: H. Himmler

NS 19 Befehle 4, S. 258

До всіх шефів поліції безпеки та служби безпеки!

У кримінальному звідомленні Головного уряду безпеки Райху від 26 травня 1944 року у 2-ій точці говориться про одного українського «СС-мана». Треба висловлюватися правильно: один українець, що служить у з'єднаннях військ СС.

Прошу подбати, щоб у всіх зголошеннях та в усіх урядових й неурядових висловах не вживати для членів чужої народности, які сьогодні підпорядковані СС-організаціям, так дорогої нам і високоціненої назви «SS-Mann».

Підпис: Г. Гімлер

S. Pasicznyk
74 Jackson Road
East Barnet
EN4 8UU
22/01/01

The Press Complaints Officer
Press Complaints Commission
1 Salisbury Square
EC4Y 8JB

Dear Sir/Madam

My complaint is with regard to two articles Paul Allen and Nick Craven prepared for the Daily Mail on Monday the 8th and Saturday the 13th of January, about the Galizien Division. I am complaining under Clause 1 relating to accuracy. Their articles are inaccurate and based on lies propagated, possibly with or without their knowledge, for ulterior motives. The points set out below relate to these articles and to the television programme mentioned shown at 10.55pm on the 7th of January on ITV. Please consider these points for your information:

Paul Allen and Nick Craven mention in their article that "Lvov" was at the time "in Poland". If they had taken a proper look at their history books, they would have found that Lviv as it is properly known, was founded by Lev (meaning Lion), one of the Princes of the Ukrainian Halych Volynian Kingdom, and that Lviv was a Ukrainian city, capital of the western region of Galicia pronounced Halychyna in Ukrainian. The Poles in Galicia, after which the Division was named, were unwelcome overlords subjugating the indigenous ethnic Ukrainian population. They have obviously never heard of the Cossack revolts against Poland, or the Polish -Ukrainian Cossack wars? These are the terms of reference with which to view events in western Ukraine. Western Ukraine has always been full of Ukrainians !

Following on from this, the ITV programme quite rightly mentions that Ukraine lost more people than any other country in the Second World War, but fails to mention that as well as suffering at the hands of the Nazis and the Bolshevik Russian Imperialists, Ukraine also suffered at the hands of the Polish Imperialist occupants of western Ukraine. In the articles alleged atrocities against Poles are recounted, but no mention is made regarding atrocities such as operation Visla, the Polish forced deportation of thousands of Ukrainians from Ukraine which being forced, could not have been a bloodless affair.

Paul Allen and Nick Craven talk about the possibility of some individuals in Britain guilty of war crimes who belonged to the Galizien Division, and that they should be brought to justice. Is it also possible that amongst the Jewish community in Britain there are people who possibly collaborated with the Bolsheviks (as briefly mentioned in the ITV programme), in committing crimes against the Ukrainian nation? A similar case came to light in Canada recently. Is it also possible that there are people here responsible for crimes against the Ukrainian nation, such as the afore-mentioned operation Visla? Surely to ignore this possibility is a crime in itself as it would again imply that a crime against one nation is worth more investigation than a crime against another. Some people would call an attitude like this fascist. If there are to be any investigations, then they must include

those into crimes against the Ukrainian nation as well, which by the programmes own admission , suffered more than any other nation in the Second World War.

Paul Allen and Nick Craven insinuate that this Division was not that good in battle. Untrue again. **In fact the defeat at Brody was due to a numerically vastly superior Red Army Force, which also suffered very heavy losses, again, carefully overlooked, or not researched.** The Russians threw everything they had at this Division because the thought of a well armed Ukrainian Division terrified them. An old Division member who survived this horrific battle once said to me, "I'm not scared of Hell, I've already seen it."

They insinuate that the volunteers for the 14th Waffen SS Division were committed Nazis and that the German high command viewed them as such. I quote their statement "They fought for Hitler". Absolute rubbish. If so why didn't the German High command entrust these men with tanks and planes like the Polish formations in the RAF?

The German high command was quite reluctant to form a division out of Slavs, who Hitler despised and distrusted. It only agreed to do so out of necessity and lack of any other options due to the loss of German life at the battle of Stalingrad. The unacceptable alternative was to see all this potential manpower join the UPA, the Ukrainian Insurgent army, which was fighting against Russian and Polish occupation of Ukraine, and more relevantly, but still overlooked, against German occupation of Ukraine. Coupled with this, the main motive of the Ukrainian volunteers in joining the Division was to get military training and arms to then join the UPA. Many did just this after the defeat at Brody whilst being returned to Germany to reform a second division.

Paul Allen and Nick Craven write as if this is all new information and there has never been any proper investigation. Not quite. The sole purpose of the Scotland Yard War Crimes Investigation Team in the 1980's was to examine the activities of any suspect individuals who had formerly served in the German armed forces and who came to Great Britain in the post war period. Likewise, an investigation was conducted by the Australian government but later discontinued after no successful prosecutions were made. The Canadian government also has an investigative body for the investigation of war criminals (of all nationalities - not just Ukrainians) but the results produced have been negligible. To date no former member of the Galician Division has been charged in Canada, Australia or the USA.

They talk about this subject as if it is being raised "for the first time" as if they have made some marvellous "scoop" as they call it in the trade.

This is not the first time that these issues have been raised, in fact several of these allegations have been raised publicly before over 30 years ago and periodically ever since, principally by former Soviet, Polish and Jewish sources. For example many of the Soviet allegations were catalogued by the Soviets over 16 years ago in "We Accuse" Dnipro Publishers, Kiev, 1984; This work provides full accounts along with details of the un-substantiated allegations with reference to the participation of a section of the 'Volhynian Legion' (Division) in the pacification of the village of CHLANIOW (pp: 270-272) and the participation of a section of the 'Volhynian Legion' in the Warsaw Rising of August 1944 (see pp: 273-276).

Paul Allen and Nick Craven mention the murder of over 800 Polish civilians in the village of Huta Pieniacka on February 28th 1944. This aspect has been well documented and raised by the Polish authorities and in the British press over the course of the last 15 years for example by Neil Asherton in an article in the Times in the 1980's entitled "Alive and Well and Living Amongst US". The evidence presented in support of this allegation from the moment that it was first reported days afterwards contains a number of serious inconsistencies. Despite searching the archives, no documentary evidence has been produced by the Polish Main Commission for the Investigation of war Crimes against the Polish Nation, nor the makers of the documentary 'The SS in Britain' to corroborate the alleged presence of Ukrainian soldiers in the pacification activities conducted at Huta Pieniacka. Evidence which categorically records that Ukrainian units **did not take part** (ie; that of the so called Divisional Chronicle which the documentary cites elsewhere) **was deliberately omitted**).

The name of the Division itself was the proof of its primary purpose, 14th Waffen SS Division. "Waffen" referring to fighting as in Lutwaffe, the German fighting airforce. So the Division was a fighting unit, and not a police type punitive civilian pacification unit as alleged.

The British Govt. did not bring an "entire" SS division to this country as the television the programme suggested. None of the approx. 3000 German cadre and command were included, neither were 1400 or so Ukrainian men who were held in internment by the Americans.

In the "documentary", mention is made of Michael Melnyk's origins but David Cesarani's are overlooked. This can have the effect of making Michael Melnyk appear biased but David Cesarani impartial. Surely David Cesarani's Jewish background as a "war crimes expert" is just as relevant to the programme as Michael Melnyk's Ukrainian background as an "expert on the Galizien Division"?

The one person tried here in the UK and found guilty of war crimes was indeed from Eastern Europe, but the programme forgets to mention that even he was not Ukrainian or in the Galician Division.

In the TV "documentary", Mr David Cesarani although appearing to be objective in his approach, like these journalists, seemed to be vague when referring to "partisans". My simple question is, which partisans? Were they all referring to the Russian Bolshevik partisans working towards the destruction of Ukrainian independence? Or maybe the Polish partisans working for the continuation of Polish occupation of Western Ukraine? What about their atrocities, all aimed at the Ukrainian nation? More interestingly, which Jewish partisans was Mr Cesarani talking about? Who were they fighting for? Ukraine? Poland? Russia? Israel?!! Who were the Polish partisans that they mentioned in Western Ukraine fighting for, and more to the point, who against? Was it for the interests of Ukraine, or the for continued Polish subjugation of Ukraine? How would they feel about German "partisans" found in a village in rural England? Would they invite them into their house and offer them a cup of tea, or maybe a beer?

I doubt whether any of them were talking about the partisans of the Ukrainian Insurgent Army (UPA), composed of committed Ukrainian Nationalists who fought on many fronts, against Russian, German and Polish imperialism for the independence of Ukraine.

Incidentally, many Jewish citizens of Ukraine sought refuge in the Ukrainian Insurgent army (UPA) and served in it, and operation Visla was orchestrated by the Polish occupants of Western Ukraine to destroy popular Ukrainian support for this Ukrainian partisan army.

The word "Nationalist" seems to be a wild card in these debates. A Polish nationalist uprising against Germany seems to be fine as does any kind of western European nationalism equated with the struggle against the Nazis, but as soon as it is Ukrainian nationalism against Russian, German and Polish occupation of Ukraine, it is given the usual liberal coating of negative connotations. In other words what is implied here is that the aspirations of freedom that one nation may have, to be free from foreign domination and subjugation, are more acceptable than the same aspirations of another nation.

Regarding the murder of thousands of Jews in Lviv in June 1941 by men of the Nightingale battalion, it has only been "alleged" that one company of the Nachtigall Battalion ever took part in these atrocities. Ultimately only a few of the former officers from the Nachtigall battalion went on to serve in the Galician Division (as an alternative to imprisonment). Very few if any of the Ukrainian soldiers from this company went on to serve in the Galician Division. The Soviet Embassy release of Soviet War News of December 30 1944, published in London, contains a section entitled "The L'vov Evidence", in which the Soviet "Extraordinary State Commission for Ascertaining and Investigating Alleged Atrocities", lists by name all the major participants in this action (including their function or unit to which they belonged), **but significantly makes no reference to the 'Nachtigall Battalion' or any of its' personnel.**

The ITV programme mentions numerous reprisals and murders of innocent civilians in Slovakia in October 1944, but the most recent investigations undertaken by Mykola Mushynka, an academic at the Precov University, in Slovakia, has revealed serious discrepancies in the statements given to the producers of the TV documentary, and casts serious doubt over their motives and methodology. Two of the witnesses interviewed by Yorkshire television who made the documentary have subsequently stated that the atrocities were carried out by GERMAN and HILINKA GUARD (indigenous Slovak security forces). Moreover, once again the testimony of the "witnesses" used for the purpose of the documentary has never been tested in a formal court of law and subjected to cross examination as part of 'due legal process'.

The ITV programme claimed to have uncovered rare and chilling archive film, much of which has laid untouched since the Second World War, and which has never been seen in this country before. The blatant manipulation of imagery here was even laughable.

With the sole exception of the footage of the recruitment rallies taken in L'viv **NONE** of the remaining footage used in the documentary actually depicts units of the Galician Division or even Ukrainian personnel. This has been employed as "wall paper" simply to provide moving images. For example the battle sequences used to accompany the commentary on the Division's deployment at Brody shows German soldiers wearing **winter greatcoats**. Oops! The Galician Division was deployed in a combat rôle at the front in the Brody sector **in hot weather, late July 1944.**

Both these journalists and the ITV programme state that despite numerous suspicions about them, the men of the 14th SS Division 'Galizien' have never been adequately checked, and that after the war the British sent a small group of officials to check the men, but they didn't speak the language, had no records, and were given only two weeks to try and screen over 2000 men. It was totally inadequate and the officials in charge admitted as much.

This is untrue. Interpreters were at hand and the amount of effort invested in the screening undertaken by the British authorities was directly commensurate with what they considered necessary. There is also evidence that selected screening took place whilst the Ukrainians were held as POW's in Great Britain.

In the ITV programme mention is made that "some Jewish Citizens of Ukraine" co operated with the Bolsheviks. but it is not considered for one minute that any of this co operation might have also amounted to crimes against humanity against the Ukrainian nation. I quote for example, the three most infamous examples of "these Jewish citizens", namely Dzherzinsly, Yezhov and Kaganovich, the main hench men of Stalin, head of the Bolshevik Soviet Russian Empire, (the worst butcher of the 20th century), between them responsible for the deaths of millions of Ukrainians and other non Russian peoples in the Russian Empire (USSR) from the 1920's onwards.

The programme states that no member of the Galicia Division has ever been charged with war crimes offences in Britain. It does not mention Martin Dean, (001-202-488-6119), who at the US Holocaust Museum was the senior historian for the Scotland Yard War Crimes unit. He has confirmed that dossiers were compiled on 3 or 4 former Ukrainian members of the 'Volhynian Legion'.

Significantly both these journalists and the documentary also make no mention of the lengthy and exhaustive "Commission of Inquiry on War Criminals" report by the Right Honourable Jules Deschênes concluded by the Canadian legal authorities the finding of which resulting from the application of due legal process were published on 30 December 1986. The conclusion states :

"The commission accordingly finds that ;

56- The Galicia Division (14.Waffengrenadierdivision der SS [gal.Nr.1]) should not be indicted as a group.

57-The members of the Galicia Division were individually screened for security purposes before admission to Canada.

58. Charges of war crimes against members of the Galicia Division have never been substantiated, either in 1950 when they were first preferred, or in 1984 when they were renewed before this commission.

59. Further, in the absence of any evidence of participation in or knowledge of specific war crimes, mere membership in the Galician Division is insufficient to justify prosecution.

60. No case can be made against members of the Galicia Division for revocation of citizenship or deportation since the Canadian authorities were fully aware of the relevant facts in 1950 and

admission to Canada was not granted them because of any false representation, or fraud, or concealment of material circumstances.

61. In the event, of the 217 officers of the Galicia Division denounced by Mr Simon Wiesenthal to the Canadian government, 187 (ie 86 percent of the list) never set foot in Canada, 11 have died in Canada, 2 have left for another country, no prima facie case has been established against 16 and the last one could not be located.

The Deschênes report, issued in 1986 was later confirmed by another judicial investigation by the minister of justice in Canada Anne McLellan in 1998."

They ended their article with an attempt at making a poignant statement by telling us that unlike here, there were no Police to call on when harassed by unwelcome callers at your home. Wrong again. You had a choice depending on your loyalties. There was the Bolshevick KGB, or the Polish security forces, or the Nazi Gestapo, or if amongst all this you were a Ukrainian being persecuted by any or all of these, there was always the Ukrainian Insurgent Partisan Army, fighting against all of these "police" for the rights of ordinary Ukrainians.

In conclusion, to paraphrase one of their phrases "it beggars belief" that these people can show themselves on the streets of a British city, I say that "it beggars belief" that people such as Paul Allen and Nick Craven have a license to print such ill researched, biased, contrived and inaccurate nonsense. Be it on their consciences, if they have any.

CC. Nick Craven, Paul Allen, and The Letters Editor of The Daily Mail

Yours Sincerely

Stepan Pasicznyk.

2 December 2000

Michael O. Logusz
1819 Sterling Station Road
Sterling, NY 13156
(315) 947-6363

TO WHOM THIS CONCERNS

REFERENCE: "SS In Britain." A documentary for the History Channel. Narrated by Mr. Robertson.

I am the author of the book "The Galicia Division. The Waffen SS 14th Grenadier Division, 1943-1945." (Published by the Schiffer Publishing Company, 1997). as the author, I would like to make some observations and comments regarding the above film.

1) The comment that "repeated Ukrainian requests" to raise fighting forces within Nazi Germany's military is not true. Although it is true that in the summer and fall of 1941 certain Ukrainian leaders approached certain German officials to raise fighting forces to combat Soviet Russia, nothing became of this. Adolf Hitler himself refused, at first, to utilize Ukrainian personnel.

2) In due time, however, critical manpower needs forced Hitler to think differently. By late 1943, the German Army began to evolve more and more into a foreign multi-national force.

3) At no time did Volodymyr Kubiyovych, who headed the Ukrainian Central Committee (UCC), approach German officials in early 1943 with proposals to raise Ukrainian army units. Kubiyovych did, in 1941, propose such a measure. He was, of course, overruled and nothing became of this. In March or April of 1943, Kubiyovych learned that Otto Wachter, the Governor-General of East Galicia, was conferring with various Nazi officials in Berlin to raise a foreign military force in Galicia. Once Kubiyovych realized that a military force was in the process of being raised, he began to take measures to turn this to the Ukrainian advantage. Regardless, with or without Kubiyovych, the "Galicia" Division would have been raised.

It must also be emphasized that Kubiyovych's post-war testimony, along with his protest letters written to various Nazi officials from 1942-1944, were utilized in the Nuremberg War Crimes Trials against certain Nazi officials, such as to Poland's Governor-General Frank. Frank was the Nazi appointed leader of Poland who also overlooked East Galicia.

At no time was Kubiyovych ever "arrested" by Allied authorities after World War II. He was interned for a brief period but by the summer of 1945, was totally free. Kubiyovych, however, continued his work with the UCC and maintained close ties with

Allied occupational authorities. Kubyovych also submitted a report to Allied authorities on why the "Galicia" Division was raised and its role on the Eastern front during the war.

4) A comment was made "they [the Galician troops] fought for the German cause." This is also totally false. The soldiers which volunteered for the "Galicia" Division did so out of a desperate necessity. Their immediate objective was such: to halt the Soviets from reoccupying Galicia and destroy communism once and for all; once accomplished, with their arms, training, equipment and experience, Galicia's soldiers would be in a much better position to turn around and say "alright Nazi, now its time for you to leave as well!" (A prime example of this was the nation of India. During World War II, England needed much more manpower to halt both the Germans and Japanese. Britain raised sizable Indian forces. After the war, the British found it impossible to disarm the Indian forces. Shortly after World War II, Gandhi utilized this strength to India's advantage in seeking independence). Self-liberation was the ultimate goal for those within Galicia.

5) 80,000 never volunteered. (Please see my book for recruitment goals and problems associated with this).

6) A comment was made that the "Nachtigall [unit] joined the Galicia Division in 1943." This is also totally untrue.

To begin with, the Nachtigall unit had ceased to exist well before the "Galicia" Division ever arose. The Germans themselves disbanded this battalion. As for its men, very few entered the "Galicia" Division. (See Chapter 7, pp. 94-96 of my book).

7) In the film "SS in Britain," I viewed an interview that a Slovakian woman (speaking in her native language) claims that Ukrainian troops shot and killed her 15-year-old brother just for possessing a Soviet/communist coin of some sort.

It has been brought to my attention that her words were twisted, fabricated and translated into something totally different. If this was, indeed, the case, than I feel that some type of legal action (as done in the aftermath of "The Ugly Face of Freedom") should be considered. Outright lies cannot be tolerated. This matter must be pursued. Legal action can be conducted within other nations. And the British production company must be held accountable. This must be done with either American or Ukrainian-Canadian attorneys or some lawyers residing in England. But again, before any legal action of any sort is undertaken, it must be truly determined if, indeed, this segment was taken from a position to distort the Galicia/Ukrainian Division and, indirectly, Ukrainians in general.

In my book, I have devoted an entire chapter on Slovakia. (See Chapter 21 and beginning Chapter 22, pp. 290-315).

Any further questions may be directed to me as well.

Sincerely,

Michael Ologus

"ЛИХОДІЙСТВА" ДИВІЗІЇ СС "ГАЛИЧИНА"

Як це було насправді?

У БРИТАНСЬКОМУ ФІЛЬМІ фігурує п'ять основних епізодів воєнних злочинів, нібито скоєних "Галичиною". Причому підхід до тлумачення цих подій — шокує брутальний і упереджений, що вимагає додаткових коментарів. Ми спробуємо самі розібратися у всіх п'яти епізодах.

1. Розстріл 38 польських професорів у Львові на початку липня 1941 року. Автори фільму звинувачують у цьому розстрілі український батальйон "Нахтігаль", кількадесят бійців якого приватним способом вступили в дивізію "Галичина". По-перше, при розгляді питання про Львівський розстріл на Нюрнберзькому процесі слово "українець" не вживалося жодного разу, і тому "Нахтігаль", хай непрямим чином, але виправдали. По-друге, участь бійців батальйону не підтверджується жодним німецьким документом, більше того, навіть заперечується багатьма свідками розстрілів, у тому числі — польськими викладачами, які дивом уникли езекуції. Нарешті, чи можуть нести відповідальність 13 тисяч бійців дивізії військ СС "Галичина" за те, що серед них виявилось кількадесят ветеранів "Нахтігалоу"?

2. Звірства бійців "Галичини" під час придушення Варшавського повстання 1944 року. Дозволю собі трохи статистики з історичних джерел: окрім 10 тисяч німецьких солдатів і офіцерів, у ліквідації повстання брали участь дві тисячі бійців російської бригади СС Камін-

ського та близько 200 українців з першої роти 31-го батальйону СД, або, як він інакше називався, Українського легіону самооборони. Офіційно цей батальйон навесні 1945 року влився в "Галичину", що й дало польським історикам формальне право твердити, ніби підрозділи дивізії брали участь у бузувірствах у Варшаві. Чи варто говорити, що наприкінці боїв у Варшаві від української роти лишалось саме драгтя, яке хоча б через свою нечисленність ніяк не могло брати участі у погромі поляків. Далі, "лиходійства" українців жодним чином не підтверджуються німецькими джерелами, в яких зате є пряма вказівка на головних винуватців бузувірства — російську бригаду Камінського. За погром у Варшаві німці цю бригаду розформували, а самого Камінського знищили. Нарешті, серед влитих до складу дивізії "Галичина" бійців 31-го батальйону, навряд чи хтось належав до учасників боїв у Варшаві — всі вони пішли зі своїм командиром у бригаду, сформовану з колишніх поліцаїв.

3. Убивство 800 польських мирних жителів у селі Гута Пеняцька наприкінці 1944 року. По-перше, щодо "мирних жителів" автори фільму погарячкували. Звичайно ж, польським історикам вигідно представити Гуту Пеняцьку абсолютно невинною жертвою терору лихих українців. Однак, за іншими відомостями, події відбувалися з точністю до навпаки. Це польське село вклинювалося в етнічну українську територію. У роки війни тут було створено штаб партизанських загонів Армії Людової, а саме село перетворилося на справжню фортецю з власною артилерією. Польські партизанські

загони з Гуты Пеняцької постійно тероризували місцеве українське населення. На ліквідацію штабу німці кинули так званий 4-й український полк поліції, згодом влитий у дивізію "Галичина". Полку вдалося взяти село тільки з другого разу і з великими втратами. Ледей перевівши дух, українські бійці продовжили переслідування партизанів, а в село ввійшла німецька частина, яка й винищила всіх поляків.

4. Операції підрозділів дивізії "Галичина" проти партизанів у Словаччині і Словенії наприкінці 1944-1945 років. З кінця 1942-го учасників партизанського руху німецька армія визнала військовослужбовцями ворожої сторони. Це автоматично означало, що в разі захоплення в полон їх партизанів не розстрілювали, а доправляли в табори військовополонених. Таким чином, за міжнародними правилами ведення війни, сам факт участі в боях з партизанами є банальна бойова сутічка, але в жодному разі не воєнний злочин.

5. Видача бійцями дивізії німцям захоплених у полон американських і англійських льотчиків навесні 1945 року. Можу сказати відразу — це міф. Після війни союзники проводили спеціальні розслідування, але жодних фактів, що ганьбили "Галичину", не виявили. Тим прикріше чути таке з уст англійців. Річ у тому, що серед англійських льотчиків було кілька українців — дітей представників петлюрівської еміграції. Один з них, киянин, син військового міністра Української Народної Республіки Костянтин Сальський загинув у повітряному бою за свободу Великобританії.

Яроолав ТИНЧЕНКО, "Відомості".

Великий резонанс як у світі, так і в Україні, викликав показ англійським телебаченням фільму "СС у Британії". Фільм звинувачує вояків української дивізії СС "Галичина", півтори тисячі яких нині проживають у Великобританії, у скоєнні злочинів проти мирних жителів. Є відомості, що цей фільм готувався ще кілька років тому, але жодна з телестудій не хотіла його транслювати. А тепер — коли Україна яскраво засвітилася високопосадовою причетністю до справи убивства відомого журналіста та інших дотичних — звісно, знайшлися охочі потоптатися...

ВОЮВАЛИ ЗІ ЗБРОЄЮ ОДНОГО ВОРОГА ПРОТИ ІНШОГО

ЯКЩО УКРАЇНА ЗАГАЛОМ офіційно не реагує на скандал, викликаний показом по телеканалі ІТV документального кінофільму "СС у Британії", хоча як цивілізована держава мала б це зробити, то колишні військові дивізії, які є на сьогодні членами "Братства колишніх вояків 1-ої Української дивізії Української Національної Армії", намагаються самі захистити своє добре ім'я.

Братство було засноване у 50-их роках в Німеччині. В багатьох країнах світу — Німеччина, Канада, США, Аргентина, Австралія — існують його крайові управи. Є і в Україні — у Львові "Галицьке братство".

Отож, в Івано-Франківську відбулась прес-конференція, зібрана головою Івано-Франківської управи "Галицького братства" з приводу цього фільму, який наводить подробиці п'яти випадків, що нібито пов'язують дивізію СС "Галичина" з військовими злочинами: вбивстві тисячі євреїв у Львові у червні 1941 року, вбивство цивільних у польському селі Гута Пеняцька в лютому 1944 року і через шість місяців у іншому польському селі Хланьов, придушення Варшавського повстання восени того ж року, репресії та вбивство на Балканах і передача в руки гестапо членів британських і американських екіпажів літаків, збитих над Словенією та Словаччиною.

Присутні на прес-конференції члени управи вважають, що даний фільм є сфабрикованим наклепом і поява його на екрані саме зараз зумовлена певними обставинами. А саме: Ізраїль має проблеми з Палестиною, Польща з газовими трубами (до того ж багато польських шовіністів вважають, що Львів і Галичина мають належати Польщі), Росія — з Чечнею. До цього переліку ще очевидно слід додати Україну з її "касетним скандалом".

Що стосується цих самих приписуваних злочинів, то не існує їх жодного документального підтвердження. І це при тому, що діяльність спочатку дивізії СС "Галичина", яка наприкінці війни була перейменована у 1-у Українську дивізію Української Національної Армії "Галичина", була ретельно перевірена неодноразово: і під час слідства до Нюрнберзького процесу, і в американському та англійському полоні, в яких кожного дивізійника перевіряли індивідуально, і пізніше, коли в Канаді була створена спеціальна комісія прокурора Дешена. І не знайдено жодного документального доказу вбивства дивізійниками хоча б одного цивільного.

Саме тому їх випустили на волю з табору американці, саме тому за них у свій час заступився Папа Римський, саме тому ще майбутній кардинал Любачівський до тієї частини полонених, які були інтерновані до Італії, у місто Ріміні приїжджав з Риму і відправляв Службу Божу.

Збереглося фото, на якому він, перебраний у англійський стрій, йде табором з капеланом дивізії отцем Курдубою, а на інших — відправляє Службу Божу на Великдень 1946 року і святить паски...

А тепер про суто часові спростування: що стосується вбивства тисячі євреїв у Львові в червні 1941, то тоді дивізії СС "Галичина" ще не існувало, а під час Варшавського повстання, яке почалося 1 серпня 1944 року, — вже не існувало. Оскільки офіційна Москва заявила про повне її знищення 23 липня 1944 року.

Щодо каральних операцій, то дивізія СС "Галичина" згідно статуту була суто військовою організацією і мала право воювати тільки з "комуністичною імперією".

А створення дивізії було потребою часу. 1943 рік показав, що "Німеччина програє війну, і ця поразка аж ніяк не означала визволення України, а тільки повернення до ще брутальнішої московської окупації. За таких обставин українці були змушені розраховувати на власні сили і використати послаблення Німеччини для створення зав'язку регулярної української армії, в якій могли би пройти вишкіл у модерному веденні війни численні кадри патріотичної української молоді... І які згодом, за сприятливих обставин, могли б стати хребтом національних збройних сил".

Історія зберегла фото багатотисячного віча 11 липня 1943 року у Станіславі з приводу формування дивізії "Галичина". Тоді ті хлопці були українською армією і надією на незалежність. Тепер стосовно них все ще діє старий неіснуючий радянський кримінальний кодекс, згідно якого вони, які воювали зі зброєю в руках проти Радянського Союзу, є зрадниками Батьківщини, а про їхню реабілітацію навіть і не говориться.

А таких іноземних фронтів дивізії СС, як "Галичина", було біля двадцяти. Серед них — дві латвійські і одна естонська. Зараз їхніх бійців у Латвії та Естонії вважають ветеранами, їм платять відповідні пенсії, натомість їхнім радянським визволителям платять Росія. Більше того, та ж Росія вже реабілітувала своїх "власців" і платить їм також відповідні пенсії.

У нас дивізійники поки що ніхто. З музеїв визвольних змагань, яких є достатньо у нашому краї, тільки в Надвірній та Яремчі є дивізійні експозиційні відділи.

Історія дивізії СС "Галичина" в Україні мало вивчена, ще донедавна єдиною книжкою, виданою в Києві в 1993 році, була книжка Тараса Гунчака "У мундирах ворога". І тільки у 2000 році у Львові за ухвалою вченої ради історичного факультету Львівського університету вийшла фундаментальна і найповніша на сьогодні праця "Дивізія "Галичина". Щоправда, наклад 1000 примірників, очевидно, не дозволить усім бажаючим відкрити для себе нарешті всю силу і трагедію величчя цих людей, що "в чужих мундирах, але з серцями і душами патріотів і зі зброєю одного ворога в руках воювали проти іншого".

Як відомо, час все розставляє на свої місця і називає всі речі своїми іменами. Тільки може виявитися, що часу для їх визнання колишнім дивізійникам, принаймні тим, що живуть в Україні, не вистачить.

Марія МИКИЦЕЙ.

Скандал, який збудував не Джек

А хто? Хто в Британії хоче екстрадиції стариків з «СС Галичина»?

Підозрюваних нацистських воєнних злочинців з дивізії «СС Галичина» позбавлять британського громадянства згідно з планами, що будуть розроблені урядом для пришвидшення екстрадиції людей, звинувачених у жорстоких злочинах під час Другої світової війни. Міністр внутрішніх справ Джек Стро зараз вивчає, чи це в компетенції його посади, адже звинувачені 1500 членів пріснозвісної української дивізії СС мешкають у Великій Британії. — це цитата з позавчорашньої британської газети «Індепендент». «Індепендент» — такий собі «І один у полі воїн...» серед мас-медіа Великої Британії. Позаяк такі визнані гранди тамтешньої журналістики, які творять велику політику не лише своєї острівної «неньки», як «Гардіан», «Таймс», інформагенція Рейтер, про цих галицьких стариків згадують у кращому разі кількома скупими рядками, або взагалі мовчать. Логічно. Адже їх цікавить те, що пов'язано з Україною сьогодні, — справа Гонгадзе і реакція на неї нашого «гаранта» та далеко не спільські перемовини Генпрокуратури з Юлією Тимошенко. Це, а не залишки старого пороху із запахом нафталіну. Відтак постає питання: хто у політичних колах Великої Британії є любителем нафталіну і чому?

Почалося все з кіно, «важнішого із искусств». Якраз на наше Різдво приватний телеканал Ай-Ті-Ві прокрутив документальну стрічку «СС у Великій Британії», створену в основному на свідченнях польських емігрантів у цій країні, котрі звинувачують членів «Галичини» у етнічних чистках («чистках» поляків, ясна річ). Політичним результатом цього телеперегляду стало зніційоване парламентом Великої Британії розслідування Міністерства внутрішніх справ: чи насправді півтори тисячі старих воєнків дивізії «СС Галичина» причетні до того страхіття, що його в Європі називають «злочинами проти людства»? Подібне розслідування, до речі, проводилося вже задовго після падіння комунізму, в 1999 році, за ним «суд історії» Великої Британії знайшов одного українця, колишнього військового злочинця, і покарав-таки його. Це Василь Савонюк. Значить, позаминулорічне розслідування Лондон вважає некомпетентним, якщо наважеться провадити ще одне зараз.

«Міністр імміграції Барбара Рочі повідомила, що після своєї заяв про перебування у Великобританії колишніх нацистів можливі зміни до законодавства країни», — пише «Індепендент». «Серія заяв», як вдалося з'ясувати, — це лише звернення парламентського

комітету з розслідування військових злочинів, який побачив кіно про «Галичину». Що ж до змін у законодавстві, то йдеться про можливість міністра Джека Стро розширити повноваження, наддані їй посади Актом про громадянство 1981 року, щоб мати змогу відповісти «нацистським злочинцям» екстрадицією. І'm sorry, а хто в цій усущль просякнутий демократичними цінностями державі визначив, що ветерани «СС Галичина» — злочинці, адже суду ще не було, і наразі, куди ж їх будуть депортувати (окреме питання — за що?) В Радянській Союз? Немає такої країни. Хіба це залучити до цих дискусій ще одного відомого англійця — Герберта Уелса.

Учора щось схоже (щоправда, без залучення фентезі уелсової машини часу) сказав на брифінгу в Києві речник українського МЗС Ігор Грушка: «У фільмі згадуються про громадян Великої Британії, отже, це внутрішня справа цієї країни». Слава Богу, вустами п. Грушка МЗС не відмовилися від зацікавленості в цих людях (як у особливий сумного, але стоїчного епізоду в історії України. І «Жодних звинувачень щодо України та її уряду не висловлено. Але оскільки йдеться про вихідців з України, посольству України у Великій Британії доручено розібратися в цьому».

(Кисву наразі непогано б навчитися у Москви захищати своїх «...язичних» за кордоном. Утім, зараз — про дещо іншу історію).

Навіть польська преса, активно zaangażована в цей скандал, вопрошає: «Іхня вина — в тому, що вони вибрали сторону Гіллера, а не Сталіна?» (З таким заголовком, приміром, вийшли впливова в цій державі «Газета виборча»). Звісно, куди там заблугнути, емоційно оцінити англійцям, котрі всю Другу світову відсиділися на своєму острові, що тільки маленька смужка Ла-Маншу відділяла три їхні покоління від тих страшних хитросплетінь прав, якими жив великий континент з 1939 по 1945 рік? Вони ставляться до всього цього легше, якось, знаєте, академічно, немов погано поінформований, але суворий дослідник. Це нерозумне поєднання. Та, напевно, комусь вигідне. Принаймні оглядачі пов'язують цей скандал з погіршенням відносин між позицій України у світі, а головне — з актуальними бізнес-інтересами, що проходять через Польщу в Європу, зокрема, з проектом обхідного російського газопроводу, приватизацією великих українських підприємств, зокрема, транзитних газопроводів та нафтопроводів, «Укртелекому», алюмінієвих підприємств. Чи не так?

Олена ЗВАРИЧ.

My father and

Michael Melnyk remembers well the moment he was told his late father Petro had served in the Waffen SS. "I was 16, and all sorts of images were conjured up. It didn't seem right," he says.

"I knew my father had fought in the German army but I couldn't reconcile my perception of that organisation with my father, whom I knew to have been an independent, loving, quiet and thoughtful man. It was something worthy of investigation, and that's where it all began."

Petro Melnyk was one of 12,000 Ukrainians who, from late 1943 to 1945, served as volunteers or conscripts on the Eastern Front in the Galician Division of the Waffen SS. At the end of the war, and after internment in Italy, 8000 arrived in Britain in 1947.

This Sunday at 10.55pm on Anglia, a Yorkshire Television documentary SS in Britain tells something of the tangled story.

But according to Michael Melnyk, a 36-year-old Norwich man who has spent 12 years researching the subject, and is featured in the programme, much of the documentary is deeply flawed with a pre-determined sensationalist thrust.

If so, Yorkshire Television's pre-publicity has had the desired effect. "War crimes hunt for SS division sent to Britain," said The Sunday Times. "Secrecy cloaks SS killers in Britain: Home Office accused over 1500 Nazis let in to live here," headlined The Mail on Sunday.

Lord Janner, secretary of the parliamentary all-party war crimes group, says the film "provides proof they were a Nazi killing unit. I have written to Jack Straw demanding that files be opened to reveal the names of individuals, many of whom were without doubt war criminals."

This is certainly the position adopted by the programme, SS in Britain. But Michael Melnyk says that on a subject partially obscured by time and perhaps by the kind of chilling images conjured in the mind of a 16-year-old son of a former SS conscript, the truth is rather different.

He refutes in particular the programme's assertion - repeated by Lord Janner - that Ukrainian war criminals are living in Britain, their position made secure because of the inability or unwillingness of successive governments to investigate them.

"Lord Janner's remarks would be foolhardy in any circumstance, but coming from someone with legal training it is terrifying," says Melnyk.

"An investigation has been undertaken by the British authorities. The sole purpose of the Scotland Yard war crimes investigation team in the 1980s was to examine the activities of any suspect individuals who had formerly served in the German armed forces, and who had come here in the post-war period.

"From out of all this three or four were investigated but there was not enough evidence to continue. My view is that if someone is guilty of something they should be held accountable for it. But this is the smoking gun syndrome, a blanket accusation against 10,000 men."

Ex-Waffen SS war criminals living in Britain protected from prosecution by British governments? This is the claim of a documentary, SS in Britain, on Anglia TV this Sunday.

But Michael Melnyk, of Norwich, son of a Ukrainian conscript, tells COLIN CHINERY the programme is biased, manipulative, sensationalist and wrong

The Chinery interview

The programme details five incidents "linking" this division of Ukrainian volunteers to war crimes; the murder of thousands of Jews in Lvov in June 1941, the murder of more than 800 civilians in the Polish village of Huta Pieniacka in February 1944 and 44 others in another Polish village, Chlaniov, six months later, the suppression of the Warsaw Uprising in the autumn of that same year, reprisals and murder in the Balkans and the handing over to the Gestapo of British and American aircrew shot down over Slovakia and Slovenia around the same time.

British governments have always said there is no evidence associating the Galician Division to these crimes. SS in Britain claims to provide "first-time" evidence challenging this position. But according to Michael Melnyk, only one of the accusations is new. "Some are 50 years old, tried, tested and found wanting somewhere along the line."

The exception concerns the fate of that small number of Allied airmen, but Melnyk says the documentary offers no unequivocal evidence to suggest they came to any harm while in the custody of Ukrainian soldiers.

"On the five specific issues the programme offers circumstantial evidence, the kind which says 'This man was at a football match, there was trouble, the man has a previous record, therefore he was involved.' When there is direct evidence, it was not subjected to cross-examination. The programme just highlights the sensationalist elements, manipulating the evidence and selling a story that says 'They are all criminals.'"

Melnyk says that, in contrast, his own position is one of objectivity. "I fully accept that some of those who served in the division at some point, prior to enlisting, had war criminal antecedents. But that does not mean their guilt can be put on to the Galician Division, which is what the programme tries to do. The division itself, it seems to me, was blameless."

Melnyk says when he was approached by the programme makers he thought they had a "genuine desire to address a number of highly contentious issues".

"As it turned out they allowed me an

PETRO MELNYK: Michael's father was one of 12,000 Ukrainians who served in the Waffen SS.

opportunity to say what I wanted to say, and then simply selected those parts of a four-hour interview that supported their argument."

As an example he cites the witness from Huta Pieniacka, "generally acknowledged by all parties to have been a partisan base" who says that one man armed with a single-shot carbine drove off an entire German unit.

"We are talking about a minimum of 45 men, trained, some with automatic weapons. I told the programme makers I could not accept this to be the case. It was pure Hollywood. I spent perhaps 45 minutes discussing this point, and all of it was removed from the subsequent interview. What was presented was edited excerpts which suited their agenda."

The big question, as Melnyk says, is what were these Ukrainians doing in the Waffen SS, and why at the end of the war did they come here under the sanction of Clement Attlee's government?

Some of the answers are to be found in the tortured history of a nation on the edge of Europe. Since the fall of the Soviet Union in 1992, the Ukraine has been an independent republic, but this is a people who for centuries were invaded, dominated and often oppressed by their neighbours Russia and Poland. The post-Tsarist republican status it won in 1918 lasted two years before the Ukrainians, a profoundly Christian people, were taken over by the atheistic Soviet Union.

When Hitler invaded the Soviet Union in the summer of 1941, his troops were welcomed with enthusiasm. More than half a million Ukrainians had already been shipped east as "slave labour" while "at a conservative estimate," says Melnyk, "the number of Ukrainians who died as a result of the artificial famine created by Stalin in the Thirties was six million, which surpasses the figure generally accepted for the Holocaust".

BEHIND THE LINES: Ukrainians of the Galician Division at training camp in the summer of 1943. It had been agreed they would fight only on the Eastern Front.

d the Waffen SS

Picture: NATASHA LYSTER

MEDALS: Waffen SS soldiers receiving the Iron Cross, Second Class in March 1944. The four on the right are Ukrainians of the 4th Regiment, affiliated to the Galician Division.

‘I couldn’t reconcile my perception of that... with my father, whom I knew to have been an independent, loving, quiet and thoughtful man’

Michael Melnyk (pictured)

CAPTIVES: Ex-Waffen SS Ukrainian prisoners-of-war somewhere in Britain. There were several camps in Norfolk, including North Pickenham, where Petro Melnyk was confined, Fakenham – where the buildings are still standing – and Household Heath, Norwich. By 1949 the Ukrainians were being released and integrating into the community. Of the 8000 who came, 1500 still live in Britain.

As the Soviets retreated, “they rounded up intellectuals, academics, politicians, anybody they thought might be a threat, and incarcerated them in prisons. In some instances in their haste they exterminated the civilians, or simply cemented up the doors.

“When the Germans came they found time after time huge prisons and courtyard areas feet deep in bodies, some of which had been tortured or starved. The civilians still living came out and discovered what had been going on. The basis for wanting to have a go at the Soviet Union and everything Stalin stood for was well established.”

But while some top Nazis, including Goebbels, urged him to establish an allied puppet state, an all-conquering Hitler refused, his contempt for the “sub-human” Slavs getting the better of strategic thinking. Nowhere was this view more

institutionalised than in the ranks of the SS. Formed in the early Twenties as an elite Nazi party bodyguard of 200 men, it grew in function, patronage and status, and by the time Hitler came to power in 1933 numbered 52,000.

If “state security” was a primary role, and the concentration camp and extermination involvement of the Allgemeine SS were to become its most chilling and abiding image, the SS also developed a frontline combat arm. By any measure the Waffen SS was one of the most disciplined and formidable, as well as sometimes notorious, fighting bodies in military history.

But by 1943 the tide of war was turning against them, and on the Eastern Front the Germans decided to create a special “national” Waffen SS force of Ukrainians, the

Galician Division, named after the western, more “Germanic”, half of the nation.

Similar divisions were established in every occupied country – the Dutch for example saw the recruitment of 25,000 – but in the Ukraine this necessitated the involvement of the despised Slavs. “A supreme irony,” notes Michael Melnyk. “But with a manpower shortage the Nazis had to begin a step-by-step retreat of their ideology to bring more people to their side.”

Melnyk says the 12,000 Ukrainians who joined had likewise to make a compromise. “They were idealists, anti-Communists. What they thought they were fighting for was completely different from what the Germans were fighting for. They wanted freedom, and thought they were going to get it by having arms in their hands, political leverage which at the end of the war would give their country independence.”

With the end of the war, in which 6.8 million Ukrainians were killed, two million sent to Germany as “slave labour”, 700 towns and cities and 28,000 villages destroyed, the men of the Galician Division were interned at Rimini in Italy.

Had the Yalta Agreement been enforced – as Stalin repeatedly insisted – they would have been “repatriated” to the Soviet Union along with two million others and, like them, gone to the gulags and certain death. How then did they escape? Almost certainly there was Papal intervention. But Michael Melnyk has another explanation.

“I have documents dated prior to May 8th 1945 which categorically state that contact had been made between elements of the division and Western allies, via Switzerland.

“The object was to preserve most of the formation in its current form, so that in the event of hostilities breaking out between the West and the Soviet Union, they could be used as people who were well-trained, declared anti-Communists, with a good command of the language.”

While most ex-Galician men were to settle in an austerity Britain with a labour shortage, working in factories, brickfields or, more usually as in the case of Petro, on farms – Michael Melnyk says he has the testimony of three who were used by the British Secret Service for operations against the Soviet Union.

In 12 years of research, Melnyk has visited North America, Poland, Germany, Austria, Slovakia and Slovenia, visited archives and battlefields, amassed a huge correspondence and interviewed more than 150 former members of the Galician Division.

“My honest feeling is that I’ve never interviewed anyone who has anything to hide,” he says.

Subject: TV Documentary The SS in Britain

Date: Sun, 24 Oct 1999 13:27:25 +0100

From: "Michael Melnyk" <melnyk@apatriot.fsnet.co.uk>

To: "ANDREJ KOMOROWSKY" <akomorowsky@idirect.com>

CC: "Roman A. Hawrylak" <RHawrylak@compuserve.com>, "Bohdan Maciw" <maciw@colba.net>

Dear Mr Komorowskyj,

Appended below is my response to the producer of the recent TV documentary. I would be grateful if you would pass in onto to Mr Kolisnyk at your earliest convenience.

Warmest regards....

MICHAEL

Dear Mr Hendy,

Having now had an opportunity to view the above programme, I would like to raise the following issues and concerns in relation to its content. Although to some extent this letter has already been superseded by a very, very lengthy telephone conversation with the assistant producer Rick Goodwin during which I raised in some detail every one of the points that I wished to broach, I still feel there is some merit in setting out the salient points which form the basis of my concerns in writing.

Obviously, from the outset it is evident that there will be a difference of approach / opinion between us, as your agenda was to make a documentary for television whilst mine is to produce a 'Divisional history' in book form. These I accept are two very different types of medium, which lend themselves to distinct techniques and devices respectively. Notwithstanding this, I wish to question some elements of your presentation which I suggest do not give an accurate representation of the subject in question, and which have offended both the veterans of the formation and myself.

Broadly speaking the programme was presented in three disproportionate parts (1) Historical perspective (2) Alleged War Crimes, (3) Fate of Division. There is no doubt of the complexities behind the issue of the Galician Division and the circumstances that led to its formation, which for that reason should to my mind have ensured that an appropriate emphasis be placed on its historical perspective. Prof Luciuk's oral testimony is used to illustrate this aspect of the programme, however the amount time that this issue is afforded is grossly insufficient to even cover the broadest of comments about events in Ukraine leading up to the Division's eventual formation.

Here again, the critical **political dimension** which for at least an element of the politically articulate Ukrainian community was the very basis on which they agreed to co-operate with the Germans, (even if it was an ideal which was perhaps fatally compromised from the outset) was hardly mentioned if at all, thereby giving the completely erroneous impression that their co-operation was based exclusively on a hatred of the Bolsheviks and the Poles.

While discussing the Division's formation, the commentary states unequivocally and quite falsely that "*80,000 Volunteered*". The fact is, from its very inception, many joined the Division against their will and due to force of circumstance. For example there was a mandatory requirement for professionals such as doctors, dentists, veterinary surgeons and all former officer and nco's to report to the recruiting commissions - and failure to do so was punishable. Indeed my own father who joined the Division in June 1944, and one hundred and twenty others from his village was taken at gun point. Similar occurrences were recorded the previous year in 1943. Ample evidence of this in your possession in both the text of my manuscript and the copies of the documentation which you had full access to. For the sake of accuracy, the statement should have stated "80,000 registered". Please do not think that I am resorting to pedantry in making this point, but rather my reason for so doing is that it is very easy to make the logical assumption based on the statement "80,000 volunteered", that those who joined the Division may have **willingly** carried out any orders that they were given by their German officers.

Other allegations against personnel who later went on to join the division are indeed not without substance and your programme

provided such evidence to substantiate the allegations.

For example it is an undeniable fact that part of the 'Volhynian Legion' (around two companies comprising of approximately 250 men) was deployed in an active role in the suppression of the Warsaw Rising. I myself have spoken to a former member of the Legion who has admitted to me to having been present and further he openly that the conduct of at least one member of the Legion during this period (eg; looting) was sufficiently bad enough to earn him a transfer to a penal unit.

Likewise, it has long been known to me from the evidence that I have collected that several prominent members of the Division's German staff such as Freitag, Dern, & Wiens and many others of lesser importance or standing had certified criminal antecedents prior to the posting with the Galician Division. However, contrary to the statement made in the commentary, neither Binz (kdr 4th Rgt) or nor Lechthaler (kdr 5th rgt) ever commanded units of the 14 Galician Division. It would however have been accurate to state that both command units made up of Ukrainians who had enlisted for service in the Galician Division, but had been sent **instead and against their will** to independent Polizei regiments. You have ample evidence that both the 4th and 5th Regiments were under the command of the Ordnungspolizei and not the Division in Feb/March 1944 when they were sent to areas of the Generalgouvernement for anti-partisan operations.

With reference to enthusiasm of the Ukrainian soldiers as they went about the tasks that they had been set, the evidence that you have clearly states that in the case of the 5th Regiment at least 100 men deserted - some having first killed their German officers and *necos*. It would therefore seem unlikely to me that the all embracing accusation of enthusiastic collaboration is wholly appropriate in this instance.

Turning to the events at Huta Peniatska, once gain clearly here there is at least prima facie, a case to answer. More importantly, the Polish government has made a formal accusation against the Ukrainian soldiers serving with the 4th Rgt, and who later went on to be assimilated into the Galician Division, that they were responsible for "'pacifying' the village and killing many of its civilian inhabitants". In support of this accusation two eye witnesses are interviewed, whose oral testimony does not in my opinion stand up to close scrutiny. Further no mention is made of the inconsistencies in their and other subsequent Polish accusations. You may recall, during my interview we devoted a significant amount of time to the discussions of this particular issue and that while so doing, to counter the testimony which stated that "*only one civilian was armed with a single shot carbine rifle who shot at the Ukrainian soldiers*", I suggested that it would be almost inconceivable in my opinion for a reconnaissance group of company or even squad strength who had undergone at least six months basic training by the Germans (albeit within the polizei establishment), and who were comparatively well equipped (some almost certainly had machine guns or automatic weapons) were then effectively forced to retreat by one single man armed only with a single shot carbine. As a rule such occurrences are far more likely to be found in Hollywood productions.

On this issue the commentary also quotes the 'Divisional Chronicle' which to my knowledge is generally accepted as an authentic document, verbatim stating that "*Now the Division is writing its history in blood*", however anyone acquainted with the evidence as it stands could not fail to realise that the counter argument also stated verbatim **within the same Divisional chronicle** that "the soldiers from the 4th Regiment had left the village and that a German unit [probably polizei] was responsible for the eventual pacification which later took place" is conveniently overlooked.

The issue of the oath is presented in much the same way. As stated the "Division's soldiers did swear an oath of allegiance to Adolf Hitler' as did all the foreign Waffen-SS Divisions, although as you are aware the text of the standard German oath was modified and concluded with the wording "**in the struggle against Bolshevism**".

Terse mention was made of the Division's deployment at Brody which by implication suggests that the Division was unable to fight in a purely combat role, whereas in truth all the other veteran German units deployed together with the Galician Division at that time suffered similar causality rates.

Another misconception is provided by Mr Cesserani who states during his interview that the SS was a "*fanatical organisation*", with "*strict racial requirements*" and which was "*heavily indoctrinated*", the inescapable inference being that this description was equally applicable to the Galician Division. No mention was made of the fact that Himmler was particularly sensitive toward any association of the Ukrainians with the SS as is evidenced by his order dated 28 May 1945, which stated "*The Ukrainians should not be referred to as SS men but rather as serving under the auspices of the SS*". So as to ensure that you were fully cognisant of the existence of this document and its content, I provided you with a copy.

I would also like to mention that as a general comment Mr Ceaserani is shown surrounded by books suggesting erudition on his part. This I understand was as a result of the filming having taken place at the Wiener Library. Notwithstanding this neither

myself nor Prof Luciuk were filmed in the same way, the effect of which could suggest that we are both speaking 'without authority'.

With reference to the two issues raised concerning the Division's deployment in Slovakia (eg, contact between the soldiers of the Galician Division and Allied airmen and the allegations against Kampfgruppe Wittenmeyer), in the case of the former I accept it disproves the argument the neither the Division nor any of its members were ever deployed against Allied soldiers. However, it must be pointed out that no mention was made of the fact that other Ukrainian units were known to be active in Slovakia at that time, or that numerous occasions have been documented by veterans of the Divisions (whose testimony must at least be on an equal footing with those witnesses who testify verbally against the Division) that unbeknown to the Germans the Ukrainian soldiers freed Slovakia nationals who they taken prisoner.

In conclusion, I feel that the documentary leaves the wrong impression about the Division and the vastly majority of its personnel and intentionally or otherwise, was guilty of providing misinformation (information based upon error and used to discredit an individual of group) thereby helping to perpetuate some popular myths.

In respect of the 'sins of omission', these are perhaps understandable given the obvious constraints of the very limited time into which you had to condense the entire

subject matter from beginning to end. Errors of fact however are in my opinion not acceptable and serve only to undermine the credibility of the programme and some of the valid points that it makes. This does much to discredit the validity of those important issues with a solid basis in fact that need to be openly addressed.

Similarly, the inclusion of information which would have provided even a modicum of mitigation, was noticeable by its absence. For example I made a concerted effort during my interview to stress that no formal accusation of war crimes by the post war Slovakian or Yugoslav governments have ever been made to date against the Division or any of its members and that the presence of Roman Catholic clergy within it from its inception, would have served as a factor in curbing excesses amongst the predominantly deeply religious Ukrainian soldiers. The presentation of these facts which would only have taken a few seconds, would at least if nothing underlined the objectivity of the programme.

I do not perceive myself to be an 'apologist' for the 14 Galician Division, but rather the position that I have adopted toward it, is that if there is a case to answer, then it must be answered for. I welcome any open and honest debate which will produce new evidence to either convict or in the alternative exonerate the Division or any of its former members from any criminal activity during their service with it. For my part, I feel that my own integrity as the son of a former member of the Division is inextricably tied up with any accusation made against it or any of its members. For that reason, my research is still 'on going' and certain issues such as the events at Huta, the Division's activities in Slovakia and the reasons behind why the Division escaped forced repatriation all constitute areas which currently and will continue to merit my attention until such time as I obtain the conclusive proof that I am seeking.

I remain, yours faithfully....

Michael Melnyk

6/1/2001

Hereto my reply to press release. Do with it as you see fit. For my part I have circulated it to all national media organisations in the UK (ie; TV, newspapers and radio).

On 5th January the Eastern Daily Press ran a large 2 page article in the centre pages about my position re the Division and the documentary which we both participated in. The article was in my opinion excellent, recording pretty faithfully all my counter arguments.

The BBC have just contacted me a requested that I participate in the radio programme tomorrow morning (with Ceserani - whom I regard as a zealot). I have agreed to take part and will be advancing the same arguments as outlined in the "reply to the press release attached hereto".

The remainder of the press seem - so far - to be proceeding with caution and some reservation on the "story", perhaps as the result of my reply to the press release.

Warmest regards....

Mike

To: newsoline@bbc.co.uk <newsoline@bbc.co.uk>

Date:04 January 2001 19:19

Subject: Fw: The SS in Britain forthcoming documentary press release.

4 January, 2001.

To the Media Editor

Dear Sir/Madam

As you all probably know, the documentary made by Yorkshire TV entitled "The SS in Britain" is scheduled for a full terrestrial ITV network screening in England on Sunday 7th January 2000 at 22.55.

To publicise the screening, Yorkshire Television who were the makers of the documentary have circulated a Press Release, which outlines the main thrust of the programme. I took part in this programme by way of an interview as an author and authority of the subject, and feel that the end product gives a very distorted view of the history and activities of the Galician Division and that the programme makers have manipulated their material to suit their own agenda.

Under these circumstances and in light of the inevitable approaches by the media, I have taken the liberty of setting out my own position with regard to the Division and have formulated a brief "reply" to the official press release by the TV company (attached hereto and appended below).

Contrary to the claims made in the press release, I suggest that the allegations made in the programme are not new, the witness evidence has not been tested by submitting it to 'due legal process' and cannot therefore be accepted, and that the evidence used in the film is mostly 'circumstantial. I have attempted to highlight some of the blatant falsehoods, half truths and misrepresentations contained therein, to refute the sensationalist claims which have been made.

If you have any further questions in relation to this subject I can be contacted on 01601 300815 (home) or (01603) 728224 (work)

Yours Sincerely

Michael Melnyk

SS IN BRITAIN

FULL ITV NETWORK - SUNDAY 7th JANUARY 2000 - 22.55

In 1947 the British Government brought an entire division of the Nazi Waffen SS to Britain - 8,000 Ukrainians from the 14th SS Division 'Galizien'.

The British Government did not bring an "ENTIRE" SS Division to this country. None of the approx. 3,000 German cadre and command personnel were included, neither were the 1,400 or so Ukrainian men who were held in internment by the Americans.

Today, over half a century later, 1,500 of the division who fought for Germany are still living in the UK.

The British Government has always claimed that there was no evidence to link this division of Ukrainian volunteers to war crimes. But they are wrong. For the first time ever SS In Britain provides that evidence.

In sharp contrast with this claim, this is not the first time that these issues have been raised, in fact several of these allegations have been raised publicly before over 30 years ago and periodically ever since, principally by former Soviet, Polish and Jewish sources. For example many of the Soviet allegations were catalogued by the Soviets over 16 years ago in "We Accuse" Dnipro Publishers, Kiev, 1984; This work provides full accounts along with details of the un-substantiated allegations with reference to the pacification of a section of the 'Volhynian Legion' in the pacification of the village of CHLANIOW (pp: 270-272) and the participation of a section of the 'Volhynian Legion' in the Warsaw Rising of August 1944 (see pp: 273-272) and the participation of a section of the 'Volhynian Legion' in the Warsaw Rising of August 1944 (see pp: 273-276).

Using previously closed archives in Eastern Europe, the programme pieces together compelling documentation and eyewitness testimony which confirms that members of the SS Division that settled in Britain were involved in mass murder and war crimes.

The somewhat 'one sided' testimony of the "Witness" used for the purpose of the documentary has never been tested in a formal court of law and subjected to cross examination as part of 'due legal process'. Therefore in the context of the accusative tone of the programme, it would not be accepted as creditable in any court of law.

Despite all their investigative resources, the Governments of Britain and Australia have as yet been unable or unwilling to undertake such an investigation.

Such an investigation has been undertaken by the British authorities. The sole purpose of the Scotland Yard War Crimes Investigation Team in the 1980's was to examine the activities of any suspect individuals who had formerly served in the German armed forces and who came to Great Britain in the post war period. Likewise, an investigation was conducted by the Australian government but later discontinued after no successful prosecutions were made. The Canadian government also has an investigative body for the investigation of war criminals (of all nationalities - not just Ukrainians) but the results produced have been negligible. To date no former member of the Galician Division has been charged in Canada, Australia or the USA.

SS In Britain documents the involvement of members of the Galicia division in-

. the mass murder of thousands of Jews in Lvov in June 1941 by men of the Nightingale battalion, a Ukrainian police unit which later joined the SS Division Galizien.

At the time of this alleged massacre, (June 1941) by the Nachtigall Battalion, the Galician Division was not in existence (it was formed in April 1943). It has only been "alleged" that one company of the Nachtigall Battalion ever took part in these atrocities. Ultimately only a few of the former officers from the Nachtigall battalion went on to serve in the Galician Division (as an alternative to imprisonment). Very few if any of the Ukrainian soldiers from this company went on to serve in the Galician Division. The Soviet Embassy release of Soviet War News of December 30 1944, published in London, contains a section entitled "The L'vov Evidence", in which the Soviet "Extraordinary State Commission for Ascertaining and Investigating Alleged Atrocities", lists by name all the major participants in this action

(including their function or unit to which they belonged), but significantly makes no reference to the 'Nachtigall Battalion' or any of its' personnel.

. the murder of over 800 Polish civilians in the village of Huta Pieniacka on February 28th 1944.

This aspect has been well documented and raised by the Polish authorities and in the British press over the course of the last 15 years for example by Neil Asherton in an article in the Times in the 1980's entitled "Alive and Well and Living Amongst US". The evidence presented in support of this allegation from the moment that it was first reported days afterwards contains a number of serious inconsistencies. Despite searching the archives, no documentary evidence has been produced by the Polish Main Commission for the Investigation of war Crimes against the Polish Nation, nor the makers of the documentary 'The SS in Britain' to corroborate the alleged presence of Ukrainian soldiers in the pacification activities conducted at Huta Pieniacka. Evidence which categorically records that Ukrainian units **did not take part** (ie; that of the so called Divisional Chronicle which the documentary cites elsewhere) was deliberately omitted from the programme.

. the murders of 44 unarmed civilians, some as young as three years old, in the Polish village of Chlaniov on August 23rd 1944.

See above, regarding "We Accuse".

. the suppression of the Warsaw Uprising in the Autumn of 1944, by the members of the Ukrainian Self Defence Legion, a unit which later joined the Division.

The presence of part of this unit which was distinct from the Galician Division has previously been raised (See above, regarding "We Accuse"). The Ukrainian Self Defence Legion (also known as the 'Volhynia Legion' was later assimilated into the Galician Division **BY FORCE** in March 1945.

. the capture of downed British and American air force personnel who were then transferred to the notorious Gestapo.

There is evidence of cases of confirmed contact between Ukrainian soldiers of the Galician Division and downed Allied Flyers in Slovakia and Slovenia, (albeit of an incidental nature). In these instances the airman were duly reported to have been handed over to the "appropriate authorities". The documentary offers no unequivocal evidence to suggest that they came to any harm whilst in the custody of the Ukrainian soldiers. Document WO 108/107, AIR 402315, in the Public Record Office in London contains the statement of Flight Sergeant Parker a former allied airman given to the Provost Marshal R.A.F. In this statement he recounts that he was shot down in Slovenia, captured by units from the Galician Division, (from his statement by which he was apparently unharmed), survived the war and return to England.

. **numerous reprisals and murders of innocent civilians in Slovakia in October 1944.**

The most recent investigations under taken by Mykola Mushynka, an academic at the Prešov University, in Slovakia, has revealed serious discrepancies in the statements given to the producers of the TV documentary, and casts serious doubt over their motives and methodology. (see attached). Two of the witness interviewed by Yorkshire television who made the documentary have subsequently stated that the **atrocities were carried out by GERMAN and HLINKA GUARD (indigenous Slovak security forces)**. Moreover, once again the testimony of the "Witnesses" used for the purpose of the documentary has never been tested in the formal court of law and subjected to cross examination as part of 'due legal process'.

In 1945 the Ukrainians told the British authorities that they had spent the war on training and guard duties. They said they did not commit a single crime during the entire war.

And the British authorities simply believed them.

Despite numerous suspicions about them, the men of the 14th SS Division "Galizien" have *never* been adequately checked. After the war the British sent a small group of officials to check the men, but they didn't speak the language, had no records, and were given only two weeks to try and screen over 2000 men. It was totally inadequate and the officials in charge admitted as much.

Interpreters were at hand and the amount of effort invested in the screening undertaken by the British authorities was directly commensurate with what they considered necessary. A random sample of around

250 men were interviewed. There is also evidence that selected screening took place whilst the Ukrainians were held as POW's in Great Britain.

Yet current Government policy still relies on those inadequate screenings. The British Government still claims that there are no war criminals amongst the former members of the SS Division in this country.

Not every member of the Galicia Division committed war crimes – but a small minority undoubtedly did – and so far have escaped Justice.

No member of the Galicia Division has ever been charged with war crimes offences in Britain. During the search for the programme, no trace could be found that any former member has even been investigated by the British authorities for crimes committed in the service of the Nazis.

Martin Dean, 001-202-488-6119, at the US Holocaust Museum was the senior historian for the Scotland Yard War Crimes unit. He has confirmed that dossiers were compiled on 3 or 4 former Ukrainian members of the 'Volhynia Legion'.

Significantly the documentary also makes no mention of the lengthy and exhaustive "Commission of Inquiry on War Criminals" report by the Right Honourable Jules Deschênes concluded by the Canadian legal authorities the finding of which resulting from the application of due legal process were published on 30 December 1986. The conclusion states:

"The commission accordingly finds that;

56- The Galicia Division (14. Waffengrenadierdivision der SS [gal.Nr.1]) should not be indicted as a group.

57- The members of the Galicia Division were individually screened for security purposes before admission to Canada.

58. Charges for war crimes against members of the Galicia Division have never been substantiated, either in 1950 when they were first preferred, or in 1984 when they were renewed before this commission.

59. Further, in the absence of any evidence of participation in or knowledge of specific war crimes, mere membership in the Galician Division is insufficient to justify prosecution.

60- No case can be made against members of the Galicia Division for revocation of citizenship or deportation since the Canadian authorities were fully aware of the relevant facts in 1950 and admission to Canada was not granted them because of any false representation, or fraud, or concealment of material circumstances.

61- In the event, of the 217 officers of the Galicia Division denounced by Mr Simon Wiesenthal to the Canadian government, 187 (ie 86 percent of the list) never set foot in Canada, 11 have died in Canada, 2 have left for another country, no prima facie case has been established against 16 and the last one could not be located.

The Deschênes report, issued in 1986 was later confirmed by another judicial investigation by the minister of justice in Canada Anne McLellan in 1998."

Moreover, no formal accusations of war-criminality have EVER been raised by the respective governments of Slovakia and Yugoslavia where the Galician Division was deployed on anti-partisan duties.

Although Ukrainian Justice authorities were happy for the programme to see Ukrainian personnel records in their archives which could shed light on the guilty men, they asked that we obtain the prior consent of the British authorities before releasing the documentation.

The Crown Prosecution Service declined to give that consent.

During the course of the year long research, the programme talked to experts and eyewitnesses throughout the world. And the resources of over 30 archives, libraries and historical research institutes in Germany, Ukraine, Poland, Slovakia, Russia, Australia, Canada and the United States were used.

As a result, **SS In Britain** has uncovered rare and chilling archive film, much of which has laid untouched since the Second World War, and which has never been seen in this country before.

With the sole exception of the footage of the recruitment rallies taken in L'viv NONE of the remaining footage used in the documentary actually depict units of the Galician Division or even Ukrainian personnel. This has been employed as "wall paper" simply to provide moving images. For

example the battle sequences used to accompany the commentary on the Division's deployment at the Brody shows German soldiers wearing winter greatcoats whilst the Galician Division was deployed in a combat rôle at the front in the Brody sector in hot weather late July 1944.

Professor David Cesarani, former Director of London's Institute of Contemporary History and Wiener Library, and a noted authority on War Crimes issues, calls on the British Government to re-examine the cases of the Ukrainian SS men who still live in Britain on the basis of the new evidence uncovered by the programme.

Producer/Director: **Julian Hendy**

Press Enquiries: **Melissa Carter** on 0113 222 7117

Response: **Michael Melnyk** e-mail; melnyk@apatriot.fsnet.co.uk

Participant and author of "To Battle", scheduled for publication by Helion and Co autumn 2001 - contact **Duncan Rogers** on duncan@helion.co.uk

ЗАЯВА МОЛОДІЖНОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ ЩОДО ФІЛЬМУ «СС У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ»

Молодіжний Конгрес Українських Націоналістів глибоко обурений подіями, викликаними провокативним показом 7 січня 2001 року британським приватним каналом ІТV псевдодокументального фільму "СС у Великій Британії". Автори та організатори провокації звинувачують чи не всіх ветеранів Дивізії "Галичина" у звірствах проти людуства на території Львівщини в 1941р. та розстрілах польських селян і придушенні польського повстання в 1944 р.

Як мінімум подив викликає хоча би кілька моментів: чому фільм, знятий ще два роки тому, демонструється у Великобританії саме зараз?, чому дехто намагається приліпити ярлик "каральних ескадронів смерти" до суто військових загонів?, про які "злочини" Дивізії в 1941р. може йти мова, якщо вона була утворена лише в 1943 році? До того ж, журналіст польського прес-агентства Роман Чирик наводить документальні, аргументовані свідчення авторитетних польських істориків, які спростовують участь Дивізії "Галичина" в придушенні польського повстання 1944р.

Вояки Дивізії, котрі перебувають в еміграції, неодноразово піддавалися всебічним перевіркам спеціальних комісій на предмет перевірки їх можливої участі у воєнних злочинах під час ІІ світової війни і ці комісії не виявили таких фактів, дивізійники ніколи не брали участі в репресіях щодо населення чи в бойових діях проти союзників, а лише вели боротьбу на своїй землі проти комуністичного сталінського тоталітарного режиму за свободу України.

У висліді цих аргументів виникає питання - кому вигідне нагнітання антиукраїнської гістерії та розпалювання міжнаціональної ворожечі? Тим самим реакційним силам, котрі намагаються спалювати визвольні змагання українців, котрі ініціювали злочинний процес проти Івана Дем'янюка та багатьох інших українських патріотів, провокують "проблеми" навколо пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, паплюжать визвольну боротьбу української нації часів козаччини, гайдямаччини, національного зриву 1917-20х років та ОУН-УПА.

Так, інформагенство "ИТАР-ТАСС" уже винесло свій "вирок" "есесовським ізвергам", те ж саме поспішно зробили деякі російські, польські та жидівські ЗМІ. Молодіжний Конгрес рішуче протестує проти розпалювання антиукраїнської гістерії і закликає об'єктивно оцінювати наше історичне минуле. До сьогодні не дано належної оцінки голокостові українців 1932-33 рр; до-сьогодні не засуджені організатори та виконавці злочинів проти українського народу, до сьогодні не відбулося суду над КПСС, не заборонена злочинна КПУ, а ці питання є дуже актуальними.

Молодіжний Конгрес засуджує антиукраїнські провокації та вимагає припинити "полювання на відьом". Хто сіє вітер - поже бурю. Історія це вже неодноразово доводила.

*Віктор Рог,
голова Молодіжного Конгресу Українських Націоналістів
м. Київ 16.01.2001р.*

WOLF-DIETRICH HEIKE

tel. 08456/5901
Huchsbau 8
8071 Lenting

AFFIDAVIT

(Translation from German)

I, Wolf-Dietrich Heike, born 17th June, 1913, in Grandenz, West Prussia, hereby affirm the following affidavit:
1. As a Major on the General Staff of the German Army at the end of 1943, I was assigned to temporary emergency service on the command of the Waffen SS by the General Staff of the Army, then General Zeitler, on the express condition that I remain a member of the General Staff of the Army even in the event of my having to have, for disciplinary reasons, a Waffen SS rank and to wear a Waffen SS uniform during my period of absence from the Army. The Waffen SS was in urgent need of 1st General Staff officers.

I was then assigned to the "SS Voluntary Galicia Division" – which at that time was still in the process of being constituted – by order of the Waffen SS command, then SS-General Juetner, as Ia (1st Assistant to the Division Commander). Two other officers from the General Staff of the Army were assigned to the Waffen SS at the same time as I, one to the Waffen SS Division "Das Reich" and the other to the "SS Voluntary Latvia Division". I remained a member of and was paid by the general Staff of the Army right up to the end of the war, proof of which is my possession.

2. I have recorded the history of the Ukrainian Division (its just official designation) from 1943 to 1945 in my book "Sie wollten die Freiheit" ["They Wanted Freedom"] published by Podzun-Verlag, 6364 Dorheim/H., Germany. For details regarding the constitution and deployment of this division, please refer to this book.

There may well be varying opinions on my brief outline of the Ukrainians' previous struggle for independence contained in the book mentioned above, even if such opinions are not yet known to me. The same may also be true of the political considerations on the Ukrainian's part which led to the constitution of the Ukrainian Division in the first place. Subsequent to my commencement of service as 1st General Staff Officer on 10th January, 1944 in the Ukrainian Division which was then at early stage in the process of being constituted, none of the information contained in my book needs to be changed, neither that concerning the constitution of the Division nor that concerning its military deployment.

The division bore the following names in the following order:

- SS Voluntary Galicia Division
- (14) SS Voluntary Galicia Division
- 14th Galicia SS Voluntary Division
- 14th Waffen Grenadier Division of the SS (Galician No. 1)
- 14th Waffen Grenadier Division of the SS (Ukrainian No. 1)
- 1st Ukrainian Division of the Ukrainian National Army.

3. The Ukrainian Division was never anything other than a military unit, which, with the exception of a few transient partisan conflicts in Slovenia shortly before the end of the War – which ones were dealt with under the command of the High Command of the German Army – was deployed solely against the Soviet Army.

4. I do hereby solemnly declare that neither the Division itself, nor any parts thereof were at any time used for the supervision of concentration camps or for political ends.

5. Like all Divisions of the German Army, the Division was apolitical. The Ukrainians wanted nothing more than their independence from both the Soviet Union and, of course, the Germans. Their arch-enemy at that time was the Soviet Union. In their struggle, they found themselves on the Germans' side. At that time, all the Ukrainians would have rather turned to the German Army than to the Waffen SS, which meant nothing to them then. But at that time, this wasn't possible. Ideologically, however, they did not feel at all tied to the Waffen SS. Within the Division – Ukrainians and Germans – there were neither internal political problems nor political debates. The Division was purely military unit in which only military training and deployment were promoted. The Division fulfilled its task under the auspices of the German Army. I can only confirm what so many other prominent people have confirmed, that this Division remained without a blemish right up to the end of the war.

6. I can say nothing about the political and military backgrounds of the relatively small number of German personnel from various SS associations who were in the Division. In the Ukrainian Division, they had a purely military function and were in the hands of the German commanders and their own Divisional Commander, for whose integrity and honour I can testify.

Signed: Wolf-Dietrich Heike

Official Seal and Signature: Reiss, Notar

Ingolstadt, July 14, 1980.

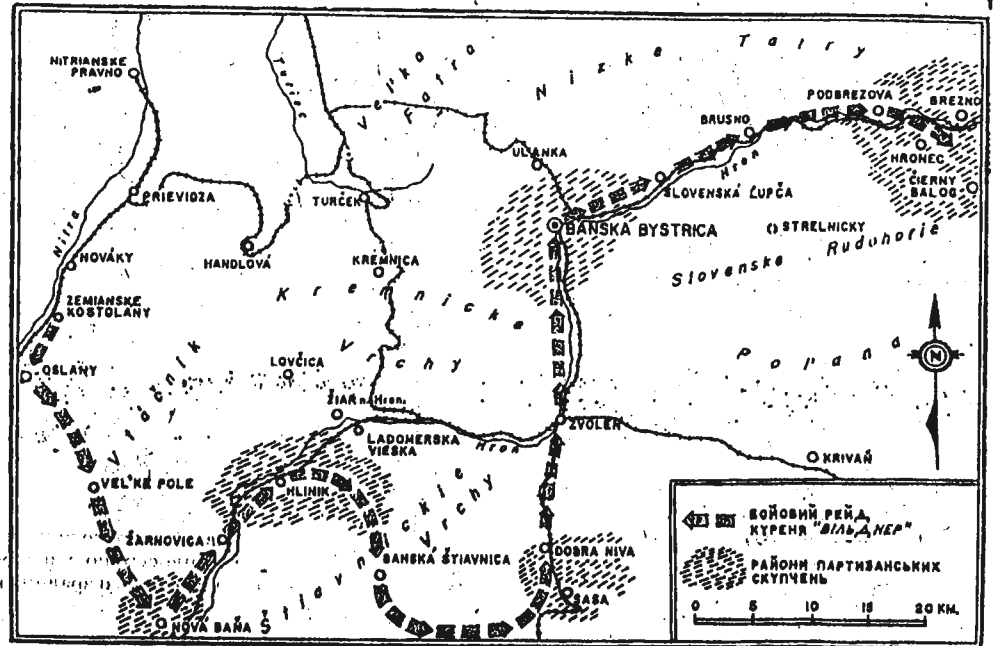
ЯК відомо, сьомого січня 2001 року, коли українці святкували Різдво Христове, в Англії по одному з приватних телеканалів демонстрували псевдодокументальний фільм про дивізію «Галичина» під назвою «СС у Британії». Режисер цього фільму Джуліан Генді, за його словами, хотів показати дотепер невідомі сторінки історії, пов'язані із злочинами українців-дивізійників проти польського, словацького і єврейського населення, починаючи з подій у Львові з липня 1941 року. Однак хоч трохи обізнані люди знають, що дивізія «Галичина» формувалася тільки з липня 1943 року і до травня 1944-го перебувала на вишколі в таборах на території країн Західної Європи, причому початок формування і набір добровольців був проголошений 28 квітня 1943 року. Отож, чи не вперше антиукраїнські сили провокативно показали псевдоісторичні кадри про «злочини» дивізійників у Словаччині. У зв'язку з цим, як безпосередній учасник подій, хочу зосередити увагу на правдивому висвітленні фактів досить недавньої історії.

Де що про воєнно-політичне становище у Словаччині в 1939-1941 роках

У березні 1939 року німецько-фашистська армія вступила до Праги. Чехословацька федерація перестала існувати. Провідники Словаччини просять Гітлера прийняти Словачку незалежну республіку під захист Третього району й отримують згоду фюрера. (Цього, нагадаємо, він не зробив стосовно уряду Карпатської України на чолі з Августином Волошином і віддав її на поталу Угорщині).

Після окупації Чехії німецькою армією Словаччина 14 березня 1939 року проголосує свою незалежність — президентом стає політичний діяч, священник Йосип Тісо, який очолював Глінківську народну партію. У державі, крім партії і армії, існувала мілітарна організація Глінківська гвардія, яка утримувала внутрішній лад, спокій і безпеку. Словаччина стала суверенною державою, але у сфері впливів Третього району кілька словацьких дивізій були вислані воювати на Східному фронті. Більшість політичних і військових діячів орієнтувалася на еміграційний чехословацький уряд у Лондоні. Певний вплив на населення мала Компартія Чехо-Словаччини, керівництво якої з 1939 року перебувало в Москві.

Що робила бойова «група Вільднера» у Словаччині?

Біженці з України

Перед тим, як улітку 1944 року Галичина була окупована більшовицькою армією, наша Військова управа перенесла свої відділи з архівами і документацією до Криниць на Лемківщині, яка на той час стала осередком життя українців. З кожним днем сюди збільшувався потік біженців — родин інтелігенції, селян, у тому числі родин вояків дивізії.

Ситуація на німецько-більшовицькому фронті та збільшення напливу евакуйованих до Криниць змусили Український Допомоговий Комітет зайнятися передислокацією біженців в інші держави, зокрема оформленням переїзду словацького кордону на півночі й півдні до Австрії. Уповноваженим у справах біженців був ред. Волинець, який закінчив евакуацію з Криниць родин дивізійників до 16 вересня 1944 року, і до того часу організував відділ у Братиславі.

Словацький уряд, президент Тісо погодилися прийняти на постійний побут 30000 втікачів у південних районах рік Грон і Ваг та на тимчасове розміщення 40000 по дорозі Попрад — Желіна — Банська Бистриця, для переїзду через Братиславу в Австрію. Словаки сердечно приймали біженців, допомагали їм харчами і попереджали, що в лісах є чимало десантованих московських диверсантів, які готують повстання проти уряду Тісо. І воно справді почалося 29 серпня 1944. Советські диверсанти відігравали в ньому провідну роль і насамперед накинулися на табори й села, де жили біженці, арештовували, грабували і заводили в ліс, де їх розстрілювали. Багатьом запам'ятався табір у Дремову Лазі, де їхніх постояльців постійно тероризували, агітували за повернення «на родину», вбивали. Тільки допомога дивізійників урятувала тисячі біженців від смерті.

Повстання у серпні 1944 року

У зв'язку з наближенням фронту до кордонів Словаччини політичні і військові кола планували організувати антинімецький переворот і оголосити перехід на бік західних держав. Для координації дій з Лондона таємно прибув представник — генерал Веста. Однак в армії була численна група старшин, які орієнтувалися на Советський Союз. Уже з початку 1944 року в системі НКВД Москва готувала кадри для розвідки і протинімецького повстання. У червні 1944 року Український штаб партизанського руху, на чолі якого стояв генерал НКВД Строчак, вислав у Словаччину загони з 220 чехів і словаків та 450 советських партизанів, а наприкінці серпня партизанський рух у центральних районах країни вже нараховував близько 8000 осіб. Майже всі вони були вишколені в СССР.

30 серпня 1944 року Словацька національна рада в Банській Бистриці проголосила протинімецьке повстання і звернулася до уряду СССР по допомогу. Вже 5 вересня на аеродромі «Три

дуби» під Банською Бистрицею щонаочі приземлялися літаки, у т.ч. зі Львова. Як писав у пресі професор, доктор історичних наук А. Чліяц, усього було зроблено 1500 літако-вильотів, перекинуто Чехословацьку десантну бригаду й авіаційний полк із 20 літаками Ла-5 та велику кількість зброї.

Район Банська Бистриця був важливим плацдармом для майбутнього просування Червоної армії в Європі. Для належного забезпечення подальших стратегічних планів уряд СССР надіслав сюди чимало вишколених офіцерів НКВД

для розвідувальної і диверсійної роботи на чолі з підполковником Асмоловим. Він був також призначений начальником Головного штабу словацького партизанського руху.

Про характер і підпорядкованість диверсій-

но-десантних груп свідчать і назви формувань: загін імені Сталіна — 3000 осіб, командир Шукасв, бригада імені Сталіна — 3000 осіб, командир Єгоров, загін імені Берії, а також прізвища вишколених старшин НКВД: Величко, Воллянський, Квнтинський, Ягунов, Белік.

Крім десантованих груп із Польщі, у Східну Словаччину були перекинуті два великі загони під командуванням Карасєва і Беренштейна. Словаків-командирів десантних груп не було, а вишколені вояки для десантних груп були взяті з таборів полонених, в які вони потрапили після боїв словацьких дивізій з Червоною армією на Східному фронті.

Формування бойової групи Вільднера і військові дії у жовтні-листопаді 1944 року

У вересні 1944 року, коли Словацьке повстання сягнуло апогею у центральній частині країни якраз перебували 70 тисяч біженців з України.

Унаслідок повстання, як пише у спогадах учитель Рогатинської гімназії Василь Волицький, наші біженці опинилися «у мішку словацьких партизанів» (видаю 1997 р. Джерер-Сіті. — Нью-Йорк: «Свобода»). Словаки були прихильні до українців і у всьому допомагали. Серед них більшість була антигерманського настрою, пам'ятаючи Віденський арбітраж від 3.11.1938 р., де німці віддали мадярам південні найродючіші райони. Наші біженці охоче допомагали населенню в збиранні врожаю. Та над Словаччиною почали нависати грізні хмари.

Пропаганда десантних партизанських груп працювала на повалення уряду Тісо, за віднову ЧСР, встановлення комуністичної системи і сталінських порядків. Почалися масові арешти, погрози, що «прийдуть рускі і всіх вас постріляють», а «старші брати» почали розмови з лайкою, («що ви зміненні родини, бандеровці»). «Ви присуджені без суда через повішення». Багатьох комуністичні вбивці розстріляли. У громадах число таких вістей росло, навіки в цих районах залзшилися могилы українців — жертв терору. В той же тяжкий для біженців час у вишкільному таборі «Нойгамер» йшло переформування дивізії «Галичина» за рахунок повернення із боїв з-під Бродів та нових добро-

вольців, які з бажанням бралися за вишкіл, пам'ятаючи святе слово вояка «кожна крапля поту, пролита на вишкільній площі, щадить краплю крові на фронті».

Та настав день 19 вересня 1944 року. За наказом на майдан перед штабом збираються

сотні 29 полку. Виходять командири і пояснюють мету збірки: «На Словаччині вибухнуло комуністичне повстання. Ваші родини, евакуйовані з Галичини, оточені московськими диверсійно-десантними партизанами. Їм загрожує знищення. Там уже б'ються німецькі частини. Наша дивізія мусить виставити бойову групу «усиленій один курінь», виїхати у Словаччину і взяти в оборону українські родини». Майже всі вояки, старшини зголосилися добровольцями для виконання патріотичного обов'язку, та вибрано тільки половину.

Українська дивізія виставила одну бойову групу на базі 3-го куреня 29 полку в складі трьох піхотних сотень, однієї сотні з тяжкою зброєю (кулемети, гранатомети) і батареєю протипіхотних гармат, двох чот винищувальних про-

титанкових, двох чот саперів, відділів зв'язку та забезпечення. Командиром бойової групи був призначений німець словацького походження підполковник Карл Вільднер, який до дивізії 30 років прослужив у словацькому війську. Він був усією душею відданий стрілецтву, завжди усміхнений і водночас суворий, але справедливий. Вояки його шанували, звали «батьком» і, здавалось, за його наказом готові були йти й у пекло. Кілька днів на підготовку — і трьома поїздами виїжджасмо у Словаччину. 28 вересня ми перетяли кордон і прибули у Братиславу, а далі в селі Земляське Костоніце вивантажились. Звідси почався бойовий рейд селами і містами Південної і Центральної Словаччини, де найбільше зосереджені біженці з України (схема рейду додана). 2 жовтня група Вільднера осягнула міста Нова Бана, а далі село Жарновицу, де була вперше обстріляна гранатометами, а 9 жовтня здобула Банську Шавницю, звідки партизани після вогневого удару відступили. Тут уперше почали великими групами здаватися українцям словацькі партизани. 11 жовтня група через Бабіну входить у місто Зволень і там 26 жовтня одержує наказ: «Банська Бистриця — столиця партизанів — уночі має бути взята». Це було дуже укріплене місто, яке, за словами червоних партизанів, мало стати другим Сталінградом. Після тяжких боїв ворог покидає місто Зволень, а о 9 годині ранку 27 жовтня бойова група входить у столицю повстанців. Тут словаки масово переходять на бік дивізійників, їх радісно зустрі-

час населення, вітають наші в'їженці. Ворог утикає у бік Низьких і Високих Татр. Після двох днів відпочинку в Банській Бистриці «група Вільднера» наступає на Брусно, Брезно, Гронець, Підбрезове, де дивізійники стрічають великі маси словацького війська, що, кинувши зброю, повертається додому. В першій половині листопада група веде бої у горах біля сіл Гронець, Крамніця проти десантників-партизанів. 17 листопада отримано наказ про те, що наша місія у Словаччині закінчена, бої з малочисельними групами партизанів надалі ведуть частини німецьких військ та Глінківської гвардії. Тут у руки бойової групи потрапила велика кількість воєнних трофеїв: різної зброї, автомашин, коней з возами. Так що всі добре озброїлись та ще й багато здобутого військового майна було відправлено до дивізії у місто Жіліну, де полковник Дєрн зі своїм штабом привітав воєнків бойової гупи. Вона 30 листопада під звуки військового оркестру промарширувала містом Жіліна та рушила в касарню «Стефаніка» на постійне розміщення.

Гордо вступали тоді воєнки під проводом свого курінного командира полковника К.Вільднера. Були раді, що допомогли тисячам наших б'їженців вивратися живими з «мішка смерті» партизанів та переправити їх через Братиславу, Австрію у країни Західної Європи.

Як готувалася лондонська фальшивка-телепередача про «злочини»

У серпні 1998 року одна приватна англійська телестудія звернулася до Музею-архіву Словацького національного повстання з листом за підписом продуцента телекомпанії ІТУ Юліяна Генді, що представники телестудії хочуть приїхати у Словаччину зафільмувати документи, поговорити з людьми, які підтвердили б факти злочинів проти цивільного населення воєнками дивізії «Галичина» та конкретно відвідати село Нижня Боце, де є пам'ятник жертвам української дивізії. У тому ж місяці штаб Ю.Генді приїхав у Банську Бистрицю до Музею-архіву, що засвідчило: англійські тележурналісти від самого початку мали на меті дискредитувати дивізію, показати українців у телефільмі як воєнних злочинців, які уникли покарання, і восьмитисячною групою поселились у Великій Британії.

У Музеї-архіві англійські телепрацівники мали зустрічі і розмови з директором музею, доктором історичних наук Яном Станіславом і ведучою архівісткою Марією Чеминовою.

Вони заявили, що в Музеї немає ніяких документів про участь дивізійників у звірствах щодо мирного населення і партизанів. Директор показав свою наукову працю, видану в часі тоталітарного режиму ЧССР. У цій праці — «Фашистські репресії в Словаччині» — немає жодного слова про злочини воєнків дивізії. Директор музею ще раз підтвердив у розмові, що немає документів про злочини українців у 1944 році, і підкреслив позитивне ставлення їх до словацького населення і словаків до українських воєнків.

Записавши розмови в музеї, англійські тележурналісти поїхали в село Нижня Боца, де мали розмови зі старостою села Марцелею Геріховою та свідками кривавих подій 1944 року Павліною Бєглемеровою і Етелі Бєгмеровою. Вони показали гостям з Англії «Пам'ятну книгу-історію села Нижня Боце» і скромні два пам'ятники в селі біля школи та моста, де на мармуровій таблиці — прізвища учасників повстання, що катували і розстріляли 24.10.44 німці і карні відділи гардистів. Англійці, які знімали ці пам'ятники, кілька разів просили підтвердити, що між карателями були українці, які стріляли словаків-партизанів. Обидва свідки кілька разів відповіли, що катували та розстрілювали німці і гардисти.

У вересні 1999 року з'явився псевдодокументальний фільм «СС у Британії», який британський історичний канал передав для телебачення у Канаду. В Англії державні телеканали відмовилися показувати його. Навесні українська діаспора в Канаді звернулася до академіка Національної академії наук, доктора наук Пряшівського університету п. Мушинки з проханням ввіхати в Музей НСП і село Нижня Боца та з'ясувати суть справи. Адже підрозділів дивізії «Галичина» в цьому селі не було і, відповідно, не могло чинитися з її боку репресій проти словаків. Унаслідок розмов із керівниками музею і свідками села з'ясувалося: а) репортери з Англії не отримали від них — словаків — доказів злочинних дій українців у 1944 році; б) категорично заперечують те, що було сказано у фільмі, людей тільки показали, а їх слів не подали, репортер Генді сам передавав своїми словами в показі пам'ятника, але без написів — дати розстрілу 24.10.44 і назви катів.

Кому була потрібна фальшивка про злочини на словацькій землі

Ця псевдодокументальна стрічка, в якій усе сфальсифіковане, перекручене й підтасоване, створена в 1999 році українофобами, щоб переконати телеглядачів: дивізія «Галичина» не була військовою фронтовою формацією, а чинила злочини в 1944-1945 роках проти населення Словаччини, Польщі та свєрів. Як відомо, упродовж майже всіх повоєнних років поширювалась неправда та наклепи проти дивізії — українських воєнків. Її намагалися приписати такі злочини і в такі роки, коли її ще не було сформовано або вона перебувала на інших територіях.

Невинність наших воєнків підтвердили комісії Англії, США, Канади, ООН у 1945-1948 роках. Канадська комісія Дашена в 1984-1986 роках і міністр юстиції Маккліл довели вже в 1998 році, що ніяких злочинів за дивізією не було. Ці антиукраїнські кампанії у пресі та телебаченні від 7 січня 2001 року мали на меті таке: створити негативний стереотип українця як антисеміта, полонофоба злочинця, убивцю; скомпроментувати Україну в очах світової громадськості і спрямувати її думку в хибному напрямі; внести розкол в добросусідські відносини між Польщею та Словаччиною на користь держав, яким невигідні нафто-газопроводи через територію України в Європу; відвернути увагу громадськості від необхідності визнання ОУН-УПА і УНА воюючою стороною у Другій світовій війні та від необхідності суду над КПСС, НКВД за криваві злочини проти народу України, починаючи від Голодомору 1933 року.

Василь ГУДЗІЙ,
колишній старшина дивізії
«Галичина».

СВІТ
ЗА ТИЖДЕНЬ

Потрібні... злочинці

У Канаді донині не стихає резонанс довкола так званого документального фільму, показаного одним з британських телеканалів, у якому вояки української дивізії «Галичина» звинувачуються у геноциді проти євреїв, словаків, поляків і ... навіть самих українців. Фільм на цю ж тему транслювався восени 1999 року і по історичному каналу канадського телебачення. Автори звинувачень на адресу дивізії «Галичина» вперто замовчують і ігнорують висновки кількарічних розслідувань комісії військових злочинів канадського судді Дешена, які не виявили ніякої причетності учасників дивізії «Галичина» до військових злочинів. Ці висновки були оприлюднені ще в 1998 році. З тих пір лише одне видання — газета «Toronto sun» — спростувала свої звинувачення на адресу дивізійників. Самим же дивізійникам боротись із адресованими їм звинуваченнями часто не вистачає ні сил, ні коштів. А вже усі вони уже в поважному віці, здебільшого змучені не лише моральними травмами.

Коментуючи цю ситуацію, професор політичної географії Королівського військового університету Канади Любомир Луцок зокрема

зазначив, що подібні випадки проти українців, які почались ще у 50-их роках, — це ніщо інше як результат радянської пропаганди проти України, який взяли на озброєння й інші ворожі українцям сили і який донині ефективно ними використовується.

Канада тричі розглядала на судових процесах питання причетності дивізії «Галичина» до військових злочинів і тричі суд заперечував цю причетність. Цей висновок підтвердили і розслідування канадського міністра юстиції Анн Маклелен. Але, незважаючи на рішення цих авторитетних відомств, звинувачення на адресу українців, які брали участь у другій світовій війні, продовжуються. Слово українець у західних мас-медіа часто стоїть поруч зі словом нацист. Найчастіше це поєднання — абсолютно безпідставне. Не так давно, наприклад, перші сторінки деяких впливових канадських видань обійшла інформація про нібито українського нациста Сіберса, який під час другої світової війни був колаборантом в Італії, де нищив людей. Потім, правда вже не на титульній сторінці і лише кількома рядками, з'явилися повідомлення про те, що Сіберс, який нині є громадянином

Канади і живе у Британській Колумбії, виявляється, — ніякий не українець і ніколи ним не був. Але до того, як були опубліковані ці спростування, поголов'я про ще одного так званого українця-нациста завдав іміджу України чимало шкоди.

У розмові з нашим кореспондентом професор політичної географії Королівського військового університету Канади Любомир Луцок зокрема сказав: «Це не вперше, коли той чи інший військовий злочинець нібито випадково подається західними телеканалами чи газетою як українець. Чи насправді серед українців були колаборанти? Так, були. Як були колаборанти і в багатьох інших державах. Незалежно від національності, усі, хто здійснив злочин, заслуговують кари. Але тим силам, які мають на меті знищити незалежність України, послабити її національні сили, потрібні злочинці саме серед українців. Щоб на основі цього дискредитувати на міжнародній арені увесь український народ. Якщо не вдасться добитись цього правдою, то пробують брехнею.»

Надія БАЗІВ
Оттава, Канада

До фальсифікації історії 1-ої УД УНА

Василь ТОМКІВ
Болтон, Англія

„СС-и у БРИТАНІЇ”

З приводу антиукраїнської кампанії в ЗМІ

Треба сказати, що невелику українську громаду, котра живе в розпорошенні на британських островах, здивував (щоб не сказати—шокнув) звинувачувальний вибух британських засобів масової інформації. Саме в сезоні, коли весь християнський світ відзначав радісні ювілейні свята народження Ісуса Христа, тут розгорнулася широка антиукраїнська кампанія, основою, особливо злосливою суттю якої були закиди супроти британського уряду, що він, мовляв, ніколи палежно не перевірював злочинне минуле ветеранів колишньої „СС дивізії „Галичина”.

Появу газетних публікацій, головню в т. зв. бруковій пресі, що відома з її неперемінливої погоні за скандальними сенсаціями—спричинив „документальний” телерепортаж під назвою „СС-и у Британії”. Він був, здається, уміщено показаний в день українського Різдва 7-го січня 2001 року на приватному телеканалі „Ай-Ті-Ві” (ITV).

Не має сумніву, що як в пресових репортажах, озаголовлених кричущими назвами, так і в кадрах фільму про колишніх дивізійників, як нацистських колаборантів, ця кампанія була запланована передусім для того, щоб зжахнути британське суспільство. Бо якже це так, що „ще в 1947 році компактно всю Дивізію „Галичина” перевезено з Італії до Британії, не опитуючи нікого з них, щодо жальливих воєнних злочинів, скоєних в 1941-45 роках, до яких були причетні деякі її частини. Їм надано притулок і вони безтурботно і безкарно проживають серед британського суспільства вже понад півстоліття.” Саме такі твердження переважали в британських ЗМІ.

Екіпа телефільму „СС-и у Британії”, зокрема її керівник і автор тексту Джульєн Генді покликаючись на історію, пояснював, що, ніби—„британці не знали, що зробити з українською дивізією, яка після закінчення Другої світової війни понала в Австрії в їхній полон. Не бажаючи видати їх на розправу Сталінові, дивізійників початково перевезли до табору військовополонених в Італії, де й тримали їх до 1947 року, після чого перевезено повністю цілу дивізію, около 8.000 осіб до Британії. А потім—не запідозрюючи нічого щодо їхнього минулого,—про цих людей забуто протягом довгих років.

Отак започатковується телепрограма „СС-и у Британії”, сконструйована тенденційно, однобічно, а, якщо йдеться про її введення в оману пересічного громадянина, що не знає історії даної теми, то навіть вдало і професійно. А якщо зважити, що як перед показом телерепортажу, так і після нього продовжувалася злива газетярських компромітуючих (не лише дивізійників!) і обширних публікацій—то стало ясно, що це не випадок, а добре спланиована, а може й скоординована акція, щоб надати справі якомога якнайширший розголос. Розголос, що серед британського суспільства ще є живими около 1500 ветеранів цієї „ноторично злочинної” дивізії. Отже, щоб „виправити помилку” британських урядових спецслужб, які заперечували, що українці були причетні до будь-яких воєнних злочинів, Джульєн Генді проявив неабияку рішучість. Неначе фіктивний Шерлок Холмс, він виїжджав до Польщі і до інших країн в регіоні, щоб розшукувати відповідних наочних свідків подій та перевірювати архіви й інші „вірогідні джерела” і т. п. У висліді цих заходів екіпа Генді „відкопала правду”, якої могли б позаздрити навіть „специ” з колишнього КГБ!

Не будемо переповідати все, що чорним-по-білому понаписувано, з приводу телепередачі 7 січня в багатьох англомовних газетах. Це й неможливо, бо переважно вони друкувалися на шпальтах щонайменше двох сторінок, прикрашених відповідними ілюстраціями... Але варто зацитувати кілька рядків з „Дейлі Мейл” від 13 січня 2001, бо вони передають типовий тон і зміст, що публікувався в інших газетах:-

.....стали вони парадно і гордо в ряд, зібрані в своїх беретках і спортових блейзерах прикрашених відзнаками. Здавалося б—це нормальні колишні військовики. Тепер ветерани. Після формальностей інспекції, вони при склянці пива в поблизькому готелі будуть чванливо згадувати свої бойові подвиги підчас Другої світової війни. Принагідний свідок цих церемоній міг би поцікавитися—де ці ж сивоголові „камрати” воювали? В пустинній Африці? В Італії? Можливо в Нормандії?—Ні, не мають вони такої гордої історії. Трудно повірити, що вони ще й сміють показуватися на вулицях британського міста. Фактично—ці сивоволосі пенсіонери є членами Українського Ветеранського Об'єднання, які, як ентузіастичні рекрути жахуючої Ваффен-СС боролися для Гітлера. На їхніх руках, згідно з твердженням дослідників воєнних злочинів,—кров сотень безборонних і невинних цивільних людей...”

А далі йдуть описи про масакри тисяч євреїв у Львові з'єднанням батальйону „Нахтігаль” в 1941 р., який був відтак влучений до

1-ої УД УНА; знищення місцевості Гута Пеняцька, де вбито понад 800 її мешканців; масакра 44 жителів села Хланьов, в тому 3-річної дитини. Група Українського Легіону Самооборони брала участь в придушенні Варшавського повстання.

Крім екіпи телестудії, газета „Дейлі Мейл” додатково відправила ще й своїх „розвідників” до Польщі, які в спогадах тих, що вцілилися, відкрили страхітливі історії про „звірські варварства” українців. Інші „розвідники” віднайшли адреси проживання екзильних українців у Британії і „відкрили”, що деякі з них дістають німецькі службові пенсії, що переважно сягають 2800 фунтів стерлінгів. Є певним, що й серед них є такі, що підчас Другої світової війни могли брати участь в холоднокривних масакрах. Та про це ніколи, здається, не буде виявлена правда. Бо всі рішуче заперечували такі закиди.

Напади на добре ім'я Дивізії—не нові. Колишня більшовицька пропагандистська машина тюрми народів безнастанно і щедро таврувала не лише дивізійників, а взагалі всю свідому українську еміграцію націоналістами, ворогами народу, бандитами і коляборантами.

Не хочеться повторяти всі ці брутальні епітети проти Дивізії чи переповідати причини і обставини її створення. Про її історію написано немало не лише газетних і журнальних статей, але й книг своїми і чужими. Нагадаємо лише, що з вибухом Другої світової війни наша Батьківщина зазнавала найбільшого горя і найчисленніших втрат невинного населення. На нашій землі зударилась між собою сили двох жорстоких тиранів за панування над Європою і світом. Обі ці сили нанесли нам жахливу руїну, проголошуючи свої нелюдські теорії про „новий лад”

Отож, коли виникла можливість творити належно вишколену і озброєну військову формацію, яка могла стати ядром української армії, рішено з неї скористати. На заклик своїх провідних людей, пішла свідомо українська молодь, що вважала себе законними спадкоємцями і продовжувачами вікопомних діянь Українських Січових Стрільців, Армії УНР і УГА, на зміну батькам пішли їх діти. Не за ухвалену „Нову Європу” чи допомогу наїздникові, адже Дивізія творилася пізніше після Сталінградської битви, коли всім було ясно, що нацисти війну програли, а на Україну сунула знову червона орда. Адже ті, що рішилися на такий крок в дуже молодому віці, бачили на власні очі жорстокості більшовизму на тисячах понелюдськи замордованих жертвах у всіх тюрмах України, до глибини пізнавши нищівну силу російського комунізму.

Дивізія була українським патріотичним з'єднанням і не мала

жодного пов'язання з нацистськими злочинами чи ідеологією. Воювала на східньому фронті, ніколи проти західних альянтів. Дивізійники були чесними і лицарськими воїнами. Були в англійському полоні в Італії, звідки по провірці перевезли їх до Англії. Деякі емігрували до Канади, де їх знову ґрунтовно перевірено Комісією Дешена. Що більше, советська репатріаційна Комісія, яка під керівництвом ген. Голікова—від червня до вересня 1945 року—індивідуально переслуховувала ветеранів Дивізії, не знайшла жодного злочинця між ними. І все ж таки комуністи, советські власті і єврейські групи з т. зв. Центру Візенталя часто оскаржували ветеранів у сконенні найбільш жахливих злочинів, вимагаючи суду над ними. Але на вимоги юристів ніколи не подавали жодної опертої на фактах евіденції. Не подавали, бо її не було. Не було тому, що Дивізія не була пов'язана з жодними злочинними діями. А звільнені після майже чотирьох років полону, ці звичайні хлопці, молоді уродженці як Східної, так і Західної України—освічені, мислячі, не залякані і не обдурені різними режимами, відразу стали найкращими, часто провідними членами наших громад на чужині. Не відсиджувалися в затишках, не ховалися по домівках, а вийшли назустріч історії. Здобували шану і добре ім'я для свого поневоленого народу в країнах свого проживання, поборюючи всюди, де лише могли, потворну і диявольську силу ХХ століття.

Є ще один бік справи, про яку, як одному з основоположників Українсько-Польського Товариства у Британії не хотілося б згадувати. Адже між нашими суверенними державами заключено угоди про добросусідську дружбу і співробітництво. І українці згодні, що не можна оправдувати взаємні насильства і застосування принципу колективної відповідальності за конфлікти, які нерідко були зумовлені обставинами, незалежними від поляків чи українців, і нав'язані нашим народам недемократичними системами. А всякі непорозуміння повинні базуватися не на однобічних і стереотипних осядах і закидах, а на правді і провіреному фактажі. Йдеться про те, що деякі газети наших західних сусідів безкритично передруковували „відкриття” екіпи Джульєна Генді, включно з сенсаційними публікаціями в англійських ЗМІ (напр., „Націєсці в Велькей Британії” („Дзеннік Польські”, 22.12) „Збродне воєнне на поляках” (28.12), „Фільм документальни” („Тидзень Польські”, 30.12—все з 2000 року); „Чи збродняржи зостаном осондзєні?” (Дз. П., 9.1. 2001), які так образно нагадують писання „мілосьнікуф Львова”, „Кола Львовян”. Незважаючи на те, що визначні політичні польські діячі твердять, що „без вільної України не зможе існувати вільна

Польща – ця голосна своїми публікаціями група ніяк не може змиритися з дійсністю, що „Малопольська і Львів“ є в складі України.

Але повернемося ще раз до „викривального“ фактажу в фільмі телеекіпи Джульєна Генді.

• У фільмі стверджується, що уряд прем'єра Етлі перевіз компактно весь склад „СС дивізіон Галицієн“ до Британії в 1947 році.

Неправда. Серед 8 тис. українських полонених не було ані одного з-поміж 3000-го німецького кадрового і командного персоналу. Також не були ніколи привезені до Британії около 1400 дивізійників, що були інтерновані американцями.

• У фільмі стверджується, що британський уряд завжди запевняв, що не має достовірних даних про причетність дивізійників до воєнних злочинів. Вони помилялися. При допомозі донедавна недоступної архівної документації в країнах Східної Європи, а також зізнань і свідчень очевидців – екіпа Дж. Генді вперше збрала і у фільмі „СС-и у Британії“ виявила такі дані.

Неправда. І то – неймовірна! Фактично підозри, закиди і обвинувачення селективно і дискримінаційно висували періодично і публічно найчастіше колишні советські, польські і єврейські чинники. Напр., одною з особливо масивних і бруталних закидів була публікація „Ми обвинувачуємо“ (видавництво „Дніпро“, Київ, 1984). Є там „детальні докази“ про причетність частини Легіону Самооборони в пацифікації села Хланьов (стор. 270-272) та придушуванні Варшавського повстання (стор. 273-276). Слідства ретельно були ведені в кожному таборі полонених, також в період звільнення та спеціальною Комісією Скотланд Ярд з тими підозрілими особами, яких насильно змобілізовано в німецькі військові формації. Окремі слідства в пошуках за воєнними злочинцями проведено в Австралії, США і Канаді, які ствердили непричетність дивізійників до будь-яких злочинів, про що в фільмі „СС-и у Британії“ умисне не згадується. Дружини Українських націоналістів, підрозділ „Нахтігаль“ не був причетний до вбивств євреїв у Львові. Польських професорів знищили гестапівці так само, як нищили українських діячів по всій Україні. Дивізія не брала ніколи участі в протижидівських акціях чи вбивствах цивільних людей, ані ніколи не була причетною до охоронної служби німецьких концтаборів. Дивізія не поповнила ніяких злочинів у Словаччині, як це фальшиво було сказано в фільмі. Як кожній нормальній людині, що обізнана з британським правосуддям, відомо – такі „реляції“ очевидців, які були показані в фільмі скомпановані за режисурою Дж. Генді, без перехресних опитувань професійних юристів – це не свідчення, а однобічне

звинувачення, неприйнятне в демократичному судівництві.

А ще були в фільмі показані безліч фотографій, ніби дивізійників, а насправді виразно з відзнаками німецьких військових формацій.

Виникає питання: що спонукало Джульєна Генді зманіпулювати програму, що насичена демагогією, різними перекрученнями і злобою, що від початку до кінця дише паталогічною, ненавистю до ветеранів 1-ої УД УНА (і не лише до них)? Бо що, напр., мають показані у фільмі кадри з недавніх нелюдських жорстокостей, вчинених у Косово, з подіями Другої світової війни?

Можливо, що відповідь на це питання дала недавня дискусія українських і польських істориків, що обговорювали презентацію фільму („Газета виборча“ 27-28 січня 2001 р.). Було ними стверджено, що, можливо, Джульєн Генді знайшов тему, яка йому видалася важливою, контроверсійною, трохи сензаційною. А, можливо, що захотілось йому представити себе в авреолі людини, що бореться з коляборацією і воєнними злочинцями? Проте, хоч у фільмі професійно показані жахаючі сцени, то ніде не має документації, що їх поповнили ветерани Дивізії.

СПІЛКА ОФІЦЕРІВ УКРАЇНИ

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ТЕЛЕЖУРНАЛІСТУ ДЖУЛІАНУ ГЕНДІ

Пане Джуліане!

Показ на Різдво Христове по приватному телеканалі АТВ документального фільму, в якому йшлося про злочини, які нібито вчинили під час Другої світової війни вояки дивізії „Галичина“ обурив українську громадськість, зокрема українських офіцерів патріотів. Незрозумілим залишається факт, чому цей фільм демонструвався на Різдво Христове – на початку Нового року, нового тисячоліття. Якими принципами керувалися ті, хто створював програму і поставив цей фільм для показу?! Напевно, не Християнськими.

Відомо, що це не перша кампанія по дискредитації патріотів України, які в трагічні історичні часи боролися за незалежність Батьківщини під Національним Прапором з Тризубом.

Продемонстровані у фільмі документи та факти, зазначу, неодноразово були оприлюднені та досліджені міжнародними комісіями в післявоєнний час. Зокрема, в 60-80-роках минулого століття окремо в Австралії, Великобританії, Канаді діяли спеціальні комісії: перевірки діяльності 17 дивізій (польських, прибалтійських, росій-

ських), які співпрацювали з німецькими військами. І всі, підкреслюю—всі—перевірки показали, що дивізія „Галичина” в каральних операціях проти цивільного населення участі не приймала.

Наведу слова губернатора генеральної губернії Галичина, групенфюрера СС Вехтера, якими він 1943 року охарактеризував вояків дивізії: „Українці ніколи не стануть нашими союзниками. Дивізію ми відправляємо на схід, щоби таким чином зберегти кров німецького солдата”. В 1943 році керівництво ОУН, розуміючи, що Німеччина війну програє, активізувало роботу по військовому вишколі української молоді. Саме тоді багато українських юнаків йшли до дивізії за погодженням з проводом ОУН. Як свідчать факти, багато „дивізійників” воювали в Українській Повстанській Армії за волю України.

Після війни в 1948 році значна частина вояків дивізії отримала право разом з вояками з Прибалтики оселитися у Великій Британії. Британські власті намагалися „перетворити” українців, зробивши з них поляків або росіян. Але патріоти України зберегли свою автентичність і залишилися українцями, зберігши мову та звичаї.

По війні, через дефіцит чоловічої робочої сили, українські хлопці, які не мали британського громадянства, змушені були виконувати надзвичайно важку та низькооплачувану роботу: працювали на шахтах, будували шляхи тощо. Значна частина українців одружилися на англійках. Але, по всьому, вони завжди пам'ятали, звідки вони родом. Про все це я дізнався під час відвідин Великої Британії, де був двічі—1996 року як парламентарій нашої держави на запрошення Британського парламенту та 1997 року—на запрошення Їдлової управи Об'єднання колишніх вояків-українців у Великій Британії.

Підкреслю, пане Джуліане, я був приємно вражений тим рівнем українського духу, побуту, культури, який був притаманний цим сивочолим людям. Навіть на чужині вони не втратили віри, що Україна здобуде-таки незалежність. У Великій Британії, своїй новій батьківщині, вони будували Християнські храми, в яких і до сих пір ведуться служби рідною мовою, створювали недільні українські школи, де молоде покоління британських українців вивчало прадідівську мову, історію своєї Батьківщини, молодіжні спортивні табори для військово-спортивного виховання, де загартовувався їхній дух на високих принципах національного патріотизму. До речі, в одному з таких таборів під назвою „Тарасівка” я побував разом з паном І. Федечком і засвідчую, як військовик, там наявність сучасної матеріально-технічної бази для всебічного вишколу молоді.

У зустрічах та розмовах з представниками парламенту, органів

місцевої влади я дізнався про доброзичливе ставлення до українців. Вони підкреслювали, що серед українців не було пияк, волоцюг, кримінальних елементів. А під час святкового концерту в Манчестері я почув як шотландці співали пісень українською мовою. Все це сповнювало моє серце гордістю за земляків, які, багато років перебуваючи на чужині, зберегли кращі традиції українського народу. Приємно було дізнатися й про те, що українці разом з ветеранами англійської армії спільно проводять військові свята.

Так що твердження про те, що в Англії перебуває 1,5 тисячі злочинців (до речі, в Україні тільки суд може визнати людину злочинцем), про яких ніхто не знає, є неправдою.

Наводячи будь-які факти з історії України, народ якої понад 300 років веде боротьбу за незалежність, цю історію, перш за все, треба було її вивчити. Історично так склалося що на початку ХХ століття країни Антанти не визнали незалежності України, права українців на свою Батьківщину. В 30-х роках завдяки потуранню західних країн (мається на увазі Мюнхенська угода) агресивна Німеччина почала Другу світову війну. І що ж, ми сьогодні повинні вимагати розслідування діяльності лідерів минулого країн Заходу чи СРСР?

Як свідчить преса, за „Білою книгою” 1939 року було введено обмеження на в'їзд євреїв до Палестини, кількість яких становила 15 тисяч чоловік в рік. В 1941-1942 роки англійські військові кораблі не допускали до Палестини човни, на яких знаходилися євреї. Так, на човні „Струма” знаходилося 769 жінок, дітей, старших людей і після того, як англійці впровадили цей човен в Чорне море, він став мішенню німецьких субмарин. Або як можна прокоментувати факти, які з'явилися в пресі про причетність відомої в світі фірми АВМ до Голокосту? Розуміючи, що війна—це трагедія, ми, аналізуючи її перебіг та факти, не маємо права засуджувати учасників тих трагічних подій. Світ вступив у III тисячоліття і потрібно думати про майбутнє, щоб не допустити нових воєнних конфліктів.

Користуючись нагодою, хочу щиро подякувати Королеві Великої Британії Єлизаветі II, Британському уряду за те, що в тяжкі години випробувань для українців, вони проявили милість, розуміння та гостинність стосовно українців, які через трагічні обставини опинилися на території Англії. Таке ставлення дійсно базувалося на Християнських принципах. Ми в Україні цього ніколи не забуваємо.

В. О. БІЛОУС, полковник

*Перший заступник Голови спілки офіцерів України
депутат Верховної Ради України 12 скликання*

ДО ПОДІЙ НАВКОЛО КАМПАНІЇ ПРОТИ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА” У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ.

Відгуки у Львові та в Україні

Кампанія проти дивізії „Галичина” розпочата в кінці 2000 року у Великобританії знайшла певний відгук і в Україні.

Популярна, особливо серед інтелігенції, щоденна львівська газета „Поступ” надрукувала три досить обширні статті присвячені цій події.

Перша стаття появилася п.з. „Україна не збирається захищати воїнів СС „Галичина” авторства Ольги Яценко під рубрикою „Резонанс”. Стаття розпочинається заявою, яку зробив начальник пресцентру Міністерства закордонних справ України Ігор Грушко про те, що „Україна завжди виступала за суворе покарання осіб, що вчинили злочини проти людства і готова надати сприяння в їх переслідуванні за умови одержання конкретної інформації, коментуючи ситуацію викликану показом у Великобританії фільму „СС-и у Британії”. І. Грушко повідомив також, що в країнах проживання колишніх вояків дивізії „Галичина”: Великобританії, Австралії та Канаді були створені відповідні комісії з розслідування військових злочинів вчинених підчас Другої світової війни, які не виявили злочинів вчинених вояками дивізії „Галичина”. Він заявив, що справа торкається громадян Великобританії, отже є внутрішньою справою тамтешньої влади. У фільмі немає ніяких звинувачень на адресу України.

Друга стаття має заголовок „Англіїці полюбляють трилери про галицьких вояків” авторства провідного львівського політолога Костя Бондаренка. Він звертає увагу на той знаменний факт, що автори фільму у своїх історичних „пошуках” користуються працями таких відомих „україністів” якими є українофоби Прус, Поліщук, Чередниченко та Клим Дмитрук. Автор стверджує, що в Україні ніяк не відреагували на цю наклепницьку кампанію так само, як і не реагували на інші звинувачення українців у ксенофобії та сприянні фашистам. І це в час коли в Росії повним ходом триває кампанія з історичної реабілітації Андрія Власова, Броніслава Камінського, „РОА” та інших. Автор нагадує, що були поліцейські та інші формування, які брали участь в каральних акціях разом з німцями, але запитує „при чому тут дивізія?” У статті згадується про реакцію польської сторони, яка вимагає видачі дивізійників та здійснення „правосуддя” в Польщі. На думку автора, коріння цієї акції

лежить в політичних та економічних реаліях сьогодення, перед черговою зустріччю українського та польського президентів, на якій будуть розглядатися стратегічні питання, що зачіпають інтереси російської та англійської сторони, як будівництво нафтопроводу Одеса-Броди проти якого виступає англійська компанія „Брітіш петролеум”. На закінчення К. Бондаренко ставить два питання: 1.—Коли Україна буде мати нормальну активну зовнішню політику? 2.—Доки ми будемо зневажати свою історичну пам’ять? Адже держава лише тоді має своє майбутнє, коли вона здатна захистити своє минуле.

Третя стаття „Вояків СС „Галичина” розпинають?” авторства тієї ж Ольги Яценко, яка констатує, що антиукраїнська кампанія набирає „обертів” і з площини пошуку історичної справедливості перейшла у площину політичного тиску, особливо зі сторони поляків. У статті пригадується абсурдне повідомлення „Асошіейтед Пресс” про те, що батальйон „Нахтігаль” у червні 1941 року у Львові здійснив масове вбивство євреїв і згодом цей батальйон був приєднаний до дивізії „Галичина”. Далше авторка наводить думки істориків про те, що дивізія „Галичина” це була фронтова частина і не брала участі в поліцейських операціях. Але польський Інститут національної пам’яті в особі директора Вітольда Кулеші просить авторів фільму повідомити, де переховуються учасники тих злочинів. Але, як стверджує автор допису—офіційна Україна мовчить, може тому, що не знає власної історії, а може, тому, що не вважає за потрібне заступатися за її героїв.

20 січня в досить популярній та поважній всеукраїнській газеті „День” появилася стаття „Українці у Другій світовій війні: пошук істини чи „полювання на відьом?” Автор Сергій Махун знайомить читачів з пресконференцією Київського крайового братства ОУН-УПА проведеною з нагоди демонстрації фільму „СС у Британії”. Учасниками пресконференції були голова Київського Братства ОУН-УПА Орест Васкул, голова Української інформаційної служби Микола Матвіївський та голова молодіжного КУН Віктор Рог. З тексту статті можна зробити висновок, що ні організатори пресконференції, ні журналісти фільму не бачили. На думку організаторів пресконференції фільм має завданням приліпити дивізійникам ярлик „каральних ескадронів смерті”. Щоб роз’яснити ситуацію, кореспондент „Дня” звернувся до голови робочої групи уряду України для підготовки історичного висновку про діяльність ОУН-УПА професора Станіслава Кульчицького, який заявив: „Дивізія „Галичина” формувалася як поліційний підрозділ (!!!), але через

оперативну обстановку була кинута на фронт під Бродами. А потім дивізійники брали участь у поліцейських операціях в Словаччині та Югославії. За словами С. Кульчицького дивізійники „не встигли скоїти злочинів” хоч очевидно за його логікою вони були готові до цього. Ось які висновки робить С. Кульчицький.

19 січня популярний канал українського телебачення „СТБ” показав передачу присвячену подіям, пов’язаним з демонстрацією у Великобританії згаданого фільму. У передачі взяли участь голова київської організації Всеукраїнського Об’єднання Ветеранів–ВОВ, колишній дивізійник Сергій Рослик, „історик” Олександр Войцеховський та телеведучий. Підчас передачі на екрані були розташовані два питання: „Чи варто судити минуле, чи ні?”. Телеглядачі з цілої України могли телефонами підтримати одне або друге питання.

Передача була організована у формі діалогу, а ведучий виконував роль арбітра. Історик Войцеховський виступив у ролі прокурора, приписуючи дивізійникам усі можливі злочини. Він покликався на архіви КГБ, матеріяли опубліковані в антиукраїнських джерелах, вибірково приводив твердження опубліковані українськими істориками з діаспори. С. Рослик захищав честь дивізії, відкидав звинувачення на адресу дивізії та її вояків, полемізував з істориком і акцентував на злочинах тоталітарного режиму і в першу чергу КГБ проти українського народу. Правда, робив це він не досить вміло. Поодинокі глядачі підтримували Войцеховського з його звинуваченнями, але більшість акцентувала на злочинах радянської влади та її репресивного апарату. На такі питання Войцеховський відмовлявся відповідати. Не реагував він і на прохання ведучого. Історик договорився до того, що КГБ „діяло в рамках конституції СРСР”. „Козирними” картами Войцеховського були посилення на відомого українофоба В. Поліщука та його твердження, що дивізійники знищили у німецькому концтаборі розташованому на території Польщі біля м. Дембіце 750 000 !!! в’язнів. Звинувачував він дивізійників у зруйнуванні містечка Олесько та вбивстві 300 мирних мешканців, у злочинах вчинених у Словаччині та Югославії. Ведучий, який намагався бути неутральним, погамовував полемічний запал „історика”, але намарно.

У фрагментах фільму показано початок війни і злочини, які чинив Вермахт підчас воєнних дій. Потім досить обширно були показані кадри формування дивізії, паради з цієї нагоди у Львові та Коломні. Не були показані кадри про діяльність дивізії вже в одностроях, після вишколу.

Згодом виступив досить відомий молодий історик Ярослав Тин-

ченко, який спеціалізується на подіях Другої світової війни. Він переконано заявив, що до висунених і в Англії і на телепередачі звинувачень дивізія не має відношення, це чинили поліційні частини, які не входили у склад дивізії. В передачі були показані виступи керівників Об’єднання бувших Вояків Українців у Великобританії майора Святомира Фостуна та сотника Мар’яна Гайви, які переконливо спростували та відкинули усі звинувачення на адресу дивізії.

Ведучий закінчив цю передачу на каналі „СТБ” твердженням, що уся ця кампанія—це чергова антиукраїнська акція. Були заповіджені наступні передачі на каналі „СТБ” на цю тематику. А опитування на екрані закінчилося так: 2400 глядачів вважає, що треба судити минуле, 1900 заперечує.

21 січня студія „ICTV” також показала передачу присвячену дивізії „Галичина”, яку провадив відомий телекоментатор Микола Княжицький. Підчас передачі виступили керівники Галицького Братства Лев Войташ, Михайло Бендина, Орест Васкул. Вони переконливо роз’яснювали мету створення дивізії і причини, чому українська молодь, і, в першу чергу, студентська та гімназійна, так масово вступала в дивізію. Це мав бути зародок української армії на зразок Січових Стрільців періоду I Світової війни. Підтримав ці твердження керівник музею Збройних сил України полк. В. Карпов, заявивши, що в музеї є багато матеріялів присвячених дивізії і нічого не підтверджує звинувачень у злочинах, вчинених дивізією. Лише якийсь І. Хміль, який назвав себе „советським” істориком, заявив, що в дивізії були каральні загони, які чинили злочини.

В передачі взяли також участь:

- М. Матвійівський—керівник Української інформаційної служби у Великобританії, який також відкинув усі звинувачення на адресу дивізійників.

- Колишній міністер закордонних справ України Борис Тарасюк ствердив, що має бути індивідуальний підхід до кожного дивізійника і вина має бути доказана.

Ведучий М. Княжицький на закінчення сказав, що уряд України не реагує на кампанію спрямовану проти дивізії „Галичина”. Єдиний виняток—це віцепрем’єр Микола Жулинський, який відвідав посла Великобританії в Україні і заявив, що справа дивізії це внутрішня справа Великобританії.

Справі дивізії „Галичина” присвятила декілька передач українська редакція радіо „Свобода”. В передачах взяли участь відомий ведучий та оглядач Сергій Грабовський та політологи Віктор Каспрук та Юрій Покальчук. Вони стверджували:

- Канадський уряд трічі розглядав справу дивізії і не висунув ніяких звинувачень на її адресу.

- Ця кампанія—це ніщо інше, як збурення проти Української держави, а замовники є за кордоном.

- Кампанія спрямована на відвернення уваги від злочинів НКВД та КГБ, яким весь час надають все нові привілеї та підвищують пенсії в час, коли національно-визвольний рух навіть не визнаний.

- Прикро, що уряд України не реагує на ці події.

- Особливо було підкреслено про подвійні стандарти, якими оцінюють на заході діяльність в Україні: українські націоналісти—це усе одно, що „наці” і отже—„злочинці”, українські комуністи тепер—це прагматики, які реально оцінюють ситуацію і можуть бути названі демократами. Захід тепер сприймає їх прихильно.

На урочистому засіданні з нагоди Дня Незалежності та Соборності 22 січня в Києві в присутності Президента та Прем'єр-міністра виступив серед інших Іван Драч, який також звернув увагу учасників засідання на антиукраїнську кампанію у Великобританії, яка пов'язана з діяльністю дивізії „Галичина”.

В газеті „Поступ” надруковано замітку „Жулинський—за переоцінку діяльності СС „Галичина”. У ній сказано, що на зустрічі з послом Великобританії в Україні, Роландом Смітом, Жулинський ствердив, що в майбутньому діяльність дивізії „Галичина” повинна бути переоцінена. Це були молоді хлопці, які виступили проти сталінського режиму і боролися за самостійну Україну. Зі свого боку посол запевнив, що з колишніми бійцями нічого не трапиться, незалежно від того, за кого вони воювали під час війни.

Радіо „Свобода” передало, що 25 членів організації „Щит Батьківщини” пікетувало посольство Великобританії у Києві. Пікетуючі протестували проти переслідування дивізійників. Організацію „Щит Батьківщини” очолює досить відомий Дмитро Корчинський, колишній голова УНА-УНСО, який покинув її і створив вже послідовно декілька організацій. Він намагається відіграти в Україні ролі революціонера, такого собі українського „Че Гєвари”. Навряд чи дивізійникам принесе користь така підтримка.

Газета „День” за 27 січня опублікувала два дописи під заголовком: „Сувора правда—порятунок від ненависти”. У вступі зазначається: враховуючи інтерес у суспільстві до маловідомих та трагічно суперечливих (дуже часто спотворених) сторінок історії Другої світової війни на теренах України, подаємо два дискусійні погляди відомого журналіста Юрія Луканова та читача з Івано-Франківщи-

ни на тему дивізії „Галичина”. Газета запрошує читачів до більш широкої читачької дискусії.

Ю. Луканов назвав свій допис „Про хибність стереотипів і презумпцію невинности”. Журналіст відзначає, що фільм в Україні не бачив ніхто але багато людей бере участь в дискусії часто звинувачуючи дивізійників лише на тій підставі, що дивізія „Галичина” була формацією СС. Він нагадує, що у війні українці змушені були воювати у ворожих арміях, часто знищуючи один одного, і в цьому полягає уся трагедія українців. Але якщо українці в рядах Червоної Армії вірили, що визволять Україну від німецького загарбника, то українці в лавах дивізії „Галичина” вірили, що також визволять Україну від комуністичного окупанта. Далше Луканов підкреслює, що Нюрнберзький процес не визнав вояків СС „Галичина” злочинцями. Луканов нагадав, що в газеті „Київські вєдомості” лунають звинувачення на адресу дивізії, що там же знову витягнули на світ божий справу Дем'янюка, якого виправдали не через те, що він не винен, через брак доказів його вини. Вказана газета весь час наголошує, що українці—прислужники фашистів, що українці—вбивці. На кінець Луканов підкреслює, що в тій же газеті друкують об'єктивні статті історика Ярослава Тинченка.

Юрій Микулович з Івано-Франківська свій допис назвав: „Чи можуть англійці судити колишніх комбатантів СС „Галичина”? Він пише про те, що народився в Перемишлі і що жив в середовищі тих хлопців, які згодом стали вояками дивізії. За його твердженнями, англійці не збираються відповідати за злочини вчинені в колоніях, поляки за депортацію 700 тисяч українців, а совіти за геноцид українського народу. Про діяльність українців має право судити лише український народ. Те, що вони робили, робили у власному домі а не на чужій землі.

Львівська газета „Експрес” під заголовком „Хто запрагнув „української” крові?” подає ряд дописів під рубрикою: „Англійський шукач сейсацій зніціював нове розслідування „воєнних злочинів” вояків дивізії „Галичина”.

- Журналіст Василь Терещук нагадує зміст фільму показаного на англійському телебаченні та приводить твердження автора фільму Джуліана Генді про те, що неймовірно, щоб підрозділ СС, мається на увазі дивізія „Галичина”, не вчинив злочинів під час війни. Отже, Генді взявся віднайти докази злочинів дивізійників. Далше журналіст пригадує історію створення дивізії та її бойовий шлях. Запитуючи, що далі, журналіст стверджує, що чи не найгіршим наслідком цього скандалу може бути істотне погіршення від-

носин між Україною та Польщею. Польська сторона активно почала розслідувати „факти” наведені у фільмі. На думку журналіста, скандал лише починає розкручуватися.

• Під заголовком „Фільм дискредитує ім'я України” голова інформаційної служби Союзу українців у Великобританії Микола Матвіївський заявив на пресконференції, що фільм односторонньо подає інформацію і спрямований на те, щоб вплинути на „масмедія”. В пресконференції також взяв участь Орест Васкул, колишній вояк дивізії. Він ствердив, що дивізія не мала нічого спільного з есеївцями. М. Матвіївський розповів, як англійський уряд розслідував справи воєнних злочинців, які поселилися на території Великобританії, а також про комісію Дешена в Канаді. Союз Українців у Великій Британії звернувся до відповідного телеканалу з вимогою спростувати неправдиву інформацію. М. Матвіївський ствердив, що показ фільму має на меті „дискредитувати ім'я України, представити український народ антисемітом”.

У замітці „В Англії і своїх скандалів не бракує” повідомляється, що уряд України дуже стримано відреагував на останні події в Лондоні, пов'язані з показом фільму про дивізію. МЗС України доручив з'ясувати цю справу послові України Володимирові Василенку. Керівник пресслужби посольства п. Некрасова повідомила, що покищо зустріч посла Василенка з лордом Джаннером не відбулася. За її словами матеріали про дивізію зникли зі сторінок англійської преси і офіційні кола Великобританії не робили заяв у цій справі.

У замітці „КУН солідаризується з вояками „Галичини” вказується, що на відміну від офіційного Києва праві політичні партії абсолютно негативно оцінюють скандал навколо дивізії „Галичина”. Так Львівська Обласна організація КУН звернулася до МЗС України з вимогою статті на захист доброго імені дивізійників і припинити дезінформацію, яка поширюється в деяких ЗМІ в Україні і яка спрямована на знеславлення дивізії „Галичина” та її вояків, які воювали проти більшовицького загарбника за незалежність України.

8 лютого радіостанція „Свобода” передала репортаж про пресконференцію, яку провели в Івано-Франківську колишні вояки дивізії „Галичина”. Учасники пресконференції звернули увагу журналістів на наступні питання:

- Дивізійники чекали на реакцію держави на знеславлення дивізійників, яка так і не була оприлюднена.
- Немає ніяких доказів чи документів про злочини, які нібито вчинили дивізійники. Абсурдно пов'язувати знищення євреїв та на-

уковців у червні 1941 року у Львові з дивізійниками. Усім відомо, що дивізія була створена лише у 1943 році.

- Учасники боротьби з більшовицьким загарбником в інших державах і в першу чергу в Прибалтиці визнані борцями за свободу своїх народів. Україна не визнала досі ні ОУН-УПА ні дивізійників борцями за волю України.

- Не підлягає ніякого сумніву те, що дивізійники та дивізія „Галичина” були борцями за волю України.

Популярний серед інтелігенції тижневик „Політика і культура” в ч. 5 під рубрикою „Актуальна тема” присвятив питанню збройних українських формувань створених німцями в час Другої світової війни 4 сторінки. Матеріал поданий під різними заголовками:

„Тривожний час дивізії „Галичина” – контент-аналіза англійського фільму”. У дописі наголошується, що збройні формування в час Другої світової війни німці створили з усіх окупованих народів, навіть з євреїв була створена єврейська поліція. Дивізія „Галичина” не мала нічого спільного з убивцями та ґвалтівниками. В розстрілі євреїв та науковців у Львові „Нахтігаль” не міг брати участі тому, що в той час був поза Львовом. Польське село Ґута Пеняцька було центром польських антиукраїнських партизан, а каральну операцію здійснила німецька „зондеркоманда”. В придушенні варшавського повстання брав участь 31-й батальйон СД, який був у складі „Українського легіону самозахисту” сформованого з членів ОУН-Мельника. Якщо у складі сотні під командуванням полковника Дяченка було 207 українців, то варшавське повстання придушувало 5 тисяч російських вояків бригади Камінського, про що автори фільму чомусь не згадують. На закінчення допису стверджується, що ветерани дивізії „Галичина” згуртовані у патріотичній українській організації „Об'єднання бувших Вояків українців у Великобританії”, яка існує вже понад 50 років, ОБВУ не почували за собою ніякої провини і не мали підстав ховатися від будь-кого.

Журнал подає також загально відому історію створення дивізії „Галичина”.

Під заголовком „Поліційні батальйони” стверджується, що поліційні батальйони на Західній Україні почали формуватися з 1941 року. До поліційних батальйонів, на думку анонімного автора, слід віднести також батальйони „Нахтігаль” та „Ролянд” і саме вони охороняли концтабори у Ченстохові та Треблінці.

Це очевидний абсурд. Загально відомо, що „Нахтігаль” та „Ролянд” були створені ще до початку німецько-совєтської війни і для

охорони концтаборів вони ніколи не використовувалися.

Тут варто нагадати, що висвітлювати історичні події пов'язані з українськими змаганнями часів Другої світової війни беруться автори, які не вивчили докладно історії тих змагань, не кажучи вже про ознайомлення з джерельними матеріалами. Попри добрі наміри таких людей це приносить лише шкоду у висвітленні питання про національно-визвольну боротьбу українського народу часів Другої світової війни.

Дальше журнал наводить думку відомих істориків Віктора Ковалюка та Ярослава Тинченка. Вони однозначно стверджують, що уся кампанія проти дивізії пов'язана з поширенням антиукраїнських настроїв у світі. Хтось намагається довести, що українська нація за своєю суттю є злочинною. Справа дивізії—це логічне продовження тих намірів. Вказується, що ОБВУ—це організація, яка першою почала допомагати Українській державі після встановлення незалежності й робила великі пожертви в гуманітарній сфері. Журнал також приводить думки члена Управи [Б-ва кол. вояків 1-ої УД УНА] Романа Гавриляка, який наводить „історію” наклепницьких кампаній проти дивізії. Цікавим на його думку є той факт, що фільм був створений ще у 1999 році і півтора року не показували в Англії.

По II програмі Українського телебачення „Резонанс” виступив заступник голови Спільноти офіцерів України—СОУ полковник В'ячеслав Білоус. В. Білоус, який був головою СОУ у попередній каденції, тісно співпрацював з ОБВУ з Великобританії. Він добре ознайомлений з дивізійною проблематикою. У своєму виступі В. Білоус однозначно висловив обурення СОУ і своє особисте наклепницькою кампанією розпочатою проти дивізії „Галичина” у Великобританії. Він нагадав телеглядачам історію визвольних змагань українського народу під час Другої світової війни. Про те, які жахливі злочини вчинив більшовицький окупант на Західній Україні у 1939-1941 роках. Перед загрозою другої окупації Західної України в молоді не було іншого виходу, як вчинити збройний опір окупантам. УПА не могла прийняти усіх бажаних, а в рядах дивізії молодь, наслідуючи приклад Січових Стрільців, бажала здобути і відповідний вишкіл і сучасну зброю. Ось де причина масового вступу у дивізію. Після вишколу дивізія брала участь в битві під Бродами, а згодом проти радянської армії в Австрії. Після полону дивізійники опинилися у Великобританії, де зорганізували ОБВУ—найкращу комбатантську організацію української діаспори. В. Білоус нагадав про усі жертвні акції, які провела ОБВУ в Україні. Це цвинтар під Бродами, пам'ятна таблиця українським збройним формуванням,

які боролися за самостійну Українську державу на львівській ратуші, величавий Меморіал в пам'ять тих, хто 21 листопада 1921 року загинув у Базарі. В. Білоус закликав урядові чинники та громадськість України стати на захист доброго імені дивізійників. Це необхідно в першу чергу тому, що кампанія проти дивізії розпочата у Великобританії і підтримана в Польщі, поза всяким сумнівом, інспірується за кордоном ворожими Україні силами.

У популярній і „солідній” газеті „День”, яка вже надрукувала ряд статей присвячених дивізійній тематиці, 6 лютого опубліковано статтю професора Миколи Мушинки з Пряшівського університету у Словаччині. М. Мушинка нагадує історію створення дивізії. Особливо цікавими є його спростування подій, які мали місце на території Словаччини. У своєму наклепницькому фільмі автори наводять свідчення словацьких громадян, а також істориків, про злочини вчинені нібито дивізійниками на території Словаччини під час ліквідації Словацького національного повстання. М. Мушинка зустрівся з тими, хто виступав перед британськими авторами фільму. Усі вони категорично спростовують ті заяви, які приписали їм автори фільму, вдаючись до перекручень та фальсифікацій. Дивізійники не тільки не чинили злочинів, але всіляко захищали та оберігали місцеве населення проти репресивних акцій німецьких каральних частин.

Добірку матеріалів склав та проаналізував

Роман Панкевич.

Львів. Лютий 2001 року

ВІСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО МУЗЕЮ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Діяльність нашого музею характеризується динамічним поступом до підготовки нових експозицій. Зокрема, це період Київської Русі і доби славетного козацтва, підготовкою наукових матеріалів до книги, яка видається під егідою міністра оборони України, другого номеру „Військово-історичного альманаху”, започаткуванням робіт, спрямованих на створення Музею Ракетних військ стратегічного призначення.

Наш музей безпосередньо брав участь у баталіях стосовно дивізії. Ми організували два інтерв'ю для інформаційних передач українських телевізійних компаній „Інтер” та „ICTV”. І відзначу, що основний лейтмотив у дискусії історично-об'єктивного, незаангажованого висвітлення історії дивізії. Звичайно, що не обійшлося й без погроз, однак уже все стихло.

підполковник Віктор КАРПОВ, начальник ЦМЗС України

ДОДАТКОВІ ІНФОРМАЦІЇ

Крім вищезгаданих статей і конференцій, подаємо статті з інших часописів. Усі статті опрокидують фальсифікації фільму „SS in Britain” і подають правдиві історичні події, хоч подекуди, як стверджує Р. Панкевич у своїй статті: „не всі автори вивчили докладно історію тих змагань”.

СТАТТІ З УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ (неповний список):

Високий замок. Львів, 16 лютого, 2001. Андрій Боляновський: „Туман Альбіону над дивізією „Галичина”.

Галичина. 1 лютого. Богдан Вівчар: „Антиукраїнська істерія: кому це вигідно?” 2 лютого. Петро Парипа: „Фільм „СС у Великій Британії” спіткнувся не тільки об помилку, а й, схоже, об українофобію”. Євстахій Павлюк: „Чи воювали „галичани” проти української держави?” Степан Стадник, Михайло Мудик: „Дивізія „Галичина” як паросток національних збройних сил”. Павел Смоленський: „Не всі коти сірої масті”. (Переклад статті з польської *Gazeta Wyborcza*). (Дві сторінки).

Голос України. Київ, 19 січня 2001, ч. 9. „Синдром підозри”. Переповідження статті М. Мельника.

Гомін України. Торонто, 29 січня 2001, ч. 4. „Всеукраїнське Братство ОУН-УПА проливає світло на події, відтворені у фільмі „СС у Великій Британії”; „Україна пропонує скористатися її архівами для надання об’єктивної оцінки у Великій Британії діяльності дивізії СС „Галичина”; „Заява Молодіжного Конгресу Українських Націоналістів щодо фільму „СС у Великій Британії”.

За вільну Україну. Львів, 16 лютого. Андрій Боляновський: „Багато галасу з нічого” (Одна сторінка). 23 січня 2001. Богдан Галицький: „Чого прагнуть британські „кіномитці від політики”. Михайло Яцура: „Брешіть, та міру знайте...” Дмитро Павличко: „Як до німецької дивізії” (вірш).

Західний кур’єр. 2 лютого. З. У.: „Нахабна дезінформація про СС „Галичина”.

Київські Відомості. 26 січня 2001, Ярослав Коцюба: „Ми ніколи не були карателями.—стверджують ветерани дивізії СС „Галичина”. Ярослав Тинченко: „Лиходійства” дивізія СС „Галичина”—як це було насправді”. „Галичина”—міна вповільненої дії”. „Нації без гріхів не буває”.

Киевские Ведомости помістили статті російською мовою.

Літературна Україна. Київ, 8 лютого, ч. 5. Олесь Лупій: „Відкидаємо наклепи українофобів”.

Міст. Торонто, березень 2001, ч. 12. Степан Ільницький: „Жулинські” в Україні завжди були білими круками.” Стенограма інтерв’ю радіопрোগрама з Юрієм Щербаком, послом України, та коментарі автора. (Одна сторінка).

Молода Галичина. 1 лютого 1001 Ігор Глод: „Хто вимагає видачі українських дивізійників...”

Національна трибуна. 4 лютого 2001, ч. 4. „Всеукраїнське Братство ОУН-УПА проливає світло на події, відтворені у фільмі „СС у Великій Британії”.

Наше слово. Варшава, 11 лютого 2001, ч. 6. Микола Мушинка: „Дискредитація українців на міжнародній арені”: „І навіть гадки не може бути

про якусь провокацію”—інтерв’ю з Єжи Кулешою.

Пам’ять. 24 лютого 2001. Петро Парипа: „Фільм „СС у Великій Британії” спіткнувся не тільки об помилку, а й, схоже, об українофобію”. Євстахій Павлюк: „Чи воювали „галичани” проти української держави?”. Павел Смоленський: „Не всі коти сірої масті”.

Рух. Всеукраїнська загальнополітична газета. Юрій Пригорницький: „Не лякайте Дивізією”.

Світ Молоді. 2 лютого. Марія Микицей: „Воювали зі зброєю одного ворога проти іншого”. Ярослав Тинченко: „Лиходійства Дивізії СС „Галичина”. Як це було насправді”. (Одна сторінка).

Свобода. США, 19 січня 2001. Сват: „Наша зброя—правда”.

Україна і світ. Торонто, 31 січня—6 лютого 2001. Сергій Грабовський: „Йдеться про демонстрацію створеного на британському телебаченні фільму, присвяченого дивізії „Галичина”; учасники дискусії „круглого стола”: Юрій Покальчук, Віктор Коваль”.

Україна молода. 22 грудня 2000. Олександр Шиманський: „Запізніле викриття чи чергова антиукраїнська провокація?”. 17 січня 2001. Олена Зварич: „Скандал, який збудував не Джек”.

Українське слово. Київ, 30 листопада—6 грудня 2000. Тамара Гуреш: „І нашим, і вашим”. (Одна сторінка). 28 грудня 2000. Володимир Малкош: „Любов до України”.

Час. 2001. „Молодіжний КУН обурений демонструванням на британському каналі ІТV „псевдодокументального” фільму „СС у Великій Британії”.

Шлях перемоги. 4 лютого 2001, ч. 4. Леся Боднарук: „Солідарні з дивізійниками”; „Провокація проти України за старим сценарієм”.

У Британії ЗМІ поміщували відомості, якби це були великі сенсації, на основі пресового випуску Yorkshire Television. Майкел Мельник видав свій пресовий випуск, опрокидуючи фальшиві відомості, подані Yorkshire Television.

В англомовних країнах були такі самі повідомлення в скороченому вигляді. У Канаді Radio Canada International, Український відділ, переповів текст пресового випуску з Англії без жодного коментаря. Покликаючися на RCI, такі відомості повторили телепрограма „Світогляд” і радіопрোগрама „Прометей” в Торонто, ГУ Б-ва випустила від себе інформації, які розіслала до своїх крайових управ.

Услід за Yorkshire пішли польські ЗМІ, хоч з деякими виїнятками. Подаємо статті об’єктивного характеру.

Eastern Daily Press. January 5, 2001. “My Father and the Waffen SS”: The Chinery Interview with Michael Melnyk. January 17, 2001. “Trial by TV is far from just” by Andrew Hook.

The Toronto Star. Toronto, January 3, 2001. Lubomyr Luciuk: “Ukrainians smeared again”.

Zwiaskowiec. Toronto, 1 lutego, 2001. “Historie pisza zwyciezcy”. У двосторінковій статті подано дискусію, у якій взяли участь: Ярослав Грицак—професор історії Університету ім. Івана Франка у Львові, Андрій Боляновський—доктор історії, Кость Бондаренко—директор Центру історичних дослідів „Нова хвиля” у Львові, Наталя Ковальчук—історик. Керівники дискусії: Павел Смоленський і Марцін Войцеховські.

Po filmie Juliana Henty'ego o dywizji SS Galizien z ukraińskimi historykami rozmawiają Paweł Smoleński i Marcin Wojciechowski

Historię piszą zwycięzcy

Paweł Smoleński: Dyskusja, która wybuchła w Polsce na wieść o wyświetleniu przez brytyjską telewizję filmu Juliana Henty'ego „SS w Wielkiej Brytanii”, pokazuje, że znowu próbuje się wywołać u nas upiory. Wraca negatywny stereotyp Ukrainca – hajdamaki, rezuna, mordery. Tego nie było przez ostatnie dziesięć lat, a w każdym razie nie w tak dużym stopniu.

Marcin Wojciechowski: Ten stereotyp wynika przede wszystkim z niezajomości historii. Niestety, w ustach osób, które z urzędu powinny ścigać w imieniu Polski zbrodniarzy wojennych, pojawiły się wypowiedzi, że cała SS Halyczyna (SS Galizien) była formacją zbrodniczą. To znaczy, że ludzie ci nie mają pojęcia, o czym mówią. Pomijam to, że zabierają głos w sprawie filmu, którego nie widzieli. Przywieźliśmy kasety z filmem do Lwowa, żebyście wyrobili sobie o nim zdanie.

Paweł Smoleński: Zaczniemy rozmowę od fundamentalnego pytania: dlaczego Ukraińcy służyli podczas wojny w dywizji SS? W Polsce służyła w SS jednoznacznie kojarzy się z infamią, zdradą, kolaboracją z Hitlerem.

Andrzej Boliński: SS było w czasie wojny wielkim imperium, a nie jedną organizacją. Ukraińcy służyli w Waffen SS, czyli w wojskach SS, ale nie znaczy to, że byli członkami organizacji, którą w procesie norymberskim uznano za zbrodniczą. W połowie 1942 r. Hitler tłumaczył Bormannowi, że SS to elita partii narodowosocjalistycznej, do której wstęp mają tylko Aryjczycy, czyli Niemcy spełniający wszystkie kryteria rasowe. Cudoziemskie oddziały Waffen SS miały być natomiast formacją wojskową, a jej członkowie zwykłymi żołnierzami.

Diaczecko Ukraińcy zgłaszali się do dywizji? Po wybuchu II wojny

światowej znaleźliśmy się pomiędzy hitlerowskimi Niemcami i stalinowskim ZSRR. W przeciwnieństwie do Polaków nie mieliśmy sojuszników na Zachodzie. Część naszych polityków postanowiła zachować neutralność, a część uznała, że w oparciu o potencjał wojskowy III Rzeszy powinniśmy stworzyć własne oddziały, które w końcowej fazie wojny pozwolą nam starać się o utworzenie niepodległego państwa. Poza tym mieszkańcy Galicji widzieli, co Niemcy robili tu np. z Żydami. Wydawało się, że stworzenie własnych oddziałów pozwoli Ukraincom uchronić się przed represjami. Dlatego część naszych liderów uznała, że jeżeli ze strony Niemców padnie jakaś propozycja, to należy z niej skorzystać.

Zywa była także pamięć o I wojnie światowej, w wyniku której Polska odzyskała niepodległość, formując pierwsze oddziały zbrojne u boku okupantów. Założone przez Pilsudskiego legiony stały się przecież zaczątkiem armii polskiej. Ukraińskim przywódcom wydawało się, że ten scenariusz można powtórzyć. W 1943 r. po przegranej pod Stalingradem Niemcy byli skłonni do ustępstw, dlatego wówczas pojawił się pomysł powołania SS Halyczyna. Popart go Wołodymyr Kubiłowicz, szef istniejącego w Generalnym Gu-bernatorstwie Centralnego Komitetu Ukraińskiego. Kubiłowicz zdawał sobie sprawę, że Niemcy przegrają wojnę. Wydawało mu się jednak, że ukraińskie oddziały to szansa na utworzenie własnego państwa po jej zakończeniu.

Jarosław Hrycak: Ukraińska część Waffen SS to było mięso armatnie. Niemcy stworzyli te oddziały w 1943 r., by zasiać część swoich żołnierzy na froncie.

Andrzej Boliński: Istniały

także inne narodowe formacje tego typu. Niemcy chcieli stworzyć 38 dywizji Waffen SS, z których połowa miała być cudzoziemska.

Jarosław Hrycak: Waffen SS istniało prawie we wszystkich państwach okupowanych. Polska była wyjątkiem. Nie wiadomo, czy dlatego że Polacy nie chcieli. Wiadomo, że Himmler był za tym. Natomiast tworzeniu oddziałów Waffen SS z udziałem Słowian kategorycznie sprzeciwiał się Hitler. Prawdopodobnie dowiedział się o ich utworzeniu po fakcie i zrobił za to swoim współpracownikom karczemną awanturę.

Andrij Bolianowski: Hitler dowiedział się po raz pierwszy o utworzeniu SS Hałyczyna w maju 1943 r. Nie był tym zachwycony. Współpracownicy przekonali go, że do dywizji nie wejdą Ukraińcy, którym nie można ufać, ale galicyjscy Rusini, czyli dawni poddani Habsburgów. To skruszyło opór Hitlera. Po raz drugi o dywizji SS Hałyczyna mówił Hitlerowi gubernator Frank w lutym 1944 r. Po raz ostatni Hitler wspominał o SS Galizien, która już wówczas nosiła nazwę I Dywizji Ukraińskiej Armii Narodowej, w kwietniu 1945 r. Hitler zachowywał się wtedy, jakby po raz pierwszy słyszał o jej istnieniu. – Nie stać nas na luksus uzbrajania zagranicznych oddziałów, skoro naszym wojskom brakuje broni – mówił. Zobowiązał Himmlera, by zbadał sprawę, a jeżeli uzna, że dywizja nie zasługuje na zaufanie, to ją rozbroił. Kilka dni później pojawił się rozkaz, by Ukraińcy przekazali część broni niemieckiej 11. Dywizji Spadochronowej. Koniec wojny sprawił, że rozkazu nie wykonano.

Jarosław Hrycak: Podczas jednej z narad Hitler wybuchnął. – Kto wydał rozkaz, by dać broń Ukraińcom? – krzyczał. Potem

mówił, że skoro broń dostali już Ukraińcy, to zaraz poproszą o nią Rosjanie. Nie widział różnicy między Rosjanami i Ukraińcami. Natomiast jeżeli chodzi o kolaborację, to jej miarę wyznaczali przede wszystkim Niemcy, a nie podbite narody. Może to zdanie zostanie w Polsce źle przyjęte, ale nie wiadomo, jak by się zachowali Polacy, gdyby Niemcy prowadzili wobec nich mniej represyjną politykę od początku okupacji.

Natalia Kowalczyk: Mieszkańcy Galicji, którzy szli do Waffen SS, kierowali się względami podobnymi do tych co ludzie witający kwiatami Niemców we Lwowie latem 1941 r. Okupacja radziecka nie była lekka. Wielu ludziło się, że nowa sytuacja będzie lepsza.

Jarosław Hrycak: Do czerwca 1941 r. w niemieckiej strefie okupacyjnej w Polsce zginęło mniej ludzi niż w strefie radzieckiej. Niemiecki terror – w tym także wobec Żydów – nasilił się dopiero po rozpoczęciu wojny z ZSRR. Nic więc dziwnego, że część mieszkańców Wschodu – Polaków i Ukraińców – przynajmniej przez pewien czas traktowała Niemców jak wyzwolicieli.

Paweł Smoleński: *Oddziały holenderskie, francuskie, brytyjskie czy norweskie Waffen SS były co prawda nieliczne, ale fanatycznie oddane idei nazizmu. Natomiast dla Ukraińców, Łotyszy czy Estończyków walka w Waffen SS była jedyną szansą na niepodległość.*

Andrij Bolianowski: Był jeszcze jeden motyw, dla którego Ukraińcy wstępowali do Waffen SS. Niemcy w Galicji ekshumowali masowe groby ofiar NKWD. Taki grób był na przykład w Winnicy pod Lwowem. Informację o jego odkopaniu Niemcy podali – myślę, że nieprzypadkowo – dosłownie kilka dni przed ogłoszeniem de-

cyzji o formowaniu dywizji. Nic dziwnego, że we Lwowie wzmogły się wtedy nastroje antyradzieckie i do dywizji zgłosiło się 80 tys. ochotników. Nawiasem mówiąc, po ujawnieniu informacji o grobie polskich oficerów w Katyniu gubernator Frank z zalem pisał do Berlina, że wśród Polaków sympatie proniemieckie nie wzrosły tak bardzo jak wśród Ukraińców po odkopaniu grobów w Winnicy.

Chcę na chwilę wrócić do problemu kolaboracji. Z narodami, które mają swoje państwa, sprawa jest prosta. Każdego Anglika, który współpracował w czasie wojny z Niemcami, można oskarżyć o kolaborację. Ukraińcy nie mieli jednak własnego państwa. Ustalenie, wobec kogo powinni być lojalni, jest bardziej skomplikowane.

Jarosław Hrycak: Wyobraźmy sobie, że Hitler wygrał wojnę, a 50 lat później odbywa się konferencja na temat kolaboracji. Historycy musieliby wtedy przyznać, że największymi kolaborantami byli Ukraińcy, których miliony opowiedziały się po stronie Stalina, służyły w Armii Czerwonej, a tysiące otrzymały tytuł Bohatera ZSRR.

Narody Europy Środkowo-Wschodniej znalazły się podczas wojny pomiędzy dwoma wielkimi totalitaryzmami i wybór był dla nich szczególnie trudny. Dlatego powtórzę, że stopień kolaboracji nie zależał od narodów okupowanych, ale od okupantów. Jacek Kuroń bardzo słusznie zauważył, że w Polsce prawie nie było kolaboracji, bo Niemcy nie przewidzieli dla niej miejsca. Kolaboracja nie jest zresztą równoznaczna z udziałem w zbrodniach wojennych. Dzisiaj wydaje się nam, że w czasie wojny można było wybrać tylko dwie postawy – kolaborację albo sprzeciw. Tymczasem były bardzo

Żołnierze 14 dywizji Waffen-SS Galizien składają przysięgę na wierność Adolfowi Hitlerowi.

różne formy kolaboracji. Ludzie godzili się na nie w zależności od sytuacji, bo chcieli przeżyć.

Paweł Smoleński: *Rozumiem, dlaczego Ukraińcy stawiali na III Rzeszę. Nie rozumiem jednak, dlaczego w lecie 1941 r. we Lwowie wybuchł pogrom żydowski dokonany przez Ukraińców, współbrziniący z nazistowskim rasizmem. Dlaczego ukraińskie bataliony Roland i Nachtigall biły Żydów? Przecież kilka dni wcześniej powołany przez Organizację Ukraińskich Nacjonalistów Stepana Bandery rząd narodowy został rozwiązany przez Niemców. Już wówczas było wiadomo, że Hitler nie chce niepodległej Ukrainy.*

Jarosław Hrycak: *Nie było tego wiadomo. Niemcy tworzyli pewne iluzje. Robili wszystko, by Ukraińcy uwierzyli, że jest to możliwe. Wielu ukraińskich polityków dało się na to złapać. Bandera został aresztowany nie za to, że stworzył rząd we Lwowie, ale za to, że zrobił to bez porozumienia z Niemcami. Do późnych miesięcy 1941 r. można było mieć nadzieję, że Niemcy zgodzą się na jakąś formę państwa ukraińskiego.*

Natomiast pogrom to zupełnie inna rzecz. W momencie zajęcia Lwowa przez Niemców liberalna i centrowa elita ukraińska została wywieziona albo zamordowana przez Rosjan. Istniała próżnia, którą wypełnili nacjonaści, udając, że wiedzą, czego chcą Niemcy. Nie można także zaprzeczyć, że w mieście były bardzo silne nastroje antysemityczne, którymi Niemcy skutecznie zmanipulowali.

Andrij Bolianowski: *Ze strony polityków niemieckich, zwłaszcza z otoczenia Alfreda Rosenberga, napływały sygnały, że państwo ukraińskie może powstać. Mówiono, że najpierw trzeba wygrać wojnę, że na razie są ważniejsze problemy, ale nie odrzucano takiej możliwości.*

Jeżeli chodzi o pogrom, to w 1944 r., po ponownym wejściu Rosjan do Lwowa powstała specjalna komisja do zbadania zbrodni wojennych. W jej dokumentach nie ma wzmianki, że w pogromach brał udział batalion Nachtigall. Ta informacja pojawiła się dopiero po II wojnie światowej, gdy Rosjanie zaczęli kampanię propagan-

ową przeciwko ukraińskim nacjonalistom i emigrantom. Już w latach 90. na emigracji powstała obszerna monografia batalionu. Jej autorzy również nie znaleźli żadnych dokumentów potwierdzających, że Nachtigall brał udział w pogromie. Prawdą natomiast jest, że brała w nim udział ludność ukraińska.

Natalia Kowalczyk: *Syn lwowskiego rabina wydał po wojnie w Stanach Zjednoczonych bardzo ciekawe wspomnienia, w których pisze m.in. o pogromie. Po zajęciu Lwowa Niemcy znaleźli w więzieniu NKWD wiele ciał zamordowanych w ostatniej chwili działaczy ukraińskich. Do ich uprzątnięcia wezwano lwowskich Żydów z rabinem Lewinem na czele. Nie-*

mcy oddzielali ich od tłumu. Kiedy ludzie na widok wynoszonych z więzienia zwłok wpadli w histerię, Niemcy przestali osłaniać Żydów. Tak rozpoczął się pogrom. Ale np. syn rabina Lewina uratował się dzięki greckokatolickiemu metropolicie Andrijowi Szeptyckiemu,

który potępiał niemiecką politykę wobec Żydów. Nastroje antysemityczne nie były powszechne, nie ulegali im bardzo prominentni Ukraińcy.

Marcin Wojciechowski: *Hendy twierdzi, że osoby uczestniczące w pogromie mogły potem trafić do SS Hałyczyna. Jego następne oskarżenie dotyczy pacyfikacji polskiej wsi Huta Pieniacka pod Lwowem, w której w lutym 1944 r. zginęło 850 ludzi. Czy w tej akcji brała udział SS Hałyczyna?*

Andrij Bolianowski: *Równoległe z dywizją Niemcy zaczęli tworzyć ukraińskie pułki policyjne złożone również z ochotników. Najpierw powstały pułki 4. i 5., potem zaczęto formować 6. i 7., a 8. nigdy nie powstał. Były to oddzielne formacje, podporządkowane dowództwu policji i niewchodzące w skład SS Hałyczyna, podporządkowanej dowództwu wojskowemu SS.*

23 lutego 1944 r. oddziały 4. pułku policyjnego uczestniczyły w nieudanym ataku na partyzantów radzieckich, którzy ukryli się w Hucie Pieniackiej. Po strzelaninie, w której zginęło dwóch żołnierzy, oddział wycofał się ze wsi. Po kilku dniach do Huty Pieniackiej przyjechał niemiecki batalion karny, który doszczętnie spalił wieś. W prowadzonej podczas wojny przez Mychajła Ostrowerchę kronice SS Hałyczyna jest wyraźnie powiedziane, że formacje ukraińskie nie brały udziału w pacyfikacji Huty Pieniackiej.

Marcin Wojciechowski: *Występujący w filmie świadkowie twierdzą jednak, że żołnierze pacyfikujący wieś mówili po ukraińsku. Czy w karnym batalionie niemieckim mogli być Ukraińcy?*

Andrij Bolianowski: *Niewykluczone, że mogli w nim być ukraińscy volksdeutsche. Nie ma jednak żadnych dowodów na to, że w batalionie byli żołnierze z ukraińskich pułków policyjnych czy tym bardziej z dywizji SS Hałyczyna.*

Marcin Wojciechowski: *Co się*

potem stało z 4. i 5. pułkiem policyjnym?

Andrij Bolianowski: *Zostały rozformowane, a niektórzy ich członkowie weszli w skład dywizji SS Galizien. Podkreślam jednak, że w momencie wydarzeń w Hucie Pieniackiej pułki policyjne nie miały żadnego związku z SS Hałyczyna.*

Paweł Smoleński: *Istnieje w Polsce legenda, że Ukraińcy pacyfikowali Powstanie Warszawskie. Z dokumentów dotyczących SS Galizien wiadomo, że w tym czasie dywizja leczyła rany po porażce z Armią Czerwoną pod Brodami, gdzie zginęło 80 proc. oficerów i żołnierzy. Jej pododdziały stacjonowały na Słowacji, a później na Śląsku. W tłumieniu Powstania brał za to udział Legion Wołyński dowodzony przez Petra Diaczenkę. Co o tym sądzicie?*

Jarosław Hrycak: *Całkiem możliwe, że w tłumieniu Powstania brali udział Ukraińcy, ale na pewno nie z SS Hałyczyna. Ukraińcy mogli być np. w oddziałach Rosyjskiej Armii Wyzwoleńczej rekrutowanej przede wszystkim spośród jeńców Armii Czerwonej.*

Kostia Bondarenko: *Rzeczywiście był tam Legion Wołyński zwany Ukraińskim Legionem Samoobrony. Liczący 600 osób Legion otrzymał po wybuchu Powstania rozkaz, by iść na Warszawę. Do miasta doszło jakieś 200 osób, włączywszy w to personel techniczny. W żadnych pacyfikacjach Legion nie brał udziału. Stacjonował na Powiślu w miejscach zajmowanych wcześniej przez oddziały Rosyjskiej Narodowej Armii Wyzwoleńczej Mieczysława Kamińskiego. Był całkowicie nieprzystosowany do walk w mieście. Po kilku dniach Legion przeniesiono do Krakowa, by stamtąd wysłać go do Jugosławii. Przed wyjazdem rozstrzelano*

jego dowództwo i wymieniono na niemieckie za to, że Legion nie chciał walczyć z polskim ruchem oporu.

Paweł Smoleński: *Polacy i Ukraińcy grzęzną w kalkach i stereotypach. Dowodem na to jest kwestia udziału Ukraińców w tłumieniu Powstania. Gdy tylko słyszano wówczas wschodni akcent, kiedy widziano narodowe formacje Waffen SS, kiedy słyszano język rosyjski, od razu pojawiała się pogłoska, że to Ukraińcy. Dlaczego?*

Andrij Bolianowski: *Mit o udziale Ukraińców w tłumieniu Powstania Warszawskiego narodził się nie bez udziału propagandy radzieckiej. Rosjanom było na rękę stworzenie obrazu zbrodniczej dywizji SS Hałyczyna, który miał podzielić Polaków i Ukraińców. Jeszcze w 1944 r. ukazały się wspomnienia Lwa Bykowskiego, który był podczas Powstania w Warszawie. Bykowski pisze, że ktoś rozsiewał pogłoski, iż do miasta przybyły dwie ukraińskie dywizje SS, żeby spacyfikować Powstanie. Tymczasem SS Hałyczyna była wówczas doszczętnie rozbita po bitwie pod Brodami. Niemcy wydali rozkaz o jej uzupełnieniu dopiero 7 sierpnia. Uzupełnianie dywizji zaczęło się na początku września. Nie mogło jej być w Warszawie.*

Jarosław Hrycak: *Nie wierzę, że to agenci radzieccy rozsiewali pogłoski o udziale Ukraińców w Powstaniu. Powstanie wybuchło po rzeziach wołyńskich, a te – po kilkudziesięciu latach okropnych stosunków polsko-ukraińskich. Pomiedzy naszymi narodami istniał wtedy zwierzęcy antagonizm. Nawet najbardziej liberalne środowiska polskie we Lwowie w 1944 r. w kwestii ukraińskiej pozostawały nieugięte. Owszem, dochodziło czasami do współpracy pomiędzy AK i UPA, ale była ona wyłącznie pragmatyczna. Chodziło tylko o to, by obie formacje nie zginęły w kleszczach między Stalinem a Hitlerem. Nic więc dziwnego, że każdy język ze wschodnim akcentem, a zwłaszcza surżyk, jakim posługiwali się prości Rosjanie*

i inne narody z ZSRR służące w Rosyjskiej Armii Wyzwoleńczej, przyjmowano jako ukraiński, rezuński. Tak powstał chyba największy antyukraiński mit w Polsce.

Kolejna czarna legenda brzmi: na Wołyniu Ukraińcy cięli Polaków piłami. Tymczasem nie stwierdzono ani jednego takiego przypadku. Wszystkie osoby powtarzające takie informacje słyszały je od kogoś innego. Świadców naocznych nie ma, piły są prawdopodobnie mitem. Ale nie chcę za bardzo bronić Ukraińców. Normalne stosunki pomiędzy naszymi narodami będą wtedy, gdy usłyszę z ust Ukraińca, że czuje się winny, a Polacy odpowiedzą mu: nie, jesteś niewinny.

Marcin Wojciechowski: Czy możecie odpowiedzieć na pytanie, dlaczego Hendy sięgnął po taki temat i dlaczego ujął go w taki sposób?

Jarosław Hrycak: Hendy znalazł temat, który wydawał mu się ważny, kontrowersyjny, trochę sensacyjny. Reżyser staje w aureoli człowieka walczącego z kolaboracją, zbrodniami wojennymi. Nieprzypadkowo w filmie pojawiają się zdjęcia z Kosowa, które z II wojną światową nie mają nic wspólnego. Prawie przez cały czas dźwięczy podniosła wschodnia pieśń „Bogurodzica”, która w zestawieniu ze zdjęciami przedstawiającymi okrucieństwa wojenne rzeczywiście robi wrażenie. Nie zmienia to jednak faktu, że film jest zmanipulowany, powiedziałbym nawet, że bardzo dobrze zmanipulowany.

Człowiek, który nie jest historykiem, całkowicie uwierzy w to, co ma mu do powiedzenia reżyser.

●
W dyskusji udział wzięli: Jarosław Hrycak – profesor historii Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie, autor „Historii Ukrainy” wydanej także po polsku, Andrij Żolianowski – doktor historii, autor wydanej w ub.r. we Lwowie monografii dywizji SS Hałyczyna, Kostia Bondarenko – kierownik Centrum Badań Politycznych „Nowa Fala” we Lwowie, Natalia Kowalczuk – historyk, pracuje w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie.

Вояків СС “Галичини” розпинають?

Ольга ЯЦЕНКО

СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Обговорення документального фільму про українську дивізію Ваффен СС “Галичина”, який було показано по одному з британських телеканалів на Різдво, набирає нових обертів – і в Європі вже перейшло з площини пошуку історичної справедливості у площину політичного тиску. Особливо “розпинаються” у цій справі поляки, які задіяли всі можливі офіційні структури і міністерства, аби провести екстрадицію ветеранів СС “Галичина” у Польщу, щоби судити їх за злочини, які вони нібито скоїли проти поляків. Уже також с'ї перша реакція офіційного Лондона, який теж не збирається мовчати.

Учора міністерство внутрішніх справ Великобританії повідомило, що такими серйозними звинуваченнями, які пролунали у фільмі, мусить займатися поліція. А секретар комісії британського Парламенту в справах воєнних злочинів лорд Джаннер уже звернувся до міністра внутрішніх справ із запитом про порушення справи й початок слідства. За його словами, після війни в країну впустили тисячі вояків дивізії Ваффен СС “Галичина” без жодних перевірок стосовно того, чи не скоїли вони воєнних злочинів, бо уряд тоді відповідав, що українські вояки, мовляв, звичайні солдати.

УКРАЇНЬСЬКА СПРАВА ТАКА САМА МАРНА, ЯК І УКРАЇНЬСЬКА ІДЕЯ!

Рисуючі Volodymyr KOSTYRKA

Режисер фільму Джуліан Генді говорить, що його фільм є випадом проти українського народу. За його словами, він хоче лише показати досі невідомі сторінки історії дивізії СС “Галичина” і домогтися суду над кількома винними у злочинах, які спокійно живуть у Великобританії. Інформаційне агентство “Асошіейтед Пресс”, реагуючи на документальний фільм, повідомляє, що масове вбивство тисяч львівських євреїв у червні 1941 року здійснили члени батальйону “Нахтігаль” – української поліцейської частини, яку потім було приєднано до

дивізії Ваффен СС “Галичина”, і що саме вояки “Галичини” в лютому 1944 року замордували понад 800 поляків – мешканців села Гута Пеняцька, що знаходиться зараз у Західній Україні; йдеться і про інші подібні злочини, що їх, як твердять автори передачі, коїли саме дивізійники.

Сучасникам важко судити про злочини минулих років, це справа істориків. “Воїни СС “Галичина” не були карателями, – говорить доцент кафедри новітньої історії України Львівського Національного університету ім. Івана Франка Юрій Киричук, –

це були фронтовики, і якщо вони воювали проти поляків, то не проти мирного населення, а проти бригади Костюшка”.

Натомість представники польської влади вважають інакше і налаштовані у своїх прагненнях досить рішуче. Так, Польський Інститут національної пам'яті – установа, що займається дослідженням злочинів проти людства, – збирається провести власне розслідування щодо масового вбивства в селі Гута Пеняцька. Польська сторона стверджує, що ту різанину вчинили понад півтисячі вояків дивізії Ваффен СС “Галичина” разом із місцевими українцями. Більше того, директор цього інституту Вітольд Кулеша збирається звернутися до Великобританії з проханням видати підозрюваних у воєнних злочинах, якщо їх буде знайдено в Британії, й просить авторів британського фільму, щоб вони повідомили, де “переховуються” показані на екрані й не названі на ім'я колишні українські дивізійники.

Як повідомили кореспондента “Поступу” в прес-службі Міністерства закордонних справ України, досі жодної реакції не було. “Наше посольство у Великобританії займається цим питанням. Якщо ця інформація буде серйозна, тоді буде і відповідна реакція”, – заявив голова прес-служби Ігор Грушко. Офіційна Україна мовчить – може, тому, що не знає власної історії, а може, тому, що не вважає за потрібне заступитися за її героїв.

Брешіть, та міру знайте...

Дивізія «Галичина» (а не поліцейські полки) у кінці 1943 — на початку 1944 року була розквартирована на території Польщі поблизу Дембці, в околиці села Пусткув, у військовому таборі «Гайделягер» на вишкочі. «Лягер» не мав огорожі, але чи хоч один поляк мав чи матиме претензії до колишніх вояків? Не треба забувати, що якраз польське населення сприяло нашим відвідувачам, коли ті візитували своїх рідних-військовиків.

Уже після Другої світової війни, коли союзники Сталіна у США і Великобританії передали величезну кількість противників «Імперії зла» військовим силам Москви на явну екстермінацію, інтерновану дивізію «Галичина» вже як 1-шу УД УНА передислокували з Ріміні (Італія) до Великобританії. Добре приглядалися англійські компетентні військові поліцейські, навіть із допомогою поляків-андерсівців, щоб виявити «наці» серед нашого обманутого вояцтва, але не знайшлося ні одного випадку звинувачення. Час підтвердив, що українці у Великобританії працювали на добробут країни, звиклися з англійським суспільством, навчилися англійської мови, а деякі з них стали професіоналами. Мало того, англійська громадськість побоювалась, що з проголошенням державності в Україні українці можуть подякувати англійцям за гостинність... А тепер там знайшлися поляки, а можливо, й фольксдойчери, з ворожими намірами щодо українців загалом. Пам'ятаємо,

як на початку 90-х років до нас їздили різні гості, але були й такі, хто шукав у нас щось «нацистського».

Комісія Дешена в Канаді в недавньому минулому також добре вишукувала в колишніх дивізійників неіснуючий кримінал. Не знайшли. Чому? Та тому, що серед українського вояцтва не було криміногенних елементів. Українець не йшов заради користі в армію ворога. Він хотів свободи, хотів волі своєму народові, а одягав уніформу ворога, бо так склалися обставини. Важливо було навчитися володіти зброєю. Що ж вийшло? Постбольшевики, що міцно засіли у владних номенклатурних структурах України, у своїх антиукраїнських вчинках часто-густо блокуються з українофобами в зарубіжжі, не без того, щоб не відмивалося «золото партії». Таким силам важко зрозуміти сучасний хід історії, геополітичні настанови Москви збігаються з їхнім політичним кредо. Важко переконати того, хто не запрограмований на переконання, чи пак, на зміну свого погляду.

Чи у Великобританії немає певних чинників неукраїнців, що знають правду, а саме про ліквідацію польського села Гута Пеняцька в лютому-березні 1944 року? Світ знає, що большевики використали задля своїх політичних цілей майже всі польські села в Галичині. До чого дійшло! Сьогодні немає і сліду з тих колонізаційних осель... Якщо ж ідеться про поліційні полки чч. 4,5, а згодом 6,7,8, то до складу Дивізії вони увійшли лише навесні 1944

року. «Щоб домогтися перенесення цих полків, треба було довгих і твердих домагань Українського Центрального Комітету, губернатора Вехтера і самих вояків цих полків». (див.: Гайке В.-Д. Українська Дивізія «Галичина». — Т., 1970. — С. 46-47). Не секрет, що при підході відділів 4-го полку під Г. Пеняцьку їх зустріли шквальним вогнем зі скорострільів, були вбиті вояки Роман Андрійчин і Олекса Бобак (02.03.44). Однак полк не зупинявся, а далі пройшов маршем на Тернопіль, бо там був фронт. Без перебільшення, поява названих полків на позиціях німецько-радянського фронту на деякий час відсунула большевицьке «освобожденіє» Галичини навесні 1944 року. Лише невелика частина українських вояків була влита в Дивізію у Нойгаммері навесні 1944 року.

Англійці за своєю натурою флегматичні та розсудливі. Можна дивуватися, що режисер антиукраїнського фільму Джуліан Генді, чи то не знає історії, чи вдає, що історія минулих літ не така, або просто виконує певне замовлення у рамках програми т.зв. «політичної декомпозиції України». В інформаційному агентстві Асошіейтед Прес можуть бути заангажовані «спеці», які не знають суцільної правди про ДУН і його політичне завдання та значення в історії визвольної антибольшевицької боротьби в роки Другої світової війни. Отже, ДУН (які декому приємно вважати «Нахтігаль») ніколи не був поліцейською формацією і був розпущений німцями після закінчення чинності контракту. В червні 1941 року, саме 30 числа, прибув до Львова. В той час гетто ще не було створене. Коли було почато формування Дивізії, «Нахтігаль» уже не існував. Можна брехати, але міру все-таки треба мати. Нікому не вдасться заперечити співпраці деяких польських сил із большевиками в роки війни. І серед поляків були глухі на правду про Катинь, про замордування большевиками польських офіцерів у Бригідках у Львові саме перед 22 червня 1941 року. Дивно, що дотепер і в Польщі, й поза нею не прийнято говорити про львівське формування Армії Крайової, її командира полковника Філіпковського. Чому закривають настільки відомі факти з весни 1944 року, коли боїварі села Станіславка на Жовківщині вбили десятки ні в чому не винних мешканців сіл Верини Зібовські і Верини Боянецькі, а інші боїварі села Завонє дали притулок большевицьким партизанам Наумова після поразки їх у Польщі? Хто відповів за масові вбивства в околиці села Купичволя? Мартиролог можна продовжити.

Не завадило б і нашим чинникам у Києві, Львові, а також дипломатам знати правдиву, не фальсифіковану історію, якою би прикрито вона не була.

Михайло ЯЦУРА,
перший голова Крайової управи
Галицького братства.

ТАКЕ КІНО

«У Великій Британії переходять кілька десятків українських злочинців, котрі мають відповісти за жорстокі вбивства євреїв у Львові», — стверджують автори сенсаційного телерепортажу приватного британського телеканалу АІ-Ті-Ві. Цей документальний фільм під жахаючою для британського обивателя назвою «СС у Великій Британії» (мається на увазі «СС Галичина»), зйомки котрого тривали рік, має демонструвати АІ-Ті-Ві 7 січня.

тепер режисер фільму Джуліан Хенді вирішив проявити гідну зятятого бойскаута пильність та розповісти «правду», про котру й не підозрювали кілька попередніх поколінь його співвітчизників. Більше того, він виявив палке бажання виправити помилку офіційних британських інституцій та спецслужб, котрі заперечували, що українці причетні до будь-яких злочинів.

Автори репортажу поїхали «відкопувати правду» в архівах Польщі та інших країнах регіону, розмовляли з

няцька у лютому 1944 року, участі у придушенні Варшавського повстання, злочинах проти цивільного населення Словаччини 1944 року, страти 44 цивільних у селі Хланев у серпні 1944 року. При цьому режисер фільму обережно зазначає: «Ми не стверджуємо, що всі співтори тисячі українців є злочинцями, але можна з упевненістю говорити про значну їх кількість».

У свою чергу, згаданий історик Девід Кесарані говорить: «Британці робили спроби притягти до суду кілька ук-

Запізніле викриття чи чергова антиукраїнська провокація?

Головний його висновок: британська влада ніколи ретельно не вивчала минуле ветеранів 14-ї дивізії «СС Галичина» (Waffen SS Galizien), восьми тисячам котрих дозволили 1947 року поселитися у Великій Британії. Зараз в живих із них залишилися півтори тисячі. Польська «Газета виборча» звернулася за роз'ясненням у цій справі до британського історика, спеціаліста з воєнних злочинів Девіда Кесарані, котрий відразу ж заявив: «Я впевнений, що фільм шокує британську громадську думку». Історик пояснює, що коли 14-та українська дивізія «СС Галичина» потрапила до полону в Австрії 1945 року, британці не знали, що робити з полоненими українцями, а відтак спочатку перевезли їх до табору для військовополонених в Італії, де й тримали до 1947 року. Британці не хотіли віддавати полонених на розправу Сталіну, тому остаточно прийняли до себе. Українці стверджували, що пересиділи війну в тилах, участі в бойових діях не брали, а лише організували навічання на полігонах та виконували охоронку службу. Британці після багатоступеневого контролю повірили емігрантам. Пізніше три тисячі колишніх «галичан» переселилися до Канади, а невелика група — до Австралії. Після того про цих людей забули. Але ось

Бандерівці на параді у Львові. Може, британським «кіношникам» треба було з ними поговорити.

свідками подій (чи були вони в Україні, «УМ» учора ще не встигла з'ясувати, а «Газета виборча» не вказує). Відтак висновок: значна частина українських емігрантів причетна до кільканадцяти злочинів, зокрема масового вбивства євреїв у Львові 1941 року, вбивства 800 польських цивільних у селі Гута Пе-

раїнців з дивізії «СС Галичина», але потім відмовилися. Потрібно перевірити, чи архіви підтверджують повідомлення про інтерес британських спецслужб до минулого частини емігрантів».

Режисер Джуліан Хенді весь час посилається на вірогідні джерела, коли говорить, що українці Англії з'являлися на окремих святах в есесівській формі, що їх використовували в період «холодної війни», але не називає ці джерела по імені. Даремно, бо відомо, що припала пліснявою польська еміграційна преса до цього часу рясніє такими навіженими вигадками про українців, вважаючи їх мало не найбільшим злом на землі, що там Хенді міг би знайти матеріали на антиукраїнський фільм, який був би довшим від телесеріалу «Даллас». Найвірогідніше, що у хворі на антиукраїнський шовінізм польської еміграції він і брав свідчення для свого фільму. Бо скаржитися, що не мав доступу до британських архівів і не може посылатися на них. Фільм Хенді переглядали британські правники і радили автору утриматися від подання з екрана конкретних прізвищ підозрюваних у злочинах. Він прислухався, бо одна справа — створити провокацію, а інша — відповісти за неї перед судом.

Олександр ШИМАНСЬКИЙ.

За що воювала дивізія «Галичина»?

149

Погляд у минуле очима рядового «дивізійника», з яким зустрівся власкор «України молоді»

Дивізійники в тилу.

Полеміка довкола дивізії «Галичина» з нятяком на її участь у поліційно-охоронних акціях у Польщі, Словаччині та Словенії неодноразово виникала і згасала по завершенні Другої світової війни. Здебільшого галас зчиняли деякі войовничо налаштовані польські мемуаристи. В цьому немає нічого дивного, зважаючи на непрості, часто непримиренні взаємини поляків та західних українців у першій половині ХХ століття. У часи війни, коли зброя вільно ходила по руках, неприязні стосунки нерідко завершувалися сутичками і «відплатними акціями». Сучасні спроби на емоціях, однобічно визначити міру відповідальності і зважити масу зла, утисків і страждань є неділякатним заняттям.

І все ж, ким вони, колишні «дивізійники», увійшли в світову та українську історію: військовими злочинцями, свідомими патріотами, есесівцями в мундирах, наївними дрібницями чи жертвами витонченої ворожої агітації? У трьох маленьких прибалтійських краї-

Галицькі юнаки з Львівського залізничного вокзалу від'їжджають на військовий вишкіл (фото зроблено в липні 1943 року). На вагоні напис: «Львів — Київ — Вільна Україна».

нах — Естонії, Латвії та Литві, де в ті часи з добровольців було сформовано аж чотири подібні дивізії, їх однозначно вважають своїми ветеранами війни, котрі боролися зі східними окупантами. У нас з «плюсами» і «мінусами» значно складніше. Але, як би там не було, це, погодьтеся, частина нашої історії. Поки імениті науковці щодо неї скажуть своє вагоме слово, спробуємо хоч трохи погортати ці багатьом незрозумілі сторінки.

Зловісна тінь нацистських охоронних підрозділів

Для переважної більшості співвітчизників знання про дивізію «Галичина» вичерпуються куцими рядками старого підручника історії, з якого «дивізійники» постають зрадниками радянського народу і нікчемними вояками, не вартими потертих халав нестроювого червоноармійського чобота.

Майже недоступними були видрукувані діаспорою спогади учасників тих подій. Лише в дев'яності роки до українського читача прийшла написана в 1953-му Іваном Багряним повість «Огненне коло». Навіть на теренах Західної України, де народилися майбутні вояки дивізії і де боротьба з більшовиз-

мом вважається доблестю, ставлення до них неоднозначне. Напевне, дасться взнаки позиція керівництва ОУН-УПА, котре в роки війни чинило активний спротив ідеї створення дивізії, вважаючи, що українське військо треба формувати власними зусиллями «знизу», без будь-якої сторонньої сили. Тому повстанці намагалися запобігти зголошенню нових добровольців, а вже призованих переагитовували до своїх лав.

Вочевидь, найбільшою «плямою» на мундирі дивізії з точки зору уроків Другої світової війни залишаються оті дві літери «СС», від яких на галицьких рекрутів лягає зловісна нацистська тінь. Проте чимало зарубіжних і вітчизняних дослідників схильні вважати, цитуючи вище керівництво СС, зокрема рейхсфюрера Генріха Гімлера, що іноземні добровольчі військові формування (російські, прибалтійські, українські, білоруські тощо) ніколи не належали власне до нацистських охоронних підрозділів (Schutzstaffel-SS). Згідно з планами німецького командування, іноземні легіони підпорядковувалися тільки військам СС і некористувалися лише в бойових діях.

Архівними документами підтверджено, що професор Володимир Кубі-

йович, провідник Українського центрального комітету, підтримуючи ідею створення дивізії «Галичина», висунув кілька умов, передусім: назва і відзнаки дивізії — українські, вона має бути призначена для боротьби з більшовизмом і залучена до бойових дій тільки на східному фронті. Відомо, що найменування дивізії кілька разів змінювалося. Остання її назва — «1-ша дивізія Української національної армії». Зрештою, над цими горезвісними «СС» дослідники необхідно розставити всі документально уточнені крапки. І чим раніше, тим краще.

Щодо поширених радянськими воєнними істориками тверджень про небездатності дивізії як основну з причин її поразки під Бродами, то існує й інше пояснення. Майор вешмахту, начальник штабу дивізії Волф-Дітріх Гайке у своїх спогадах, написаних восени 1969 року у виданих окремою книжкою, зокрема, зазначає: «Під Бродами з дилізією сталося те, чого ми найбільше боялися: її кинули у найважливішій бої поодинокими полками, а не як одну цілу одиницю. З математичною точністю і послідовністю наступило те, чого всіма засобами намагалися уникнути... Дивізія опинилася в головному ударі наступу. По-друге, совєтське командування знало про присутність української дивізії на фронті й за всяку ціну намагалось її розбити».

У круговерть шалених воєнних подій потрапили тисячі в основному молодих західних українців. Що змусило їх узятися за німецьку зброю в 1943 році, коли поразка Гітлера і УНР була цілком прогнозована? Можливо, щось прояснить розмова з головою управи Івано-Франківської станиці Галицького братства колишніх воїнів 1-ї української дивізії («Галичина») Української національної армії Володимиром

МАЛКОШЕМ.

«Ми свідомо йшли в дивізію боротися з більшовиками»

Він народився в Перемишлі в 1924 році. Виховувався у звичайній українській родині, де ніколи «не вивірювався» національний дух. Батько був ро-

бітником, мати походила із селянського роду. Перед війною закінчив гімназію і збирався здобути вищу освіту. Однак доля розпорядилась інакше.

— Пана Володимире, що вас привело в дивізію — пошуки пригод, слави, якихось матеріальних вигод? Адже на той час було видно, що німці методично відступали по всій лінії східного фронту, а англо-американські війська вже витіснили їх з Північної Африки.

— Знаєте, аби зрозуміти відповідь на це запитання, треба увяйти атмосферу, яка панувала в Галичині перед і під час війни, згадати криваві сліди, що їх, відступаючи, залишили на наших землях совіти. Ми, тодішнє молоде покоління, були виховані на прикладах історичних спроб здобуття Україною незалежності. Серед нас жили січові стрільці, воїни Української галицької армії та армії УНР. Видавництво «Червона калина» у Львові друкувало чимало історичних книг і спогадів цієї тематики. Галицька молодь була твердо переконана в тому, що українці можуть і повинні мати свою незалежну державу. Питання полягало лише в одному: яким шляхом до цього йти? Те, що для досягнення поставленої мети необхідно організувати боєздатне військо, ні в кого не викликало сумнівів.

Перед нами були дві дороги: або вступати добровольцями в дивізію, або в ряди УПА. Третього варіанта на той час не існувало. Східний фронт наближався до західноукраїнських земель, і ми добре розуміли, що з поверненням більшовиків повернеться ще жорстокіший терор, ніж після першого «визволення».

Багато хто (близько вісімдесяти тисяч бажуючих), зокрема і я, дев'ятнадцятирічний, свідомо вирішили йти в дивізію. Я був упевнений, що це військово-формування, а не партизанські загони УПА, невдовзі стане основою регулярної української армії, котра здобуде і захистить незалежність України. Існувала ще одна передумова: вже тоді дехто з воєвничих сусідів — поляків, румунів, мадярів, чехів — почав висувати претензії щодо приєднання Західної України до територій своїх держав.

Вгамувати їхні апетити могла лише сила.

У ситуації, що склалася, наше політичне керівництво підтримало ідею створення дивізії як боєздатної одиниці. І це не було чимось надзвичайним: проти комунізму на боці німців воювало близько тридцяти дивізій, сформованих з росіян, голландців, норвежців, хорватів, прибалтів, татар, боснійців тощо. Ми бачили, що Німеччина програс, але ніколи не думали, і керівництво УПА також, що Захід змириться з існуванням у СРСР комуністичного режиму і припинить активну боротьбу проти нього.

— Хто вам особисто запропонував вступити в дивізію і де ви проходили вишкіл?

— Формуванню дивізії передувала велика пропагандистська кампанія: про це писали газети, в населених пунктах на видних місцях висіли плакати, у містах діяли пункти прийому добровольців. Першою відгукнулася освічена, патріотична галицька молодь. Прикладом у дивізію добровільно вступив увесь випуск станіславської гімназії 1943 року.

Спершу нас послали на рекрутський вишкіл до Гайдерлягеру в Польщі, потім — у Голландію. Перед відправленням на фронт пройшли через військовий полігон у Східній Німеччині.

«Українського добровольця легко було відрізнити від німця СС-мана»

— Яка була офіційна мова в дивізії і хто вами командував?

— Між собою ми спілкувалися українською мовою. Командиром чоти (взводу) у мене був Михайло Вербицький — це старшина УГА (Української галицької армії). Під час бойових дій він також віддавав накази українською. На полігонах у присутності німецьких інструкторів командною мовою була німецька.

Вищі командні пости займали німці. Сотні, чоти і рої очолювали українці. Серед них було чимало тих, хто набув військового досвіду ще в армії УНР, зокрема такий герой, як Аверкий Гон-

чаренко, котрий у бою під Крутами командував юнацьким куренем. Підполковник Іван Рембулович, учасник другого зимового походу, під Базаром потрапив у більшовицький полон. Утік. У складі дивізії «Галичина» був поранений під Бродами, згодом вступив в УПА. Його схопили червоні і в 1950-му розстріляли в Станіславі.

— І все-таки, ви були вдягнуті в есесівські мундири, тобто зовні нічим не відрізнялися від німців.

— Зовні українського добровольця легко було відрізнити від німця СС-мана. Останні носили в петлицях білий або срібний знак, тоді як українці мали на цьому місці білого або срібного кольору галицького лева, а на лівому рукаві — жовтого кольору лева з трьома коронами на синьому тлі — офіційну відзнаку дивізії. Ми мали синьо-жовтий прапор, свою газету, тобто були військовим формуванням на зразок ук-

раїнських січових стрільців в армійській армії під час Першої світової війни. Допомогали УПА. Документально підтверджено, що дивізія передала зброю для двох повстанських куренів.

— Німці не ставилися до вас зверхньо, як до гарматного м'яса?

— Я не пригадую, щоб на нас тиснули чи вимагали більше, ніж від своїх солдатів. Ми мали таке ж, як вони, харчування і матеріальне забезпечення.

«Я готовий був умерти, але не здатися в полон»

— Де і за яких обставин відбулось ваше бойове хрещення?

— У липні 1944 року під Бродами Львівської області. Я служив у моторизованій частині, яка потрапила в оточення. Не було підтримки авіації. Ми вистріляли всі боєприпаси. Наша чота із протитанкових 75-міліметрових гармат підбила чотири радянські танки. Більше їх на наших позиціях не з'являлося. Потім почався відступ. Частина дивізії прорвалася на захід, була реорганізована і брала участь у подальших бойових діях. По завершенні війни деякі підрозділи здалися в полон американцям, котрі через рік усіх відпустили на волю. Англієць утримував українців у таборі в італійському курортному міс-

ті Ріміні і звільнили в 1948 році, переселивши у Велику Британію.

Коли ми потрапили в оточення, я замаскувався на узліссі під корчем і просидів там, поки червоні прочищали територію. Здаватися в полон не збирався, готовий був умерти. Мав при собі карабін, пістолет і дві гранати. Мене не помітили. Потім вступив в УПА в сотню Лева, котра діяла на території Яворівського району Львівщини. Після важких б'їв сотня була розформована. Деякий час я переховувався на обійсті в одного дядька. Дізнався, що батьків переселили в Івано-Франківськ. Мені також вдалося дістати документ переселенця. В 1945-му вступив до Львівського політехнічного інституту, а в 1946-му заарештували за хтось помітив на руці татування групи крові, характерне для німецьких солдатів. За судили до п'ятнадцяти років каторги і етапували в Норильськ. Після смерті Сталіна строк зменшили до десяти років.

Повсрнувшись в Івано-Франківськ працював електриком на мотобоксзаводі. Чотири рази намагався вступити до вузу, але мене не хотіли приймати. Зрештою здобув вищу освіту й до пенсії працював конструктором.

— Пана Володимире, як з плином часу і з позиції життєвого досвіду ви тепер оцінюєте події понад піввікової давності й свою участь у них?

— Оцінюю так, що якби ситуація повторилася, напевне, ми знову взятися б за створення основи боєздатної української армії, хоча, звісно, не повторили б багатьох тодішніх помилок. Я і нині не шкодую, що тоді так вчинив, хоча згодом довелося чимало перетерпіти. Але не це головне. Вважаю, що всі ми, українці, хто пройшов через воєнне лихоліття, — «дивізійники», увічці, ветерани Червоної, пізніше Радянської армії — повинні примиритися, як це давно зробили європейські народи. Тільки злагода й консолідація допоможуть нашому народові збудувати самостійну державу, Конфлікти і розбраті зруйнують.

Розмовляв Іван КРАЙНІЙ;
Івано-Франківськ.

Ярослав КОЦЮБА

«СЕГОДНЯ»

Нет смысла пересказывать содержание фильма британского режиссера, тем более что документам, использованным в картине, еще предстоит пройти экспертизу и историко-технологический анализ в лабораториях МВД Великобритании (кстати, к советским документам и материалам на Западе относятся однозначно: им не доверяют). Сегодня в Соединенном Королевстве проживают не более 1500 «галичан», которые попали туда после отсидки и фильтрации в итальянских лагерях союзников в Римини и Белля-

1944 г. Головорезы бригады СС Дирлевангера во время подавления варшавского восстания

«МЫ НИКОГДА НЕ БЫЛИ КАРАТЕЛЯМИ», — утверждают ветераны дивизии СС «Галичина»

ВЕХИ ИСТОРИИ

Недавно английская телеаудитория была шокирована документальным фильмом под названием «СС в Британии». Основу ленты составляют якобы материалы более 30 мировых архивов. По данным британского режиссера, в их стране «подпольно» проживают несколько тысяч нацистов из 14-й дивизии СС, которых еще ожидает правосудие. Какое отношение имеет к этому скандалу Украина? Прямое, потому что дивизия называлась «Галичина», в ее рядах служили только украинцы...

Ни одна мировая комиссия, расследовавшая преступления против человечества, не смогла доказать причастность украинских солдат 14-й гренадерской дивизии «Галичина» к истреблению мирного населения. Впрочем, бывшие представители дивизии утверждают, что они были солдатами, защищавшими свою родную землю...

ВОЗНИКНОВЕНИЕ ДИВИЗИИ «ГАЛИЧИНА»

Военные действия 1943 года заметно изменили си-

туацию на советско-немецком фронте: фашисты начали терпеть поражение за поражением. Первыми признаками изменения политики на «неарийском» Востоке стала декларация Адольфа Гитлера, который в феврале 1943 года выразил надежду, что и «другие народы, находящиеся под угрозой большевизма, окажутся в совместном фронте против коммунистов». Глава Третьего Рейха также поддержал создание национальных военных соединений в границах оружия СС. Первыми из «советских» стали литовская и латвийская дивизии ваффен-СС.

Губернатор Галичины группенфюрер СС Вехтер, имея непосредственное влияние на шефа СС Генриха Гиммлера, в марте 1943 года смог убедить берлинские власти в целесообраз-

ности формирования галицкой дивизии. Гитлер поддержал предложение Вехтера, однако Гиммлер поставил условие, что дивизия «не должна называться украинской, чтобы не пробуждать в украинцах идею независимости Украины». И 28 апреля официально провозглашено о наборе в ряды «дивизии стрельцов СС Галичина».

Глава Украинского центрального комитета профессор Владимир Кубиевич, имевший авторитет среди галичанских украинцев, с которым считалось руководство Генеральной Губернии (так в Третьем Рейхе называлась территория Галичины), поставил перед Вехтером ряд требований относительно набора в дивизию. УЦК требовал амнистии для политзаключенных, особенно для чле-

нов ОУН Степана Бандеры, реприватизацию украинского общественного и личного имущества, облегчение для украинских старбайтеров, которых вывезли на работу в Германию. Но самое главное, о чем смог договориться профессор Кубиевич с губернатором Галичины: украинская дивизия должна была быть РЕГИОНАЛЬНЫМ военным образованием, т. е. солдаты могли принимать участие в боевых действиях только на территории Украины. Во-вторых, набор в «Галичину» был добровольным, религиозная опека — в руках украинских священников. Группенфюрер СС Вехтер принял условия УЦК, но от себя цинично добавил:

«Украинцы никогда не станут нашими союзниками. Дивизию мы отсылаем на Восток, чтобы таким образом сберечь кровь немецкого солдата. Мы остаемся господствующим народом».

Из 62 тысяч добровольцев в состав «Галичины» немцы включили 14 тыс. человек. 18 июня 1943 года в учебные лагеря отправилась первая партия «галичан» (200 офицеров и 1700 рядовых). Полки дивизии (приблизительно 9—12 тысяч солдат) были разбросаны по разным учебным ла-

герям и находились там до конца 1943 года. Правда, к тому времени энтузиазм, который возник среди украинцев в связи с формированием дивизии, быстро сменился на разочарование. Даже в Галичине большинство украинцев считали, что выступать на стороне немцев уже чересчур поздно. Однако в то же время население боялось россиан, советской власти и большевиков, которые со времени оккупации Галичины в 1939 году успели показать свой захватнический и шовинистический нрав.

БРОДСКИЙ «КОТЕЛ»

17 июля 1944 года дивизия «Галичина» была передислоцирована в район Карпатской Украины около населенного пункта Броды. За семь дней жестоких боев против советской армии дивизия потеряла в «котле» 7 тысяч солдат и офицеров. Большинство из них погибли или попали в большевистский плен. Несколько небольших групп присоединились к немецким частям и вместе с ними отступили в Нойгаммер, где в сентябре 1944 года была создана так называемая 2-я украинская дивизия, украинцы которой и оказались в 1945 году в итальянских лагерях, под охраной британских солдат.

Многие из «галичан» после битвы под Бродами пропали без вести, не имея возможности пробиться через линию фронта, растворились среди украинского населения. Другие присоединились к повстанческим отрядам УПА, которые под названием «Дружинники» оперировали в Бродских лесах.

«ГИММЛЕР ЗАПРЕТИЛ НАС НАЗЫВАТЬ СС-МАНАМИ»

Ветераны, служившие в 14-й украинской дивизии «Галичина», живут и в Украине. Глава Киевского краевого братства ОУН-УПА Орест Васкул поделился с «Сегодня» мнениями о фильме британского режиссера и откровениями о своей фронтовой судьбе:

— Все, что закурилось в Великобритании вокруг дивизии, — это провокация, которая хочет очернить наше украинское освободительное движение. Дивизия «Галичина» никогда не была полицейской частью, она была фронтовым формированием, бо-

рвавшаяся с оккупантами и врагами Украины. Как непосредственный участник тех событий заявляю, что никаких карательных акций против мирного населения мы никогда не проводили! Наоборот, нам часто приходилось защищать население от бесчинств немецких солдат.

Дивизионщики не воевали за Третий Рейх. В основном это были сознательные молодые ребята, студенты, сельская молодежь, которая приходила в дивизию, чтобы обучиться военному ремеслу и тем самым сделать первый шаг в создании украинских национальных вооруженных сил. Нам нужна была украинская армия для дальнейшей борьбы за независимую Украину. Хотя мы не ожидали такого конца войны.

— Пан Орест, а как вы попали в дивизию «Галичина»?

— Дивизия была создана в апреле 1943 года по инициативе Украинского центрального комитета, которым руководил Владимир Кубиевич. УЦК формировал часть с единой целью: дать военный «вишкiл» украинской молодежи, научить ее обращаться с оружием. В то время я был студентом, кроме того, состоял в рядах подпольной Организации украинских националистов (бандеровцев). Поэтому, когда руководство ОУН увидело, что в «Галичину» идет много молодежи, мне Коломиевский окружной провод ОУН приказал вступить в дивизию. И в мае 1943 года я стал ее солдатом.

— В фильме британского режиссера утверждается, что «Галичина» жгла польские деревни, убивала украинцев и белорусов, а в 1941 году уничтожала евреев...

— Это чистая ложь. Особенно насчет евреев. Как мы

могли их убивать, если дивизия была создана только в 1943 году?.. Тем более мы никогда не воевали на территории Польши. В подавлении в 1944 году Варшавского восстания принимала участие, и это исторически признанный факт, 29-я русская дивизия СС, так называемые «власовцы».

— Как долго вы прослужили в дивизии?

— Ровно год. После обучения в Нойгаммере военному мастерству нас (около 14 тысяч украинских солдат) в июле 1944 года сразу перебросили на Восточный фронт под Броды. В то время я был сержантом и командовал четой тяжелых 122-мм гранатометов. Большевики на позиции нагнали огромные войска. Коммунисты знали, что им придется воевать против украинцев, поэтому периодически нас агитировали и предлагали перейти в ряды советской армии. Нам обещали, что дивизия будет сохранена под названием «Красная галицкая дивизия». Но никто на провокацию не поддался.

Против «Галичины» выступили несколько танковых армий, большое количество авиации. Бои были очень тяжелыми, мы оказались в настоящем аду. Немцы уже не хотели воевать. Несмотря на то, что это было важное для них Львовское направление, сдавались в плен. Поэтому воевать приходилось именно нам — за свою украинскую землю. Большинство дивизионщиков не смогли вырваться из котла и погибли. Оставшиеся в живых перебазировались в Нойгаммер, где была сформирована новая 2-я Украинская дивизия. Ей пришлось сражаться против красных партизан в Чехословакии и Югославии.

Я же под Бродами попал в плен. Как поляк перешел линию фронта, потому что,

назовись я украинцем, меня сразу бы большевики расстреляли. Оказался в тюрьме на Сырце в Киеве, позже перевезли под Подольск, а потом — в Ульшкерию. В 1946 году я вместе с тремя своими товарищами убежал в Украину. Как член ОУН ушел в подполье в ряды Украинской повстанческой армии и продолжил бороться против коммунистическо-большевистского режима.

— Ваши противники ставят вам в вину зловещую аббревиатуру СС, которая стояла в полном названии дивизии «Галичина»...

— Дивизия никогда не была карательной эсэсовской частью. Название дивизии изменялось несколько раз. С июня 1944 года официально она называлась «14 Ваффен-Гренадир-Дивизион дер СС», а не как немецкие дивизии, просто «СС-дивизион». Дело в том, что Гиммлер запретил называть СС-манами лиц «неарийских» национальностей. Поэтому «Галичина» была простым военным («ваффен») формированием. С апреля 1945 года она стала 1-й Украинской дивизией Украинской национальной армии. Одежду мы носили полевую — серого цвета, а не черную, как это было заведено у эсэсовцев. Кроме того, в отличие от немецких СС-дивизионов, в нашей дивизии обязательно присутствовали капелланы, и нас благословил сам митрополит Андрей Шептицкий.

P.S. Редакция «Сегодня» согласна ознакомиться и с другими точками зрения на эту проблему. Напомним, что, публикуя чье-то мнение, редакция не обязательно разделяет его.

152

КОММЕНТАРИЙ

Корреспондент «Сегодня» связался с главой Украинской информационной службы Великобритании Николаем Матвиюком, проживающим в Лондоне, и попросил «изнутри» прокомментировать ситуацию, которая возникла вокруг «Галичины»:

— Это не первые «наезды» британских журналистов и политиков на украинскую дивизию. Уже не один год в стране муссируется эта проблема. То, что Джулиан Хенди показал на Рождество фильм о якобы преступлении украинских дивизионщиков против евреев и поляков, с 1945 года не смогла доказать ни одна авторитетная мировая комиссия. Все проверки показали, дивизия «Галичина» никакого участия в карательных походах против мирного населения никогда не принимала.

— Кто же среди британских политиков или общественных деятелей заинтересован в таких «обличающих» процессах против украинцев?

— У нас в Соединенном Королевстве есть один бывший депутат британского парламента Степан Терлецкий. По происхождению украинец. Сейчас он работает там же в законодательном органе в составе специальной комиссии. В свое время Терлецкий подал записку, где просил депутатов и британские правоохранительные органы проверить украинских военных, эмигрировавших в Великобританию после Второй мировой войны и служивших в рядах вермахта или СС, на их принадлежность к участию в преступлениях против мирного населения. Однако Терлецкий в своем обращении требовал такого же теста для евреев, русских, британцев и т. д., а не только для украинцев. Поэтому фильм и раздутая «антинацистская» агитация с поиском виноватых, по моему мнению и личному наблюдению, — целенаправленная акция дискредитации украинской нации в глазах всей европейской общественности...

Актуальная тема

Руководители ветеранского объединения «Галичаны» несут цветы к памятнику погибшим украинским воинам. За ними — представитель английской королевской семьи лорд-лейтенант полковник Питер Хилтон. Великобритания, 1991 год

Наций без грехов не бывает

И Великобритания — не исключение

Владислав ТИМЧЕНКО
«ВЕДОМОСТИ»

НА СОВЕСТИ АНГЛИЧАН ТОЖЕ ЕСТЬ ВОЕННЫЕ ГРЕШКИ

Представьте себе такую картину: убитый сединами еврей валяется в ногах у английского офицера, целует его сапоги, умоляя эвакуировать семью в Великобританию. Чтобы отделаться от слишком назойливого просителя, офицер приказывает солдатам оттащить старика от «сиятельных» ног и бросить в жмущуюся к берегу ч до смерти перепуганную толпу его единоверцев. Эта история произошла в Дюнкерке в 1940 году, когда войска союзников были вдребезги разгромлены гитлеровским вермахтом, и английские, французские, бельгийские солдаты, а также десятки тысяч беженцев устремились к морю, чтобы искать спасения в Великобритании. Большинство беженцев составляли евреи, но англичане оставили их на французском берегу, и они вскоре попали в руки фашистов.

В годы Второй мировой войны английское правительство изрядно нагрешило перед еврейским народом. Современная территория Израиля в то время была колонией Великобритании. Каждый год в страну легально и нелегально прибывали тысячи евреев. Их поток особенно усилился после того, как к власти в Германии пришли нацисты. Сотни тысяч евреев были сорваны с насиженных мест, чтобы всеми правдами и неправдами добраться до Средиземного моря, а дальше — в Палестину. Но англичане, не заинтересованные в таком массовом наплыве иудеев, в мае 1939 года издали свою печально знаменитую «Белую книгу», которой ввели квоту на въезд евреев в Палестину, равную 15 тысячам человек в год.

Десяткам тысяч евреев, вырвавшимся из лап нацистов, удавалось добираться до портов Румынии и Болгарии, за собственные деньги фрахтовать суда и пускаться в главание к берегам Палестины. Но англичане неукоснительно соблюдали квоту даже в самые страшные для европейских евреев годы — в 1941-м

и 1942-м. Навстречу кораблям беглецов выходили британские военные катера, обстреливали их и отправляли обратно, в Средиземное или Черное море. Например, 23 февраля 1942 года англичане отказали в разрешении на въезд в Палестину судну «Струма», на котором находилось 769 женщин, стариков и детей. Судно было отбуксировано в Черное море, где его и прикончили немецкие подводки. Из всех пассажиров спасся только один человек...

По мнению израильских ученых, если бы не англичане, десятки, а может быть, сотни тысяч евреев Западной Европы имели бы реальный шанс избежать газовых камер и крематориев нацистов.

Всё это я пишу не потому, что исповедую правило «Око за око, зуб за зуб». Просто эти факты помогают показать, что в истории каждой нации есть темные места, которые она всячески пытается забыть. Тем более — когда речь идет о Второй мировой войне, в которой не осталось народов, у представителей коих не было бы рук, запачканных кровью.

«ГАЛИЧИНА» — МИНА ЗАМЕДЛЕННОГО ДЕЙСТВИЯ

Тема военных преступников, в частности — украинцев, мне очень близка. В 1941—1942 годах немцами было создано около 80 украинских

батальонов полиции, или шуцманшафта, где в подавляющем большинстве служили вчерашние военнопленные красноармейцы. Однако сложно согласиться с тем, что в число военных преступников следует записать бойцов 14-й дивизии войск СС «Галичина». Впрочем, любопытно в этой истории даже не многократно пережеванные английскими следователями и историками обвинения, а реакция официального Лондона, для которого якобы стало открытием, что почти полторы тысячи ветеранов дивизии проживают в Великобритании. Но вернемся на 50 лет назад и посмотрим, как галицкие хлопцы попали на берега Туманного Альбиона.

Лето 1945 года, Северная Италия, солнце, теплое море и живописно раскинувшийся лагерь дивизии «Галичина» в окружении колючей проволоки и английских часовых. В таком положении оказались не только украинцы, но и две латышские, эстонская, белорусская дивизии войск СС, а также многочисленные более мелкие подразделения. Всех русских коллаборационистов, вроде власовцев и казачьих семей беженцев с Дона и Кубани, англичане выдали СССР. А прочие национальные части оставили. Зачем?

Все перечисленные дивизии являлись миной замедленного действия, которую англичане могли применить при любом политическом раскладе. Например, если бы началась война с СССР, то эти дивизии шли бы в первых рядах союзных войск; в случае кардинального потепления отношений с Москвой они могли быть оптом подарены советской стороне в качестве бесplatной рабочей силы в ГУЛАГе; ну а если бы Союз развалился, ветераны в своих странах сыграли бы роль серьезной политической силы.

В 1948 году значительная часть бойцов дивизии «Галичина» наравне с прибалтами получила беспрецедентное право поселиться в Великобритании. Правда, гостеприимство англичан стоило дорого: несколько десятилетий украинцы выполняли на островах самые тяжелые работы. Тем не менее они получили английское гражданство, создали ЛЕГАЛЬНУЮ организацию, именуемую Союзом бывших бойцов-украинцев в Великобритании, а также стабильно пользовались покровительством высших сановников страны и членов королевской семьи. Так что о нахождении в Англии полутора тысяч «военных преступников», о которых никто ни сном ни духом не ведал, не может быть и речи.

Похоже, сейчас, по прошествии 50 лет, карту дивизии войск СС «Галичина» решили использовать в игре, направленной на окончательную и бесповоротную дискредитацию Украины не только на политическом, но и на историческом уровне.

Лагерь в Северной Италии. Весна, 1945 год

Валентин МОРОЗ,
професор

За чийми правилами будемо грати?

Я ніколи не мав перед собою повної бібліографії про дивізію «Галичина», але так виглядає, що тут ідеться навіть не про сотні публікацій, а про тисячі. Отже: можемо сказати, що цій темі дуже пощастило — і разом з тим не пощастило.

Чому?

Ми досі не розробили концепції. Маю на увазі: концепції, прийнятної для нас. Концепції з нашою інтерпретацією. Якоюсь, може, було б гірше сказати, що ми ховалися від позиції і йшли у фактаж... Мабуть, просто не було можливості. У советських умовах сказати щось позитивне (чи бодай нейтральне) про дивізію «Галичина» було неможливо; про це хіба що можна було мріяти. Ну й на Заході умови були (та й є) досить дражливі в цьому аспекті. Для прикладу подам один факт. Автор цих рядків колись спробував узяти участь у т. зв. ревізійній конференції про Другу світову війну. Це був виступ у Каліфорнії. Там і слова не було про німців, і взагалі про війну. Це був виступ про Голодомор 33-го року. Уявляєте: після мого виступу на цій конференції автоматично перестали брати мої матеріали на радіо «Свобода».

Певна річ, що в таких умовах розробити концепцію на тему типу «Дивізія «Галичина» було практично неможливо. Нею не міг займатися історик, який працював у північно-американському університеті й не хотів втратити працю. Тепер нам ніхто не заважає.

Кажучи з гумором (бо що ж то за вояки, що живуть без гумору), усі «коні й слоні», що були в дивізії, давно вже описані, обмальовані, сфотографовані й навіть пронумеровані... На рівні фактажу ця тема давно вичерпана; отже, пора переходити до її концепції.

Є один «залізний» закон і в природі, і в науці, і в суспільстві: за чийми правилами будемо грати? Я дивився матч київського «Динамо» з «Манчестер Юнайтед». І коментатор сказав (добрий футболіст у минулому): «Манчестер Юнайтед» — то команда непереможна, якщо вона грає за своїм сценарієм. Але якщо її змусити грати за чужим сценарієм — вона безпорадна».

Мабуть, у науці цей закон ще більш важливий, як у футболі. Ми зробили велику помилку (а чи ситуація змусила нас, істориків, це зробити), що погодилися грати за чужим сценарієм, за чужими правилами. Згодилися оборонятись, а не наступати. Це ніколи не приносить успіху. Згадаймо давню байку про лисицю і журавля. Ота хитра «лисиця» (не лише московська, а й заоканська) так розмазала тему по своїй тарілці, що найвигідніший український журавель не може нічого дзьобнути.

А тепер переведемо цю тему з байкарського аспекту на практичний. Що ж, усе пізнається у порівнянні. Глянемо, для цікавості, що зробили японці. Їх пробували намовити, щоб вони вибачилися, як і німці, за свої дії у Другій світовій війні. Вони сказали: по-перше, населення південно-східної Азії вітало нас як визволителів від англійського та французького імперіалізму. По-друге: англійці вчинили за п'ятдесят років більше злочинів, аніж ми, японці, за п'ять. Так що спочатку порухаємо англійські злочини, а потім приступимо до японських.

Як бачимо: «Америка відкрита», так що не мусимо тратити енергію на її відкривання. Цей японський приклад дуже добрий і для нас.

Хочу зупинитися лише на кількох аспектах теми, маючи на меті показати, як можна в даному

разі перевести гру на наш сценарій; нав'язати противникові свої правила.

Насамперед звернемо увагу на таку дивну диспропорцію. Хто був у німецькому однострої (чи то поліцейському, чи то військовому) — це чомусь автоматично «злочинець». Хто ж був у московському однострої — о, тут про злочини навіть нема мови: ця тема просто не існує. Як же це так? Ідеться ж про два чужі однострої, абсолютно однакові в тому, що вони репрезентували дві чужі імперії. І той, і другий однострої не були українські. Зрештою, я навіть не збираюся ставити знак рівності між московськими й німецькими злочинами в Україні. Бо Гітлер за ті три роки, що був на українській території, аж ніяк не міг вчинити стільки злочинів, скільки їх вчинила московська система за сімдесят літ. Як історик, я не маю права ставити тут знак рівності.

Зупинимось на деяких фактах. Каганович був ще живий, коли на малі світу з'явилася держава Україна. Його злочинна «оркестровка» голоду 33-го року добре документована. А проте ніхто не зробив спроби домогтися суду над Кагановичем. Не можна сказати, що ми взагалі про це не говорили. Але ми не зуміли створити досить міцної критичної маси, аби цю справу зрушити з місця. Ну добре, хтось може сказати: ті, що організували Голодомор у 33-му році, давно вимерли. Але ж ті, що здійснювали сталінський терор тут, на Західній Україні, після війни, ще переважно живі. Злочини їхні добре документовані; «Меморіал» та інші установи мають багато матеріалів. Не йдеться про те, щоб когось неодмінно посадити в тюрму. Йдеться про те, аби «покласти справу на стіл», почати голосні процеси, як це робиться тепер у Литві чи в Польщі. На жаль, ми того не зробили.

Світлана Володимирівна САВУКА.

Зустріч вояків у знайомих їм місцях.

У книзі відомого всім нам Бульби-Боровця «Армія без держави» є цікава фраза. Безпосередньо дивізії «Галичина» вона не стосується, але стосується концептуально. Він пише:

«На особливе визнання заслуговує українська поліція, що була на службі під командуванням німецьких вахмайстерів. На цих людей дехто пробував кидати різні звинувачення за співпрацю з німцями. Ці звинувачення безпідставні. Якби українці не пішли на службу до поліції, то німці привезли б на їхнє місце різних чужинців, і тоді місцеве населення України було б під подвійним чужим батоном». Гадаю, на цій важливій тезі варто зупинитися. І навіть розгорнути її у концепцію, яку для початку можна сформулювати так: в умовах чужої державності нація мусить поставити собі за мету захопити у власні руки якнайбільше реальної влади.

Приклад. У 1867 році Австрія стає Австро-Угорщиною. Угорці одержують дуже великі права; а при них — і хорвати, поляки. Саме 1867 рік був роком катастрофи для українців Галичини. Тут усе опинилося в польських руках.

Задумаймося над ситуацією.

Поляки мусили вішати на стіні не портрет свого Костюшка, — там висів портрет австрійського цесаря. Мусили також співати австрійський гімн. Але... практично все взяли у свої руки. Офіційною мовою у Галичині замість німецької стала польська. Адміністрація опинилася у руках поляків; те ж саме можна сказати про шкільну систему і про всі аспекти життя. Це означає, що в умовах чужої імперії поляки зуміли практично всі реалії влади захопити у власні руки.

Тут напрошується такий висновок: завжди в умовах відсутності власної держави, в умовах чужої імперії на перше місце висувається питання пропорції між опозицією та лояльністю до чужої системи. Йдеться про лояльність продуктивну, лояльність раціоналістичну. Треба чітко визнати: межа між такою лояльністю і яничарством є дуже тонка. Але так само чітко треба визнати й інше. Це дуже різні речі: прагматична лояльність в умовах чужої системи — і яничарство на службі чужим. Часом буває так, що окупант сам провокує на... радикалізм. Зі мною у тюрмі сидів грузин-дисидент. Його справу після арешту вів грузин-кагебіст. От що він йому сказав: «Грузинів і так мало, а ти хочеш, щоби було ще менше. Навіщо загострюєш ситуацію?». Отже: часом окупант хоче радикальних дій з боку поневоленої нації, щоб більше вистріляти, більше знищити.

УЖЕ згадувалося про маршала Петена, що згодився бути головою французької адміністрації в умовах гітлерівського панування. Після визволення Франції від німців його засудили до смертної кари, і це було природно в атмосфері того історичного моменту. Але тепер у Франції дедалі частіше лунають голоси, що того не варто було робити.

«Він своєю лояльністю до Системи врятував життя сотням тисяч французів», — так його оцінює Франція тепер. Так само в Індії осудили одного з лідерів, який у час Другої світової війни, виступивши проти Англії, закликав до співпраці з японцями. А тепер на нього дивляться зовсім інакше.

Зрештою, українська історія теж має приклади такої продуктивно-прагматичної лояльності. Знаємо, що в «Кобзарі» один із нащадків гетьмана Івана Скоропадського названий як «потомок гетьмана дурного». Але Шевченко не знав усіх фактів. Зрештою, Шевченко був геніальним поетом, а не істориком. Виявляється, що між гетьманом, що був обраний у московській системі (Скоропадський), і гетьманом емігрантним, що був в опозиції (Пилип Орлик), велося жваве листування. Тасмний контакт між ними ніколи не переривався. Була це практично тиха домовленість про поділ функцій. Коли б на території, окупованій Москвою, не було взагалі українського гетьмана, — Москва все забрала б у свої руки. Отже, хтось мусив стати «московським» гетьманом. З іншого боку — потрібна була й опозиція. Її очолював Пилип Орлик, який усе життя присвятив створенню коаліції проти Москви. Отже, цей поділ функцій — то дуже важлива тема для національної еліти в умовах бездержавності. (До речі: цю карту чудово розіграли поляки в час гітлерівської окупації. Між їхнім підпіллям і тими структурами, що виявляли лояльність стосовно німців, була цілковита гармонія, — звичайно ж, неафішована).

Ще раз повторимо: усе пізнається у порівнянні. І тут часом важливо зупинитися на чужих прикладах, бо свої бувають, як звичайно, надто емоційними. (Тому я й назвав свій виступ «Про дивізію «Галичина» без емоцій»). Згадаймо чехо-словацький легіон в російській

армії з полонених чехів і словаків під час Першої світової війни. Зрозуміло, що австрійська пропаганда називала їх «зрадниками», які воюють за російського царя. Але це було трохи не так. Ці чехи й словаки хотіли мати зброю у руках, щоб збудувати чехо-словацьку силу. Який це дало практично-політичний ефект — видно з подальших подій. Завдяки існуванню легіону (перекинутого через Сибір та Америку до Праги) чехи в 1918 році не лише моментально відновили власну державність, а й «причепили» до неї чималенькі території: Словаччину, Закарпатську Україну, Судети з німецькомовною більшістю та землі над Дунаєм з угорською більшістю. І все це (ще раз підкреслимо) — завдяки існуванню чехо-словацького легіону.

Зрештою, маємо і власний приклад цього типу: Січові Стрільці. Польсько-угорські інтриги звели їх до двох із половиною куренів (якби було три — це вже був би полк). Якби їх було не два з половиною курені, а хоча б дивізія — поляки напевно не змогли б захопити Галичину; і взагалі українсько-польська війна 1918 — 1919 років виглядала б інакше. Маючи перед очима ці історичні приклади (і чеський, і український), наша еліта приступила в 1943 році до формування дивізії «Галичина», ставлячи перед собою чітку мету: коли прийде момент післявоєнного поділу світу, українці повинні мати готову збройну силу.

НЕ буде перебільшенням сказати, що Пилип Орлик та Іван Скоропадський були двома руками одного й того ж організму. Те ж саме можна сказати про співвідношення УПА — дивізія «Галичина». Одні використали легальні шанси, другі — підпільні. На жаль, ми ще не навчили світ (і навіть певні сегменти українського середовища), саме так глянути на дивізію «Галичина».

Звичайно, тут є причини й об'єктивні. В умовах бездержавності наші шанси були дуже обмежені. Пригадую українську демонстрацію у Торонто десь у 80-х роках. Коли вже всі розходились, до мене підійшов англо-канадець (трохи напідпитку) й завів розмову про причини демонстрації. Я сказав, що ми — українці, і все йому пояснив. Він відповів: «О, юкрейненз? Зей ар націз». І що цікаво: цю фразу (що українці — нацисти) він вимовив без будь-якої антипатії (узагалі розмова була дуже дружжелюбна), як щось самозрозуміле. Я тоді, може, вперше замислився, який сильний стереотип нав'язали чужі сили світові про нас, українців. Ясно, що дивізія «Галичина» фігурує при таких розмовах насамперед.

НА жаль, і в українському середовищі ці стереотипи вивітрилися не до кінця. Одна відома в українському середовищі людина (прізвища називати не буду; я

завжди воював з тенденціями, а не з прізвищами) сказала не так давно: «Ми були проти того, щоб наші люди йшли в дивізію «Галичина». Прокоментуємо спокійно так: якби це було сказано в атмосфері 1943-го року — це можна було б зрозуміти. Але ж тепер... тепер про це говорити не треба. Тепер найголовніше — без емоцій, спокійніше глянути на цю справу. Вчора я зустрів молодого науковця. Галичанина з походження. Людину нашої орієнтації. І сказав йому, що буду виступати на конференції, присвяченій дивізії «Галичина». Він подумав і відповів, що не має однозначної відповіді на питання, чим була дивізія «Галичина». Це спільна вина всіх нас, що ми не дали цим молодим людям ясної і чіткої відповіді.

А тепер придивімося детальніше до ситуації, що її можна коротко сформулювати так: спочатку використати шанси чужої держави (імперії), а потім повернути проти неї зброю. Це досить типова історична ситуація. Скажімо, найпомітніша постає албанської історії — Скандербег. Він був звичайним албанцем на турецькій службі — так званім арнаутом. А потім повернув зброю проти турків і збудував найбільшу в історії албанську державу. Ще один приклад — Георгій Саакадзе, який хотів у XVIII столітті об'єднати Грузію. Він був на персидській службі, і навіть разом з персами брав участь у поході на Грузію. А потім повернув зброю проти персів і став загальновизнаним грузинським лідером. І нарешті — наш славний Гонта, що був сотником на польській службі в так званій надвірній міліції, що складалася з українців. Його роль у Коліївщині — загальновідома; про це нема потреби багато говорити. Якби він просто був «нарікальною тіткою», просто нарікав би, які оті «ляхи погані» — що б це дало в аспекті продуктивності? Але Гонта навіть в умовах польської влади умів тримати зброю в руках, а отже, міг реально захистити українську людину в певній ситуації.

АБСОЛЮТНО те саме можна сказати й про дивізію «Галичина». Ось що написано на цю тему в «Енциклопедії Українознавства»:

«Українські впливи в Галичині зросли у зв'язку з єдиною організованою під час Другої світової війни значною українською регулярною військовою одиницею — дивізією «Галичина». Створення дивізії скріпило позиції Галичини, зокрема злагіднивши гітлерівський терор (...) Галичина з половини 1943 року стала єдиним островом на великих просторах Східної Європи, завойованих німцями, де існували приблизно унормовані відносини».

Як бачимо, сам факт формування дивізії відразу дав «експрес-результат». Звичайно, ніхто

не міг передбачити, що після війни в 1945 році дві імперії (московська й Вашингтонська) домовляться між собою про поділ світу; місця для Української держави в цій комбінації не передбачалося. І тому хлопці з дивізії мусили сидіти в Ріміні, а не воювати за свою державність, як чехо-словацький легіон або Січові Стрільці в 1918 році. Історія просто не зробила такого дарунку дивізії «Галичина».

ЩЕ хочу зупинитися на кількох аспектах, де ми «капітулюємо без бою», згоджуючись брати за чужим сценарієм. Коли в Києві, у Верховній Раді (чи на інших форумах) постає питання про визнання УПА воюючою стороною, певні люди з лівого табору

кажуть: «О, ми вам зараз наведемо факти. Ми вам покажемо, чим була ваша УПА». Це називається гра без правил. Але цим людям легко «вибити зброю з рук». І просто треба сказати: гра без правил — це коли окремий випадок переносять на цілу Систему. Коли б, скажімо, у 1933 році голод був на території одного колгоспу (чи одного району) — тут довелось б говорити про якогось комісара-садиста, який хотів виморити людей на своїй території. До комуністичної системи як такої претензії не могло б бути. Але ж голод був масовий і повсюдний; отже, у даному разі винувата система.

ЦЕ антиісторично і протиправно: висмикувати окремі випадки і приписувати їх системі. Наведу такий приклад. Однією з найяскравіших сторінок в іспанській історії була гверилья — всенародна свята війна проти французьких окупантів, яких привів Наполеон. Ви знаєте, що сталося, коли війна закінчилася? Окремі загони іспанських партизанів далі «лазили» по території країни й «воювали»... Що ж, хлопцям подобалося воювати, і вони не могли спинитись... Фактично вони стали звичайними опришкками й морокою для поліції. Що ж, люди є люди. Вони — не ангели. Але все це ані не принижує загальної ролі гверильї в іспанській історії, ані не ставить під сумнів святості цієї всенародної війни.

Ще треба зупинитися на одній термінологічній реалії. Маю на увазі слово СС. Комунисті вчепилися в це слово, як чорт у суху грушу, і досі з нього «не злязять». Я не є аж таким знавцем німецької мілітарної системи; але бодай знаю, що всі не німецькі формування у німецькій армії значилися під грифом СС. Довелось навіть десь бачити фотографію боснійських мусульман, так званих турків, які теж фігурували як

батальйон СС. (Хоч це трохи курйозно й антилогічно; у гітлерівському розумінні СС — це загалом щось суто арійське. І раптом — мусульманські СС...). Отже, для нас ця термінологічна «кабалістика» ніякого значення не має. Як не назви (СС чи ОБХСС) — сам феномен дивізії «Галичина» від того не зміниться. Усе одно йтиметься про українську молодь, яка 1) хотіла навчитися воювати; 2) хотіла мати в той критичний момент після війни, коли нова «версальська конференція» ділитиме світ, готову українську збройну силу — не імпровізовану,

не «махновщину», а навчену в найкращій військовій системі світу — німецькій.

ОТЖЕ, нова концепція. Ми її ще повинні виробити і вишліфувати. Підкреслюю: це не критика наших істориків (бо критикувати українських істориків для мене означає критикувати самого себе). Це просто заклик до праці. Насамперед ми повинні створити свої правила гри. На жаль, поки що граємо за чужими. По-друге, необхідно перейти від оборони до наступу. Цікаво, що коли японці застосували цю тактику (про це вже

була мова) — від них дуже скоро «відчепилися».

Те, що я висловив, мовою ділових людей називається робоча гіпотеза. Часом буває так, що в дальшому ході справи ця перша версія зовсім відкидається. Але вона дає поштовх. (Ньютон казав, що Бог не втручається у природні процеси; але Він дав перший поштовх). А тому я на закінчення хочу сказати: якщо навіть усе з того, що я тут виклав, буде змінене, я усе одно матиму море задоволення з того, що мої ідеї дали першопочатковий поштовх для руху в новому напрямі.

Валентин МОРОЗ,
професор.

“Поступ”.

№ 10 (668), четвер
18-24 січня 2001 року

Україна не збирається захищати воїнів СС “Галичина”?

Ольга ЯЦЕНКО

“Україна завжди виступала за суворе покарання осіб, що вчинили злочини проти людства, і готова надати сприяння в їх переслідуванні за умов одержання конкретної інформації”, — заявив начальник прес-центру Міністерства закордонних справ України Ігор Грушко, коментуючи скандал, який виникнув після показу по британському телебаченню документального фільму “СС у Британії”. Як уже повідомляв “Поступ”, у фільмі мова йде про українську дивізію СС “Галичина”, воїни якої начебто брали участь у каральних операціях під час Другої світової війни і знищували мирне населення в Західній Україні, Польщі та Словаччині. На сьогодні, як стверджують автори фільму, у Великобританії проживають близько 1500 вояків СС “Галичина”.

За словами Ігоря Грушка, у країнах проживання колишніх вояків дивізії СС “Галичина” (а саме — у Великобританії, Канаді та Австралії), свого часу були створені спеціальні органи з розслідування військових злочинів, вчинених під час Другої світової

війни. Так, єдиною метою підрозділу з розслідування військових злочинів Скотланд-Ярду у 80-х роках було перевірити діяльність будь-яких підозрілих осіб, які служили в німецьких збройних силах, що прибули до Великобританії у післявоєнний період. Від закінчення Другої світової війни у Великобританії, як стверджує Ігор Грушко, за військові злочини засудили лише одного українця: обвинувачувальний вирок отримав минулого року Василь Савонюк. Подібне розслідування було проведене й урядом Австралії, але воно було припинене через брак доказів злочинів. При уряді Канади також існує підрозділ з розслідування військових злочинів (представників усіх національностей, тобто не лише українців), проте і цей підрозділ не виявив доказів злочинної діяльності українців-вояків СС “Галичина”.

Як повідомили “Поступ” у Посольстві України в Сполученому Королівстві Великобританії й Північній Ірландії, Україна не готова офіційно реагувати на цей скандал, оскільки наразі працівники Посольства України збирають усю інформацію щодо показаного фільму, але дипломатичну ноту посилати не збирається. За словами прес-аташе Посольства України у Сполученому Королівстві Великобританії й Північній Ірландії Світлани Некрасової, дипломатич-

ну ноту послають лише у разі перекручення фактів або ж введення в оману громадськості державною установою, а оскільки фільм створили журналісти, то офіційно на це реагувати немає сенсу.

А тим часом британська газета “Індепендент” повідомила, що Великобританія збирається позбавити громадянства і прискорити депортацію осіб, які підозрюються у скоєнні військових злочинів чи злочинів проти людства. Міністр внутрішніх справ Джек Стро змушений вдатися до таких кроків після появи звинувачень у тому, що колишні нацисти, включаючи 1500 вояків української дивізії СС “Галичина”, і досі проживають у Великобританії. Газета пише, що після Другої світової війни багато військових злочинців поселилися у Британії, ставши згодом її громадянами, внаслідок чого їх складно депортувати за звинуваченнями у військових злочинах.

Як стверджує Ігор Грушко, у згаданому фільмі йдеться про громадян Великобританії, тому розслідування згаданих звинувачень є виключно внутрішньою справою британських властей. При цьому, за словами Ігоря Грушка, жодних звинувачень на адресу України як держави та на адресу уряду України у фільмі та в ряді присвячених йому публікацій не висувасться.

Англійці полюбляють трилери про галицьких вояків

Кость БОНДАРЕНКО

Коли в Україні святкували Різдво, британський канал ІТВ демонстрував документальний фільм, присвячений Першій українській дивізії Української національної армії, що відома як дивізія СС "Галичина". Складається враження, що британські кінематографісти користуються у своїх історичних "пошуках" виключно працями таких відомих "україністів", як Прус, Полішук, Чередниченко або ж Клим Дмитрук. Укотре вже вояків-дивізійників звинувачено у всіх можливих смертних гріхах, названо колабораціоністами, їм навіть висунуто звинувачення у вбивстві тисяч свреїв і сотень поляків. Акцентується увага й на тому моменті, що на сьогодні понад півтори тисячі дивізійників мешкають у Великобританії. Авторні фільму закликали провести детальне розслідування і покарати дивізійників, причетних до акцій геноциду проти поляків і свреїв.

Цікаво, що в Україні ніяк не відреагували на таке звинувачення. І навряд чи відреагують. Якщо "розбиратися" по-нормальному, то Анатолій Зленко мав би того ж дня викликати до себе посла Великобританії для вручення ноти протесту. Але цього не станеться. Протягом десяти років подібні звинувачення на адресу України та дивізії СС "Галичина" надходять із боку російських ЗМІ, але наше Міністерство закордонних справ робить вигляд, що нічого не сталося. У тій самій Росії нині повним ходом триває кампанія з історичної реабілітації Андрія Власова, "РОА", Броніслава Камінського, Костянтина Радзівського, Анастасія Вонсяцького. Чи можливо порівнювати діяння того ж Камінського з діяннями дивізійників "Галичини"?

Дивізія СС "Галичина" була створена влітку 1943 року і реально в каральних операціях участі не брала. Заради історичної справедливості варто визнати, що у середовищі українців було чимало колабораціоністів, які дійсно брали участь у каральних операціях проти мирних громадян на боці німецьких військових формувань. Варто згадати про загони шуцманшафту, про Український легіон самооборони (згадуваний у фільмі), про поліцейські й "козацькі" формування. Але при чому тут дивізія? Адже навіть Нюрнберзький трибунал не зарахував дивізійників до військових злочинців. Уряд Клемент Еттлі, який давав дивізійникам дозвіл на проживання у Великобританії, важко запідозрити у симпатіях до українців або ж у пронацистських настроях. Не мала особливих претензій до дивізійників і комісія Візенталя, яка до числа військових злочинців зарахувала навіть Богу душу винного лідера британських фашистів (не нацистів!) Освальда Мозлі.

Реакція польської преси була майже моментальною: *Rzeczpospolita* опублікувала статтю Єви Турської "Спокійний сон есесівців", в якій у доволі специфічний спосіб висвітлила питання українських дивізійників. Польські офіційні кола заявляють про необхідність екстрадиції дивізійників задля здійснення "правосуддя" саме на теренах Польщі. У Великобританії секретар парламентської комісії з військових злочинів лорд Дженнер заявив, що не дозволить колишнім військовим злочинцям спокійно доживати віку у зручних віллах — і доб'ється, аби вони постали перед судом.

На нашу думку, корінь нинішнього скандалу лежить не лише в історичній площині, а й у політичних і економічних реаліях сьогодення. Не випадково фільм та реакція на нього з'явилися напередодні чергової зустрічі президентів України і Польщі, на якій розглядатиметься питання будівництва

нафтопроводу Броди — Гданськ як чергового етапу реалізації Євразійського нафто-транспортного коридору. Британія постійно займала доволі специфічну позицію стосовно даного проекту. Нагадаємо, що у 1998 році на догоду компанії *British Petroleum*, де особливо відчутними є впливи експ-прем'єр-міністра Маргарет Тетчер (відомої своїми проросійськими симпатіями), уряд України заморозив будівництво нафтопроводу Одеса — Броди. Дивно, але всі загострення українсько-польських відносин відбуваються саме напередодні "нафтових" зустрічей лідерів України і Польщі.

Українсько-польський конфлікт 1943 — 1944 років був надто великою трагедією в житті наших двох народів. Невинна кров проливалася як з одного, так і з іншого боку. Але навіщо до цієї справи прив'язувати дивізію СС "Галичина"? І для чого те, що має належати історикам, знову повертати у сферу актуальної політики? Викликання духу минулого розбрату завжди є небезпечним. Можливо, косьовська земля, на якій відбудеться зустріч Квасневського і Кучми, стане нагадуванням нашим двом народам, наскільки згубними є міжетнічні конфлікти. І наскільки важливо сприймати дійсність не через призму псевдоісторичних "відкриттів", а крізь призму реальної політики.

Але скандал довкола передач англійської ІТВ підняв два цікаві питання, на які ми повинні дати відповідь. Перше: коли наша держава нарешті матиме нормальну, активну зовнішню політику? Друге: доки ми будемо зневажати свою історичну пам'ять, своїх ветеранів (і не лише дивізійників, а й ветеранів УПА, ОУН, усіх тих, хто боровся за нашу незалежність)? Держава лише тоді має майбутнє, коли вона здатна захистити своє минуле. У цьому ж випадку в мене виникають сумніви у прекрасному майбутньому України...

Кіно в тумані провокацій

«УМ»

докладно розповідала про 40-хвилинний телефільм «Ветерани СС у Великобританії», спечений у ліпших традиціях пропагандистської війни недалекого минулого. Припускалися версії, що його замовником — як антиукраїнським силам на Сході, так і Заході — є більмом на оці свіжі реформаторські сили біля керма української держави, участь України у транзиті до Європи енергоносіїв тощо. «Те, що на порядок денний Верховної Ради винесено питання реабілітації ОУН-УПА (правда, експертна комісія ще продовжує роботу над історичним висновком), теж послужило причиною підготовки провокації», — висловив припущення на прес-конференції в управі Конгресу українських націоналістів у Києві керівник української інформаційної служби у Великобританії Микола Матвіївський. За словами діаспорянина, фільм не лише призвів до призначення додаткового розслідування щодо участі в нацистських злочинах підданих її величності українців-ветеранів дивізії «Галичина», а й мав негативний розголос серед властей США і Канади, де також мешкає кілька тисяч наших літніх земляків, учасників Другої світової.

Аби не втомлювати читача історичними екскурсами, нагадаємо коротко їхню історію, що стала черговою трагедійною сторінкою історії України. Після приходу німців до Львова 1941 року тисячі місцевих юнаків записалися добровольцями, щоб воювати проти Сталіна в складі українського легіону. Але гітлерівці дали згоду на його формування тільки у квітні 1943 року, через півроку після Сталінградської битви (коли стала всім зрозуміла поразка німців у війні). І все-таки було сформовано 19 дивізій з поневолених народів Східної Європи і Прибалтики, 14-ю з яких була українська. З 80 тисяч добровольців відібрали 17 тисяч галицьких

юнаків. 14-та дивізія «Ваффен-СС Галичина» («ваффен» означає «фронтові», а не каральні підрозділи есесівців) прийняла бій улітку 1944 року у Львівській області. «Нашою головною умовою були бойові дії на Східному фронті, і ми пролили свою кров, захищаючи рідну землю», — твердить тодішній рядовий стрілець дивізії «Галичина», а нині голова Київського крайового братства ОУН-УПА пан Орест Васкул. Дивізію влили у добряче побитий 13-й армійський корпус вермахту і довірили 50-кілометрову лінію оборони під райцентром Броди, куди завдавала основного удару Радянська армія, розвиваючи Львівсько-Сандомирську наступальну операцію. До липня німецьке з'єднання було оточено, близько 2 тисяч українців змогли вибратися, 4,5—5 тисяч загинуло, близько 4 тисяч (і серед них контужений Орест Васкул) потрапили у полон.

Наш співрозмовник — живий «есесівець», кволий тілом, але сильний духом, сповна спокутував «провину перед радянським народом», до 1956 року пробувши у таборах. Ще три роки (за те, що не розкався) додали у вісімдесяти...

Авторам фільму, серед яких єврейські історики, не могли не бути відомі висновки Симона Візенталя, найавторитетнішого дослідника Голокосту та нацистських злочинів, який ще у сімдесятих роках заперечив причетність до них дивізії «Галичина». «Можливо, є провина на деяких військовиках, але вона не може бути огулом перенесена на все військово-формування», — говорить Микола Матвіївський. А коли творці фільму вдаються до таких прийомів, як показ єврейських погромів у Львові 1941 року, і звинувачують у цьому дивізію «Галичина», створену двома роками пізніше, це вже свідчить про відверте виконання політичного замовлення.

Максим КАРАСЬ.

Prawym okiem

SS Galizien

Co by nie mówić, dla polskich uszu SS Galizien brzmi złowrogo. Sprawa ukraińskich oddziałów SS powróciła kilka tygodni temu przy okazji emisji brytyjskiego filmu dokumentalnego o dziejach dywizji i losach jej żołnierzy. Około 10 000 tys. członków SS Galizien poddało się Aliantom w Austrii i dzięki m.in. wstawiennictwu kanadyjskiego rządu, uzyskało status przejściowy we Włoszech, a następnie imigracyjny w Wielkiej Brytanii. Około 3 tys. członków tej formacji znalazło drugi dom w Kanadzie.

Jest możliwe, że w skład dywizji weszły oddziały odpowiedzialne za zbrodnie wojenne - te, które dokonały odwetowego mordu w Hucie Pieniackiej, czy też te, które uczestniczyły w pacyfikacji Warszawy. Dlaczego Brytyjczycy w tak łagodny sposób obeszlę się z dywizją?

A. Wielu jej członków było obywatelami polskimi.

B. - I to chyba najważniejsze - w czasach zimnowojennych, gdy zanosilo się na wybuch gorącego konfliktu ze wschodem, kilka tysięcy dobrze wyszkolonych i umotywowanych antykomunistów stanowiło atut nie lada. Ponoć brytyjski wywiad dokonywał nawet przerzutów agentów wywodzących się z ukraińskiej dywizji SS na ziemie opanowane przez komunistów.

Bo też kilkadziesiąt tysięcy ludzi, którzy odpowiedzieli na apel części ukraińskiej elity politycznej (UPA była przeciw), nie było zwykłymi zbirami i zbrodniarzami, do jakich dziś usiłuje się ich równać. Pozbawieni własnej państwowości, Ukraińcy uznali, że posiadanie silnych oddziałów wojskowych może wydatnie przyczynić się do odzyskania niepodległości. (SS Galizien sformowano już po Stalingradzie) Mimo proniemieckiej postawy części ukraińskiej elity, obłąkany ezoteryką Hitler nie odważył się poprzeć ukraińskiej niepodległości - Rzesza uznała "państwo" ukraińskie dopiero w lutym 1945 roku. Niemcy nie zgodzili się nawet na nazwanie ukraińskiej dywizji "Ukraina". Plany odzyskania niepodległości ukraińskiej w 1945 roku spaliły na panewce, ale wraz z SS Galizien przeszło na Zachód kilka tysięcy ludzi - uratowali się z komunizmu.

Jest rzeczą oczywistą, że zbrodnie wojenne należy zbadać i osądzić (o ile to jeszcze możliwe), niezależnie od tego czy dokonane zostały przez oddziały sowieckie, niemieckie, ukraińskie czy polskie. Morze krwi, w którym skąpano polski Wołyń, zasługuje na dokładne badania historyczne. Nie zamiatajmy pod dywan stosów trupów. Jedynie tragiczna naga prawda o tamtych czasach jest w stanie pomóc w odrodzeniu polsko-ukraińskiego porozumienia. Mordu w Hucie Pieniackiej, dokonanego przez Ukraińców w odwecie za pomoc ludności polskiej dla partyzantki sowieckiej i zamordowanie ukraińskiego dowódcy, nie można niczym usprawiedliwić, z drugiej jednak strony, członków SS Galizien nie należy przedstawiać jako krwawych zbrodniarzy bez serca. Byli to ludzie, którzy szli walczyć o wolność ojczyzny - co by o tym dziś nie mówić.

A gdy już mowa jest o członkach zbrodniczych organizacji, którzy mieszkają dziś na Zachodzie, to osobiście wolałbym poszukać byłych enkawudzystów, żyjących w Kanadzie czy Wielkiej Brytanii w glorii żołnierzy słusznej sprawy...

Andrzej Kumor

Zapraszam do dyskusji - www.andrzejkumor.com

Черговий антиукраїнський психоз?

Телевізійний анонс про англійський фільм Ю. Генді „SS in Britain”, в якому «СС Галичини» приписано пацифікацію Варшавського повстання, ряд вбивств, несе чергові атаки на українців, як націю, бо при цьому включається стереотипне мислення і узагальнення, яке наказує надалі «українцями» називати злочинців з Руской Освободительной Народной Армії.

«СС Галичина», на що є документи, ніколи не була визнана злочинною – у щоденнику «Gazeta Wyborcza» пише П. Смоленський, хоча проти її воїнів велися слідства, у тому кілька зорганізованих польським урядом у Лондоні. Останній командир Української Національної Армії генерал Павло Шандрук був навіть по II світовій війні відзначений Virtuti Militari Владиславом Андерсом за геройську боротьбу у вересневій кампанії. Не можна виключити, що в рядах «СС Галичина» знайшлися военні злочинці, але сама приналежність до цієї формації не була злочином. І так на справу можуть дивитися українці – читаємо далі.

Тому-то потрібно великої субтильності і перевірки до кінця усіх фактів, щоб нікого не скривдити, не запропастити копійки праці останніх років будівництва здорових польсько-українських відносин.

Ми, як українська громада в Польщі, дуже болісно відбираємо цього типу повідомлення про фільм і чисельні статті на цю тему. На нашу думку непотрібно можуть розбудити приспаних демонів і викликати наступні узагальнення а навіть антиукраїнський психоз. (нк)

Warszawa, 8 stycznia 2001 r.

Pan Mariusz Walter
Prezes Telewizji TVN

Panie Prezesie,

W związku z emisją w dniu 7 stycznia w programie informacyjnym „Fakty” materiału telewizyjnego poświęconego żołnierzom dywizji SS „Galizien”, Zarząd Główny Związku Ukraińców w Polsce składa protest przeciwko nierzetelności dziennikarskiej i tendencyjnemu ujmowaniu powyższego zagadnienia. We wspomnianym materiale telewizyjnym, przygotowanym przez TVN, zaznaczono m.in. że w/w formacja brała udział w pacyfikowaniu Powstania Warszawskiego. Powszechnie znane jest i wielokrotnie podkreślane, że formacji tej na terenie Warszawy nie było. Pisał o tym m.in. najlepszy polski znawca tych

zagadnień prof. Ryszard Torzecki, którego artykuł przesyłamy w załączeniu. W rzeczywistości w pacyfikowaniu powstania brały udział formacje niemieckie złożone z żołnierzy innych niż niemiecka narodowość, w tym pojedynczy żołnierze narodowości ukraińskiej. 14 Dywizja Waffen SS „Galizien” uległa rozbiciu na początku lipca 1944 r. w trakcie bitwy pod Brodami. Należy również zaznaczyć, że problem uczestnictwa w działaniach wojennych żołnierzy wspomnianej dywizji był w okresie powojennym przedmiotem zainteresowania polskich władz wojskowych na uchodźstwie. W żadnym z opublikowanych opracowań i materiałów nie stawiano zarzutu udziału w pacyfikowaniu powstańczej stolicy.

Problem udziału Ukraińców w tłumieniu Powstania Warszawskiego był w okresie PRL jednym z elementów budowania negatywnego stereotypu Ukraińca. Dziwi nas, iż w obliczu opublikowanych artykułów i prac naukowych, w których problem ten został wyjaśniony, dziennikarze TVN odwołują się do propagandowych schematów.

Relacje polsko-ukraińskie pełne są tragicznych kart, wiele było w nich przykładów okrucieństwa i przemocy, ich wyjaśnienie leży w żywotnym interesie zarówno Polaków, jak i Ukraińców. Nie może się to jednak odbywać w oderwaniu od obiektywnych badań i faktów historycznych.

Z poważaniem
Sekretarz Zarządu Głównego
Piotr Tyma

Дивізія СС "ГАЛИЧИНА" (1-ша українська дивізія)

Сформована у 1943 році у Львові коштом Українського національного комітету на чолі з видатним українським вченим, професором Володимиром Кубійовичем. Дивізія формувалася за аналогією до легіону Українських січових стрільців у складі австро-угорської армії під час Першої світової. На відміну від поліційних батальйонів, у дивізії служила переважним чином інтелігенція. До складу цього формування вступали цілі гімназії на чолі зі своїми викладачами. Деякі роти та батальйони дивізії були всуціль сформовані з гуманітарної та технічної інтелігенції.

Дивізія СС "Галичина" була розгромлена радянськими військами у битві під Бродами влітку 1944 року. З 13 тис. її особового складу близько 8 тис. — вбиті, поранені та зниклі безвісти. Кілька місяців по тому — після комплектації до 14 тис. — діяльність дивізії була відновлена.

Незабаром вояків "Галичини" переведено до Словаччини та Югославії, де окремі підрозділи воювали з партизанами Тіто. Але, в основному, дивізійники підтримували місцевих монархістів та місцевий національний рух, що певною мірою також був спрямований проти фашистів.

1945 року на базі дивізії "Галичина" вирішено створити Українську національну армію. До неї, окрім "Галичини", що її перейменували на Першу українську дивізію, мала увійти т. зв. Друга українська дивізія, сформована з трьох колишніх батальйонів. Також до складу УНА мала влитися бригада Бульби-Боровця, окремі зенітні та допоміжні формування (пожежні, медичні та ін.), що існували в рамках вермахту з перших років війни.

Українська національна армія остаточно так ніколи не була зведена до купи. Перша дивізія продовжувала окремішнє існування, хоча формально і належала до УНА.

У травні 1945 року дивізія була інтернована частково американськими, частково — британськими військами. Близько двох тисяч її бійців потрапили до радянської окупаційної зони, де, скоріше за все, загинули. Улітку того ж року дивізія була з'єднана у одне ціле у північній Італії, де й перебувала у таборах для інтернованих вояків до 1947 року. На той час дивізія налічувала понад 10 тис. особового складу.

З 1948 року починається видача паспортів та розселення дивізійників по всьому світу. Переважна більшість ветеранів опиняється у Великій Британії, відгукнувшись на запрошення її уряду.

Тривожна дивізія "Контент-аналіз"

Історія "Галичини"

Колабораціонізм важко когось здивувати. Цим займались взагалі всі нації окупованих гітлерівцями теренів. Так само немає серед них жодної, чиї вихідці б не відзначились на службі у вермахті. Бо навіть з євреїв німці спробували сформувати спеціалізовані поліційні загони, які досить жорстко і брутально поводитись зі своїми одноплемінниками, а часто переплювували у жорстокості добірних німецьких садистів.

Втім, чи можна вважати злочинцями всіх, хто носив під час Другої світової форму німецької армії?

Вояки дивізії СС "Галичина" і під час бойових дій завжди намагались уникати ототожнень з поліційними батальйонами. У першу чергу, йшлося про ідеологічне протистояння: свідомі патріоти не бажали мати нічого спільного з убивцями, гвалтівниками і мародерами. А оскільки на дорогах війни таке "сусідство" було неминучим, то в "українських" лавах вермахту доходило до неприкритої ворожнечі. Тож і німці, формуючи з українців боездатні підрозділи, намагались зберігати дистанцію між дивізійниками з "Галичини" та поліцаями. Тому й американці, що у травні 45-го роззброювали українські частини, були змушені тримати депортованих у різних таборах, бо між ними постійно виникали сутички.

І в повоєнні часи ветерани "Галичини" були з поліцаями у постійній конфронтації.

Бо півстоліття по завершенню бойових дій дивізії комусь стане вигідним сфокусувати громадську думку на тому, що 1,2 тисячі військових злочинців дивним чином, не криючись, проживають у Сполученому Королівстві, а британський канал ITV випустить документальний фільм, де злочини буцімто українців з 1941 по 1945 роки пов'язано саме з іменем дивізії СС "Галичина".

ний час Галичина"

англійського фільму

Львівський розстріл. Червень 1941

В один день знищено близько тисячі євреїв, серед них — професуру ВНЗ міста.

За твердженням поляків, розстріл провадив український батальйон "Нахтігаль". Але ця поліційна формація та дивізія "Галичина" не мають нічого спільного, окрім того, що два-три десятки бійців "Нахтігалья" перебували кілька років потому в лавах дивізії.

До того ж немає жодного документального підтвердження ані з німецького, ані з єврейського боку про те, що "Нахтігаль" брав участь у цих розстрілах.

Уявлення про цей історичний факт формуються, з одного боку, на заяві поляків про те, що польську професуру розстріляли українці. Такий глибоко політичний крок, зроблений польською прорадянською владою відразу після війни, мав би зміцнити аргументи СРСР щодо видачі західними країнами ветеранів "національних" підрозділів вермахту.

З іншого боку, не існує жодних документів, що свідчили про участь цього з'єднання у розстрілі польської професури. Зате є документ

німецької сторони, що говорить про те, що "Нахтігаль" на момент злочину взагалі таборував на околицях Львова. У місці, де відбувся розстріл, карателів з "Нахтігалья" не було.

Мало того, коли німецькі частини, а з ними і батальйон "Нахтігаль" увійшли до Львова, у місцевих в'язницях (а їх було чотири) вони знайшли декілька тисяч трупів ув'язнених. Судячи з усього вони були знищені радянськими військами при відступі. Серед жертв були і євреї, і поляки, і українці. І перше, що зробили вояки "Нахтігалья", серед яких було багато родичів загиблих, це розібрали тіла спільно з поляками та євреями, які так само шукали своїх родичів.

Це була трагедія трьох народів. Ніяких підстав по тому йти розстрілювати поляків та євреїв, які так само постраждали, в українців просто не було. За логікою речей, якщо б бійці "Нахтігалья" і зібралися відігратися на комусь, то зробили б це на радянських військовополонених.

"Зачистка" партизанського краю

Вперто педалюючи "польську" те-

Поліційні батальйони

Почали формуватись на Західній Україні за різних обставин, починаючи з 1941 року. За своїми функціями — поліційними можна вважати батальйони "Нахтігаль" та "Роланд". Саме ці підрозділи охороняли концтабори у Ченстохові і Треблінці.

На Східній Україні було створено близько 40 каральних формувань — переважно з українців-полонених (колишніх бійців Червоної Армії).

Формовані з українців поліційні батальйони зазнали відчутних втрат: деякі з них були повністю знищені. На час закінчення війни цих батальйонів залишалося трохи більше десятка. Всі вони були інтерновані до різних окупаційних зон.

Парадоксом можна вважати долю кількох українських поліційних з'єднань, що їх було інтерновано у Франції: тепер їх офіційно вважають учасниками французького Опору. Підрозділи припинили активні бойові дії напередодні висадки десанту союзників, і, кілька тижнів переховуючись у лісах, зрідка пострілювали у бік колишніх "господарів".

му, автори фільму стверджують, що бійці дивізії "Галичина" в лютому 1944 року покарали 800 мирних польських жителів.

Хоча у цій операції, що її подробиці скрупульозно викладено істориками, не брало участі жодне зі з'єднань дивізії. "Зачистка" вказаного населеного пункту відбувалася силами 4-го та 5-го українських полків. Ці полки ніколи не входили до складу дивізії СС "Галичина", і використовувались гітлерівцями як звичайні польові формуції.

Також сумнівним є і твердження про каральні заходи українців саме проти мирних мешканців.

Місцевість, де загинули ці 800 осіб, була відома як осередок партизанського руху Армії Крайової, і відігравала роль польського форпосту у східній Галичині. Тамтешні партизани воювали не тільки з німцями, а й з тутешнім українським населенням. Щодо мирних жителів, то їх там, за законами воєнного часу, просто не було. Це було селище, пристосоване під партизанську базу. Щось на кшталт лісової фортеці, де окрім бойовиків переховувались і члени їхніх сімей. Звичайно, вони були свідомі того, що їх чекає.

Інша річ, що українські підрозділи лише зламали опір АК і пройшли кризь селище далі. Зате німецька частина (достеменно відомо, що це була зондеркоманда), яка дихала у спину українським полкам, благополучно виконувала свою звичну роботу.

Але оскільки першими все-таки йшли українські підрозділи, то й злочин цей приписують саме їм.

Придушення варшавського повстання

Тут автори фільму найпершу роль

КОМЕНТАР ПІКУ Віктор Коваль, історик

Появу цього матеріалу навряд чи можна прив'язати до конкретних політичних подій сьогодення. Річ в тому, що у світі завжди існували політичні сили, котрі не втрачали ніколи нагоди негативно вплинути на імідж України у світі. Традиційно приписуючи українцям військових злочинів під час Другої світової.

Так, приписують українському батальйону "Нахтігаль" львівський погром у червні 1941 року. Хоча давно документально підтверджено, між іншим, польськими дослідниками, що цей гріх — на "совісті" німецької зондеркоманди. Річ у тім, що того дня у Львові взагалі не було єврейського погрому, а було жорстоке переслідування наукової інтелігенції, вчених зі світовими іменами. Серед них були поляки, євреї і, можливо, українці.

Згадаймо Нюрнберзький процес... Там детально добиралися навіть найнезначніші історичні факти, що містили бодай ознаки злочинів проти людства. Українці на процесі у цій ролі не фігурували, хоча розбирались і львівські події початку війни, і трагедія у Бабиному Яру.

Лише 1959 р. німецький історик-публіцист Альберт Норден заявив, що львівський розстріл — справа рук українців з батальйону "Нахтігаль". Відтоді ця байка почала гуляти по світу, хоча й не могла бути документально підтвердженою. По тому взялися за дивізію "Галичина", і приписали її воякам злочини, яких вони не чинили.

Після розгрому під Бродами її було поповнено, в тому числі й особовим складом поліційних батальйонів, раніше формованих з українців. Ймовірно, серед них були й такі, що вже вчинили колись злочини. Проте не можна стверджувати, що це робилося під прапорами дивізії "Галичина"

відводять "Українському легіону самозахисту".

Відомо, що цей легіон був сформований із членів ОУН Мельника, як 31-й батальйон СД з метою протидії партизанам. Цікаво, що цей батальйон брав активну участь у військових операціях проти бандерівців. І всіх вояків батальйону, яких бандерівці ловили, вони намагалися відразу ж знищувати, коли ті не переходили на їхній бік. Тобто, з'єднання фізично не могло протриматися у цій місцевості тривалий час, адже чисельна перевага була не на його боці. Це одна з причин, з якої батальйон було перекинуто до Польщі, де всього одна з рот (!) на чолі з полковником Дьяченком брала участь у придушенні Варшавського повстання.

Але ситуація полягає у тому, що

окрім 207-ми українців у придушенні повстання брало участь понад 5 тисяч вояків російської бригади Камінського. Цей факт автори фільму підозріло не згадують. Хоча звірства росіян у знесиленій Варшаві — абсолютно доведений

Німці, формуючи з українців босздатні формування, намагалися зберігати дистанцію між дивізійниками з "Галичини" та поліцаями

факт. Росіяни бригади Камінського мали на озброєнні навіть танки (Т-34), про що свідчать і очевидці.

Чи лютувала у Варшаві рота Дьяченка? Про це невідомо нікому. Проте, чим вона займалась у Варшаві та в яких операціях брала участь, про це написано багато і дуже докладно.

Разом з німецькими частинами ця рота захищала міст через Віслу, де з одного боку кипіло повстання, а з іншого — стояли в очікуванні радянські війська. До дивізії "Галичина" рота увійти не могла, бо переважна більшість її вояків там і загинула.

Пізніше, як акцентують автори фільму, "Український легіон самозахисту" влився до дивізії СС "Га-

КОМЕНТАР ПІКУ Ярослав ТИЩЕНКО, історик

На превеликий жаль, ми мусимо констатувати посилення антиукраїнських настроїв у світі. А у проявах цього скандалу маємо ще одну складову — цього разу історичну. Хтось намагається довести, що українська нація, за своєю суттю є злочинною. Скандал з Лазаренком, гучні скандали з концерном "Бласко", вигнання кількох бізнесменів-євреїв з України. Нарешті, касетна справа, зникнення Гонгадзе, домашній арешт Юлії Тимошенко. Звинувачення у крадіжках газу та недоцільному використанні кредитів.

Справа з ветеранами дивізії "Галичина" — логічне продовження цих систематизованих дій. Захищати цих людей ми просто зобов'язані. По-перше, це організація ветеранів дивізії СС "Галичина" у Великобританії, по-друге, це організація, яка першою почала допомагати Українській державі після встановлення незалежності. Зокрема, ця організація зробила величезні пожертви на різні гуманітарні сфери нашого життя — науку, медицину тощо.

личина". Чи могло це відбутися насправді?

По-перше, з усього легіону на реформування прибуло близько двох сотень бійців. Решта, ймовірно, повернули на Західну Україну, де їхні сліди губляться. По-друге, вояки уславленої дивізії не могли схвалювати прихід цих людей до своїх лав. Тому, припускають дослідники, лише деякі з колишніх легіонерів врешті-решт вступили до дивізії на правах добровольців.

Відомо щонайменше три варіанти історії "Українського батальйону самозахисту", написані як і його учасниками, так і ветеранами інших підрозділів. Але факт ідеологічного протистояння і ворожечі цього формування з елітною дивізією доведений.

Аби дошукатись "коріння" фальсифікації, що її допускаються автори фільму, глибоко копати не треба.

Після війни радянський уряд домагався видачі всіх ветеранів німецьких національних формувань. Аби ці претензії мали законні підстави, вони оформлювались як "участь у військових злочинах". Зокрема, фігурував розстріл у Львові та розправа над польськими партизанами. Ці два факти подавались радянською прокуратурою саме як військові злочини українських формувань, хоча такими на 1947-1950 роки визнаними не були.

Втім, "розчинені" в окупаційних зонах союзників карателі та мародери турбували радянських прокурорів значно менше, ніж подальша доля такого формування, як дивізія СС "Галичина". Адже й після інтернування дивізія зберегла свою цілісність, а тому становила собою потенційну загрозу радянській імперії.

Не секрет, що більшість вчорашніх "злочинців" сьогодні є офіцерами у відставці армії НАТО. Бо тоді, 50 років тому, Захід впевнено готувався до війни з СРСР і ставка робилася саме на національності, що мешкали на території потенційного ворога. Це на росіян ставки не робили, оскільки не збиралися скидати радянський уряд їхніми руками. Тому й більшість військових злочинців-росіян було видано у перші ж повоєнні роки. А от ветеранів "національних" формувань вермахту колишнім союзникам видавати радянському правосуддю було не вигідно.

КОМЕНТАР ПІКУ

Роман Гавриляк, член Управи братства дивізійників (Велика Британія)

Діаспора впродовж повоєнних років мало не на кожному кроці стикається з неправдою, що вперто поширюється проти дивізії СС "Галичина". Певним чином ветерани намагаються проти цієї неправди боротися, хоча не завжди в змозі протистояти засобам ворожих медіа.

Лише одного разу дивізійники домоглися спростування наклепів на сторінках газети "Торонто стар". Від 1998 року нападки на дивізію з'являлись у мережі Інтернет, попри офіційно проголошені ще в 1986 році результати кількох незалежних розслідувань, в тому числі комісії військових злочинів канадського судді Дешена. Жодне із розслідувань не довело причетності вояків дивізії "Галичина" до злочинів, що в них їх звинувачують.

Ті ж результати дало у 1998 році нове розслідування канадського міністра юстиції Анни Маклілан (Anne McLellan).

Аж ось у вересні 1999 року з'являється документальний фільм "SS in Britain", що його британський History Channel передав для канадського телебачення.

Автори цього фільму у пошуках свідчень про військові "злочини", у першу чергу відвідали Словаччину, де перебувала дивізія у 1944 році (в її обов'язки входила боротьба з комуністами-партизанами). Відомо, що місцеве населення дуже симпатизувало дивізійникам, проте репортерам дивним чином вдалося відшукати людей, що свідчили про злочини проти цивільного населення.

Щодо цього питання дивізійники звернулись до доктора історичних наук Миколи Мушинки, професора університету у Пряшеві, аби той проїхав слідами репортерів і відшукав тих людей, що давали свідчення. Працівники музею словацького повстання у Банській Бистриці розповіли, що панове репортери приїхали з неприхованими намірами дискредитувати дивізію, але не отримали у цьому найменшої допомоги. Як стверджує професор Мушинка, свідки, що були опитані для телебачення, категорично заперечують свої свідчення у тому вигляді як вони були викладені у фільмі. Злочини, про які вони розповідали репортерам, стосувались однієї словацької екстремістської організації. Очевидно, що ці свідчення були цинічно маніпульовані для телебачення.

Цікавим аспектом справи може виявитись і той факт, що фільм був створений в Англії у 1999 році, однак місцеві телекомпанії не надавали його до ефіру цілих півтора року.

Окремі голоси у британській пресі час від часу заявляли про існування певної "цензури", що не допускало виходу фільму аж до 7 січня 2001 року.

Сьогодні видається меншою мірою дивним, чому не піднімають питання стосовно видачі колишніх поліцаїв, котрі вільно мешкають у Канаді, Австралії, США та тій же Великобританії. Зокрема незрозуміло, чому британці досі не порушили питання про видачу Білорусі кулеметника, який розстрілював людей, що вибігали з палаючого сараю у Хатині. Ця особа нині мешкає у Канаді, хоча його вже років 30 як вимагають спершу радянський, а тепер — білоруський уряди. Натомість відбувається свідоме жонгливання історичними фактами, з відвертою метою кинути тінь саме на ветеранів дивізії "Галичина".

Взагалі, вищезгадана ветеранська організація існує у Великобританії вже понад 50 років. До того ж — існує офіційно. Це організація, яка ніколи не почувала за собою ніякої провини, а тому

ніколи не мала підстав ховатися від будь-кого.

І єдиний промах, допущений цими, тепер немолодими людьми, це те, що пам'ятного літа 1947 року вони стали заручниками великої політики. Заручниками вони залишались і ці останні півстоліття. І коли б раптом потеплішали відносини між СРСР і Заходом, їх безумовно видали б у рамках чергового жесту доброї волі. І долю колишньої української дивізії СС "Галичина" визначали б ті ідеологи, котрі вже спромоглися переписати її історію на свій штиб. Певне, що, обираючи другу батьківщину, вояки дивізії усвідомлювали цей факт.

Але вони не могли уявити, що інститут заручництва зрезонує на порозі зовсім іншого тисячоліття, коли вже не буде режиму, боротьби з котрим вони присвятили своє життя.

У ДЕНЬ Святого Різдва на одному з приватних телеканалів Англії було показано фільм „СС у Великій Британії“. Як свідчать колишні вояки української дивізії „Галичина“ на прес-конференції, що відбулася в Києві, це — провокативна, псевдодокументальна стрічка, створена україноненависниками. Там усе сфальсифіковано, перекручено, підтасовано, і все зроблено для того, аби переконати англійську громадськість у тому, що дивізія „Галичина“ була не військовою формацією, а поліційною. Українським воякам намагаються приписати навіть злочини проти людства, нібито вони брали участь у придушенні повстання у Варшаві, у ліквідації єврейських гетто. Але все це неправда, адже дивізія в той час була зовсім в іншому місці воєнних дій. Невинність дивізійників підтвердили

спеціальні комісії 80-х років у Канаді, у 1991 році в Англії. Після того з'явилися ґрунтовні дослідження істориків, а серед них — праці наших старших колег, членів Спілки письменників України Василя Вериги та Святомира Фостуна, 3-томна книга Костя Паньківського, а також багатьох учасників наукових конференцій, проведених 1994 року в Києві і Львові. Висновок їхній незаперечний і єдиний — дивізія „Галичина“ була військовою частиною, яка у Другій світовій війні воювала проти більшовиків на боці німців, її вояки не мали жодного відношення до подій, які відбувалися на території Польщі, бо їхній шлях пролягав через Словаччину, Австрію, Словенію та Італію. Тут доречно згадати слово із виступу Івана Драча на відкритті наукової конференції: „Елементарне зістав-

ВІДКИДАЄМО НАКЛЕПИ УКРАЇНОФОБІВ

лення фактів одразу ж розвіє всі ці пропагандистські вигадки, метою яких була дискредитація тисяч молодих патріотів, котрі добровільно зголосувалися до дивізії, щоб улучити сприятливу історичну мить і вибороти Українї незалежність. Вони почувалися спадкоємцями надій українських січових стрільців, які за два з половиною десятиліття до того, не піддавшись на нашіптування спокусливого регіонального патріотизму, рушили на велику Україну, щоб здобути її волю“.

Це справді був цвіт української молоді, адже більшість із них — то студенти, випускники чи навіть учні гімназії у Львові, Тернополі, Станіславі, Дрогобичі, Жовкві, Бережанах, Коломиї, Самборі, Раві-Руській, Сокалі, Стрию... Про це довідемося із сумних некрологів, які, на жаль, все частіше з'являються на шпальтах газет і журналів.

По-сучасному звучать і слова блаженнішого патріарха Йосипа, який з нагоди 40-річчя створення дивізії „Галичина“ писав:

„Клонимо наші голови перед тими, що в молодечому запалі голосилися добровольцями, щоб здобути для свого народу те, чого століттями не могли здобути для своєї Батьківщини їхні батьки і прадіди“.

Разом з тим згадаймо, як багато зробили колишні вояки-дивізійники у повоєнний час для

пробудження національного духу нових поколінь нашого народу, коли Україна була у більшовицькій імперії, для відродження культури і духовності, для видань нових творів українських письменників у роки незалежності, скільки благодійних справ вони роблять і нині.

Крім того, цей псевдодокументальний, провокаційний фільм повинен нагадати, що настав час і нам, українцям, створити спеціальні комісії для розшуку злочинців, винних у страшому, нечуваному у світі голокості українського народу, винищенні української інтелігенції, у виселенні сотень тисяч західноукраїнців до Сибіру та Казахстану у 40-х і 50-х роках. Цих жорстоких катів необхідно знайти, де б вони не переховувалися — в Україні, в Росії, Ізраїлі чи США, і покарати. Може, тому, що ми й досі не створили такі комісії, українофоби дозволяють собі принижувати і ганьбити наш народ, нашу історію, істинних патріотів і героїв України.

Тож даймо достойну відповідь україноненависникам.

Олесь ЛУПІЙ,

лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, відповідальний секретар ради НСП України.

ЧАС

2001 р.

ПОЗИЦІЯ

Молодіжний КУН обурений демонструванням на британському каналі ITV «псевдодокументаль- ного» фільму «СС у великій Британії»

Молодіжний конгрес українських націоналістів глибоко обурений демонструванням на британському каналі ITV «псевдодокументального фільму «СС у Великій Британії» і подіями, які розгортаються після цього показу», заявив голова Молодіжного КУНу Віктор РОГ на прес-конференції.

За словами В. Рога, автори фільму та «організатори провокації звинувачують чи не всіх представників дивізії Січових стрільців «Галичина» у звірствах проти людуства на території Львівщини в 1941 році та розстрілах польських селян і придуренні польського повстання в 1944 році. Голова Української інформаційної служби Асоціації українців у Великій Британії Микола Матвієвський на прес-конференції заявив, що продемонстрований фільм подає односторонню інформацію і спрямований на те, щоб «уплинути на мас-медіа». За його словами, у фільмі показано погроми у Львові, переслідування євреїв після відкриття тюрем, що відбулися в 1941

році. А дивізію СС «Галичина» було засновано через два роки. Причому зображені у фільмі люди були без форми. Колишній воїн цієї дивізії Орест Васкула сказав, що рішення про створення українських військових формувань було ухвалено в квітні 1943 року, коли, за його словами, 80 тисяч свідомих юнаків відгукнулися на заклики вступити до них. Загалом, як стверджує О. Васкула, було створено 17 дивізій, у тому числі 14 дивізію Січових стрільців «Галичина». За його словами, дивізія мала в якості розпізнавального знака на петлицях лева. Її вояки приймали присягу на службу Україні. О. Васкула запевняє, що дивізія не мала нічого спільного з есесівцями й воювала на Східному фронті. У липні 1944 року дивізія вступила в запеклі бої з радянськими військами біля Бродів і 17 липня потрапила в оточення — і лише 7 тисячам вояків удалося прорватися через кільце. М. Матвієвський сказав, що після ухвалення в 1991 році британським парламентом акта про військові злочини спеціальний підрозділ Скотленд-Ярду займався збором доказів для покарання військових злочинців, які могли жити на території цієї країни. За сім років було заведено 376 справ, але в 117 випадках особи, які підозрювалися в скоєнні злочинів, були вже мертвими. У решті випадків докази виявилися недостатніми. Відтак, за словами М. Матвієвського, у березні 1999 року за скоєння військових злочинів було засуджено білоруса Антона Савонюка. 1987 року канадська Комісія Дешанна, а 1998 року міністерство юстиції Канади також провели незалежні розслідування стосовно звинувачень у скоєнні військових злочинів колишніх вояків дивізії «Галичина», що проживали в Канаді, і публічно оголосили, що доказів цього немає, запевняє М. Матвієвський. За його словами, Союз українців у Великій Британії вже звернувся до британських інстанцій та телеканалу ITV із вимогою спростувати неправдиву інформацію про дивізію СС «Галичина». Він вважає, що демонстрування цього «псевдодокументального» фільму має антиукраїнську направленість і мету — «дискредитувати ім'я України, представити український народ антисемітом». Тепер, за словами М. Матвієвського, британське міністерство внутрішніх справ вивчає показаний фільм, і якщо буде виявлено якісь нові докази причетності вояків дивізії до скоєння злочинів проти людуства, то лише тоді британські правоохоронці розпочнуть нове розслідування. Проте, як зазначив М. Матвієвський, фільм не може бути використаний як юридичний доказ, якщо не буде надано якихось нових документів.

Віктор КОВАЛЬ, історик

Буча, яка знялася нині у світовій пресі з приводу «Галичини», сама по собі мене не дивує. Якщо хтось із вояків «Галичини» справді заслужив кару, хай буде покараний, хто ні — хай спокійно живе. Тільки ось що прикметно: лише Канада тричі розглядала на судових процесах так звані «злочини дивізії «Галичина». Це було в 1950-му році, 1984-му і в грудні 1986-го року. Усі ці суди щоразу приходили до висновку, що жодних воєнних злочинів за дивізією «Галичина» не було...

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ З ПРИВОДУ ІНТЕРВ'Ю

"Жулинські" в Україні завжди були білими круками"

Стенограма інтерв'ю посла України в Канаді пана Юрія Щербак ведучому радіопротрограми "Прометей" Валерію Волховському.

В.В.: Пане Щербак, Ви знаєте, що в Англії був показаний нещодавно відеофільм по телевізійному каналу про Дивізію "Галичина" і її ветеранів-воїнів. Яка Ваша точка зору, ну, точка зору України на цю тему?

Ю.Щ.: На жаль, я фільму не бачив, але дуже багато про нього читаю. Я знаю погляд офіційний віце-прем'єр міністра України, Миколи Жулинського, який в минулому році був тут, у Канаді, виступав перед українською громадою в Торонто. Я його високо ціную, мені здається, що це найбільш адекватна реакція високого українського офіційного чинника (1) щодо цієї ситуації. Отож я можу сказати наступне. Та ситуація, яка була показана в Великій Британії, стосується громадян Великобританії. Це не є українські громадяни (12) й, таким чином, юридично сьогодні ті звинувачення, які там прозвучали, вони не мають нічого спільного з Україною (3), сьогоднішню сучасною Україною. Разом з тим ідеться про українців. Вони тоді, на той час, були навіть не советськими (4) громадянами, коли вони поступали в Дивізію "ГАЛИЧИНА", а вони були польськими громадянами й вони були поневолені Німеччиною. Дуже складна ця юридична ситуація. Треба це розуміти: що юрисдикція це є польської громадяни, але можна сказати, що я скажмо що справу вивчав. Є офіційні матеріали в нас, бо зараз до десятої річниці незалежності України, Україна й спеціально урядова комісія, яка складалася з експертів, з науковців, з істориків (5) готувала матеріали щодо ролі ОУН-УПА у визвольній боротьбі українського народу й там оцінюється в цілому позитивна боротьба ОУН-УПА й принагідно йшлося про

"Дивізію СС Галичина". (6) Звичайно, треба відверто сказати - це є трагедія тих людей, "молодих людей", - як назвав їх Микола Жулинський. Молоді хлопці українські, які тоді наївно вірили, що вони будуть боротися за волю України. Їх використали. Використав жорстокий нацистський режим, який був засуджений всім людством, проти якого боровся Советський (4) Союз на боці альянтів, на боці США, Великобританії й Канади. І це теж треба пам'ятати. Тому, це - особиста трагедія тих людей, які пішли "в чужі мундирах". Я користуюся назвою книжки мого доброго друга, американського професора Тараса Гунчака. Він написав книгу про "Дивізію СС Галичина", яка називалася "В Мундирах Ворога". Це дуже точно: то був ворог, який хотів знищити взагалі Україну, слов'янство (7). Він фізично винищував, він проводив два голокості - один проти євреїв, а другий проти українців і проти слов'ян взагалі і ми не можемо зараз спокійно, нейтрально ставитися до цього. Але повертаючись до того фільму, ми вважаємо, що тільки строго юридичний підхід до цієї справи мусить бути. Й отам були наведені такі факти - в заяві українського віце-прем'єр-міністра про те, що із тих там понад трьох сот справ, які були порушені проти українців, тільки одному було пред'явлено звинувачення. Тільки одному. В Канаді також не було, на скільки я розумію, пред'явлено звинувачень колишнім дивізіоникам за злочини.

Так уже скільки років минуло після війни, коли можна було б це вже зробити й знайти матеріали! Таким чином, таким чином, ми доходимо до висновку, що знову ж таки: давайте думати, од чого такий фільм з'явився саме зараз, коли й так Україну поважають помями, брудом у зв'язку зі справою Гонгадзе й це йде спланована міжнародна така акція. Чому зараз це вип-

лило? Це завжди треба ставити собі питання, що недаремно, очевидно, зараз комусь схотілося підняти це питання. Це питання, яке в принципі, я думаю, що воно давним-давно повинно бути вирішене. Тому що, якщо воєнки цієї дивізії коїли злочини, то, звичайно, й Україна, рівно ж як і Канада, й інші країни коаліції антигітлерівської, ніколи (12) не прощали злочинів проти людства. І це наша принципова позиція (8). Україна завжди допомагала проведенню об'єктивного слідства проти військових злочинців і ми і стоїмо на цьому. Але досі ми не мали таких доказів і щодо того, що так робилося цією дивізією відомо тільки, що сформована дивізія була під Бродами, розбита частинами советської (4) армії в бою в першому ж, потім вона була переформована на чотирнадцяту гренадерську дивізію (9), переведена, здається, в Австрію, в Югославію (10). Треба простежити, що вони робили, чим вони займалися, бо є твердження, що вони були просто воєнками, бо були дві організації: одна проголошена "злочинною організацією СС", як політична й каральна організація, а "Ваффен СС" - ті, що воювали, наче не були проголошені. Це треба об'єктивно дивитися й ми готові, Україна готова, надати допомогу в цьому. Але до нас, скажмо, з боку канадських властей, щодо "Дивізії СС (6) Галичина" й дивізіоніків жодних запитів не поступало.

В.В.: Пане Юрій, а от цікаво, а хто ж фінансував цей відеофільм у Англії. Вам не відомо?

Ю.Щ.: Я просто не знаю, я думаю, що посольство України в Великій Британії знає, й, до речі, я хотів би цей фільм подивитися, оцінити ступінь об'єктивності, бо в мене є певні моменти. Я хочу, щоб мене зрозуміли. Я вірив, я вірив, в роки війни, був дитиною, яка дуже вразливо приймала все. Для мене не було страшнішого, лютийшого ворога, ніж німецький фашизм,

нацизм (11). І це моя однозначна позиція. І я пишаюся тим, що Україна - п'ять з половиною мільонів людей, які загинули в лавах Червоної Армії. (12) От. Вона вклала, зробила внесок у перемогу величезний і це, до речі, альянти, союзники оцінили, прийнявши Україну в ООН. (13) Тому у нас немає комплексу, що ми співпрацювали з німцями (14), але я хотів би, щоб ми об'єктивно ставилися до історії, а не робили з нею те, що нам сьогодні заманеться. У мене там є насторожуючі моменти в тому фільмі, я читав дательно про його зміст, що, скажмо, ті, що в сорок першому році щось там чинили, може злочини, вони потім стали воєнками, ну-то, тоді вони чинили ці злочини ще до того, як була дивізія організована. Тобто, це вже викликає певні питання, це не поєднані речі строго юридично. Тому що, в принципі, людина в одному стані там була. От це треба розбиратися. Я думаю, що, так мені здається, що українські організації, чи Великобританії, чи світові, чи канадські мусять продивитися фільм, скласти об'єктивну оцінку, але є вже об'єктивні оцінки істориків. Я і повторюю, це велика трагедія нашого народу, який був втягнутий в ту війну між двома жорстокими, тоталітарними державами і от частина молодих людей виступила на боці тої нацистської Німеччини (15), яка була знищена. Я думаю, що ми будемо уважно дивитися на розвиток подій навколо цього фільму й ми стоїмо на тому, що правда повинна бути об'єктивною, вона повинна бути знайдена, вивчена й об'єктивно представлена в юридичному полі, в правовому полі, а не в тому, що комусь хочеться щось там сказати й когось звинуватити.

В.В.: Я щиро дякую Вам, Достойний Посол України в Канаді, пане Юрій Щербак, за надане інтерв'ю.

Всі наголошення в повищому тексті на лютийшого ворога, ніж німецький фашизм,

Достойний Пане После!

Як український патріот і ветеран Дивізії "Галичина" дозволю собі відповісти на Вами дане інтер'ю відносно нашої дивізії, яке було передане радіопрোগрамою "Прометей" дня 29-го січня цього року. Для кращого розуміння читачами газети моїх зауважень, залучую до листа стенограму магнітофонного запису Вашого інтер'ю.

до (4): На мою думку найважливішою частиною Вашої заяви було вжиття терміну "совєтський". Я розумію, Ви його вжили, щоби приподобатись діяспорі, але цим Ви признали, що в період 1922-1991 років Україна була колонією Совєтської Росії. Тим самим Ви мимоволі визнали, що всі українці, які служили цій імперії, були зрадниками свого народу, а всі жителі України, без огляду на їхнє етнічне походження, які служили окупантові, є винні в колаборації. Звичайно, не можна порівнювати міру вини людини, яка задля кращого куска хліба стала низовим членом КПУ і провину члена ЦК КПУ. Я вірю, що коли нинішня Україна перетвориться в Українську Державу (а теперішні події в Україні недвозначно показують, що терпець українського народу кінчається), то принайменше ті, хто винен у найважчих злочинах, відповідатимуть за них перед судом.

до (11): В мене глибока шана до віце-прем'єр-міністра Миколи Жулинського за його теперішню діяльність у відродженні Української Держави. І на зустрічі з нашою громадою в Торонто, про яку Ви згадуєте, і на якій я був присутній, його завваги торкались виключно УПА. Дивізію "Галичина" він не згадав жодним слівцем. Мені відомо з інших джерел, що під час зустрічі з Послом Великої Британії Микола Жулинський зложив на його руки подяку за невидачу дивізійників Сов'єтському Союзові на певну загибель після війни. Цією подякою Микола Жулинський показав себе не віце-прем'єр-міністром України, а Українським віце-прем'єр-міністром. І за це в нас до нього глибока шана.

до (2): Ви виправдали мовчанку уряду України на пашкальнійній відеофільм про ветеранів Дивізії "Галичина" тим, що цей фільм торкався громадян Великої Британії. І тому Україні не має підстави втручатись в дії другої держави відносно її громадян. Я цитую: "Це не є українські громадяни. Вони не мають нічого спільного з Україною". За біблійним переказом, на запит Господа "Де твій брат, Абель?" Каїн відповів: "Я не сторож могого брата".

Який контраст! Пан Жулинський дякує Послові Великої Британії за врятування українських патріотів, а пан Щербак каже: це не наше діло, вони громадяни іншої держави. Тому то пан Жулинський є українським міністром, а пан Щербак є послом України. На жаль, в українських владчих кругах "жулинські" завжди були білими круками, а "щербаків" на чолі з Кучмою - хмари.

до (4): "Вони (дивізійники) на той час (наголос С.І.) були навіть не совєтськими громадянами... а польськими громадянами". Було б цікаво дізнатись, яку різницю Ви бачите поміж українцями-совєтськими громадянами й "польськими громадянами". А по-друге, якщо "не на той", то на який час дивізійники були "совєтськими громадянами"?

до (5): Відносно Урядової Комісії, яка вивчала діяльність УПА й "принагідно" Дивізії, в складі якої за Вашими словами "експерти, науковці й історики". Про яких "експертів" Ви, Пане После, говорите? Чи, може, про таких, як проф. Станіслав Кульчицький, який у вісімдесятих роках на сторінках бульварика "Вісті з України" (січень '88) вибілював, а в дев'яностих роках у Торонто засуджував КПУ за трагедію Великого Голодомору?

до (6): Назва нашої дивізії була "14-та Дивізія Зброї СС Галичина" (14 Waffen SS Division Galizien). З подальше Вами сказаного, Ви свідомі різниці поміж "Waffen SS" і "SS". Названня Вами нашої дивізії "СС" є очорненням у стилі Ярослава Галана та йому подібних.

до (4): "Молоді українські хлопці" не "наївно вірили". Вони боролись за вільну Україну. І це було не "їх трагедією", а гордістю. Відносно книжки "Вашого доброго друга" професора Тараса Гунчака "В Мундирах Ворога", то, користуючись тридцятилітнім з ним знайомством, я запитає його у телефонній розмові про Вас і по хвилинній паузі "Ваш добрий друг" відповів: "Я собі його пригадую". Далі я його спитав, яку назву він дав би, якщо б писав книжку про українців у совєторосійській армії і він відповів: "точно цю саму". Ви, Пане После, згадали назву Гунчаківської книжки. Дозвольте мені пригадати Вам (якщо Ви цю книжку читали) Гунчака завершальну оцінку дивізіонерів: "Мета цього дослідження - розповісти всю правду про людей, котрі намагаються служити своєму народові гідно та чесно (наголос С.І.), навіть у формі ворога, опинилися в дуже складному становищі."

Я спитав професора Гунчака, чи він написав би теж про українців, які служили в совєторосійській армії, що вони боролись "гідно та чесно" - його відповідь була: "вони боролись, бо нацисти були дуже брутальні".

до (7): Чи Ваша "принципова позиція відносно злочинів проти людства" торкається виключно злочинів, за подяних нацистською Німеччиною, чи вонв в своїй натурі універсальна, що включало б теж злочини совєтської Росії як проти українців, так і проти інших народів?

до (8): "Україна завжди допомагала проведенню об'єктивного слідства проти військових злочинців"! Почуття сорому дипломатам невідоме. "Не торгуй правдою" навчав наш Тарас - чи Ви, Пане После, позабули погром на похороні Патріярха Володимиря, що б назвати лише один

випадок короткої пам'яті Пана Прєзидента? Під тиском УНІАНу він таке слідство обіцяв, а відтак "позабув"!

до (9): Дивізія "Галичина" була "чотирнадцятою" від дня її покликання.

до (10): У Словаччину

до (11): Ви народились в рік по Великому Голодоморі. Ви народились в пору знищення окупантом нашого інтелектуального Олімпу. І для Вас німецький нацизм страшніший від совєто-російської імперії зла? У "Хто є Хто в Україні" з 1997 року подано Вашу національність як українську - це по етнічному, чи по горожанському аспекті?

до (12): Вони згинули від німецької зброї, але в їх загибелі морально був у першу чергу винен Жуков, який посилає українців безборонними на німецькі становища на певну смерть. Чи це не була Жукові нагода спекти дві печені на одному вогні?

до (13): Загально відомо, що Україна й Білорусь були прийняті в ООН як окремі держави на домагання Совєторосії, щоб збільшити голос СССР в ООН. Хіба ж Вам про це невідомо?

до (14): Я не сумніваюсь, що в Вас особисто, як і в Вам подібних не має, як Ви сказали, "комплекса співпраці з німцями", але, будь ласка, поміркуйте, чи всім вам не мати "комплекс співпраці з росіянами"?

до (15): "... частина от молодих людей виступила на боці (наголос С.І.) тої нацистської Німеччини ..." - це багатого м'якше сказано, чим в Ярослава Галана, але не менш неправдиво - познайомтесь з думкою Юл'яна Душена, судді Вищого Суду Квебеку, предсідника Королівської Комісії Канади для прослідження обвинувачень про наявність воєнних злочинців у Канаді, перечитайте уважно монографію "Вашого доброго друга" Тараса Гунчака "В Мундирах Ворога", передумайте офіційну заяву Миколи Жулинського, Українського Віце-прем'єр Міністра й може тоді світло правди засвітить у Вашому "віконці" - ми стали на боці ВІЛЬНОЇ УКРАЇНИ!

Це відповідь на думки, які Ви висказали в названому інтер'ю. А яка моя думка? Нв жаль нинішня Україна не має свого Мойсея, не має своєї пустині, в якій наш народ міг би попрацятись з поколінням рабів і на їх місці вирощити покоління вільне духом і вільне від жадї особистої матеріальної наживи, покоління, яке б з народу породило націю. І тому то "грязь Москви" могла встановити "Комісію", щоби вирішити, чи були злочинцями борці за волю України, ветерани УПА і Дивізії "Галичина".

Це гірка правда без усунення якої не має кращого завтра для нашого народу.

Степан ІЛЬНИЦЬКИЙ

Англійський шукач сенсацій зініціював нове розслідування
“воєнних злочинів” вояків із дивізії “Галичина”

171

ХТО ЗАПРАГНУВ «УКРАЇНСЬКОЇ КРОВІ»?

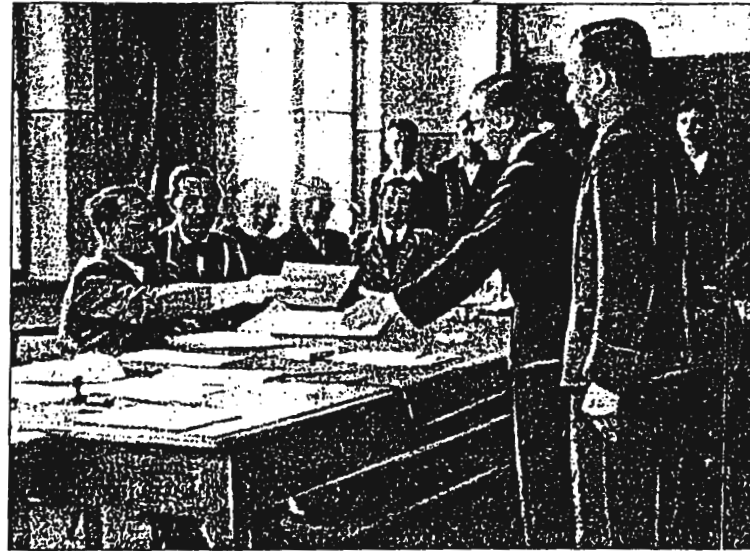
Сьомого січня, у перший день православного Різдва Христового, один із британських телевізійних каналів показав фільм, автори якого твердять, що українська дивізія Ваффен СС “Галичина” коїла воєнні злочини проти мирного польського та словацького населення. А відтак було зроблено висновок про те, що поміж тисяч її вояків, які після Другої світової війни оселилися у Великій Британії, є непокарані воєнні злочинці. Цікаво, що цей фільм — далеко не першої свіжості. Рік тому його вже показував один із канадських телеканалів. Англійський комерційний телеканал Ай-Ті-Ві продемонстрував його з незначними змінами. Чому ж ця стрічка спричинила у Великобританії ефект вибуху бомби? Яку мету ставили перед собою автори фільму? Чи справді вояки із дивізії “Галичина” були кривавими нелюдами, які знищували мирне населення?

“ВИКРИТТЯ” ДЖУЛІАНА ГЕНДІ

Близько 8 тисяч вояків 14-ї дивізії Ваффен СС “Галичина”, яким дозволили в'їхати до Британії, так і не пройшли належної перевірки, твердить Джуліан Генді, продюсер і режисер цього документального фільму. Близько півтори тисячі з них, каже він, дотепер живуть у Британії. Але що ж саме змусило британського кінодокументаліста взятися за українську тему? Вияляється, Генді не повірив у твердження

за збитими англійськими та американськими пілотами і передавав їх гестапо. “Ми мусимо зробити все, щоб убивці не спали спокійно у зручних ліжках”, — заявив новітній шукач справедливості Джуліан Генді. І його заклик, як виглядає, було почуто. Про це свідчить реакція представників британського уряду. Однак спочатку коротко нагадало історію створення дивізії Ваффен СС “Галичина”.

ЯК НАРОДИЛАСЯ ДИВІЗІЯ “ГАЛИЧИНА”

■ 1943 рік. Львів. Юнаків-добровольців приймають у лави дивізії “Галичина”. Архівне фото. Публікується вперше.

лому від відправлення на роботу до Райху”.

Організація українських націоналістів С. Бандери відразу заявила про своє вороже ставлення до цієї спільної боротьби з німцями проти більшовизму, розцінюючи такі кроки як “капітуляцію перед німцями”. ОУН також вказувала на те, що німці мобілізували свідомі українські елементи в Галичині, аби вони не могли

ЩО ДАЛІ?

Поява фільму про “Галичину” неймовірно втішила деяких представників британського уряду. Так, зокрема, речниця британського міністерства внутрішніх справ заявила, що такі серйозні звинувачення на адресу дивізійників візьметься вивчати поліція. А секретар комісії британського парламенту у справах

“В Англії і своїх скандалів не бракує”

Офіційний Київ дуже стримано відреагував на останні події в Лондоні, пов'язані зі звинуваченнями на адресу вояків “Галичини”. Вони, мовляв, громадяни Великобританії, тож нехай англійська влада і вирішує, що з ними робити. Однак згодом МЗС доручило з'ясувати деталі цієї справи українському посольству в Лондоні. Посол України у Великій Британії Володимир Василенко пообіцяв, що обов'язково зустрінеться з лордом Джаннером, щоб отримати додаткову інформацію про конфлікт навколо колишніх вояків дивізії “Галичина”.

У понеділок ми зателефували в українське посольство в Лондоні й поцікавилися, чи ця зустріч уже відбулася. Як повідомила нам керівник пресової служби дипломатичного представництва Світлана Некрасова, зустрічі з головним обвинувачувачем українських дивізійників в Англії лордом Джаннером, на жаль, ще не було.

Водночас п. Некрасова констатувала, що матеріали про українських дивізійників зникли зі сторінок англійської преси. Скандал навколо “Галичини”, на її думку, займає доволі незначне місце у місцевих мас-медіа.

“В Англії і своїх скандалів не бракує”, — сказала керівниця прес-служби українського посольства. — Найбільше публікацій про дивізію СС “Галичина” було напередодні показу фільму і після нього. А сьогодні усе вже вщухло. Крім того, офіційні кола Великобританії також більше не робили якихось нових заяв у цій справі”.

истеранів "Галичини" про те, що їхнє формування не скоїло злочинів під час Другої світової війни.

"Це історично про підрозділу СС, — вважає Генді. — Я не знаю жодної військової частини, жодної армії у світі, яка б не робила цього у воєнні часи. Крім того, я прочитав критичну літературу, передовсім із Канади та Північної Америки, про діяльність дивізії. У ній йшлося про брутальні злочини "Галичини", але ніяких конкретних документальних доказів цього не було". Відтак Д. Генді вирішив піднайти ці докази. І ось що він та його колеги, тележурналісти, "наконали". Виявляється, імена колишніх дивізійників збігаються з іменами розшукуваних за участь у каральних операціях проти євреїв у Львові та варшавських повстанців. Далі йдеться про те, що вояки "Галичини" замордували понад 800 поляків — мешканців села Гута-Пеняцька у Західній Україні — в лютому 1944 року. Якийсь інший український підрозділ, що його нібито пізніше теж було приєднано до дивізії "Галичина", 1944 року придушував Варшавське повстання. А дехто з тих, хто згодом став вояком дивізії, буцімто полював

На третій рік війни із СРСР фашистська Німеччина втратила гострий брак людських ресурсів. І тоді німецьке командування потай від Гітлера почало формувати 21 національну дивізію під ґвалтом Ваффен СС. Ці формування ніколи не були власне єсесівськими. Сам райкшюфер СС Гімmlер указував, що людські істоти нижчого ґатунку не можуть бути сліпими вояками. Вони були лише підпорядковані СС.

Про утворення "дивізії стрільців СС "Галичина" німецьке командування оголосило 28 квітня 1943 року. За деякими джерелами, на службу у цьому формуванні зголосилося 84 тисячі добровольців, з числа яких згодом відібрали 9 — 12 тисяч чоловік. Чимало молодих хлопців хотіли потрапити у дивізію з патріотичних міркувань: щоб на фронтах Другої світової боротися зі споконвічним ворогом України — Росією. Та для багатьох це була нагода уникнути примусових робіт у Німеччині. Добровольцям, які до того переходили від німецької влади, видавалися довідки про те, що вони "не будуть зазіматися переслідувань за ухиляння в мину-

приєднатися до українського руху опору. Однак відомо, що СУП використовувала навчальні табори "Галичини" для військового вишколу молодшого командного складу УПА та для злобуття сучаснішої зброї.

Багато патріотів у той час вважали "Галичину", покликаючись на приклад підрозділів січових стрільців, утворених в армії Австро-Угорщини, чи не першим військовим формуванням, яке могло започаткувати національну збройну силу. Дослідники зазначають, що в українській дивізії СС не служили жодні симпатизи нацизму.

Дивізія "Галичина" воювала з частинами радянської армії під Бродами, потім брала участь у боях зі словацькими та югославськими партизанами. А з квітня 1945 року, вже під назвою Перша дивізія Української національної армії, знову перебувала на Східному фронті. Коли стало зрозумілим, що Німеччина програє війну, українська дивізія здалася британським військам. Після того як її вояки провели деякий час у таборі для військовополонених в Італії, багатьох із них прийняла для проживання Англія.

воєнних злочинів лорд Джаннер уже звернувся до міністра внутрішніх справ із запитом про порушення справи й початок слідства проти дивізійників. У разі доведення їх вини, ці українці будуть позбавлені британського громадянства і постануть перед судом.

Та чи не найгіршим вислідом усього цього скандалу може стати відчутне погіршення відносин між Україною і Польщею, громадяни якої, за твердженням авторів провокаційної стрічки, постраждали від дій дивізійників. Згідно з останніми повідомленнями, польський Інститут національної пам'яті розпочинає власне розслідування масового вбивства поляків у селі Гута-Пеняцька. Польська сторона схильна вважати, що ту різанину здійснили півтисячі вояків з дивізії "Галичина" разом із місцевими українцями. А директор інституту Вітольд Кулеша стверджує, що відомо 79 прізвищ осіб із числа тих, які брали участь у вбивствах мирних жителів. Сьогодні стосовно них уже розпочато слідство. Отож, скандал лише починає розкриватися.

Василь ТЕРЕЦЬКИЙ

КУН солідаризується з вояками "Галичини"

На відміну від офіційного Києва, який доволі обережно поставився до подій у Лондоні, праві політичні сили України схильні абсолютно негативно оцінювати роздумування скандалу навколо вояків дивізії "Галичина".

Так, Львівська обласна організація Конгресу українських націоналістів звернулася із заявою до МЗС України у якій, зокрема, мовиться:

"Як не прагнула Москва поставити учасників визвольного руху в один ряд з нацистськими злочинцями, на Нюрнберзькому судовому процесі не знайшли підстав для притягнення до відповідальності українських комбатантів. Сьогодні ж секретар комісії британського парламенту у справах воєнних злочинів лорд Джаннер раптом вирішує ревізувати попереднє ставлення англійського уряду і вимагає переслідування українців, які у Другій світовій війні встали на захист свого народу від різноманітних окупантів: большевиків, гітлерівців, поляків..."

Діставши благословення з берегів туманного Альбіону, особливу наполегливість у розкритті злочинної сутності українців виявляють наші "нові брати навіки" — поляки. На щастя, український народ теж має пам'ять. У ній добре закарбувався весь період панування на споконвічних українських землях усіх загарбників, у тому числі й польських. Польська політика експансії під ґаслом "від моря до моря" для нас мало чим відрізняється від імперських зазіхань Москви".

Автори заяви цілковито солідаризуються з вояками усіх збройних формувань, а дії державних чиновників Великої Британії та Польщі щодо них розцінюють як недружні й такі, що суперечать інтересам наших народів.

«Фільм дискредитує ім'я України»

Голова інформаційної служби Союзу українців у Великій Британії Микола Матвієвський на прес-конференції минулого тижня заявив, що фільм про "Галичину" односторонньо подає інформацію спрямований на те, щоб "вплинути на мас-медіа".

За його словами, у фільмі показано погроми у Львові, переслідування євреїв у 1941 році. А дивізію СС "Галичина" було створено через два роки. Причому зображені у фільмі люди були без форми.

Інший учасник прес-конференції, колишній воля цієї дивізії Орест Васкула сказав, що рішення про створення українських військових формувань було ухвалено у квітні 1943 року, коли, за його словами, 80 тисяч свідомих юнаків відгукнулися на заклик вступити

до них. Загалом, як твердить О. Васкула, було створено 17 дивізій, у тому числі 14-ту дивізію січових стрільців "Галичина". За його словами, дивізія мала на петлицях розпізнавальний знак лева. Її воляки приймали присягу про служіння Україні. О. Васкула запевняє, що дивізія не мала нічого спільного з єсесівцями і воювала на Східному фронті. У липні 1944 року дивізія вступила в запеклі бої з радянськими військами біля Бродів і 17 липня потрапила в оточення. Тоді лише

7 тисячам вояків вдалося провратися крізь кільце.

М. Матвієвський сказав, що після ухвалення британським парламентом Акту про воєнні злочини у 1991 році, спеціальний підрозділ Скотленд-Ярду займався збором доказів для покарання воєнних злочинців, які могли жити на території країни. За сім років було порушено 376 справ, але у 117 випадках осіб, яких підозрювано у скоєнні злочинів, уже не було серед живих. У решті випадків докази виявилися недостатніми. Відтак, за словами М. Матвієвського, у березні 1999 року за скоєння військових злочинів було засуджено білоруса Антона Савонюка.

1987 року канадська Комісія

Дешанна, а 1998 року міністерство юстиції Канади також провели незалежне розслідування стосовно звинувачення у причетності до скоєння воєнних злочинів колишніх вояків дивізії "Галичина", які проживали в Канаді, і публічно оголосили, що доказів цьому немає, запевняє М. Матвієвський. За його словами, Союз українців у Великій Британії вже звернувся до британських інстанцій та телеканалу ITV із вимогою спростувати неправдиву інформацію про дивізію СС "Галичина". Він вважає, що показ цього "псевдодокументального" фільму має антиукраїнську спрямованість і мету — "дискредитувати ім'я України, представити український народ антисемітом".

Why We Joined The Galicia Division

A Former Volunteer Remembers

By Wasyl Sirskij

Future generations and those conducting research on the great tragedies which took place on the territory of Ukraine during World War II, will find it difficult to understand why such a large number of young people in 1943 volunteered to serve in the ranks of the Galicia (Halychyna) Division under German officers. How could they cooperate with Hitler's Germany at a time when hundreds of villages in Ukraine were being intentionally burned by the Germans who had set them on fire with incendiary bombs, when thousands of our brothers were dying in Gestapo torture chambers and when millions of our youth were being deported to work as slave laborers in the Nazi German Reich?

Some naive researchers may even question why we chose Hitler's Germany as an ally rather than Stalin, the Red "liberator" of Western Ukraine in 1939-41. The answer is very simple. Throughout the Soviet occupation of Western Ukraine from September 1939 to June 1941, during the daytime the Red "liberators" called us "blood brothers" and promised to build us a paradise. However, at night black vans would drive up to the houses of Ukrainians and take them as victims to NKVD (KGB) torture chambers, where they were finished off with a shot in the back of their head. One or two days later their bodies would be buried in a park, with flower beds planted over them, and no trace of their bodies was ever found.

In short, their life and their dead bodies were transformed into fertilizer for a "flowering Ukraine."

Wasyl Sirskij

The Germans behaved differently. They didn't hide their brutal behaviour in order to inspire terror and openly considered us as cattle or sub-humans (*Untermenschen*). For the least offense they shot our brothers before our eyes and did not disguise the graves of their victims with glorious parks, as did our "fraternal Russian brothers" from the East.

In the Spring of 1943, after the overwhelming defeat of the German forces at Stalingrad, no one had any illusions about the possibility of German victory, so it is a mistake to talk of a pro-German orientation on the part of Ukrainians. The Germans had shown their true face to us during the very first weeks of the German invasion of the USSR and Ukraine in June 1941 during World War II. They immediately arrested the members of the newly established Ukrainian government in Lviv, they shot political prisoners and hostages in Sokolivka, Stanyslaviv (now Ivano-Frankivsk), and Lutsk. These events and the inhuman German treatment of Ukrainian prisoners of war captured from the Red Army provoked only contempt and hatred rather than sympathy!

In this cruel situation, between the Red hammer and Hitler's anvil we had to choose the lesser of several evils. We could choose to die as slave laborers in the factories of the Third Reich from Allied bombs, languish starving

in concentration camps, wait for a bloody Soviet "liberation" from the East, or volunteer to join the ranks "of the Galicia Division. We chose the Division because patriotism played a significant role in our decision. Former officers of previous Ukrainian military formations were able to persuade the Youth of western Ukraine that the Division, like the Ukrainian Sich Riflemen during World War I, could in the appropriate circumstances, become the core of a future Ukrainian army. This hope was also shared by our great church leader Metropolitan Andriy Sheptytsky, the head of the Ukrainian Catholic Church.

However, the greatest stimulus which led to the formation of the Division was fear of a second Soviet Communist "liberation" of Galicia. We still had fresh memories of Communist atrocities in Vinnytsia, Zolochiv, Brody and Brygidky in Lviv. Thousands of our brutally tortured brothers and sisters were their victims. Fear of a second "liberation" forced us to make this cruel choice. For example, in my small town of Sokolivka alone more than three hundred young people were murdered by the Soviets. These victims included my older brother Mykhailo, an invalid, whose body has not been found to this day.

We were also concerned about the possibility of compulsory mobilization by the German occupation army in Ukraine. The Germans in 1943 were still capable of conducting such a mobilization, and we decided that it was better to volunteer and to join "our" Galicia Division.

Someone might still ask: "But why didn't you join the Ukrainian Insurgent

Army (UPA Ukrainska Povstanska Armiya)?" The veteran officers of previous Ukrainian armies persuaded us that we could not form a regular army by hiding in the forests. The UPA's situation was especially difficult because it had to gain all its weapons and ammunition from the enemy, but it wasn't always easy to ambush the enemy.

I was persuaded by Dr. Yu. Vassiyani that UPA's forest partisan activities had no chance of success. I privately studied the German language with Dr. Vassiyani in the town of Brody in 1943. His main argument was that "In times of war SPEED plays the most crucial role. UPA can only rely on horses and the swiftness of young women acting as couriers. The enemy, however, has airplanes, tanks, cars, motorcycles and telephones. So...?"

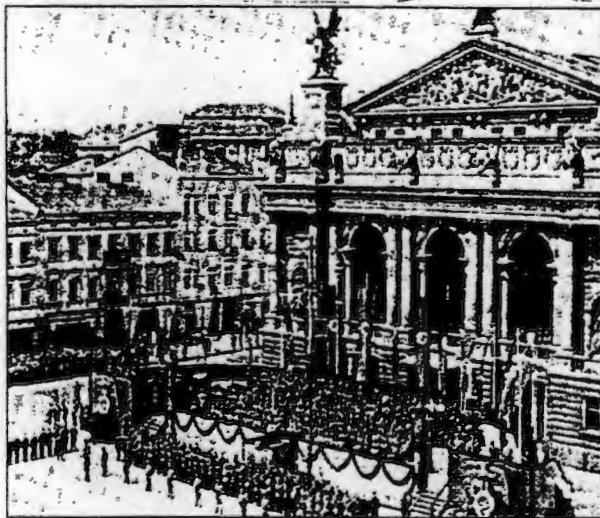
In the end however, following the Battle of Brody in July 1944, in which the Division bravely fought against much larger Soviet forces, more than 3,000 well trained Division soldiers

One should also remember that UPA personnel had to fight in terrible circumstances determined by the enemy's cruel application of the rule of collective responsibility. For each German who was killed in a Ukrainian village the Gestapo would completely destroy the entire village, and for each Soviet who was killed, the NKVD would often deport an entire village to Siberia. In these circumstances a partisan war on two fronts appeared hopeless to us. And thus we chose the lesser evil – the Division.

Of some 50,000 UPA personnel only about 300 brave souls managed, with God's help, to make it to the freedom of the West. In contrast, almost 15,000 young Division members survived the war and thousands made it to the West. Thanks to the Division many thousands of Ukraine's most patriotic activists were able to leave for the West and saved themselves from a certain death.

Background

The 14th Grenadier Galicia Division was one of over 30 Waffen SS divisions of volunteers recruited from 1941 in German occupied or allied countries. For example, there were volunteer Norwegian, Danish, French, Belgian, Dutch, Albanian, Czechoslovakian, Hungarian, Croatian, Serbian, Bulgarian, Romanian, Estonian, Latvian, Lithuanian, Finnish and Russian divisions fighting for Germany in World War II. The Galicia Division, with Ukrainian

Farewell For volunteers in the Galicia Division, July 18, 1943. Parade before the Lviv Opera Theatre

survived the battle and ended up in UPA and fought in its ranks to the bitter end.

We should remember, for example, the heroism of Dr. Petro Skobelsky from Zolochiv who, after escaping from Soviet encirclement at Brody, was invited by UPA to care for the wounded and badly injured UPA personnel. When his UPA unit was forced to retreat rapidly, this doctor stayed behind to continue helping badly wounded UPA soldiers under his care, although he knew that this meant certain death when captured. He is buried in a grave in the village of Slovita in Lviv region.

personnel and German officers, numbered about 15,000 and was recruited in mid 1943, trained in late 1943 and early 1944. It finally saw action against the Red Army in the Summer of 1944 not long before the Germans retreated from the territory of Ukraine. The Waffen SS was a military organisation not a police organization like the regular German SS which had a racist policy. Ukrainians could not be members of the regular SS. The Head of the SS, Himmler, demanded that the Division be named Galician, not Ukrainian, and declared "a Ukrainian could not be an SS Man."

Коли брехню перетворюють на «правду»

Микола МУШИНКА,

*доктор філософський наук,
завідувач науково-дослідним
відділом україністики
Пряшівського університету
(Словаччина),
закордонний член НАН України*

«День» двічі (№№ 12, 17) звертався до болючої теми — участі українців у бойових діях під час Другої світової війни у структурному підрозділі СС — дивізії «Галичина». Після виходу на британському телеканалі YTL фільму «СС у Великій Британії» бійцям цієї дивізії були пред'явлені тяжкі звинувачення у злочинах проти людства. Сьогодні ми подаємо дуже цікавий, в першу чергу фактологічно (зовсім без емоційного забарвлення) погляд на цю проблему доктора історичних наук з Пряшева (Словаччина) Миколи Мушинки, який дослідив на місці цю проблему і переконливо довів, що вищеназваний фільм перекручує факти і в ньому змонтовані окремі епізоди з метою довести, що галичани брали участь у придушенні Словацького національного повстання у 1944 році.

Навесні минулого року по канадському телебаченні було показано документальний телефільм британської телекомпанії Yorkshire Television limited із міста Лідс (продюцент Julian Hendy) «СС у Британії» про нібито злочини українців 14-ої дивізії СС «Галичина» при придушенні Варшавського повстання у серпні 1944 р. та Словацького національного повстання восени 1944 року. У фільмі, серед іншого,

сказано, що українські вояки в словацькому селі Нижня Боца вбивали не лише чоловіків, але й неповнолітніх дітей.

Оскільки не кожному відома історія цієї української військової частини, зазначу, що дивізія «Галичина» (пізніша назва «Перша дивізія Української Народної Армії») була створена у квітні 1943 р. з молодих людей західних областей України (Генеральної Губернії). В складі німецької армії вона воювала проти Червоної армії нібито за майбутню Українську державу. Нагадаємо, що у той час на території України в рамках німецької армії воювали і дві дивізії регулярної армії Словаччини, вояків якої ніхто ніколи і не думав судити за військові злочини. В битві під Бродами 17-22 червня 1944 р. дивізію СС «Галичина» було розгромлено, а у вересні-грудні 1944 року незначні її залишки були передислоковані до Словаччини для переформування і поповнення. Про «Галичину» написано кільканадцять книжкових публікацій і сотні статей. В жодній з них немає згадки про те, щоб українці брали участь у репресивних акціях проти цивільного населення під час Варшавського та Словацького національного повстання. Тим я аж ніяк не хочу виправдовувати участь українців у гітлерівській армії, хоч багато з них ішло туди зі світлими ідеалами: здобути військовий вишкіл та зброю і в майбутньому застосувати це у боротьбі за самостійну Україну. Майже всі вони розчарувалися у своїх сподіваннях, бо Гітлер мав з Україною інші плани, згідно з якими «житниця Європи» мала стати колонією «Ве-

дикої Німеччини», а українці (як і росіяни, поляки та інші слов'яни) — неповноцінною робочою силою.

Британський фільм вперше наводить начебто «нові факти» про репресії українських вояків проти цивільного населення с. Нижня Боца. І робить це вкрай необ'єктивно, приписуючи українцям злочини, яких вони не могли допуститися, бо в даній «операції» участі не брали. Після заяви коментатора, що в село Нижня Боца наприкінці жовтня 1944 р. увійшов український відділ дивізії СС «Галичина», на екрані виступає дві жінки-старожилки цього села. Їх розповіді починаються по-словацьки і продовжуються англійською мовою. Перша з них говорить: вони (члени каральної експедиції. — М.М.) насамперед вгналися до шинку і там пили. Друга доповнює: вони робили по домах обшуки і всіх чоловіків загнали у школу. ...П'ятьох, між ними і 15-річного Заградника, затримали до ранку. Перша: засуджених копали та били. Друга: після допитів мужчин засудили на смерть, їх розстріляли. Заградник був ще дитиною. Перша: він плакав за мамою. У школі плакав: «Мамо моя дорогенька, ти вже більше мене не побачиш!» Друга: це був плач розпачу. Що ця дитина кому зробила? Він не був навіть вояком. Як ця дитина плакала-ридала! Його вивели зі школи на міст, де розстріляли. З моста він упав у воду. (На екрані показано міст і журчання води). Перша: пощади вони не мали. Друга: це був жах! Це було страшне почуття. Цього забути ніколи не можна.

Після цих зворушливих і щирих слів слідує повторна заява коментатора: ... Німецькі документи потверджують, що того дня до села Нижня Боца увійшов відділ Віттенмаєра 14-ої СС дивізії «Галичина». У тому документі сказано, що українські добровольці 14-ої СС дивізії «Галичина» включилися в битву і воювали з повстанцями надзвичайно жорстоко». Якщо глядач досі міг не знати, хто були ці злочинці, про яких розповідали нижнебоцькі жінки, після такого коментаря він вже знає — це були українці. Жінка-старожилка до цього коментаря (якого вона не чула і не бачила) додає: «Жодних партизанів вони не знайшли, і накінець життям за це заплатили наші мужі».

Далі англійський коментатор заявляє, що на придушення Словацького національного повстання німці послали 40,000 війська з двома СС-дивізіями, а професор Давід Цезарині авторитативно доповнює: «Словацьке повстання було кривавим диким конфліктом. Убито десятки тисяч цивільного населення, де з жодної сторони не було пощади. Якщо українські частини брали участь у придушуванні повстання, то було б неможливим, щоб вони не були включені до цієї брутальної безпощадної антипартизанської боротьби». Отже те, що у попередніх кадрах звучало як реальний факт, емоційно підфарбований розповідями жінок, з уст професора-спеціаліста звучить як припущення: в нього немає документів про участь українців у масових репресаліях, але якщо такі документи існують у авторів телефільму, то з них логічно випливає, що українці вели себе брутально і безпощадно. В такому пляні йде цілий телефільм: автентичні заяви словаків у ньому чергуються з упередженими антиукраїнськими коментарями творців телефільму. Для підсилення фактографічної сторони фільму в ньому показано школу, де відбувалися допити, могили розстріляних та пам'ятник з іменами жертв цієї брутальної акції в селі Нижня Боца.

В телефільмі виступає і директор Музею Словацького національного повстання в Банській Бистриці Ян Станіслав, автор численних праць на цю тему. В одній з них — «Fasistické represalite na Slovensku» (Братіслава 1989) він підрахував, що під час Словацького національного повстання у Словаччині було замордовано 3965 осіб, яких поховано у 186 масових могилах. Там він наводить назви десятків каральних команд німецької армії, поліції та словацької Глінкової гарди, які брали участь у цих злочинних репресіях. Українських частин серед них нема. А у згаданому телефільмі він нібито на адресу українських злочинців із дивізії СС «Галичина» заявляє: «Підпали, терор, мародерство та помста — були підставою їхнього ремесла». Такого він, як об'єктивний дослідник, не міг сказати на адресу українців! Його слова стосувалися німецьких каральних команд! Та й прості жінки, що виступали у телефільмі, не могли приписати злочини розстрілу невинних людей — українцям! З британської телекартини виходить, що українці із СС дивізії «Галичина» були найжорстокішими злочинцями під час придушення СНП.

Щоб перевірити «факти», наведені в британському телефільмі, я поїхав на місце, де він знімався. Розмовляв із директором СНП в Банській Бистриці Яном Станіславом, архівісткою музею Марією Чемановою, обома жінками, що виступали у телефільмі, — пані Павліною Бегмеровою (1921 року народження) та Етелюю Бегмеровою (1917 року народження), старосткою села Нижня Боца Марцелою Геріховою та іншими. Всі без винятку підтвердили мені, що українці із дивізії СС «Галичина» у придушенні СНП в с. Нижня Боца участі не брали. Згідно з їх твердженнями, висловленими і на телекамеру британського телефільму, громадян села Нижня Боца розстріляли не українці, а німецькі есесівці та члени каральних команд словацької Глінкової гарди. Про те автори ці їх-

ні заяви у телефільмі не включили. Те, що жінки говорили на телекамеру, ні в якому разі не стосувалося українців, а німецьких та словацьких фашистів, їхні правдиві і щирі розповіді творцями телефільму були свідомо зманіпульовані в антиукраїнському напрямі, про що словацьким учасникам телефільму і не снилося.

В Нижній Боці я зфотографував меморіальну дошку і два пам'ятники жертвам повстання. На них виразно наведено, що громадян села розстрілювали «німецькі фашисти і члени карного відділу Глінкової гарди». В рукописній хроніці села Нижня Боца, писаній безпосередньо після придушення повстання і тоді ж офіційно завірених сільською управою, розстрілам у селі присвячено кілька сторінок. Там неодноразово підкреслено, що невинних людей в селі стріляли німці і словацькі гардисти. Згадки про українців у хроніці, яку було дано до використання і творцям телефільму, нема жодної.

Обидві жінки, що виступали в телефільмі, категорично заперечили участь українців при придушенні повстання в їхньому селі, хоч творці фільму їх до цього явно спонукали, запитуючи, чи карателі не говорили по-українськи або по-польськи, чи не мали на військових формах знак тризуба і т. ін. «Ні, ні, ні! Це були німці і словацькі гардисти!» — заявляли вони, а ці заяви повторили і мені. Я їх записав на магнітну плівку.

Директор Музею Словацького національного повстання у Банській Бистриці Ян Станіслав у розмові зі мною теж категорично заперечив участь українців у розстрілах повстанців у с. Нижня Боца.

До речі, продюцент Julian Hen-
du обіцяв надіслати копію телефільму в Музей СНП та в село Нижня Боца. Своєї обіцянки він не дотримав з причин, про які ми можемо лише догадуватися. Учасники телефільму лише від мене довідалися про його зміст і були явно обурені політичною маніпуляцією їхніх розповідей.

Детальний звіт про свою подорож по слідах великобританського телефільму в Словаччині я опублікував на сторінках журналу «Вісті комбатанта» (Торонто-Нью-Йорк, 2000, ч. 4, с. 85-94). Переклад звіту англійською мовою було доручено згаданій телекомпанії. Наперекір тому, фільм про дивізію СС «Галичина» і її злочини телестудія ВВС в Лондоні знов показала в часі Різдвяних свят східного обряду 7 січня ц. р. В той же день британський тенденційний телефільм трансливали й інші телекомпанії Європи, в їх числі і польська. Ця передача стала міжнародним скандалом і викликала обурення не лише серед українців Великої Британії, але цілого світу. Багато уваги їй було присвячено в засобах масової інформації, а радіостанція «Свобода» 18 січня ц. р. присвятила їй окрему 40-хвилинну передачу з циклу «Україна і світ» (модератор Мар'яна Драч). Варшавська газета «Наше слово» (2001, ч. 3, с. 2) назвала тенденційний фільм «черговим антиукраїнським психозом», а Головна управа Об'єднання Українців Польщі надіслала дирекції польського телебачення гострий протест, в якому зазначено: «Загальновідомо і багато разів підкреслювано, що українських формацій СС «Галичина» на території Варшави не було. Про це писав м. ін. і краший польський знавець цих справ Рішард Торжецький, статтю якого долучаємо. В придушенні повстання брали участь німецькі формації, зложені теж з членів інших націй. В їх числі були окремі вояки української національності, 14-та дивізія «Галичина» була розбита в липні 1944 р. під Бродами... Нас дивує, що незважаючи на публіковані статті і наукові праці, в яких дана проблематика остаточно пояснена, працівники польського телебачення вдалися до пропагандистських антиукраїнських «схемат» (там же).

Отже, британський телефільм (у виробництві якого брали участь і деякі закордонні словаки), є свідомою фальсифікацією реальних фактів, спрямованою

на дискредитацію українців в очах світової громадськості. Про політичну мету телефільму можемо тільки здогадуватися.

1. Як відомо, у 1947 р. кілька тисяч колишніх воїнів дивізії СС «Галичина» було переселено із таборів військовополонених у Філлаху (Австрія), Белярії та Ріміні (Італія), до Великої Британії, де вони створили кілька організацій, мета яких — боротьба за звільнення України з російсько-советських кайданів. Після проголошення самостійної України 1991 р. вони активно залучилися до процесу її розбудови, що аж ніяк не подобається прихильникам «Великої Росії», які силоміць намагаються скомпрометувати «українських націоналістів», не цураючись навіть найбрехливіших засобів.

2. Стратегія сучасної закордонної політики Словаччини спрямована на входження країни у європейські структури (Рада Європи, НАТО тощо). Деякі крайньо націоналістичні й шовіністичні словацькі організації (зокрема закордонні), хочуть реабілітувати профашистського президента Словацького штату Тиса (засудженого на смерть і страченого), мовляв, це не він ліквідував Словацьке національне повстання і навіть не німці, а... українці. Ось вам конкретний доказ — село Нижня Боца! Зараз ще живуть свідки, які можуть спростувати явні наклепи, але в короткому часі їх не стане. І тоді брехня перетвориться у «правду». А мабуть, на це і розраховують творці антиукраїнського телефільму.

Як би там не було, я вважаю, що Україна, як суверенна держава, мала би гостро запротестувати проти демонстрації наклепницьких телефільмів, тому що коли вона буде мовчати, таких провокацій буде дедалі більше і більше. А вони аж ніяк не сприятимуть доброму імені України на міжнародній арені.

№23 06.02.2001 «День»

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ БРАТСТВО ОУН-УПА ПРОЛИВАЄ СВІТЛО НА ПОДІЇ, ВІДТВОРЕНІ У ФІЛЬМІ "СС У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ"

КИЇВ /Віктор Дон/. Пролити світло на події, відтворені у фільмі «СС у Великій Британії», показаному нещодавно британським приватним каналом ITV, поставило за мету Всеукраїнське братство ОУН-УПА імені Романа Шухевича, яке провело 18 січня з цього приводу прес-конференцію.

Як зазначив у розмові з журналістами голова Української інформаційної служби у Великій Британії Микола Матвіївський, автори показаної стрічки звинувачують чи не всіх ветеранів дивізії січових стрільців "Галичина" у звітствах проти людства на території Львівщини в 1941 році та розстрілах польських

селян і придушенні польського повстання в 1944 році. Однак про які злочини в 1941 році може йти мова, наголосив Микола Матвіївський, коли дивізія була створена лише в 1943-му. Це була не поліційна, а суто фронтова дивізія. Починаючи з 70-х років, вояки дивізії, які перебувають в еміграції, неодноразово перевірялися різними спеціальними комісіями, зокрема, у Великій Британії й Канаді, стосовно їх можливої участі у воєнних злочинах під час Другої світової війни. Ці комісії не виявили жодних фактів причетності дивізійників до репресій населення чи бойових дій проти союзників.

Вочевидь це питання, переконаний Микола Матвіївський, знову порушують ті ж сили, які ініціювали свого часу процес проти Івана Дем'янюка та багатьох інших українських патріотів, палюжать вільну боротьбу української нації. Ця акція спрямована насамперед проти України, її іміджу в світі. Вона спонукає до того, щоб українці якомога швидше самі визначилися з оцінкою ролі та місця дивізії "Галичина" у визвольних змаганнях українського народу. Тоді у недоброзичливців не залишиться жодних підстав для таких провокацій, і світову громадськість більше не будуть вводити в оману. □

ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ Ч. 4 (2439) • 4 лютого 2001 р.

До редакції газети «Шлях Перемоги» почали надходити численні заяви національно-державницьких сил України щодо демонстрації псевдодокументального фільму «СС у Великій Британії», де абсолютно безпідставно звинувачується Дивізія «Галичина». Вони висловлюють стурбованість черговою провокацією проти українства та історичних подій, які є героїчною сторінкою історії України, а не злочинно-ганебною, як це намагаються показати вороги Української Нації.

Зокрема, у заяві Молодіжного Конгресу Українських Націоналістів говориться: «Щонайменше подив викликають хоча б кілька моментів: чому фільм, знятий ще два роки тому, демонструється у Великобританії саме тепер? Чому дехто намагається навісити ярлик «кардальних ескадронів смерті» на суто військові загоны? Про які «злочини» Дивізії в 1941 р. може бути мова, якщо вона утворена лише в 1943 року? До того ж журналіст польського прес-агентства Роман Чирик наводить документальні, аргументовані свідчення авторитетних польських істориків, які спростовують участь Дивізії «Галичина» в придушенні польського повстання 1944 року.

РЕЗОНАНС

СОЛІДАРНІ З ДИВІЗІЙНИКАМИ

Вояки дивізії, котрі перебувають в еміграції, неодноразово піддавалися всебічним перевіркам спеціальних комісій щодо їх можливої участі у воєнних злочинах під час Другої світової війни, і ці комісії не виявили таких фактів. Дивізійники ніколи не брали участі в репресіях стосовно населення чи в бойових діях проти союзників, а лише вели боротьбу на своїй землі проти комуністичного сталінського тоталітарного режиму, за свободу України.

У висліді цих аргументів виникає запитання — кому і чим гідне нагнітання антиукраїнської істерії та розпалювання міжнародної ворожнечі? Тим же реакційним силам, котрі намагаються спалювати визвольні змагання українців, котрі ініціювали злочинний процес проти Івана Дем'янюка та багатьох інших українських патріотів, проваюють «проблеми» навколо пам'ятника Т.Шевченкові у Вашингтоні, палюжать визвольну боротьбу української нації часів козаччини, гайдамаччини, національного зриву 1917 — 1920 років та ОУН-УПА».

Провід Львівської обласної організації Конгресу Українських Націоналістів у своїй заяві

Міністерству закордонних справ України та Об'єднанню колишніх вояків України у Великобританії зазначив: «Як не прагнула Москва поставити учасників українського визвольного руху в один ряд з нацистськими злочинцями, але на Нюрнберзькому судовому процесі не знайшли підстав для притягнення до відповідальності українських комбатантів. Тоді і Великобританія поставилася гідно та з честю, надавши в себе притулок воякам українських збройних формувань і не віддавши їх на поталу сталінським посіпакам.

Тільки опертя на власні сили, захист, насамперед, власних інтересів — ось що є гарантом нашої свободи і незалежності. Нашими власними силами завжди були і є наші українські збройні формування: січове стрілецьтво, УГА, ДУН, УПА, дивізійники, які, не маючи підтримки світових держав у жодній із двох світових воєн, встали в обороні своєї землі від загарбників, а демократичного світу — від тоталітарних потуг: большевизму та фашизму.

Вважаємо необхідним заявити про нашу повну солідарність з вояками усіх українських збройних формувань, а дії державних чинників Великобританії та Польщі щодо них оцінюємо як недружні і такі, що суперечать інтересам наших народів».

Підготувала
Леся БОНДАРУК

ПРОВОКАЦІЯ ПРОТИ УКРАЇНИ ЗА СТАРИМ СЦЕНАРІЄМ

18 січня відбулася прес-конференція за участю колишнього воєнка Дивізії «Галичина», голови Київського крайового Братства ОУН-УПА Ореста Васкула, директора Української інформаційної служби Великобританії Миколи Матвіївського та голови Молодіжного Конгресу Українських Націоналістів Віктора Рога. Приводом для зустрічі із журналістами стала демонстрація 7 січня цього року британським приватним телеканалом ITV псевдодокументального фільму «СС у Великій Британії». У цьому фільмі звинувачено українську Дивізію «Галичина» у скоєнні разом з німецькими нацистами злочинів проти людства, зокрема єврейства.

Орест Васкул розповів присутнім історію створення дивізії. «Ми повинні були мати якусь свою військову формування, яка б могла захищати нашу землю, — зазначив він. — Український національний комітет у Львові під керівництвом доктора Володимира Кубійовича утворив військову формування в кінці квітня 1943 року під назвою Дивізія «Галичина». Перший набір був 19 тисяч. Вишколи проходили в Німеччині. Таких дивізій, як «Галичина», було створено 17, це були дивізії різних народностей. «Галичина» була 14-ю. Дивізія «Галичина» не мала нічого спільного з поліційними дивізіями СС, які чинили злочини. Це була армійська дивізія, яка лише воювала на фронті. В основу було закладено, що ця дивізія має воювати тільки на східному фронті, проти альянтів вона не воювала. Після річного вишколу дивізію відправили на східний фронт — під Броди. Це була основна лінія нападу советських військ на Львів, Сандомир. І в це пекло була кинута дивізія. На фронт прибуло 11 тисяч воєнків. Вона була влита в 13 корпус німецької армії, який був дуже ослаблений і нараховував 34-35 тисяч воєнків. 17 липня 1944 року ці частини були повністю оточені, а «Галичина» була розбита. Частина її, близько двох тисяч осіб, вивалася з оточення, 4 тисячі загинуло, а решта пораненими потрапили у советський полон і відбували ув'язнення у концтаборах. Ми не були есесівською дивізією. Дивізія «Галичина» була збройним, а не поліційським формуванням».

Як підкреслив О.Васкул, «Галичина» створювалася для оборони рідної землі і вступила у бій, коли Східна Україна вже була зайнята червоними окупантами. Свою кров наші дивізійники пролили на рідній землі за рідну землю і за історичною традицією називали себе січовими стрільцями.

Директор Української інформаційної служби Великобританії Микола Матвіївський розповів про демонстрацію фільму проти «Галичини». Він зазначив, що ця провокативна акція почалася у сімдесятих роках, коли відкрилися деякі советські архіви і на підставі деяких документів із них організатор розшуків воєнних злочинців Візенталь розпочав таку акцію в Канаді. Це змусило у 80-х роках канадський уряд покликати до дії міжнародну комісію Дешена (Canadian Deschenes Commission), яка розглянула всі закиди, спрямовані проти дивізії, проти ряду українців і проти різних людей, які були звинувачені у справі насильства. Робота комісії тривала до 1987 року. У своєму остаточному рішенні вона ствердила, що немає фактично підстав обвинувачувати дивізію як формування у будь-яких злочинах проти людства. Матеріали, які спростовували усі закиди, були оприлюднені і опубліковані.

Та на цьому провокації не закінчилися. Як зауважив М. Матвіївський, ці акції спрямовані повністю проти українського народу. Ними хочуть переконати світ, що українці є антисемітами. «Після рішення комісії, — розповів М.Матвіївський, — подібні акції були розкриті в Америці і

Європі. 1991 року парламент Великобританії доручив Скотленд-ярду покликати окрему комісію, яка б розглянула всі закиди і перевірила чи дійсно між тими дивізійниками є деякі воєнні злочинці. Ця комісія працювала від 1991 до 1997 року. Вона розглянула 376 окремих випадків і ствердила, що на підставі інформації, яка перебуває в державі, 117 людей, які були обвинувачені у злочинах проти людства, уже покійні. Залишилось 253 справи, які й були розглянуті відповідними державними інстанціями. До 1997 року всі справи були з'ясовані і було стверджено, що на території Великобританії між розглядуваними справами знайшлася тільки одна справа — пана Савонюка, який є білорусом і був суджений за злочини на території Білорусі. Комісія ствердила, що, враховуючи цей факт, вона закриває справу і вважає, що немає ніяких доказів, щоби ототожнювати дивізію чи інших прибулих із післявоєнних фронтів із звірствами проти людства і, зокрема, єврейства. 1998 року у Канаді парламентська комісія за рекомендацією міністерства юстиції Канади винесла відповідне ствердження і заявила, що немає ніяких юридичних підстав вважати дивізію злочинною формуванням. На превеликий жаль, ця акція не припинилася. Фільм ще раз показали на Різдво. У фільмі немає ніяких нових повідомлень. Комусь дуже вигідно показати українців антисемітами. Вважаємо, що ці люди мають бути притягнуті до кримінальної відповідальності. Резонанс фільму був великий. Центральні українські громадські організації Великобританії звернулися до телебачення із проханням дати спростування щодо подій, зображених у фільмі».

На думку учасників прес-конференції, ця акція проти українства тепер відновлена для того, щоб відвернути увагу від визнання ОУН-УПА в Україні воюючою стороною на державному рівні. Біда у тому, що доки Україна сама не визначить, що дивізія була воюючою стороною, що дивізія була не каральною, а фронтовою формуванням, наші вороги будуть постійно розкручувати ці акції. Державне визнання ОУН-УПА сьогодні є одним із найважливіших питань. Розв'язавши його, ми не лише відновимо історичну справедливість, а й захистимо честь і гідність української нації від тих, хто не хоче бачити її державною і незалежною.

Леся БОНДАРУК

ЙДЕТЬСЯ ПРО ДЕМОНСТРАЦІЮ СТВОРЕНОГО НА БРИТАНСЬКОМУ ТЕЛЕБАЧЕННІ ФІЛЬМУ, ПРИСВЯЧЕНОГО ДИВІЗІЇ "ГАЛИЧИНА"

Один із останніх випусків загальноукраїнської телепередачі "Ми – український народ" був присвячений події, яка два тижні тому збурила громадськість низки країн, і безпосередньо пов'язана з Україною. Йдеться про демонстрацію створеного на британському телебаченні фільму, присвяченого дивізії "Галичина".

Після цього було організовано "круглий стіл", у якому брали участь історик Віктор Коваль, письменник Юрій Покальчук, політолог Віктор Каспрук.

С.Г.:

- У фільмі стверджують, що колишні нацисти - 1500 вояків дивізії "Галичина" - оселилися після війни у Великобританії, одержали британське громадянство, а тимчасом це військове формування було задіяне у воєнних злочинах. Після демонстрації фільму голова багатопартійної групи з боротьби проти військових злочинів Лорд Джаннер написав листа міністрові внутрішніх справ Великої Британії із закликом позбавити британського громадянства й притягти до суду вояків дивізії "Галичина". Лорд Джаннер вважає, що в продемонстрованому 7 січня фільмі цілком достатньо доказів щодо причетності вояків дивізії "Галичина" до вбивств українців, поляків і жидів.

У фільмі сказано, що "Галичина" – це дивізія СС, весь час наголошується на цьому.

Юрій Покальчук:

Повна назва дивізії "Галичина" – дивізія "Waffen SS Galitschina". Waffen – це війська СС. Я весь час проводжу

таку паралель. За советський період були прикордонні війська НКВД, які були підпорядковані НКВД, але це не означає, що всі вони були НКВД-истами, які розстрілювали й мучили наших людей. Дивізія "Галичина" була підпорядкована СС із причин підозри, що її члени не цілком були віддані ідеї Німеччини, бо казали, що вони не будуть воювати проти "західних ворогів", скажімо Німеччини, а тільки проти комуністичних країн.

С. Г.

Тобто вони відмовлялися воювати проти демократичних країн, а воювали лише проти комуністичного тоталітаризму? У фільмі стверджують, що ці війська склалися з фанатичних прихильників нацизму, й українці йшли до цих військ попри величезні втрати України внаслідок німецької агресії. Чому ж усе-таки українці йшли до дивізії "Галичина", пане Коваль?

Віктор Коваль:

"Набір до дивізії було оголошено 28 квітня 1943 року. Тоді в Україні не те що не було, а не могло бути прихильників нацизму, бо на той час німці вже себе показали з усіх боків, і ніхто вже не мав жодних ілюзій. Так що твердити, що туди йшли завзяті нацисти - це повний абсурд. Хто туди йшов? Про це красномовно говорить прокламація губернатора Вехтора, яка була видана пізніше. У ній сказано, що до дивізії будуть прийняті всі ті, хто ховався від мобілізації на роботи до Німеччини, і що всі гріхи їм будуть прощені - я повторюю ті терміни, що були вжиті в

прокламації. Були, звісно, серед них і патріоти, які йшли туди з метою утворити військову частину.

Треба звернути увагу, коли створилася дивізія – на початку 1943 року. Тоді німецькі війська стояли недалеко від Москви. Ще ніхто не мав уявлення про те, що скоро німці покотяться назад, і червону навалу на Європу ніхто не спинить.

І провід Українського центрального комітету домагався створення якоїсь української частини, яка би могла підсилити позицію України тоді, коли буде здобуто перемогу. Вони вважали, що перемогу одержить не Німеччина, проте Радянський Союз буде значно послаблений. А, отже, Захід буде диктувати свої умови миру. І тоді, спираючись на якусь збройну силу, Україна зможе вибороти для себе вигідніші умови, ніж ті, що склалися після Першої світової війни. Отже, то зовсім не були прихильники нацизму.

Юрій Покальчук:

Я дуже часто зустрічався з людьми, які були членами дивізії "Галичина". Це були селянські підлітки, які йшли захищати Україну. Яка там нацистська ідеологія?

С.Г.:

У фільмі пролунало, що один із попередників дивізії - батальйон "Nachtigal", як і інші українські військові формування, брав участь у масовому знищенні жидів у Львові в червні-липні 1941 року.

Віктор Коваль:

Питання про нацистські звірства й тих, хто їх підтримував, дуже докладно розглядали впродовж Нюрнберзького процесу 1946 року. Але жодним словом там не було згадано проукраїнських націоналістів. І не дивно. Польські дослідники, першим із яких був Ржецький, виявили, хто саме вбивав у Львові в той час, - і не жидів, а професуру, серед яких були і поляки, і жиди. Дослідники знайшли номер команди СС, яка спеціально займалася цією справою. А батальйон "Nachtigal" жодного стосунку до цих убивств не мав. Це питання постало 1961 року, коли німецький публіцист Альберт Норден заявив, що у Львові 1941 року такі звірства чинили українці.

Юрій Покальчук:

"Nachtigal" проіснував лише кілька тижнів, був розпущений німцями, частина офіцерів, які відмовилися співпрацювати з німцями, була заарештована, а решта людей пішла в УПА.

Віктор Коваль:

"Nachtigal" дійсно прийшов 30 червня до Львова, розташувався на майдані святого Юра. Вони шукали там харчів та квартир і більш нічим не займалися.

С.Г.:

У фільмі також ідеться про те, що "Галичина" брала участь у розправах над польським мирним людом. Це окрема й дуже трагічна тема взаємопоборювань українців і поляків на Волині, в Галичині...

Віктор Коваль:

Дивізія "Галичина" складалася з 3-ох полків - 22-го, 30-го і 31-го.

Крім того, німці створили частини чисто поліцейського взірця. Їх набирали з українців. І вони не мали жодного стосунку до дивізії "Галичина." Їхнім завданням було боротися проти радянських партизанів, вони також брали участь у каральних операціях німецьких поліцейських. І тому деякі люди з цього складу могли брати участь у німецьких звірствах. Коли "Галичину" було знищено під

Бродами, її почали формувати заново.

Тоді туди потрапили люди з різних поліцейських формувань. Але звинувачувати на цій підставі всю дивізію "Галичина"?!

Та буча, яка знялася зараз у світовій пресі з приводу "Галичини", мене не дивує. Проте хто справді заслужив, хай буде покараний. Канада тричі розглядала на судових процесах так звані злочини дивізії Галичина. Це було в 1950 році, 1984 і в грудні 1986 року. Всі розгляди вели до висновку, що жодних воєнних злочинів за дивізією "Галичина" не числиться.

С.Г.:

Було ж зазначено, що ця дивізія була не каральною, а звичайною фронтовою, бойовою.

Віктор Коваль:

Це так, бо то була одна з умов, на якій українці погоджувались йти до дивізії. Є сили, які зацікавлені, щоби час від часу збуджувати хвилю світового обурення проти України. Розпочинаються такі фальсифікаторські кампанії, шум залишається й накладає пляму на Україну.

Сергій Грабовський

Україці у Другій світовій: пошук істини чи «полювання на відьом»?

Сергій МАХУН, «День»

ФОТО АНАТОЛІЯ МЕДЗИКА / «День»
ГОЛОВА УКРАЇНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ МИКОЛА МАТВІЙВСЬКИЙ, ГОЛОВА МОЛОДІЖНОГО КУН ВІКТОР РОГ І ГОЛОВА КИЇВСЬКОГО КРАЙОВОГО БРАТСТВА ОУН—УПА ОРЕСТ ВАСКУЛ: «ФІЛЬМ «СС У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ» Є ЯВНО АНТИУКРАЇНСЬКИМ»

7 січня цього року на одному з британських телеканалів (ITV) було показано фільм «СС у Великій Британії», в якому розповідалося про дивізію СС «Галичина». З чим пов'язана поява цієї стрічки саме сьогодні? Це питання було поставлене й на прес-конференції, що пройшла в Києві (організатор — Київське крайове братство ОУН—УПА).

Судити про цю кінострічку, не бачивши її, дуже важко. Точка зору авторів фільму, озвучена на прес-конференції їх опонентами, така: уряд Великої Британії, що надав в 1947 році притулок 8 тисячам вояків дивізії СС «Галичина», не мав права цього робити, через те що вони були військовими злочинцями. Зараз на Британських островах проживають майже 1,5 тисячі колишніх вояків дивізії, які були звинувачені у звірствах проти людства на території Львівщини в 1941 р., у розстрілах польських селян, участі у придушенні Варшавського повстання в 1944 році...

На думку колишнього дивізійника, голови Київського крайового братства ОУН—УПА Ореста Васкула, голови Української інформаційної служби у Великій Британії Миколи Матвійвського і голови Молодіжного конгресу українських націоналістів Віктора Рога, фільм мав на меті приліпити ярлик «каральних ескадронів смерті» до суто військових загонів.

Щоб роз'яснити ситуацію, кореспондент «Дня» звернувся до голови робочої групи для підготовки історичного висновку про діяльність ОУН—УПА професора Станіслава Кульчицького: «Дивізія СС «Галичина» була організована у 1943 році, після розгрому німців під Сталінградом. До цього часу окупанти вважали за непотрібне створювати військові частини з місцевого населення. Але ця дивізія СС (14-та за номером) є яскравим прикладом саме колабораціоністської частини. Про яку присягу народу України можна вести мову!? (На прес-конференції пан Орест Васкул саме так відповів журналістам, і після цього в повітрі була кількасекундна пауза — мабуть, ніхто, як і відповідач, не повірили в ці слова. — С.М.). Як можна прив'язувати дивізійників — галичан, класичних найманців, до української справи, знаючи ставлення німецьких окупантів до України? Звичайно ж, в ті часи ніхто не знав про існування плану «Ост», але за ним дві третини українського населення Галичини мало бути винищеним або германізованим.

Так, ОУН (бандерівці) боролися з 1942 року з німцями, потім з частинами Радянської армії і НКВС (паралельно і з польською Армією Крайовою) на території Західної України. Дивізія СС «Галичина» формувалася як поліційний підрозділ, але через оперативну обстановку була кинута на фронт, де була вщент розгромлена під Бродами в 1944 році. Потім дивізійники брали участь у бойових діях як поліційна частина в Словаччині й Італії. На Апеннінах галичани здалися союзникам. У своїй більшості вони не встигли скоїти військових злочинів (багато з яких недоведені); до того ж, британський уряд перед тим, як дати притулок воякам дивізії, а потім й протягом багатьох десятиліть поспіль, перевіряв документи емігрантів. Чому вони не були репатрійовані в СРСР? За домовленостями, досягнутими на Ялтинській конференції глав трьох держав, союзники повинні були видати Радянському Союзу всіх її громадян, що опинилися в сфері контролю військ антигітлерівської коаліції. Але бійці дивізії СС «Галичина» були польськими громадянами, оскільки вони в переважній більшості своїй — вихідці з Західної України».

№12 20.01.2001 «День»

Українська дипломатія зрелася колишніх дивізійників

Українська дипломатія ховає голову в пісок

"Україна завжди виступала за суворе покарання осіб, що вчинили злочини проти людства, і готова надати сприяння в їх переслідуванні за умов одержання конкретної інформації", — такою цинічною реплікою зреагувало Міністерство закордонних справ України на скандал, спричинений демонстрацією у Великій Британії упередженої стрічки "СС у Британії". Фільм кидає тінь на близько 70 тисяч українців, котрі зголосилися до участі в Галицькій дивізії січових стрільців Першої Української національної армії в часи Другої світової війни.

Як повідомляють, Україна не готова офіційно реагувати на цей скандал, оскільки наразі працівники Посольства України збирають усю інформацію щодо показаного фільму, але посилати дипломатичну ноту не планує. Як заявила прес-аташе Посольства України у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії Світлана Некрасова, такі демарші роблять у разі перекручення фактів або ж введення в оману громадськості державною установою, а оскільки фільм створили журналісти, то офіційно на це реагувати нема сенсу.

А тим часом британські власті збираються позбавити громадянства і прискорити депортацію осіб, які підозрюються у скоєнні військових злочинів чи злочинів проти людства. Ігор Грушко — начальник прес-центру Міністерства закордонних справ України, — каже, що це є внутрішньою справою британців. Отже, українці знову віддали своїх краян на розплату міжнародній Феміді, виправдовуючи власну безпорадність потребою "перевіряти факти".

Між тим, міжнародні спостерігачі кажуть, що подібна комісія, яка працювала у Канаді під орудою Візенталя і завершила свої розслідування 1987 року, дійшла висновку про невинність комбатантів Галицької дивізії. Її матеріали видрукувані окремою книгою. Приблизно так закінчилася і робота окремої комісії британського Скотленд-Ярду, у перебігу якої було проаналізовано долі тисяч українців, що брали участь у дивізії "Галичина", а засуджено за злочини проти людства...білоруса Савонюка.

«ЧОРНИЙ РР»

Хто вимагає видачі українських дивізійників...

Ігор ГОЛОД

Як уже повідомила «МІГ», секретареві британської парламентської комісії у справах воєнних злочинів лорду Джаннеру вистачило показу телеканалом ІТV документальної стрічки «СС у Британії», щоб звернутися до глави МВС Джека Стро із запитом про порушення кримінальної справи й початок слідства проти звинувачених у фільмі в бузунірствах українців - підданих королеви Єлизавети II.

Попри те, що слідство в цій справі ще далеке до завершення, британська газета «Індепендент» запевняє, що Сполучене Королівство вже «збирається позбавити обвинувачуваних (не засуджених! - І. Г.) громадянства та прискорити їхню депортацію як осіб, винних у скоєнні воєнних злочинів. Мовляв, міністр внутрішніх справ «змушений вдатися до таких кроків після появи звинувачень у тому, що колишні нацисти, включаючи 1500 вояків української СС «Галичина», і досі проживають у Великобританії».

Оскільки міністр повідомлення «Індепендент» не спростував, виходить, і йому достатньо звинувачень авторів кінофільму? Що ж, давненько в «колісці західної демократії» так поспішали з висновками, не чекаючи висновків слідства та вироку суду.

Чи не востаннє британська Феміда дозволила собі подібний поспіх 1945 року, коли разом із американською по-сестрою заплющила очі на видачу союзниками Сталіну близько двох

Так, як проводжали 1943 року в дивізію галичан, воєнних злочинців не проводжають

мільйонів радянських громадян, із яких далеко не всі примусово опинилися на території «третього рейху». Щойно через 38 років холодокровні англійські леді й джентльмени визнали, що

такі погарячкували тоді. 6 вересня 1983 року лондонський кореспондент американської газети «The Wall Street Journal» Ніколас Батл стверджував на її сторінках, що «група британських парламентаріїв на чолі з прем'єр-міністром Маргарет Тетчер запропонувала поставити в центрі Лондона монумент на згадку про цих певних людей».

Певними до показу фільму «СС у Британії» вважали на туманному Альбїоні й вояків української дивізії. Ажжє, по-перше, всіх їх пропустили 1948 року через обов'язковий фільтр при наданні їм британського громадянства. По-друге, міністерство юстиції Сполученого Королівства зареєструвало їхню організацію - Спільку колишніх вояків-українців у Великобританії. Нацистську організацію

її мін'юст навряд чи легалізував би. По-третє, щоразу, коли їх звинувачували у воєнних злочинах, компетентні органи Великобританії та інших держав, провівши ретельні розслідування, всі ці закиди спростовували.

Зокрема, коли 1950 року частина ветеранів дивізії звернулася до імміграційного департаменту цієї країни з проханням дозволити їм пересіяти

до неї на постійне проживання й місцеві єврейські організації звернули увагу властей на есесівське минуле українців, МЗС Великобританії відповіло на запит канадців: «За свідченням спеціальної комісії військового відомства, що мала на меті перевірити цих людей, вони пішли добровільно воювати проти Червоної армії з націоналістичних міркувань... Незважаючи на те що комуністична пропаганда постійно намагається зобразити їх і багатьох інших біженців як «зрадників» і «воєнних злочинців», жодних звинувачень у воєнних злочинах проти когось із членів цієї групи не було висунуто ні радянським, ні іншим урядом».

Вочевидь, у Канаді тоді ще не знали доволі суттєвої різниці між так званими «чорними СС» (тобто одягненими в чорну уніформу співробітниками гестапо, СД та охоронцями концтаборів) і «зеленими» (обмундированими зеленими односторонніми «Waffen SS» - польовими військами «зброї СС»). У перші з них набирали виключно «ствідсогкових ариїців», а в другі не тільки німців, а й іноземців, оскільки Гітлер заборонив приймати останніх у вермахт (німецьку армію). 1945 року із 38 дивізій «зброї СС» виключено з німців складалися тільки чотири. Решта - з росіян, білорусів, литовців, латвішів, естонців, казахів, узбеків, татар, хорватів, боснійців, румунів, словаків, французів, бельгійців, голландців, норвежців, датчан, іспанців, арабів, індійців... Між «чорними» та «зеленими СС» була така ж різниця, як між радянськими НКВС та прикордонниками, які також підпорядковувалися відомству Ягоди-Ежова-Берія, однак участі в його каральних акціях не брали, отже, відповідальності за них не несуть.

Проте тричі - 1950-го, а згодом у 1984 й 1986 роках - у Канаді таки відбулися судові процеси над ветеранами 14-ї гренадерської добровольчої дивізії «зброї СС» «Галичина», перейменованої в липні 1944 року в «Українську дивізію «зброї СС»

ч. 1», а в квітні 1945-го - в Першу дивізію Української національної армії і виведену з німецького підпорядкування. Її на жодному з цих процесів участь дивізійників у воєнних злочинах нацистів встановлена не була.

Згідно з офіційною заявою начальника МЗС України Ігоря Грушка, в інших країнах проживання колишніх вояків дивізії СС «Галичина» свого часу також були створені спеціальні органи з розслідування воєнних злочинів, скоєних під час Другої світової війни. Так, єдиною метою підрозділу з розслідування воєнних злочинів Скотланд-Ярду у 80-х було перевірити діяльність будь-яких підозрілих осіб, які служили в німецьких збройних силах, що прибули до Великобританії у післявоєнний період. Від закінчення Другої світової, стверджує І. Грушко, за військові злочини засудили лише одного українця: обвинувачувальний вирок отримав торік Василь Савонюк. Схоже розслідування було проведене й урядом Австралії, але його припинили через брак доказів.

Не мала особливих претензій до дивізійників і комісія відомого «миротворця за нацистами» Шимона Візенталя, яка зарахувала до воєнних злочинців навіть лідера британських фашистів Освальда Мослі. Що ж нового розкопали проти ветеранів-українців автори фільму «СС у Британії»?

Передусім вони стверджують, що тисячі євреїв та 38 польських професорів розстріляли в липні 1941 року у Львові вояки українського батальйону «Нахтігаль», кілька десятків ветеранів якого приватно вступили 1944 року в дивізію «Галичина». Проте під час розгляду справи про львівські розстріли на Нюрнберзькому процесі українців навіть не згадували! Бо, згідно зі свідченнями німецьких архівів (зокрема - щоденника генерал-губернатора Галичини Ганса Франка), випадкових свідків тієї страги та дивом уцілілих львівських науковців, смертний вирок виконала тоді айзаккомада «Ц» на чолі з бригаденфюрером СС Шнигартном.

За словами авторів фільму, навесні 1945 року до складу дивізії «Галичина» увійшов 31 батальйон СД (що називався також Українським легіоном самооборони), перша рота якого нібито скоїла звірства під час придушення Варшавського повстання 1944 року. Однак і про ці бузувирства нема жодного підтвердження в німецьких архівах, які педантично фіксували подібні факти. Зокрема - надміру навіть за нацистськими мірками жорстокість вояків російської бригади СС бригаденфюрера поляка Мечислава Камінського, якого за «подвиги» у Варшаві було віддано під польовий німецький суд, що виніс кату власного народу смертний вирок.

У фільмі йдеться й про вбивство в лютому - березні 1944-го 800 мирних жителів польського села Гути Пеняцької вояками 4-го українського полку поліції, який також поновив наприкінці того ж року дивізію «Галичина». Однак мирними жителями цього села аж ніяк не були, бо входили до промосювської польської партизанської Армії Людової й постійно тероризували навколишнє українське населення. Оскільки в Гуті розташований штаб з'єднання АЛ, ціміці кинули на його ліквідацію український полк, який, вибивши партизанів із села, продовжував їх переслідувати, а в Гуту увійшла німецька частина, яка й винищила всіх поляків.

Звинуватили автори фільму дивізійників і в репресіях проти учасників Словацького повстання. Однак, по-перше, на час прибуття дивізії в Татри місцеві повстанці вже припинили бойові дії, які продовжували лише закинуті на парашутах радянські партизани. Відтак потреби в репресіях проти словаків це було, натомість дивізія зупинила тоді на своєму відтинку фронту в Банській Штявниці наступ червоної армії.

По-друге, з кінця 1942 року німці визнали учасників партизанського руху військовослужбовцями ворожої сторони, тому захоплених у полон партизанів не розстрілювали, а пере-

правляли у табори військовополонених. Тобто за міжнародними правилами ведення війни сутички з партизанами класифікувалися як банальні бойові дії, а не як репресії проти мирного населення її, отже, воєнні злочини.

Ії, напевні, у фільмі дивізійникам закидають, що вони видавали німцям захоплених у полон американських та англійських льотчиків. Та якби схожі випадки траплялися, то також були б зафіксовані німецькими архівами. До того ж, створюючи дивізію «Галичина», Український Центральний Комітет застеріг німців, що вона не воюватиме проти американців та англійців. Відтак дивізія весь час воювала віч-на-віч із червоною армією, тож союзники навряд чи ризикнули б бомбити її - могли б помилково завдати удару по своїх.

По своїх - британських громадянах із 52-річним стажем - офіційний Лондон відкрив погоню 2001 року. Причому, не вдаючись до сентиментів щодо їх похилого віку, які британська Феміда дозволила собі стосовно колишнього диктатора Чилі Августо Піночета. На думку політолога Костя Бондаренка, «коріння нинішнього скандалу лежить не лише в історичній площині, а й у політичних і економічних реаліях сьогоднішнього дня. Не випадково фільм та реакція на нього з'явилися напередодні чергової зустрічі президентів України і Польщі, на якій розглядатиметься питання будівництва нафтопроводу Броди - Гданськ як чергового етапу реалізації Євразійського нафтотранспортного коридору. Британія постійно займала доволі специфічну позицію щодо даного проекту. Нагадаємо, що 1998 року на догоду компанії «British Petroleum», де особливо відчутними є впливи екс-прем'єр-міністра Маргарет Тетчер (відомої своїми проро-

кційськими симпатіями), уряд України заморозив будівництво нафтопроводу Одеса - Броди. Дивно, але всі заговорення українсько-польських відносин відбуваються саме напередодні «нафтових» зустрічей лідерів України і Польщі».

А про те, як перехрещуються історія та економіка, свідчить, наприклад, той факт, що Туреччина розірвала контракт із французькою компанією «Acatel» на створення супутни-

ка-іншигуна. Мета турецької акції - у такій спосіб дати офіційну відповідь на вигнання національною асамблеєю Франції масових убивств вірмен у 1915 році в Османській імперії геноцидом. Анкара вже відклікала свого посла з Парижа. Тетчер настав час економічних санкцій. Уряд Туреччини планує також виключити французькі компанії з десятка інших проєктів. Зокрема, йдеться про тендер на поставку танків для турецької армії.

Як ви думаєте, шановний читачу, куди збираються депортувати дивізійників британці? В Україну? Далі...

Бо «притулок» за ґратами прагнуть надати своїм колишнім (до 1939 року) співгромадянам... поляки. Зокрема, директор Польського інституту національної пам'яті Вітольд Кулеша заявив, що має намір звернутися до офіційного Лондона з проханням «визнати підозрюваних у воєнних злочинах, якщо їх буде знайдено у Великобританії, й просить авторів британського фільму, щоб вони повідомили, де перебувають показані на екрані й не названі на імена колишні українські дивізійники».

"Дивізія Галичина"

Малювальський проєкт львівського художника Володимира Костирка

М.Г., "Поступ"

Тільки впродовж одного тижня львів'янам та гостям міста випадала унікальна нагода пережити справжнє потрясіння від авторського проєкту Володимира Костирка під гаслом "Минуле Галичини не дозволяє майбутньому стати абияким" у мистецькій галереї "Гердан".

Основним експонатом цієї виставки, яка, до речі, стала для декого справжнім шоком, є створена художником торік картина "Dyvizija Halyczyna". Спершу в директора

галереї "Гердан" Юрія Бойка була навіть думка виставити тільки цей один твір – так актуалізував його минулорічний світовий резонанс довкола стрічки англійських документалістів, у якій у викривленому світлі було подано історичну місію дивізії "Галичина". Виставка однієї картини передбачала не тільки експонування символічно потрактованої Володимиром Костирком дивізії "Галичина", а й видання поштівки із репродукцією твору, збір підписів під відозвою про надання дивізіяникам такого ж статусу, який

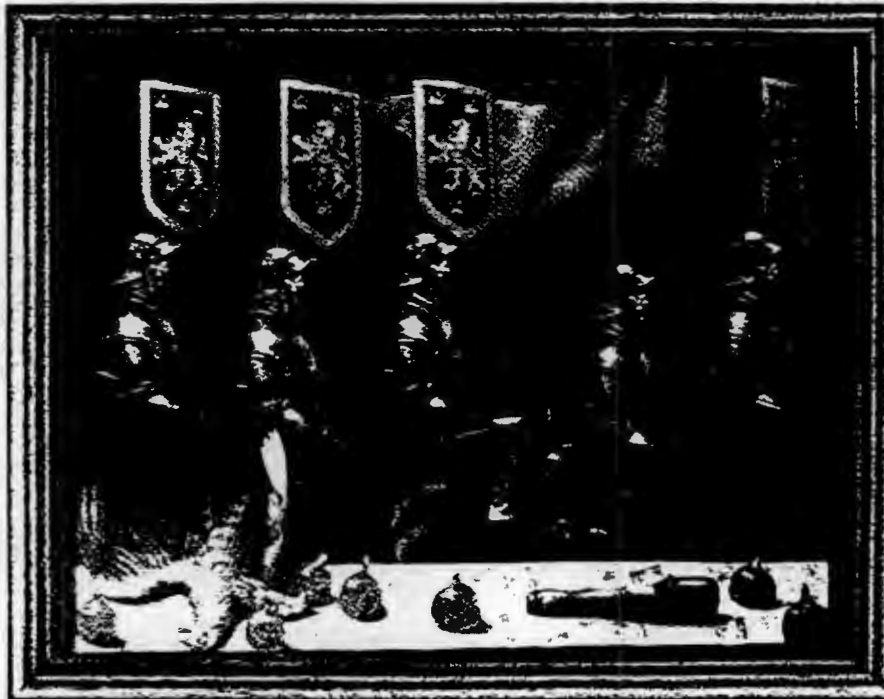

Володимир Костирко

мають інші учасники Другої світової війни, та проведення прес-конференції.

Однак початковий задум зазнав деяких змін. Насамперед експозицію не обмежили тільки одним полотном. До п'яти картин Володимира Костирка, що в той чи інакший спосіб торкаються проблем утвердження галицької державності та її символіки, додалися ще й різноманітні публікації на цю ж тематику. А от від ідеї збирати підписи під зверненням відмовилися. По-перше, тому, що апелювати, по суті, немає до кого. А, по-друге, для правдивих галичан ця дивізія не потребує якоїсь додаткової реабілітації.

У роботах В. Костирка відсутня напруга між творчістю та політикою. Його малюнки сполітизовані, а присутня в них політика умислещена.

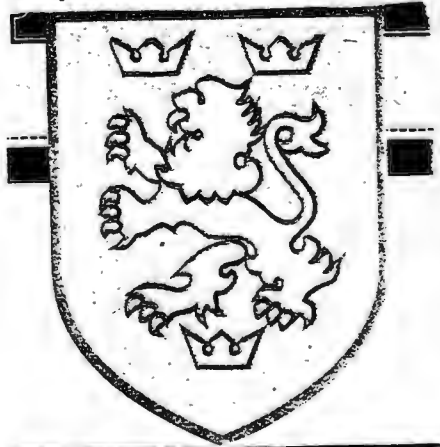
"Dyvizija Halyczyna"

Personifikacija Halycynu

Пропагандистська ужитковість висунула на перший план проблему, пов'язану з формою. Характерний для нашої культури синтез форм й, зокрема, притаманний культурі та мистецтву Львова, в іронічній манері зведено Костирком до вигляду колажу. У цьому колажі митець поєднав Візантійське з Західнім, афішу з картиною, ієрархію і традицію, монархізм, консерватизм і плюралізм.

На прес-конференції, присвяченій виставці Володимир Костирко сказав: "За кожною мистецькою витівкою стоїть усвідомлене, може, й не у всіх, але глибоко вкорінене переконання, що першим обов'язком митця є вираження самого себе. Навіть - коли декларується інша мета, на зразок пізнавальної чи суспільної,

або якоїсь там ще. На здоровий глузд, категорія самовираження є зовсім не важлива, адже кожен твір виражає особу митця незалежно від автора. Звичайно, можна поставити питання, чи в даному творі митець виразив своє «я» достатньо й чи успішно? Проте глядача це взагалі не повинно обходити, тому що це все ніяк не стосується естетичного сприйняття. Думаю, якщо Щось не є зрозумілим, то це Щось нічого не означає - крім, звичайно, того, що не є зрозумілим.

Адже щоб побачити Щось, мусимо знати, чим це Щось є".

Довідка: Володимир Костирко народився в 1967 році у Львові. 1987 року закінчив Львівське училище прикладного та декоративного мистецтва. В 1995 р. закінчив відділ історії мистецтва Католицького Університету, Люблін (Польща). Учасник багатьох виставок в Україні та поза її межами. На даний час працює дизайнером у львівській газеті "Поступ".

Trial by TV is far from just

ANDREW HOOK,
Gertrude Road,
Norwich.

I read Colin Chinery's excellent article in the EDP on January 5 entitled "My Father and the Waffen SS", and subsequently watched the TV documentary, *The SS in Britain*.

I agree with Mr Melnyk in that it deliberately sought to give a distorted view of the history and activities of the Galician Division. The overtone of the programme was "sensationalist" and in addition it appeared to be edited to reflect the producer's views as opposed to giving a balanced account of events.

No mention was made of the fact that the Galician Division has already been subjected to exhaustive legal proceedings in Canada in the form of the Deschenes Commission in 1986, during which no "solid" evidence against individuals

was produced. That particular commission concluded that none of the allegations of war crimes against members of the Galician Division had ever been substantiated and were therefore dismissed.

In fact these decisions were later ratified in December 1998 when the Minister of Justice, the Hon Anne McLellen, confirmed an "exhaustive" investigation had already taken place which had produced insufficient evidence to merit the commencement of proceedings against any former members of the division.

Of course, I agree and support the principle of bringing all "war criminals" to justice - including traitors such as the lady in Oxford who recently admitted to having been a Soviet spy. However, if any hard proof exists which is sufficient to indict any individual Ukrainian member of the division for any

kind of criminal activity, the person should be named and brought to trial before a British criminal court with all the opportunities that would then emerge for submitting evidence and witnesses etc.

It CANNOT and must not be done on the basis of hearsay evidence which clearly would not succeed in a British court of law.

Why should this unit be singled out when other former Waffen-SS personnel, that is Estonian and Latvian personnel, were also brought to this country in similar circumstances?

Justice should be done fairly and without partiality, without selective focus on only some war crimes and some perpetrators and not others. Biased television programmes can only harm the individuals caught up by the media circus. Thankfully, Colin Chinery's article redressed the balance.

Eastern Daily Press, **Wednesday**, January 17, 2001

Ukrainians smeared again

Re War crimes suspects living in U.K., Dec. 27.

Regurgitating dated news is bad enough but reporting old canards borders on the disreputable.

For decades, unfounded allegations have been put forward about the role of the Ukrainian division "Galicia" during World War II.

The British Foreign Office correctly pointed out, in September, 1950, how this disinformation campaign could be traced to, and therefore dismissed as, totally unsubstantiated "Communist propaganda."

Nevertheless, in 1986, following extensive investigations, the late Mr. Justice Jules Deschênes concluded, on behalf of Canada's Commission of Inquiry on War Criminals, that "charges of war crimes against members of the Galicia Division have never been substantiated."

This same point was underscored once again, in December, 1998, when Canada's min-

ister of justice, Anne McLellan, noted that even after a careful review of the veterans' individual files by the RCMP and the War Crimes Unit, it was determined "there is insufficient evidence to merit the commencement of court proceedings against any members of the Division."

LUBOMYR LUCIUK
Director of Research
Ukrainian Canadian
Civil Liberties Association
Toronto

THE TORONTO STAR

Wednesday, January 3, 2001 A19

«Галичина»
Червень / липень 2001, з. 15-16 (298-329)

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТИ УКРАЇНСЬКА ІСТЕРІЯ: КОМУ ЦЕ ВИГІДНО?

На Різдво британський приватний телеканал ІТV показав псевдодокументальний фільм «СС у Великій Британії». У ньому було звинувачено дивізію «Галичина» у скоєнні злочинів проти людства, зокрема в нібито знищенні євреїв і поляків. Фільм, знятий ще два роки тому, але показаний чомусь лише тепер, викликав резонанс як у Англії, так і в Україні, бо подивував своєю антиукраїнською тенденційністю, підтасовуванням історичних фактів та упередженістю.

Про це говорив на пресовій конференції голова управи Івано-Франківської станиці Галицького братства колишніх воєнків І-ї УД УНА Володимир Малкош. Промовець виокремив тождество ідеї створення дивізії з ідеєю створення легіону січових стрільців у Першій світовій війні. Як тоді, так і в перебігу чимецько-радянської війни йшлося про створення української мілітарної сили, яка могла б у час протистояння двох тоталітарних систем і поразки однієї з них заманіфестувати на весь світ українське питання, тобто вимогу українського народу щодо створення незалежної Української держави.

— У пропонованому англійським глядачам телефільмі стверджується, що дивізія брала участь у знищенні євреїв, у придушенні Варшавського повстання. Але дивізія була створена як фронтове військове формування у 1943 році, вперше вступила у бій під Бродами в липні 1944-го і ніяких охоронних функцій не виконувала, — нагадав п. Малкош. — І таких дивізій — російських, латиських, литовських, словацьких та інших було створено майже 20.

Дивізія воювала проти червоних окупантів на своїй землі і, за традицією, називалася дивізією січових стрільців. По закінченні війни дивізійники перебували в італійському, а потім в англійському полоні. Їхні справи скрупульозно перевірили італійці та англійці, і нікого з них не було звинувачено у злочинах проти мирного населення. Навіть намагання радянської сторони засудити дивізійників на Нюрнберзькому процесі були відкинута. Справи дивізійників ще раз переглядалися в 80-х і 90-х роках у Канаді та Великобританії, і знову звинувачення не підтвердились.

Нинішня акція, на думку організаторів прес-конференції, є антиукраїнською, провокативною, спрямованою насамперед проти нашої держави, проти визнання на державному рівні національно-визвольного руху під проводом ОУН-УПА.

Справді, єврейське питання нацисти почали вирішувати в Німеччині з перших днів приходу до влади — у 1933 році, а в 1939-му — у всій Європі, і до 44-го, коли дивізія вступила у війну, його було розв'язано. Варшавське повстання вибухнуло в серпні 44-го року, коли дивізія після Бродів була знята з фронту і проходила переформування в Австрії. Але певним силам дуже вже хочеться показати українців вічними антисемітами і ненависниками поляків. Думається, що і на цей раз провокація не вдасться.

Тим часом Росія реабілітувала всіх учасників Російської визвольної армії (РОА) генерала Власова і визнала їх учасниками та ветеранами Великої вітчизняної війни. І ніхто нічого проти цього не має. Навіть ветерани червоної Радянської армії в Україні.

Богдан ВІВЧАР.

Нахабна дезінформація про СС «Галичина»

СКАНДАЛ

«У важкій борні йшов на брата брата», — співається у стрілецькій пісні. Такою є доля народу без власної держави. Такою була наша історія. Величезна кількість українців боролася і вмирала за Імперію, що не лише ігнорувала їхні національні інтереси, але й активно намагалася знищити їхній національний дух. З часу Другої світової війни минуло 55 років, проте відтогоски її глумляють і досі.

Нещодавно на британському телеканалі ІТV було показано фільм «СС у Великій Британії», в якому розповідається про злочини проти людства, що їх на чобіт сподіяли воєнні дивізії СС «Галичина». Колішній дивізійник Володимир Малкош — голова Івано-Франківської управи Івано-Франківської станиці Галицького братства колишніх воєнків першої української дивізії «Галичина» Української національної армії назвав цей фільм нахабною дезінформацією, намаганням припинити

суперечок і попри незгоду ОУН-Байцери УЦК погодився. Великий вплив на таке рішення справили уроки подій 1917-1920 рр., оскільки голова УЦК Кубіович та його колеги були переконані в тому, що саме відсутність добре вишколеної армії не дала змоги українцям створити після Першої світової війни власну державу, усвідомлюючи можливість порази Німеччини, вони вирішили цього разу не допустити, щоб у час подій українці опинилися без регулярних збройних сил. Коли УЦК оголосив набір добровольців на заклики відповісти понад 82 тис. чоловіків і 13 тис. із них згодом стали солдатами дивізії СС «Галичина». В липні 1944 року в бою під Бродами дивізія була розбита. Щоб не потрапити в радянський полон, частина воїнів пішла в англійський, частини — в американський (полоні).

Заряна БУМІГАНСЬКА

«Західний Кур'єр» № 5 (327)
2 лютого 2001, № 5 (327)

вають майже 1,5 тисячі колишніх дивізійників. Перед тим, як надати притулок, а потім й протягом багатьох десятиліть поспіль англійський уряд перевіряє документи (особові справи) емігрантів, проте підтверджені їхні наміри злочинних дій не було. Попри всі зусилля радянської сторони Нюрнберзький процес не визнавав воєнків СС «Галичина» злочинцями.

Чого ж сьогодні знову з'являються старі звинувачення? Та зрештою, певною мірою це й не дивно. Сама українська держава і досі дивлячись на реабілітацію. Дотепер в Кримінальному кодексі сказано, що всі, хто зі зброєю воював проти СРСР, — злочинники. В той час вже навіть Росія реабілітує своїх дивізійників-воїнів.

На думку Володимир Малкоша, новий скандал ініціювали давні історичні вороги українців, які вкотре, коштує тис. закінчувати

Р.У.

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ БРАТСТВО ОУН-УПА ПРОЛИВАЄ СВІТЛО НА ПОДІЇ, ВІДТВОРЕНІ У ФІЛЬМІ "СС У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ"

КИЇВ. /Віктор Дон - Укрінформ/.
— Пролити світло на події, відтворені у фільмі "СС у Великій Британії", показаному нещодавно британським приватним каналом ITV, поставило за мету Всеукраїнське братство ОУН-УПА імени Романа Шухевича, яке провело 18 січня з цього приводу прес-конференцію.

Як зазначив у розмові з журналістами голова Української інформаційної служби у Великій Британії Микола Матвіївський, автори показаної стрічки звинувачують чи не всіх ветеранів дивізії січових стрільців "Галичина" у звірствах проти людства на території Львівщини в 1941 році та розстрілах польських селян і придушенні польського повстання в 1944 році. Однак про які злочини в 1941 році може йти мова, наголосив Микола Матвіївський, коли дивізія була створена лише в 1943-му. Це була не поліційна, а суто фронтова дивізія. Починаючи з 70-х років, вояки дивізії, які перебувають в еміграції, неодноразово перевірялися різними спеціальними комісіями, зокрема, у Великій Британії й Канаді, стосовно їх можливої участі у воєнних злочинах під час Другої світової війни. Ці комісії не виявили жодних фактів причетності дивізійників до репресій населення чи бойових дій проти союзників.

Вочевидь це питання, переконалий М. Матвіївський, знову порушують ті ж сили, які ініціювали свого часу процес проти Івана Дем'янюка та багатьох інших українських патріотів, паплюжать вільну боротьбу української нації. Ця акція спрямована насамперед проти України, її образу в світі. Вона спонукає до того, щоб українці якомога швидше самі визна-

чилися з оцінкою ролі та місця дивізії "Галичина" у визвольних змаганнях українського народу. Тоді у недоброзичливців не залишиться жодних підстав для таких провокацій, і світову громадськість більше не будуть вводити в оману.

УКРАЇНА ПРОПОНУЄ СКОРИСТАТИСЯ ЇЇ АРХІВАМИ ДЛЯ НАДАННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ ОЦІНКИ У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИВІЗІЇ СС "ГАЛИЧИНА"

КИЇВ, 19 січня. /Укрінформ/.
— Україна першою зацікавлена у справедливій оцінці діяльності дивізії СС "Галичина" в роки Другої світової війни. Про це, як повідомляє Укрінформ з посиланням на прес-службу Кабінету Міністрів України, заявив 19 січня віцепрем'єр-міністр України Микола Жулинський під час зустрічі з послом Великої Британії в Україні Роландом Смітом.

Показ британським телебаченням 7 січня документального фільму про колишніх бійців дивізії СС "Галичина" мав значний резонанс не тільки у Великій Британії, а й також в Україні.

Віцепрем'єр-міністр України наголосив, що розслідування діяльності колишніх бійців дивізії у Великій Британії є виключно внутрішньою справою цієї держави, бо стосується британських громадян.

Разом з тим Микола Жулинський закликав повною мірою скористатись українськими історичними архівами, щоб у ході слідства встановити істину. Він підкреслив, що після закінчення Другої світової війни Велика Британія вирішувала долю колишніх членів дивізії, виходячи з існування тоталі-

тарного комуністичного режиму.

На той час українські бійці з протилежного табору, нагадав віцепрем'єр, підлягали безсумнівному знищенню без суду і слідства, якби були депортовані до Советського Союзу. Микола Жулинський назвав "благородним жестом" надання політичного притулку людям, які не поділяли комуністичні погляди. Своїми діями тодішній британський уряд врятував їм життя, підкреслив віцепрем'єр.

У свою чергу посол Великої Британії в Україні Роланд Сміт запевнив віцепрем'єр-міністра, що з колишніми вояками "нічого не станеться", незалежно від того, на чьому боці вони воювали під час війни. За словами посла, оцінка має бути надана винятково індивідуальним воєнним злочинам, якщо такі факти будуть встановлені взагалі.

Під кінець зустрічі віцепрем'єр-міністр України Микола Жулинський висловив переконання у обов'язковій переоцінці в майбутньому діяльності членів дивізії. За його словами, у своїй більшості це були молоді люди, які виступали "проти сталінського режиму і за незалежність України".

«Не називайте нас "СС"!»

Дивізійники були й залишилися патріотами України

Пропоновану вашій увазі статтю було написано в інший час і з іншого приводу - ще влітку 1993-го, в рік, коли виповнювалося півстоліття з дня утворення військового формування, відомого кожній «советській» людині ще зі шкільної лави під промовистою назвою СС "Галичина". Суспільство вкотре розділилося на два нерівнозначних табори: тих, хто виступав за урочисте відзначення крутої дати і шанування дивізійників, та їхніх непримиренних опонентів, котрі вважають українську дивізію в складі німецько-фашистської армії зрадниками й коляборантами. Ясна річ, останніх значно більше. Втім, тоді протилежність поглядів не вилася, як водиться у таких випадках, у широку дискусію, тож кожен залишився при своїй думці. Ненадрукованою залишилася й ця стаття.

Хоча з того часу минуло більше семи років, запитань не поменшало. Ситуацію підігрів фільм "СС у Великій Британії" про українських ветеранів дивізії, прокручений на англійському телебаченні. На відміну від нашого міністерства закордонних справ, яке поспішило заявити, що розслідування з приводу обґрунтованості звинувачень "героїв" фільму - винятково внутрішня справа Великої Британії, люди прагнуть знати, хто є хто насправді. Підтвердженням актуальності теми став і той шквал матеріалів, яким на скандальну роботу британських документалістів відреагувала мідія. Тож хто є хто?

В ім'я України чи райху?

Гадаю, не помилюся, якщо скажу, що в історії українських національно-визвольних змагань ставлення до дивізії СС "Галичина" є найсуперечливішим, а точніше, найбільш негативним у своїй масі. В час, коли Українська держава фактично визнала свою спадкоємність від Української Народньої Республіки, коли реабілітовано "шістдесятників" і весь колишній дисидентський рух, проблему організації і функціонування дивізії розкрито найменше, що й зумовлює відповідну громадську думку. Навіть до діяльності ОУН-УПА неупереджена частина суспільства, розібравшись у фактах і документах, ставить набагато толерантніше, із розумінням їхньої ролі на шляху України до самостійності. А от коли йдеться про "Галичину", то, як правило, маємо розуміння такого собі "прислужницького формування військ СС у складі регулярної армії фашистської Німеччини", що воювало у Другій світовій війні "в ім'я Гітлера і його райху, а не України і її народу" (цитата з відкритого листа Ради організації ветеранів України президентові, "Голос України", 7 серпня 1993 року).

На нашу ж думку, питання про дивізію належить до тих проблем, про які не можна сказати однозначно, чорне це чи біле (у даному випадку - брунатне чи синьо-жовте).

Ми не ставимо собі завдання виправдовувати дивізію і переконувати читача, що "дивізійники" - герої. Але для того, щоб судити про щось, потрібно спершу розібратися: чому і як? І тоді стане менше нетерпимості

у суспільстві, конфліктів і звинувачень, зокрема, закидів у "зрадництві і запроданстві" на адресу колишніх вояків дивізії "Галичина".

Отже, чим зумовлені були антисоветські настрої населення Західної України? Адже, за деякими даними, на 18 червня 1943 року до дивізії зголосилося 84 тисячі добровольців, з яких близько 52 тисяч пройшло медичну комісію, і лише 9 - 12 тисяч з них німці прийняли до дивізії. Отже, не було окремих "зрадників" - був масовий рух.

З одного боку, добровольців-дивізійників можна зрозуміти, пригадавши той "рай", який приніс "золотий вересень" після воз'єднання Західної України з Україною советською у 1939 році. За два роки населення Галичини поменшало на 1 мільйон 300 тисяч, тобто на 10 відсотків, а за відступом советської влади люди з жахом довідалися про десятки тисяч замордованих у катівнях НКВД своїх братів і сестер. Тож цілком закономірною є ненависть галичан до будівників "комуністичного майбутнього".

З іншого боку, у німцях, котрі проголошували, що несуть "новий порядок" і "цивілізацію", теж довелося швидко розчаруватися. Особливо після бруталного ставлення до Акту відновлення Української державності від 30 червня 1941 року, арештів провідних діячів національно-визвольного руху та гонінь на все патріотичне, національне. Утім, сказане вище не дає відповіді на запитання, навіщо потрібні були націоналістично-державницьким силам загравання з фашистськими окупантами? Адже було вже зрозуміло, що ідея української державності для німецьких фашистів така ж далека, як і для большевиків. Як стверджують самі націоналістичні сучасники тих подій, вибирали менше зло, а таким видавалися німці. До того ж у 1943 році, після Сталінграда, вже була очевидно поразка фашистської армії, і серед деяких українських

націоналістичних кіл існувала думка стати на боці переможеного, щоб більше знесилити переможця, і тоді, "на зламі двох світів", побудувати незалежну державу. Врешті-решт, ті ж таки Словаччина, Хорватія, Норвегія отримали власні держави як німецькі васали. Отож прецедент існував.

До речі, мало хто знає, що "СС" - лише перший "бренд" у довгій шерензі перейменованих дивізій, яка за два роки існування чотири рази (з наближенням повного краху німці ставали все більш зговірливими) змінювала свою назву. А саме: "Дивізія стрільців СС "Галичина", "Дивізія "Галичина", потім "Ваффен Гренадір - Галіціше N1", далі - "14-та гренадерська дивізія", відтак "Українська дивізія N1".

Йти на заріз безборонно чи боронитися?

Мій співрозмовник - голова Європейського союзу українців-воєнних інвалідів, голова Братства колишніх вояків 1-ї Української дивізії Української національної армії (як самі себе називають члени цієї організації) у Німеччині Роман Дебрицький. (Повторю, що ця розмова відбулася у 1993 році; приїхавши до Мюнхену через рік, я замість нової зустрічі з цим приємним чоловіком і цікавим співрозмовником застав лише свіжу могилу на цвинтарі. - Авт.)

- Перед нами стояла дилема: йти на заріз безборонно чи боронитися, - пояснює Роман Дебрицький. - Частина пішла до дивізії, щоб дістати кращий вишкіл з модерною зброєю, аби потім боронитися перед новим окупантом. Адже в УПА ви не отримаете вишколу проти панцерників, авіації тощо. А от по кілька уже вишколених дивізійників було майже в кожній сотні УПА. Так що закидати нам коляборантство можна так само, як, наприклад, Сталінові, який об'єднався і з Черчиллем, і з Гітлером.

- Але ж, наскільки мені відомо, і цьому є документальні підтвердження, Організація Українських Націоналістів та Українська Повстанська Армія виступали проти створення дивізії.

- УПА була проти її формування лише декларативно. Адже жодного разу вона не перешкодила створенню дивізії. Не було стеження і з боку служби безпеки УПА.

- І все-таки, як ви дивитеся на звинувачення у зрадництві?

- Зрадництві кого? Чому "совети" мали право мобілізувати нас, поляки мали, а ми не могли йти до німців самі? Німці були три роки в Західній Україні, а "совети" - лише 21 місяць. То чому "совети" мають претенсії, що ми - їхні громадяни? Вони мали на нас прав не більше, аніж хто інший.

- Але й досі, щоби нас не звинуватили у коляборантстві, ми, дивізійники у Німеччині, здебільшого не беремо німецького громадянства. Більше того, серед українського представництва на еміграції колишні дивізійники займають провідні місця, ведуть активну громадську роботу, наприклад, генеральний секретар Світового Конгресу Вільних Українців Василь Верига (на час написання статті. - Авт.). Та ви подивіться - ніхто з дивізійників на еміграції не асимілювався, не забув свого коріння. Дивізія дала еміграції тисячі вишколених людей, які активно діють.

- А яке ваше ставлення до колишніх противників з советської армії?

- Трагедія наша національна була в тому, що українці йшли проти українців: полки Семена Палія - проти Мазепи, Тарашанський полк - проти армії УНР.

Таке ж братовбивство було і між нами. Біда й у тому, що воювали наші супротивники не за Україну, а за її ката.

- Скажіть, будь ласка, які взаємини зараз між колишніми вояками СС "Галичина"?

- Не називайте нас "СС"! Нам німці забороняли так називатися, і ми не були есесівцями. Ми воювали зброєю СС, звідси й назва. А в усьому іншому ми були і залишилися патріотами України. У нас була українська мова, молитва, прапор у дивізії. І навіть на нашій замській есесівського знаку у нас був намальований лев.

- Вибачте. А все ж, які стосунки між колишніми вояками вашої дивізії й УПА?

- До нас ходять колишні вояки і з УПА, і з польської, німецької, советської армії. Ми в дуже добрій побратимській співпраці з усіма комбатантськими організаціями.

*Іван ГАЙВАНОВИЧ,
"Україна молода", 2001.01.30*

НЕЩОДАВНО один британський телеканал прокрутив стрічку, сповнену дезінформації щодо української дивізії "Галичина". Великого рейваху, на який розраховували певні сили, не сталося — надто антиісторичним виявився її "фактаж".

І все ж, позаяк іноді вибухають істерики щодо діяльності дивізії, ми вирішили нагадати читачам певні реалії II світової війни. На Заході є певні сили, які свого часу, не виключено, що не без впливу московської "ура-победоносної" пропаганди, робили спроби "витягти на світло Боже" отих самих, примарних "українських воєнних злочинців". Дуже тішилися, що одного такого нібито вилунали — Івана Дем'янюка. Отож, промаявся старий по допрах, а по кількох роках правда таки вийшла нагору: ніякий він, бачте, не злочинець, не Іванушка Грозний, яким його оголосили.

І вже не вперше має місце конфуз із такими ненависними для сионістичних усіх країн дивізійниками — колишніми вояками страшно-престрашної дивізії СС "Галичина", або ж 1-ї Української Дивізії Української Національної Армії... Річ у тому, що жодна з компетентних державних комісій у багатьох країнах, проводячи ретельні розслідування, не знайшла жодного діяння з боку ветеранів дивізії, яке відповідало б визначенню "воєнний злочин". Наприклад, це ствердила ще 1947 р. комісія Д. Порша в Англії, ба більше — дійшла висновку, що з боку українців-дивізійників не було прихильності до німців і що українці були за своїм духом антифашистами. Відсутність воєнних злочинців серед наших земляків — громадян Канади встановила і високоавторитетна комісія Дешена, створена у 80-х урядом цієї країни. Тож нехай би знали не велими шановані автори дезінформаційної кінострічки: не брали дивізійники участі в боротьбі проти націй (на відміну від сталінських катів), проти окремих осіб лише за їхню приналежність до певного етносу. І до справжніх есесівських справ ті воїни не мали причетності, бо ж дивізія (як і інші аналогічні

НЕ ЛЯКАЙТЕ ДИВІЗІЄЮ

формування чи не половини народів Європи) була не власне СС, а, зауважте, "ваффен СС", себто "зброя СС" — це суто фронтова, стрілецька функція. І не більше.

Українці брали в руки німецьку зброю не для поневолення рідного або якогось чужого краю, не для винищення інших етносів, націй чи класів... Ось у чому суть. Читаючи літературу з історії 1-ї УД УНА, осягаєш протилежне: "Між тими, які в дуже молодому віці побачили жорстокість більшовизму на тисячах невинних жертв у тюрмах Галичини при втечі перед німецьким наступом 1941 року та пізнали нищівну силу російського комунізму для України, опинилися ті, яким майже п'ятдесят років тому пришлося одягнути німецький мундир. Їх називають «дивізійниками»... Свідомі, що Україна зазнала великої шкоди і багато терпіла під час німецької окупації, вони (ті, що стояли перед вибором між тоталітаризмами німецьким і совітським — Ю.П.) вважали, що слід використати нагоду для створення сильного, модерно вишколеного українського військового з'єднання в німецьких збройних силах, яке у відповідних обставинах могло б стати ядром української армії, бо Німеччина у відступі і закінчить війну поразкою. Про окремі українські з'єднання в Червоній армії не було мови". (Брошура "Українська Диви-

зія "Галичина", Торонто-Нью-Йорк, 1990 р.).

Наміром бійців-патріотів було не прислужництво німцям, а висока мета здобуття Української самостійної держави та її захисту. І якби не Ялта, хто знає, куди далі пішла б історія...

Проте історія рухалася саме так. І більшість полонених вояків дивізії опинилася спершу в таборах Італії, потому — у Великій Британії, звідки після 1950 р. чимало з них переселилося і до Канади, й до США, й до Аргентини, й до Австралії тощо. В країнах поселення саме ці люди ось уже понад п'ять десятиліть відіграють роль станого хребта майже цілого організованого українського життя. Університетська, гімназійна ерудиція, вояцька загартованість і неабияка працездатність високо піднесли їх з тих суспільних низів, з яких дивізійники починали життя вигнанців. Чудові лікарі й адвокати, успішні бізнесовці й літератори, відомі інженери й професори — то все вчорашні дивізійники. І якщо саме цими людьми, інтелігентними і фанатично українолюбними синами нашої землі хтось когось лякає, то хто ж тоді він, — той, що лякає?!

Юрій ПРИГОРНИЦЬКИЙ

«Синдром підозри»

Тема проживання в Британії українців — колишніх членів дивізії СС «Галичина» залишається в центрі уваги і в самому Сполученому Королівстві, і за його межами. «ГУ» повідомляє про початок цього скандалу, наголошуючи: чи варто братися за нове «полювання на відьом»? Тим паче що відьом досить ілюзорні, а хто й може постраждати, то це невинні люди? Нагадаємо: все почалося з показу по одному із британських телеканалів документального фільму під назвою «СС у Британії». Сьогодні ми подаємо думку, альтернативну ідеї фільму. Думка, етім, не наша власна, а Майкла Мельника з міста Норидж, сина одного з українських воїнів дивізії «Галичина». Нижче — виклад його недавнього інтерв'ю газеті «Eastern Daily Press».

Його батько, Петро Мельник, був одним з 12 тисяч українців, які з кінця 1943-го до 1945 року служили як добровольці або призовники на Східному фронті в дивізії Ваффен-СС «Галичина». 1947 року 8 тисяч з них прибули до Великої Британії. Майкл Мельник добре пам'ятає той момент, коли сказали, що його покійний батько служив у Ваффен-СС. «Мені було 16 років, і в уяві виникали різноманітні образи. Здавалося, що це неправильно», — каже він. «Я знав, що мій батько воював у німецькій армії, але я не міг примирити своє сприйняття тієї організації зі своїм батьком, якого я знав як незалежну, люблячу, спокійну та вдумливу людину. Щось було в цьому, що вимагало розслідування, і саме звідси все почалося». І вже 12 років 36-річний Майкл Мельник займається розслідуванням цієї теми. За цей час він відвідав Північну Америку, Польщу, Німеччину, Австрію, Словаччину, Словенію, був в архівах та на полях битв, накопичивши величезну кореспонденцію та провівши безліч більш ніж із 150 колишніми членами дивізії «Галичина». «Я по-справжньому відчуваю: ходен з тих, з ким я розмовляв, не мав чогось, що його треба приховувати», — зазначає він.

М. Мельник вважає, що більша частина документального фільму страждає від серйозних помилок та обумовленого наперед сенсаційного спрямування. І справді, рекламний хід Йоркширського телебачення мав бажаний ефект. «Пошуки воєнних злочинців з дивізії СС, переміщеної до Британії», — це з газети «Санді Таймс». «Завіса таємниці над есесівськими злочинами у Британії: міністерство внутрішніх справ звинувачується в тому, що дозволило більш ніж 1500 нацистам мешкати тут», — заголовок у газеті «Мейл он Санді». Ну і таке інше... Лорд Дженнер, секретар всепартійної парламентської групи з розслідування воєнних злочинів, каже: цей «фільм надає докази, що вони були членами нацистського підрозділу вбивць. Я написав листа Дж. Стру (міністру внутрішніх справ) з вимогою відкрити справи з іменами осіб, багато з яких були, без сумніву, воєнними злочинцями». Ця заява теж є, безумовно, відзеркаленням позиції авторів фільму «СС у Британії».

Та Майкл Мельник відкидає повторене лордом Дженнером твердження авторів фільму: мовляв, українські воєнні злочинці зараз мешкають у Британії, а їхнє становище безпечно через нездатність або небажання всіх британських

урядів розслідувати справу. «Висловлювання лорда Дженнера були б нерозсудливо ризикованими за будь-яких обставин, але те, що їх виголошує особа з юридичною освітою, жахає», — каже М. Мельник. Він зауважує, що у 80-х роках британська влада вже проводила розслідування. «Я вважаю, — каже Мельник, — що коли є винні у чомусь, вони повинні відповісти за це. Але в даному разі має місце синдром підозри, на підставі якого висувається колективне обвинувачення 10 тисячам осіб».

Фільм наводить подробиці п'яти випадків, що «пов'язують» цю дивізію українських добровольців з воєнними злочинами: вбивство тисяч євреїв у Львові у червні 1941 р.; вбивство більш ніж 800 цивільних осіб у польському селі Гута Пеняшка в лютому 1944 р. та через шість місяців — 44 інших осіб у польському селі Хланьов; придушення Варшавського повстання восени того самого року; репресії та вбивства на Балканах і передання в руки гестапо членів британських і американських екіпажів літаків, збитих над Словаччиною приблизно у цей же час. Але, нагадує Майкл Мельник, усі британські уряди завжди твердили про відсутність свідчень, які пов'язують дивізію «Галичина» з цими злочинами. А фільм «СС у Британії» претендує на те, що «вперше» наводить докази, які є викликом цій позиції. «Хоч деякі з цих обвинувачень всебічно перевіряються вже 50 років, вони й досі недоведені», — каже Майкл Мельник.

За його словами, лише одне із обвинувачень є новим: щодо льотчиків. М. Мельник зазначає: документальний фільм не надає твердих доказів того, що їм було завдано будь-якої шкоди за час їх перебування під вартою українських солдатів. «По п'яти конкретних випадках фільм пропонує непрямі докази, на кшталт: «ця людина була на футбольному матчі, там виникли безпорядки, цю людину раніше притягали до відповідальності, тому тут вона також винна». Якщо наводяться прямі докази, то вони не підтвержені перехресною перевіркою».

М. Мельник каже: коли до нього звернулися автори програми, він гадав, що вони мали «шире бажання висвітлити низку надзвичайно суперечливих питань». Але виявилось, що «вони дали мені можливість сказати те, що я хотів сказати, а потім просто вибрали ті частини чотиригодинного інтерв'ю, які підтримували їхні підходи».

Також він цитує свідка з Гути Пеняської, «котра була загальною визнаною всіма сторонами як партизанська база». Той каже, що одна людина з однозарядним карабіном відбила наступ цілого німецького підрозділу. «Ми ж вели розмову про 45 досвічених воїнів, дехто з яких був з автоматичною зброєю. Я сказав авторам програми, що я не можу в це повірити. Це був чистий «голлівуд». Я витратив десь 45 хвилин, обговорюючи це питання, але все це було прибрано з остаточного інтерв'ю. Залишилися лише відрегатовані фрагменти, які вписувались у їх контекст», — стверджує він.

Великим питанням, каже М. Мельник, є таке: що саме ці українці робили у Ваффен-СС і чому після війни вони прибули сюди, отримавши дозвіл уряду Клементта Етлі? Адже відомо, що Гітлер вважав слов'ян «людьми нижчого сорту», і ніде більше ця точка зору не була так інституціоналізована, як у лавах СС. Але «через нестачу людських ресурсів наші були вимушені поступово переглядати свою ідеологію з тим, щоб залучити більше прибічників», — зазначає Майкл Мельник. Він каже, що 12 тис. українців, які вступили до лав дивізії, також мали піти на компроміс: «Вони були ідеалістами, антикомуністами... Вони хотіли здобути свободу і думали, що вони отримають її, маючи в руках зброю, політичний важель, який наприкінці війни міг принести їхній країні незалежність».

Після закінчення війни воїни дивізії «Галичина» були інтерновані у місті Ріміні в Італії. Якби Ялтинську угоду втілили в життя (на чому неодноразово наполягав Сталін), вони були б репатрійовані до Радянського Союзу разом із 2 млн. інших полонених і, разом з ними, були б вислані до гулагів на неминучу смерть. Як же вони уникли цього? Найімовірніше, завдяки втручання Папі Римського. Проте М. Мельник має інше пояснення.

— У мене є документи, датовані до 8 травня 1945 року, які категорично засвідчують, що між членами дивізії та західними союзниками відбувалися контакти через Швейцарію, — заявляє Мельник. — Мета полягала у збереженні більшої частини з'єднання у належній формі, з тим, щоб у разі початку бойових дій між Заходом та Радянським Союзом їх можна було б використати як добре тренованих воїнів, визнаних антикомуністів, котрі добре володіють мовою.

Хоча більшість колишніх членів дивізії «Галичина», які оселилися у Британії, де існував режим жорсткої економії і відчувалась нестача робочої сили, працювали на фабриках, цегляних заводах чи, як у випадку з його батьком Петром, на фермах (що було найпоширенішим). Проте М. Мельник зазначає, що він має свідчення трьох осіб, які використовувалися Британською секретною службою в операціях проти Радянського Союзу.

ДИВІЗІЯ «ГАЛИЧИНА»:

КОЛИ ПАТРІОТИЗМ — ВИНА

Хоч час невблаганно віддаляє події Другої світової війни, все ж людська пам'ять вишпортує із півстолітнього напівзабуття деякі фрагменти і проєктує їх на день нинішній. Саме так сталося з українською дивізією «Галичина», що разом із німцями в останні роки світової бойні воювала проти радянських військ.

Створений в Англії документальний фільм «СС-у Великобританії», в якому вояків цього формування звинувачують у воєнних злочинах, гостро поставив питання про півтори тисячі колишніх комбатантів «Галичини» у Великобританії і сколихнув громадську увагу до цієї проблематики у кількох європейських країнах.

Якщо позиція єврейських організацій (а вони не забувають про завдані їм кривди і дуже слабо пам'ятають про причетність відомих представників свого роду до жадливих злодіянь у часи комуністичної деспотії) традиційна, то реакція наших сусідів поляків вражає своєю зваженістю.

Сьогодні пропонуємо увазі наших читачів добірку матеріалів, що з різних боків розглядають природу дивізії «Галичина» і дають досить вичерпну відповідь на те, чи можна вважати її вояків ворогами українського народу і воєнними злочинцями.

З ЧИТАЦЬКОЇ ПОШТИ

АГІТКА З 1943 РОКУ.

ЧИ ВОЮВАЛИ «ГАЛИЧАНИ» ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ?

кий князь Олександр Меншиков, права рука царя Петра I, сказав, що Мазепа перейшов на бік шведського короля Карла XII задля свого народу. Але це не перешкодило проклинати ім'я Мазепи в російських церквах в Україні, а Кочубея, який зрадив Мазепу і козацтво, проголосити українським народним героєм.

Після мазепинців прийшли «зрадники» петлюрівці, «буржуазні націоналісти» — бандерівці, вояки УПА, а також бійці дивізії «Галичина». В незалежній Українській державі діє радянське законодавство, на основі якого не реабілітують вояків УПА, а також бійців дивізії «Галичина». Як одні, так і другі нібито

воювали проти «своєї» вітчизни, а також проти «своєї» армії—«освободітельниці».

А скажіть, чи при Союзі Україна мала хоч одну, нехай і нечисленну, бойову українську національну одиницю? Цього не було. Вояки УПА та дивізії «Галичина» вели бої на своїй землі, стали грудьми на захист свого народу проти віковичного нашого ворога. Часто в бою у безвихідній ситуації добровільно йшли з життя, щоб не потрапити до рук катів. Як же їх можна називати зрадниками?

У наш час ті, що з Божою милості залишилися живими, доживають свій вік, одержуючи мізерну пенсію або не одержуючи ніякої, і не визнані як вестерани вій-

ни. Така наша вдячність тим, хто жертвував собою заради нас, заради України. Зате влада незалежної України дала особливі привілеї ветеранам ВВв і НКВД, дарує шедри подарунки з нагоди річниць «освобождения» чи «праздника Победи».

Звичайно, вояк УПА ніколи не подасть руку колишньому енкаведистові. Але справедливість все ж таки повинна бути... Чому б не взяти українським законодавцем приклад з інших держав і не зрівняти всіх ветеранів у правах для злагоди в суспільстві? Це було б по-людськи.

Євстахій ПАВЛЮК.
Пенсіонер.

м. Івано-Франківськ.

ЯК ЦЕ БУЛО

ДИВІЗІЯ «ГАЛИЧИНА» ЯК ПАРОСТОК НАЦІОНАЛЬНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ

У ЧАСІ ВИБОРУ

Коли часи гітлерівського «бліц-кригу» минули, Німеччина опинилася на краю загибелі. Тоді вже існували численні не німецькі частини, які боролися проти більшовизму. Постало питання про утворення української дивізії. Ініціатива вийшла від німців чи радше від губернатора Вехтера. Український Центральний Комітет, єдина легальна українська установа в генеральній губернії, став перед дилемою: підтримати творення дивізії чи залишити цю справу німцям і не мати ніякого відношення до вояків, яких у такий чи інший спосіб німці наберуть. Логіка підказувала, що треба брати участь, бо спогляданням збоку нічого не досягнути. Все ж була надія, що повторяться події, подібні до подій кінця Першої світової війни. Це стверджував знавець східноєвропейських проблем американський професор Джон Армстдонг. У передмові до споминів Вольфа-Дітріха Гайке, начальника оперативного штабу дивізії «Галичина», що вийшли англійською мовою в 1988 році, він пише: «На початку 1943 року багато українців уважало, що на Східному фронті створиться неясний стан. У 1944 році практично всі українські провідники рахувалися з можливістю німецької поразки. Вони були переконані, що воєнний союз між Сталіном та англо-американцями розпадеться, як тільки впаде нацистський режим, а після цього негайно дійде до збройного конфлікту між СРСР і західними альянтами. Такий конфлікт доведе до знищення комуністичної системи, безпосереднім наслідком його буде невіршене становище, подібне до періоду 1918 — 1920 років. У таких обставинах навіть невеликі свої військові з'єднання можуть порушити рівновагу сил (зокрема для поневолених народів, як українці чи поляки) та охоронити свою спільноту. Кінець кінцем (якщо на це погодилися б переможці-альянти) такі військові формації відіграли б свою роль при утворенні нових держав».

УКРАЇНСЬКА МІЛІТАРНА СИЛА

До Галицької добровольчої дивізії, як тоді називали нашу збройну формуцію, яка в думках і сподіваннях українських патріотів мала стати «зав'язком української національної збройної сили», голосилися молодь і військові ветерани. Проф. Кубійович теж розраховував, що із створенням дивізії українська проблема вийде на міжнародну арену. І вона вийшла, бо досі ніяка українська військова формація Другої світової війни не стала такою відомою на Заході.

Інше питання, яку дивізію хотіли мати українці, а якою зробили її німці. Спочатку німці заборонили офіційно називати вояків дивізії українцями, а тільки галичанами і під тиском об-

ставин щойно в листопаді 1944 року змінили додаток до назви «Галицька ч. 1» на «Українська ч. 1». Після битви під Бродами командування дивізії, штаби полків, батальйонів і дивізіонів та вся адміністрація були обсажені німцями. А українці і німці мали протилежні цілі.

Після переформування та поповнення дивізії брала участь у боях з більшовицькими партизанами в Словаччині, Словенії та вкінці — проти більшовицької армії в Австрії біля Фельдбаха.

Ситуація була непевна, а для декого, наприклад, для письменника Уласа Самчука, це було вже «п'ять по дванадцятій».

СТВОРЕННЯ УНК

У Берліні 23 лютого 1945 року німці врешті вирішили створити Український Національний Комітет, і райхсміністр Альфред Розенберг повідомив генерала Шандрука 12 березня 1945 року, що:

1. Німецький уряд визнає Український Національний Комітет як єдиного представника українського народу.

2. Національний Комітет має право дотримуватись свого розуміння майбутньої України і проголошувати його в своїх деклараціях і маніфестах.

Після особистої зустрічі і розмови з президентом А. Лівіцьким генерал Шандрук заявив, що погоджується очолити Український Національний Комітет, бо йшлося про рятування українських людей та українських військових частин, які були в німецькому війську.

Після Ваймарської конференції 15 березня президент Лівіцький підвищив Шандрука до звання генерал-хорунжого і призначив його командувачем Української Національної Армії від уряду УНР, а президія УЦК від себе призначила генерала Шандрука на командувача Української Національної Армії. Із створенням УНК йому підпорядковано українські військові частини, юнацтво протиповітряної оборони, опіку над робітниками в райху, українську пресу.

Генерал Шандрук робить кілька поїздок в околиці Берліна і Праги. Він вирішив назвати дивізію «Галичина» 1-ю українською дивізією Української Національної Армії, а 28 березня 1945 року в Німечку під Берліном заприсягнув три новосформовані курені для 2-ї Української дивізії на вірність Україні. Присягу провів о. мітрад Білецький.

ПРИСЯГА

«Присягаю Всевишньому Богові перед святою його Євхаристією і животворящим Хрестом, не шкодуючи ні життя, ні здоров'я, скрізь і повсякчас під Українським національним пра-

пором боротися із зброєю в руках за свій народ і свою Батьківщину — Україну. Свідомий великої відповідальності — присягаю як вояк Українського національного війська виконувати всі накази своїх начальників слухняно і беззастережно, а службові доручення тримати в таємниці.

Так нехай мені в цьому допоможуть Бог і Пречиста Мати, Амін».

До української дивізії в запасний полк у Фелькермаркті генерал Шандрук прибув 17 квітня. Найперше він заприсяг вояків дивізії на вірність Україні в урочистості, в якій взяли участь цілий 30-й полк та вояки — представники всіх частин і підрозділів дивізії. На присязі були присутні Вехтер, Арльт та інші німецькі старшини. Генерал Шандрук привіз із собою відзнаки-тризубці на шапки, які почало носити вояцтво. Під його наглядом опрацьовано розпорядження про повну українізацію дивізії, тобто відхід з неї німецького персоналу. На нового командира дивізії намічено генерала Михайла Крата, полковника царської армії та армії УНР, який під час Першого зимового походу відмовився обійняти посаду начальника штабу Запорізької дивізії. До повного підпорядкування не дійшло, бо прийшла капітуляція.

УНА

Українська Національна Армія не складалася з однієї дивізії, як дехто стверджує, бо одна дивізія не може бути армією. Вже від першого дня свого існування, 12 березня 1945 року, УНА мала охоплювати більш як чверть мільйона озброєного українського вояцтва: Перша Українська дивізія під командою генерала Фрайтага — 13 тисяч вояків, Друга дивізія під командою генерала П. Дяченка, включно з бригадою майора В. Пітулея, — 7 500 вояків, Вільне Козацтво полковника П. Терещенка — 700, 281-ша запасна бригада в Данії — 5 000, бригада отамана Бульби-Боровця — 400, два піхотні полки — в Бельгії і Голландії — 2 500, Українське визвольне військо — 80 тисяч вояків.

Разом було біля 200 тисяч, однак через брак часу всіх не переведено в склад Української Національної Армії.

УНА опинилася між радянськими військами та їхніми союзниками, військами альянтів. У зв'язку з цим генерал вирішив вести підрозділи дивізії туди, де святкували перемогу англіїці й американці. Армію було інтерновано, проте, на відміну від учасників інших національних з'єднань, як, скажімо, власівська РОА, жоден з її вояків не був виданий радянській владі.

Деякі старшини та вояки повернулися потайки на Батьківщину і стали інструкторами та вояками Української Повстанської Армії.

Заслуги генерала Шандрука наприкінці війни і в післявоєнному періоді значні. Не знаючи, як складеться майбутнє після розвалу третього райху для нього і його вояків, командувачем яких він став, генерал Шандрук формально і правно встановив політичну мету — боротьбу за українську державність.

До 1949 року Павло Шандрук перебував у Європі, а потім переїхав до США. Поселився в місті Трентоні штату Нью-Джерсі. 1959 року в Нью-Йорку вийшли друком його спогади у перекладі на англійську мову Романа Олесницького.

Помер Павло Шандрук, підвищений на еміграції до звання генерал-полковника, 15 лютого 1979 року. Все своє майно він записав Братству колишніх вояків 1-ї УД УНА. Головна управа Братства заснувала з цього Видавничий фонд ім. генерала Павла Шандрука.

Степан СТАДНИК, Михайло МУЛИК.
- Комбатанти дивізії УНА.

НЕ ВСІ КОТИ СІРОЇ МАСТІ

Із звинуваченнями українців у воєнних злочинах слід бути дуже обережними. СС «Галичина» — це не було те саме, що СС. Для українців то був насамперед шанс боротьби із совітами, а наприкінці війни — уціліти від них.

Генді дуже ретельно дотримуються фактів (робить кілька дургорядних помилок), проте у загальному описі вони вислизують йому з рук. Розповідає, наприклад, про поліційний батальйон «Nachtigall» («Соловейки»), відповідальний за львівський погром, щоб потім вживати цю назву замість СС «Галичина».

А насправді «Nachtigall» не був введений до складу СС «Галичина»: батальйон було розформовано перш ніж дивізія постала. Британцеві це загалом байдуже: адже йдеться не стільки про причетність, історичну докладність, скільки про те, що уявний злочинець, можливо, знайшов пристановище на його батьківщині. Саме так чинить газета «Sandy Times», підписуючи ілюстрації до тексту — плакат пропаганди військових формувань СС: «СС «Галичина» придушила Варшавське повстання». А СС «Галичина» участі в цьому не брала.

Аналогічна справа з тоном розповіді. Генді описує історію СС «Галичина» іноді так, начебто відкрив Америку. Проте це річ давно відома, її всебічно дослідили історики, публіцисти, британські спецслужби. Дивізія постала згідно з колабораційним декретом Українського Народного Комітету з німцями в 1943 р. Налічувала кільканадцять тисяч воїнів, входила до складу військових формувань СС — багатонаціональних сил — союзників Гітлера, була розбита влітку 44-го у битві під Бродами, згодом перейменована в Українську Народну Армію. Її командири дістали від німців заповнення, що не будуть використані у боротьбі із західними союзниками. Воїни УНА, взяті у полон в Австрії, через італійські табори військовополонених потрапили до Великої Британії, США, Канади й Австралії.

Для поляка членство в СС — це вирок, ганьба, неслава. Але СС «Галичина» — то не звичайні німецькі СС ані навіть відділи військ СС, утворені з нацистів-фанатиків: норвежців, голландців, британців, французів. Для багатьох ук-

раїнців — як би наївно це не звучало — участь у військових формуваннях СС була єдиною можливістю боротьби з більшовиками, а наприкінці війни — єдиним шляхом утечі від Червоної армії. СС «Галичина», так само, як відділи військ СС, утворені в балтійських країнах, не була визнана бандитським формуванням, хоч проти її членів проводився ряд розслідувань, серед них кілька польських, між іншим, організованих польським урядом у Лондоні. Останній керівник Української Народної Армії генерал Павло Шандрук (розповідь про нього і дивізію «Галичина» наша газета планує в найближчих числах) навіть після Другої світової війни був нагороджений Virtuti Militari (найвища військова нагорода) з рук генерала Владислава Андерса за героїчну боротьбу під час вересневої кампанії. Можна припускати, що в рядах СС «Галичина» були і воєнні злочинці, але сама належність до цієї формації не була злочинною. І так на цю справу можуть дивитися українці.

У польському контексті всі відомлення про українські злочини склалися на мелодію, яка утворює пісню, — сполучення слів «бандити з СС», «бандити з УНА», «українські кати», «українські різунки» функціонують у Польщі донині. СС «Галичина», батальйон «Nachtigall», Волинський легіон самооборони — яка відмінність між ними? Адже це ті самі українці, націоналісти, воїни, гайдамаки, що різали пилами, спалювали живцем, придушували повстання і т. д. і т. п. Ця підпорядкованість саме таким стерестилам спонукала очевидців Варшавського повстання називати «українцями» грабіжників і бандитів з Російської народної визвольної армії напівполяка Мечеслава Камінського.

Останні кілька десятиліть боротьби за незалежність України, в тому числі епізод із дивізією СС «Галичина», — безперервна смуга драм. Потрібно мати підвищену чутливість на історичну деталі, контекст, мелодію, щоб нікого не скривдити. Британський фільм, підтриманий польськими донесеннями і коментарями, може викликати привидів, які — багато хто мав таку надію — заснули назавжди.

Павел СМОЛЕНСЬКИЙ

ПІД ЧАС ОГЛЯДУ ДОБРОВОЛЬЦІВ ДИВІЗІЇ «ГАЛИЧИНА» У ЛЬВОВІ.

ЗУСТРІЧ ВЕТЕРАНІВ ДИВІЗІЇ «ГАЛИЧИНА».
ДРУГИЙ ЛІВОРУЧ — КЕРІВНИК ІХНЬОГО ОБ'ЄДНАННЯ НАШ ЗЕМЛЯК СВЯТОМИР ФОСТУЛ.

ФІЛЬМ «СС У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ» СПІТКНУВСЯ НЕ ТІЛЬКИ ОБ ПОМИЛКИ, А Й, СХОЖЕ, ОБ УКРАЇНОФОБІЮ

Документальний фільм «СС у Великобританії» про дивізію «Галичина», створений британським режисером-євреєм Джуліаном Генді (Julian Henty) з допомогою польських емігрантів, викликав жваву публічну дискусію в кількох країнах Європи.

Нині газета «Галичина» свою чергову публікацію на цю тему присвячує реакції на появу фільму з боку польської преси на прикладі двох дуже популярних у сусідній країні видань — «Wprost» і «Gazeta wyborcza».

У статті «Невинні есесівці» Генрика Сухара з Лондона у журналі «Wprost» попри виразні звинувачувальні акценти щодо СС «Галичина» відповідно до настроїв британської полонії все ж надано слово й самим українцям — комбатантам цього військового формування. Серед них і нашому землякові Святомирові Фостуну, керівникові Об'єднання колишніх українських комбатантів у Великій Британії. Він сказав авторові статті у «Wprost», що роз'явлення старих ран не на руку ані українцям, ані полякам і скористається цим тільки Росія. Дивізія «Галичина» не знищувала цивільного населення, а ряд звинувачень на її адресу, в тому числі щодо придушення Варшавського повстання, — це брехня, «єврейська пропаганда». За словами С. Фостуна, Україна під час Другої світової війни опинилася між молотом і ковадлом. Німці, за поширеним тоді переконанням, не могли бути такими злими, як більшовицькі «визволителі».

Далі автор статті «Невинні есесівці» попри свою неприхильність до дивізії «Галичина» зробив важливий висновок: «Багато галицьких українців вважали, що власна держава можлива тільки в союзі з третім рейхом». Але це нині можна щось однозначно стверджувати щодо такої візії. А в ті драматичні роки все виглядало, мабуть, не так просто. Попри патріотичну налаштованість багатьох вояків «Галичини» ще був і німецький примус, що визнав і сам Г. Сухар.

Більш об'єктивно щодо української дивізії виглядає стаття дослідника з Інституту політичних студій Польської академії наук Гжегожа Мотики «Слов'янські войовники Гітлера», яку «Wprost»

видрукував поряд із звинувачувальною статтею Г. Сухара.

«Творення іноземних підрозділів СС не було чимось винятковим, — пише Г. Мотика. — Під гаслом боротьби з комунізмом виникли під час війни французькі, голландські, латиські, естонські, хорватські і білоруські формування...

Оцінюючи дивізію СС «Галичина», треба пам'ятати про те, що більшість жовнірів зголошувалася до неї, хочучи боротися за незалежну Україну. Зробили хибний вибір. Не був він, однак, ані ліпший, ані гірший від того, котрий зробили того самого часу латвійські та естонські члени дивізії СС».

Попри це Г. Мотика відкинув звинувачення на адресу дивізії «Галичина» в придушенні Варшавського повстання. На той час у Варшаві не було підрозділів цієї дивізії, а злочини, приписувані українцям, чинили інші, в тсму числі складена з власовців бригада під керівництвом напівополяка Мечеслава Камінського. «Помилка взялася з того, що варшав'яни під впливом інформації про погроми УПА на Волині всі іноземні підрозділи на боці німців визначали як українські», — стверджує польський науковець.

Дуже цікаву прихильну до українців публікацію під назвою «Не всі коти сірі» видрукувала «Gazeta wyborcza», яку ми подаємо в українському перекладі. Читачі зможуть зробити з неї власні висновки.

З оглянутих публікацій у польській пресі напрошується досить однозначний висновок: фільм «СС у Великобританії» спіткнувся не тільки об фактологічні помилки, а й об явну українофобію, але привід з фільму про дивізію «Галичина» для розпалювання антиукраїнських настроїв наші сусіди назагал зігнорували і до висвітлення проблематики цього військового формування підійшли досить об'єктивно.

Не пошук давноминулих взаємних кривд, яких предостатньо по обидва боки, а націленість на співпрацю, добросусідське партнерство — ось що має пронизувати взаємини наших народів.

Петро ПАРИПА.

Добірку підготував Петро ПАРИПА.

«І навіть гадки не може тут бути про якусь провокацію»

В Польщі справа документального фільму Ю. Генди «SS in Britain» почала «жити своїм життям».

Нового поштовку для спекулятивних повідомлень місцевої преси дали слова голови Інституту національної пам'яті (IPN) Л. Кереса, який, не чекаючи на результати слідства, висловився за екстрадицію до Польщі і покарання тут усіх півтори тисячі ветеранів Дивізії «Галичина».

Польська преса, яка часто хизується і посилається на ідеали, вирошені паризькою «Культурою», довго не задумуючись, підхопила «гарячу» тему. А відомо, що середовище паризької «Культури» вже кількадесят років тому «закрило» цю тему, описуючи її детально, проводячи дискусії польських і українських істориків.

В кінцевому результаті уся ця справа негативно позначилася на цій українській громаді світу. Українці у Великобританії поскаржилися після появи фільму Ю.

Генди своїй Комісії д/с стандартів телевізійних програм.

Ми в Польщі хіба небезпідставно добачаємо чергову спробу розбудити «антиукраїнські упирі». Маємо докази, що наш співрозмовник журналістам, які його відвідують, на стіл кладе «твори» Віктора Поліщука. Це, очевидно, необгрунтоване припущення, але невже хтось хоче відвернути увагу громадськості від погрому, вчиненого у 1941 р. жителям містечка Єдвабне біля Ломжі? («Wprost» № 4/01)

Об'єднання українців у Польщі склало зі свого боку протест проти неправдивих реляцій про фільм у комерційному телебаченні TVN. Подібної заяви не було з боку Посольства України в РП. Невже Україна не добачає шкоди, яку в свідомості суспільства стратегічного партнера вчинив цей фільм і повідомлення про нього? (ред)

Пропонуємо читачам інтерв'ю з прокурором Єжи Кулешою з Інституту національної пам'яті (IPN), який займається слідством у справі Дивізії «Галичина»

– Українці в Польщі сприйняли наголошення Інститутом національної пам'яті справи Дивізії «Галичина» як елемент певної політичної гри, підсилювання антиукраїнських стереотипів. Чому Ви засуджуєте цих людей перед проведенням ретельного слідства?

– Я думаю, що в діяльності Комісії для розкриття злочинів проти польського народу, яка діє в рамках Інституту національної пам'яті, не можна дошукатися ніяких антиукраїнських інтенцій. Такий погляд хибний. Справді, дуже багато говориться у польських мас-медіа про злочини, заподіяні членами Дивізії СС «Галичина».

Але пропоную однак додержуватись того, що відбувається під час розгляду і досліджування доказів у декількох відділових Комісіях для розкриття злочинів проти польського народу. Зараз розслідується обставини справ. Шойно після закінчення цього можна буде з абсолютною певністю сказати, що насправді зробили члени Дивізії СС «Галичина».

Чи допустилися вони злочину і як еwentуально треба б кваліфікувати того роду поведінку?

– Чому тоді представники Інституту національної пам'яті ще до закінчення слідства в цій справі говорять пресі про екстрадицію з Великобританії півтори тисячі колишніх членів Дивізії СС «Галичина»?

– Слід вважати, що ці вислови були перекручені. Важко мені сказати, чи хтось авторизував їх, чи ні. Натомість, коли йдеться про цих півтори тисячі осіб українського походження, які живуть у Великобританії, я вважаю, що ці особи, безумовно, слід буде допитати. І виникає питання: чи треба допитувати їх як очевидців,

чи як підозрюєх? Коли б збрали ми переконливі докази проти колишніх членів Дивізії СС «Галичина», які живуть зараз у Великобританії, можуть стати вони основою для того, щоб виступити про видачу нам цих осіб. Але на сьогоднішній день ще зарано було б говорити про екстрадицію конкретних осіб.

– Звідки тоді одей поспіх у вивесенні вироків, коли Ви не почали ще справжнього слідства?

– Слідство йде, воно дуже завантажено. Але сьогодні надто рано було б говорити про конкретні випадки. Ведеться розгляд і дослідження доказів у декількох відділових комісіях у Польщі. Треба сказати, що зголошується багато людей, хочуть дати свідчення. Окрім того, ведуться розшуки архівних матеріалів.

– Здавалося б, що працівники Комісії, які роками займаються злочинами сталінського періоду, повинні бути обізнані з механізмами творення провокацій. Також советських провокацій, спрямованих проти підкорених народів. Тому я здивована, що так швидко і однозначно підняли ви в медіа дискусію про фільм «SS in Britain», який з'явився в британському телебаченні за старою схемою: гостро, антиукраїнсько, найкраще при нагоді якихось важливих східних свят...

– В нас чимало говорять про ці злочини. Я вважаю, що говориться дуже багато правди на цю тему. Адже проти польського народу вчинено численні серйозні злочини. Однак тут не може бути навіть й гадки про якусь провокацію. Те, що опі пресові інформації збігаються з окресленими святами Української держави чи народу, є, вважаю, лише випадковістю.

— Цей архівний матеріал зберігався під заголовком, який по суті небагато говорив. І тому не натрашено на нього раніше. Оскільки мені відомо, це звучало після перекладу на польську мову «Соціальна допомога визначеним людям». Це не міг бути заголовок, який спонукував дослідника злочинів Дивізії «Галичина» поцікавитися цим матеріалом.

— Чи вже знаєте, яке приблизно число осіб, ветеранів Дивізії «Галичина» хочете допитати? Чи Ви підтримуєте версію про 1500 осіб?

— Зараз в нас ведеться посилена слідча робота в декількох справах. З часом побачимо. Невдовзі вже знатимемо наскільки докази, зібрані в справі, дозволять нам виступити про екстрадицію.

— Чи комісія веде слідство в справі злочинів в місцевості Гута Пеняцька? Чи існують може ще якісь інші слідства, які торкаються дивізійників?

— Перш за все в справі Гуті Пеняцької. Але існують ще справи іншої ваги. Натомість обсяг злочину, заподіяного в Гуті Пеняцькій, є величезним. Ця справа виходить на перший план.

— Я думаю, що ціла ця справа не була б такою гнітючою для пана прокурора, коли б Ви ознайомилися з актами злочинів, заподіяних українцям, м.ін., солдатами Народного Війська Польського (LWP). Пришинею слідства в декількох таких справах, хоч в деяких всім відомі прізвища винуватців.

— Я займаюся слідчою проблематикою і актами конкретного слідства. Слідство, про яке ми говоримо, торкається справи вимордовання людності Гуті Пеняцької. І на цьому ми зосереджуємося.

— Чи представники національних меншин, у тому українці, матимуть доступ до своїх документів, зібраних проти них Службою безпеки?

— Я цією проблематикою не займаюся. Пропоную звернутися з цим запитанням до більш компетентних осіб. Я не хотів би висловлюватися за них.

— Дякую за розмову.

Розмовляла
Єва Почтар-Щерба

— Однак суспільні відчуття зовсім інші. Одні з лідерів Об'єднання лемків у Польщі на недавній зустрічі міжвідомчої комісії підкреслював, що колись на східні свята проповідував нам фільми про «Ogniomistrz Kalenia». Сьогодні лякають нас есесманськими привидами...

— Я вважаю, що не можна ставити справи таким чином. Просто ці проблеми треба докорінно вивчити. Я надіюся, що завдяки діяльності Комісії для розкриття злочинів проти польського народу, ці справи з'ясуються. Виявлення механізмів дії Дивізії «Галичина» не така проста річ. Це не коротке заняття, воно вимагає багато часу. Я думаю, що настане час, коли вдасться все конкретно встановити.

— Публікасти з кола паризької «Культури», наприклад професор Богдан Осадчук, підкреслюють, що ці справи були обговорені, підсумки підведено вже тридцять років тому. Серед чималої кількості дурнів, які зараз сказано на тему Дивізії СС «Галичина», появилася також справа документів, «зв'язаних» в перемиському архіві. Це заява з сорокових років, в яких дивізійники просять про матеріальну підтримку. Відвіс під ними найбільше з досі відомих число підписів членів Дивізії СС «Галичина». Для журналістки телевізійних «Відомостей» ці документи були великим відкриттям, приводом для зроблення репортажу.

У цьому репортажі висловлювався також представник Інституту національної пам'яті. Натомість директор перемиського архіву сказав локальній пресі, що вже давно знали про існування цих документів...

Дискредитація українців на міжнародній арені

Навесні минулого року в канадському телебаченні був показаний документальний телефільм великобританської телекомпанії Yorkshire Television Limited з міста Leeds (продюцент Julian Hendy) «СС у Британії» (*SS in Britain*) про нібито злочини українців 14-ої Дивізії СС «Галичина» при придушенні Варшавського повстання в серпні 1944 р. та Словацького національного повстання восени 1944 року. У фільмі, серед іншого, сказано, що українські солдати в селі Нижня Боца вбивали не лише чоловіків, але й неповнолітніх дітей.

Оскільки не кожному відома історія цієї української військової частини, зазначу, що Дивізія «Галичина» (пізніша назва «Перша дивізія Української Народної Армії») була створена у квітні 1943 р. з молодих людей західних областей України (Генеральної губернії). В складі Німецької армії вона воювала проти Червоної армії нібито за майбутню Українську державу. (Нагадаємо, що у той час на території України в рамках Німецької армії воювали і дві дивізії регулярної армії Словацького штату, воjakів якої ніхто ніколи і не думав судити за військові злочини). В битві під Бродами 17-22 червня 1944 р. Дивізію СС «Галичина» було розгромлено, а у вересні-грудні 1944 року незначні її залишки були перекинені до Словаччини для переформування і поповнення.

Про «Галичину» написано кільканадцять книжкових публікацій і сотні статей. В жодній з них немає згадки про те, щоб українці брали участь у репресивних акціях проти цивільного населення під час Варшавського та Словацького національних повстань. Тим я аж ніяк не хочу виправдовувати участь українців у гітлерівській армії, хоч багато з них шло туди зі світлими ідеалами: здобути військовий вишкіл та зброю і в майбутньому застосувати це у боротьбі за самостійну Україну. Майже всі вони розчарувалися у своїх сподіваннях, бо Гітлер мав щодо України інші плани, згідно з якими «житиця Європи» мала стати колонією «Великої Німеччини», а українці (як і росіяни, поляки та інші слов'яни) – неповноцінною робочою силою.

Британський фільм вперше наводить начебто «нові факти» про репресії українських воjakів проти цивільного населення с. Нижня Боца. І робить це вкрай необ'єктивно, приписуючи українцям злочини, яких вони не могли допуститися, бо в даній «операції» участі не брали.

Після заяви коментатора, що в село Нижня Боца наприкінці жовтня 1944 р. увійшов український відділ Дивізії СС «Галичина», на екрані виступають дві жінки-старожилки села Нижня Боца. Їх розповіді починаються по-словацьки і продовжуються англійською мовою. Перша з них говорить: *Вони (члени каральної експедиції – М.М.) насамперед увійшли до школи і там тили.*

Друга доповнює: *Вони робили по домах обыски і всіх чоловіків загнали у школу. ...П'ятьох, між ними і 15-річного Заградника, затримали до ранку.*

Перша: *Засуджених копали там били.*

Друга: *Після допитів мужчин засудили на смерть. Їх розстріляли. Заградник був ще дитиною.*

Перша: *Він плакав за мамою. У школі плакав: «Мамо моя дороженька, ти вже більше мене не побачиш!»*

Друга: *Це був плач розпачі. Що ця дитина кому зробила? Він не був навіть воjakом. Як ця дитина плакала-ридала! Його вивели із школи на міст, де розстріляли. З моста він упав у воду. (На екрані показано міст і дзюрчання води).*

Перша: *Поцяди вони не мали.*

Друга: *Це був жах! Це було страшне почуття. Цього забути ніколи не можна.*

Після цих зворушливих і щирих слів слідує повторна заява коментатора: *Затримані німецькі документи підтверджують, що того дня до села Нижня Боца увійшов відділ Віттенмаєра 14-тої СС Дивізії «Галичина». У тому документі сказано, що українські добровольці 14-ої СС Дивізії «Галичина» включилися в битву і воювали з повстанцями надзвичайно жорстоко». Якщо глядач досі міг не знати, хто були ці злочинці, про яких розповідали нижнебоцькі жінки, після такого коментаря він вже знає – це були українці. Жінка-старожилка до цього коментаря (якого вона не чула і не бачила) додає: *Жодних**

партизанів вони не знайшли і накінець життям за це заплатили наші мужжі».

Далі англійський коментатор заявляє, що на придушення Словацького національного повстання німці послали 40.000 війська з двома СС-дивізіями, а проф. Давід Цезарині авторитативно доповнює: *«Словацьке повстання було кривавим диким конфліктом. Убито десятки тисяч цивільного населення, де з жодної сторони не було поцяди. Якщо українські частини брали участь у придушуванні повстання, то було б неможливим, щоб вони не були включені до цієї брутальної безпоцядної протипартизанської боротьби».* Отже те, що у попередніх кадрах звучало як реальний факт, підфарбований розповідями жінок-очевидців, з уст професора-спеціаліста звучить як припущення: в нього немає документів про участь українців у масових репресіях, але якщо такі документи існують в авторів телефільму, то з них логічно випливає, що українці вели себе брутально і безпоцядно. В такому плані йде цілий телефільм автентичні заяви словаків у ньому чергуються з упередженими антиукраїнськими коментарями творців телефільму.

Для підсилення фактографічної сторони фільму, в ньому показано школу, де відбувалися допити, могили розстріляних та пам'ятник з іменами жертв цієї брутальної акції в селі Нижня Боца.

В телефільмі виступає і директор Музею Словацького національного повстання в Банській Бистриці Ян Станіслав, автор численних праць на цю тему. В одній з них – «*Faşistické reprézálie na Slovensku*» (Братислава 1989) він підрахував, що під час Словацького національного повстання у Словаччині було замордовано 3965 осіб, яких поховано у 186 масових могилах. Там він наводить назви десятків каральних команд німецької армії, поліції та словацької Гліткової гарди, які брали участь у цих злочинних репресіях. Українських частин серед них нема. А в згаданому телефільмі він нібито на адресу українських злочинців із Дивізії СС «Галичина» заявляє: *«Підпали, терор, морберство та пімста – були підставою їхнього ремесла».* Такого він, як об'єктивний

дослідник, не міг сказати на адресу українців! Його слова стосувалися німецьких каральних команд! Та й прості жінки, що виступали у телефільмі, не могли приписати злочини розстрілу невинних людей – українцям!

З британської телекартинки виходить, що українці з СС Дивізії «Галічина» були найжорстокішими злочинцями під час придушення СНП.

Щоб перевірити «факти», введені в британському телефільмі, я поїхав на місця, де він знімався. Розмовляв із директором СНП в Банській Бистриці Яном Станіславом, архівісткою музею Марією Чемановою, обидвома жінками, що виступали у телефільмі – пані Павліною Бегмеровою (1921 року народження) та Етелою Бегмеровою (1917 року народження), старостою села Нижня Бопа Марцелією Гериховою та іншими. Всі без вагання підтвердили мені, що українці із Дивізії СС «Галічина» у придушенні СНП в с. Нижня Бопа участі не брали. Згідно з їх твердженнями, висловленими і перед телекамерою британського телефільму, громадяни села Нижня Бопа розстріляні не українцями, а німецькі есесівці та члени каральних команд словацької Глічкової гарди. Проте автори ці їхні заяви у телефільмі не включили. Те, що жінки говорили перед телекамерою, ні в якому разі не стосувалося українців, а німецьких та словацьких фашистів. Їхні правдиві і щирі розповіді творцями телефільму були свідомо зманіпульовані в антиукраїнському напрямі, про що словацьким учасникам телефільму і не снілося.

В Нижній Бопі з сфотографував меморіальну дошку і два пам'ятники жертвам повстання. На них виразно наведено, що громадяни села розстрілювали «німецькі фашисти і члени карного відділу Глічкової гарди».

В рукописній хроніці села Нижня Бопа, писаній безпосередньо після придушення повстання і тоді ж офіційно завірених сільською управою, розстрілам у селі присвячено кілька сторінок. Там неодноразово підкреслено, що невинних людей в селі стріляли німці і словацькі гардисти. Згадки про українців у хроніці, яку було дано до використання і творцям телефільму, нема жодної.

Обидві жінки, що виступали в телефільмі, категорично заперечили участь українців у придушенні повстання в їхньому селі, хоч творці фільму їх до цього явно спонукували, запитуючи, чи карателі не говорили по-українськи або по-польськи, чи не мали

на військових формах знак тризуба і т. п. «Ні, ні, ні! Це були німці і словацькі гардисти!» – заявляли вони, а ці заяви повторили і мені. Я їх записав на магнітофонну плівку.

Директор Музею Словацького національного повстання у Банській Бистриці Ян Станіслав у розмові зі мною теж категорично заперечив участь українців у розстрілах повстанців у с. Нижня Бопа.

До речі, продюценти Julian Hendy обіцяв надіслати копію телефільму в Музей СНП та в село Нижня Бопа. Своєї обіцянки він не дотримав з причин, про які ми можемо лише догадуватися. Учасники телефільму лише від мене довідалися про його зміст і були явно обурені політичною маніпуляцією їхніх розповідей.

Детальний звіт про свою подорож по слідах великобританського телефільму в Словаччині я опублікував на сторінках ж. «Вісті комбатанта» (Торонто – Нью-Йорк, 2000, ч. 4, с. 85-94).

Переклад звіту англійською мовою було доручено згаданій телекомпанії. Наперекір тому, фільм про Дивізію СС «Галічина» і її злочини телестудія ВВС в Лондоні знову показала в часі Різдвяних свят сьодняного обряду 7 січня п.р. В той же день британський тенденційний телефільм транслювали й інші телекомпанії Європи. Ця передача стала міжнародним скандалом і викликала обурення не лише серед українців Великобританії, але цілого світу. Багато уваги їй було присвячено в засобах масової інформації, а радіостанція «Свобода» 18 січня п.р. присвятила їй

окрему 40-хвилинну передачу з циклу «Україна і світ» (директор Мар'яна Драч). Варшавська газета «Наше слово» (2001, ч. 3, с. 2) назвала тенденційний фільм «Черговим антиукраїнським психозом», а Головна управа Об'єднання українців Польщі надіслала дирекції польського телебачення гострий протест, в якому зазначено: «Загально відомо і багато разів підкреслювано, що українських формацій СС «Галічина» на території Варшави не було. Про це писав, м.ін., і крапий польський знавець цих справ Ришард Торжецький, статтю якого долучаємо. В придушенні повстання брали участь німецькі формації, злочини теж з членів інших націй, в їх числі й окремі воляки української національності. 14-та дивізія «Галічина» була розбита в липні 1944 р. під Бродами... Нас дивує, що незважаючи на публіковані статті і наукові праці, в яких дана проблематика остаточно пояснена, працівники польського

телебачення вдалися до пропагандистських антиукраїнських схематів» (там же).

Отже британський телефільм (у виробництві якого брали участь і деякі закордонні словаки), є свідомою фальсифікацією реальних фактів, спрямованою на дискредитацію українців в очах світової громадськості.

Про політичну мету телефільму можемо тільки здогадуватися.

1. Як відомо, у 1947 р. кілька тисяч колишніх воїнів Дивізії СС «Галічина» було переселено із таборів військовополонених у Філлаху (Австрія), Беларії та Риміні (Італія) у Великобританію, де вони створили кілька організацій, мета яких – боротьба за звільнення України з російсько-радянських кайданив. Після проголошення самостійної України 1991 р. вони активно включилися до процесу її розбудови, що аж ніяк не подобається прихильникам «Великої Росії», які силоміць намагаються скомпрометувати «українських націоналістів», не цураючись навіть найбрєдливіших засобів.

2. Стратегія сучасної закордонної політики Словаччини спрямована на входження країни в європейську структуру (Рада Європи, НАТО тощо). Деякі крайньо націоналістичні й шовіністичні словацькі організації (зокрема закордонні), хочуть реабілітувати профашистського президента Словацького штату Гуса (засудженого на смерть і страченого), мовлять, це не він ліквідував Словацьке національне повстання і навіть не німці, а... українці. Ось вам конкретний доказ – село Нижня Бопа!

Зараз ще живуть свідки, які можуть спростувати явні наклепи, але в короткому часі їх не стане. І тоді брехня перетвориться у «правду». А, мабуть, на це і розраховують творці антиукраїнського телефільму.

Як би там не було, я вважаю, що Україна, як суверенна держава, мала би гостро запротестувати проти демонстрації наклепницьких телефільмів, тому що коли вона буде мовчати, таких провокацій буде дедалі більше і більше. А вони аж ніяк не сприятимуть доброму імені України на міжнародній арені.

Микола Мушкетєр

Чого прагнуть британські «кіномитці від політики»

ТІЛЬКИ відомими українськими щирістю та доброзичливістю можна, певне, пояснити той факт, що час од часу «наші воруженьки», або й звичайні розмаїті недоброзичливі силку-

ються «зав'язати нам гудза», себто вишукати щось таке, аби якщо й не принизити українця, то бодай хлюпнути ложку дьогтю до великої медової бочки з української пасіки. Загалом нічого дивного чи незвичайного в тому немає, бо світ споконвіку так улаштований: нападають на того, хто лише захищається. Україна ж після Святослава фактично перестала пред'являти претензії до сусідів, чим ті не раз та й не два з хосеном для себе й скористались.

Нинішня ситуація, за якої політична еліта держави ніяк не може з'ясувати стосунки поміж собою, визначаючи, як звичайно, скільки хто і коли в кого украв, особливо сприяє охочим пошкробати новітню історію, аби дійти наперед запланованого висновку: мовляв, подивіться, люди добрі, оті українці не лише в себе вдома не годні лад зробити, вони ще й ніколи не зробили нас, своїх дорогих сусідів...

204

Дмитро ПАВЛИЧКО

*Як до німецької дивізії брати
Писалися, я слав на них іпаяккі прокльони.
В мундирах Вермахту на українські гони
Ви збройно хочете свободу принести?!*

*Та надійшов мій час — о, Господи, прости! —
Я головою бив у чужинецькі дзвони
Для мови рідної та задля оборони
Таємної, але державної мети.*

*Не проклинай мене, болящий мій народе,
Бо я служив тобі в часи сумні й страчні,
Коли із двох сторін твої сини під Броди*

*Вбиватися прийшли в навзаємній війні,
Ті — під наказами московського заброди,
А ті — під дулами фашистської збірні.*

З огляду на такі й подібні міркування цілком умотивованим виглядає те, що відбувається навколо колишньої дивізії «Галичина» у світових засобах масової інформації, громадських, політичних, а останнім часом і в державних інституціях різних країн. Очевидно, керуючись гаслом «давню скандалу не було», на каналі ІТВ у Великій Британії й прокрутили гейби документальну стрічку про Першу українську дивізію Української національної армії (УД УНА). Зробили це якраз на Різдво, добре знаючи, що дивізійники були глибоко віруючими і практикуючими християнами (вибили, приміром, у німців право на окрему духовну опіку над вояками-українцями, чого не було в аналогічних формуваннях «зброї СС»). Мовою

езуїтів — піднесли стареньким воякам, яких лише в Англії проживає понад півтори тисячі, різдвяний «подаруночок».

Про що ж кіно і чого хочуть кіношники? Звичайно ж, — розслідування, і покарання тих воєнків, які причетні до геноциду супроти юдеїв та поляків. Судячи з того, як упевнено кінообвинувачі ставлять кому після слова «розслідування» і перед словом «покарання», вони нітрохи не сумніваються, що винних неодмінно знайдуть. Аякже, та ж українці — то загалом відомі колаборанти й антисеміти, а тут ціла дивізія: просто не може бути, щоб хтось десь «чогось такого» не вчинив, адже ж час був воєнний, а почуття пімсти палало не в одному, тим паче юному серці. То

Присягаємо рідній Україні.

нічого, що історики давно встановили: дивізія не брала участі в каральних операціях, бо була створена для фронту; то дурниця, що навіть Нюрнберзький трибунал не мав до неї претензій; то байки, що уряди Британії та Канади свого часу, «профільтрували» кожного дивізійника; нарешті, навіть висновки комісії відомого мисливця за нацистами Шимона Візенталя — агента трьох чи чотирьох розвідок — уже не беруться до уваги. Треба «копати» далі. По-новому. Починати все спочатку. А

може, ще десь попиває собі «колу» сивенький дивізійник, який свого часу таки пальнув із гвера в польський бік, то чому б не забезпечити йому довічне ув'язнення? А вже ж Україна й Польща останнім часом так зблизилися, що, напевне, поступово дійде до взаємного прощення колишніх взаємних гріхів. А хіба можна таке допустити в центрі Європи? Отож-бо, тому й залунали в самій Польщі

голоси про екстрадицію «українських злочинців» із Великої Британії до Варшави «для праведного суду»...

Авторові цих рядків, який побачив світ Божий через п'ятнадцять років після закінчення Другої світової війни, годі повною мірою уявити, що відбувалося у Галичині під час воєнного лихоліття. Однак уже написано чимало книжок, існує обширна публіцистика на дивізійну тему, а головне — ще живуть свідки та учасники подій, спогади яких часто перевершують запаморочливі сценарії навіть «крутого» британського документального кіно. Ніколи не зітреється у пам'яті розповідь колишнього дивізійника, а нині — громадянина Канади Василя Сірського. Було це під Бродами, де й сталася одна з довгої вервечки трагедій: українці, вдягнуті в однострої червоноармійців, розгромили

своїх єдинокровних братів у німецьких одностроях. А перед тим до рук Сірського потрапив полонений червоноармієць, який пожадливо, у передчутті кончини, зголоднілий вишкрібав з кишень і ковтав звичайне зерно. Ця сцена так вплинула на «колаборанта» Сірського, що він вийняв свій — очевидно, німецький — пайок і віддав його «ворогові».

Тепер, у далекому Ватерлоо, що в канадській провінції Онтаріо, з обуренням відкидає усілякі вигадані обвинувачення супроти дивізії «Галичина», з якою пройшов майже всі воєнні перипетії. «Дуже не на часі є виступи поляка Вітольда Кулеші, — із сумом каже пан Сірський, — коли обидва народи — поляки й українці — пробують забути старі порахунки. Панові Кулеші хочу пригадати таке: перед від'їздом до Канади у вересні 1945 року в Мюнхені я віддав голодним польським дітям останніх 35 марок. Ще на вишкочі в Дембіцах у 1943 році я заплатив польському селянинові 500 німецьких марок за криликів, що їх пограбували німці. Також із моєї ініціативи восени 1942 року до Брідського гето передано 500 кілограмів картоплі. Пригадую ці факти панам, котрі нині, хочаби відвернути увагу світу від ізраїльсько-палестинської мордівни чи московських злочинів у Чеченії, повторюють старі байки про дивізійного «Гамана». Заявляю також, що ні один дивізійник не душив Варшавського повстання».

Чи відомі ці свідчення британським «кіномитцям від політики»? Дуже сумнівно, бо навіть якби і дійшли до них, то заледве чи потрапили б у «документальний фільм», що традиційно ліпить з українця образ різуну і погромника, якому чужі такі поняття, як вояцька честь, права людини, не кажучи вже про милосердя чи звичайне співчуття. Певна річ, зовсім інакше виглядала б картина, коли подібні авторитетні заяви пролунали б з уст офіційного Києва, скажімо, міністра закордонних справ. Але в Києві набрали повен рот дніпровської води, як той нещасний червоноармієць сирого збіжжя, та й чекають «на природний розвиток подій». До

У Львові зустрілися дивізійники, яких довго розкидала по різні країни і континенти.

того ж, тут своє кіно — у відеоваріанті, а якщо говорити про аудіо, то й цілий серіал набіжить. Так що, як мовиться, не до дивізійників...

Втім, сама Українська держава в особі високих київських достойників, зокрема лівих депутатів ВР, подібно до британських кіношників з підозрою поглядає на тих своїх громадян, хоч би й членів ОУН та УПА, які чи не найбільше мук і зусиль поклали на олтар української перемоги. Один польський урядовець на закиди українських журналістів про неналежне пошанування героїв УПА на території Польщі кинув у відповідь докірливу фразу: мовляв, чого ж ви хочете від поляків, коли ваш парламент хоче створювати комісію, щоб досліджувати злочини упівців... Яка ж тут логіка?

Звісно яка — перевернута з ніг на голову...

Богдан ГАЛИЦЬКИЙ.

Ілюстрації з книжки «Українська дивізія «Галичина».

НАУКОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Багато галасу з нічого

Дивізія «Галичина» (1-ша українська дивізія
Української Національної Армії):

факти спростовують наклеп

Андрій БОЛЯНОВСЬКИЙ,
кандидат історичних наук.

Про автора

Андрій Боляновський — кандидат історичних наук, викладач кафедри історії і політології Львівської Комерційної Академії. Досліджує актуальні проблеми історії і політичної історії.

Світлана Любомира КРИСИ.

Автор кількох десятків наукових і науково-популярних статей. Остання праця — монографія «Дивізія «Галичина»: історія» (Львів, 2000).

Штучний скандал

Про мету нашумілого штучно-скандального фільму Джуліана Генді про нібито «злочини» дивізії «Галичина» (1-ї УД УНА) було висловлено думки в кількох публікаціях у львівській пресі й у кількох інтерв'ю по радіо. Одним із перших в інтерв'ю українській секції радіо «Свобода» це спробував зробити авторитетний дослідник питань Другої світової війни в Україні, доктор історичних наук Віктор Коваль. Серед тих, хто це робив, був також останній головнокомандувач УПА Василь Кук, проте його мало хто зміг почути, оскільки це відбулося приблизно о першій годині ночі. Хотілося б раз і назавжди покласти край подібним інсинуаціям, позаяк насправді всі створені по війні комісії для перевірки діяльності дивізійників однозначно спростували будь-які наклепи на її адресу.

Після звільнення з полону й отримання статусу переміщених осіб частину дивізійників було легально допущено до імміграції у Канаду, США, Австралію та в інші західні країни. Переважна ж більшість колишніх українських вояків (майже 8 тисяч) залишилася в Англії і почала працювати у промислових центрах країни — Манчестері, Ковентрі, Бредфорді, Ноттінгемі. Підбиваючи підсумки перших неповних двох років проживання колишніх вояків 1-ї УД УНА в Англії, у виступі в британському парламенті наприкінці 1949 р. міністр внутрішніх справ Великобританії визнав: «З усіх національних груп, що поселилися у Британії, українська група проявила себе найбільш дисциплінованою, організованою та моральною і за два роки поселення не мала випадку злочину чи порушення закону».

Погляд канадського уряду

31 травня 1950 р. уряд Канади прийняв постанову про те, що «українців, які тепер перебувають у Великобританії, можна допустити до Канади без огляду на їхню службу в німецькій армії; однак їх треба спеціально перевірити». 5 червня 1950 р. канадське міністерство у справах імміграції та надання громадянства передало своєму бюро в Англії згадану директиву уряду Канади, вказуючи при тому на необхідність перевірки політичної надій-

них сил. Вона була сформована приблизно у вересні 1944 р. і лише раз брала участь у воєнних діях (проти Червоної армії в Австрії протягом квітня 1945 р.), перебуваючи на стадії вишколу і здійснюючи захисні й оборонні функції в Австрії та Югославії під час решти часу свого існування. Деякі з її військовослужбовців, однак, перебували на службі в ранньому формуванні, відомому як 14-та Галицька гренадирська дивізія. Це також було з'єднання німецьких збройних сил, яке, очевидно, усупереч опором самим же українців, німці намагалися перетворити в дивізію СС. Ця частина була сформована приблизно в липні 1943 р. і була розбита в битві під Бродами в червні (насправді в липні). — А. Б. 1944 р.

Військове навчання.

ності кожного пропонуваного іммігранта. Того са-

мого дня міністр у справах імміграції та надання громадянства Канади В.Гарріс виступив у канадському парламенті із заявою про 1-шу УД УНА. «Коли наші війська в Італії узяли в полон Українську дивізію, — заявив він, — тоді союзне командування визнало, що стосовно цієї дивізії існували особливі обставини, позаяк її трактовано інакше, аніж інших військовополонених... Ми перевірили дивізію як групу і готові прийняти дивізійників за умови, що вони відповідатимуть загальним імміграційним вимогам». У відповіді на зроблений щодо вояків 1-ї УД УНА запит канадського Міністерства у справах імміграції та надання громадянства, 4 вересня 1950 р. англійське Міністерство закордонних справ повідомило:

«Під час перебування в Італії ці люди були перевірені советською та британською місіями і ні тоді, ні тепер не було ніяких підстав кидати на них тінь обвинувачення у тому, що будь-хто з них боровся проти західних союзників або вчинив злочин проти людства. Їхня поведінка відтоді, коли вони прибули до цієї країни, була добра, і вони ніколи ніяким чином не виявляли того, що вони заражені характерними рисами нацистської ідеології. Коли вони перейшли на бік союзницьких сил наприкінці війни, вони були вояками 1-ї Української дивізії у складі німецьких зброй-

Згідно з повідомленням спеціальної комісії, створеної військовим міністерством для перевірки цих людей, з'ясовано, що вони добровільно боролися проти Червоної армії з націоналістичних мотивів, сильним поштовхом до виникнення яких була поведінка советських органів влади під час їхньої першої окупації Західної України після нацистсько-советського пакту. Хоча комуністична пропаганда постійно намагається зобразити їх, подібно до інших біженців, як «квіслінгів» та воєнних злочинців, цікаво відзначити, що советським чи будь-яким іншим урядом не було висунуто ніяких звинувачень у воєнних злочинах проти жодного з членів цієї групи».

Унаслідок подібних позитивних відгуків британського уряду на адресу Української дивізії канадський уряд прийняв рішення про допущення в його країну колишніх стрільців, підстаршин та старшин 1-ї УД УНА без будь-яких обмежень. Завдяки неупередженій оцінці діяльності 1-ї УД УНА британським урядом та підтримці місцевої української діаспори в Англії, Канаді, США та Австралії полонені колишні українські вояки скоро змогли приєднатися до розбудови українського національного життя.

Дивізійники в еміграції

Несправедливо очорнювані на власній Батьківщині советською пропагандою, звільнені з полону вояки Української дивізії своєю діяльністю у 1950 — 1991 рр. зуміли завоювати загальне визнання і добру славу в світі.

Значною мірою завдяки їхній підтримці українська еміграція спромоглася на власні кошти спорудити історичний пам'ятник князеві Володимирові Святому в Лондоні. Людей, які свого часу добровільно зголосилися до лав дивізії «Галичина» — 1-ї УД УНА, після закінчення Другої світової війни можна було знайти на провідних посадах у всіх громадських, політичних, молодіжних, наукових, церковних та інших організаціях української еміграції. Серед них, зокрема, були: Юліян Темник — голова Головної Управи Української Стрелецької Громади (УСП) у Канаді, К.Фіцик та О.Гнатюк — керівники відділів Комітету українських канадців (КУК), Михайло Ромах — президент Українського Національного Об'єднання (УНО) Канади в 1990-1996 рр., Василь Верига — історик, голова слов'янської секції Бібліотеки Торонтського університету в 1977-1987 рр., Генеральний секретар Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ) у 1988-1993 рр. і віце-президент СКВУ у 1993-1998 рр.; Ярослав Соколик — Генеральний секретар СКВУ в 1993-1998 рр.; Петро Микуляк — голова Української Кредитової Ради Канади; адвокат Петро Саварин — канцлер Альбертського університету, який у 1983-1988 рр. був президентом СКВУ; Ростислав Росляк — суддя апеляційного суду провінції Альберта (Канада); Іван Олексин — голова Українського Братського Союзу (УБС) в США; Роман

Данилюк — представник Української Координаційної Ради та член контрольної комісії УБС; Олександр Луцький — представник керівного складу Українського Конгресового Комітету Америки (УККА); Микола Французенко — провідний журналіст українського каналу «Голо».

Вашингтоні; Ярослав Дерименда — заступник голови Центральної управи Спільки української молоді (СУМ) у Великобританії; Леонід Філь — голова товариства «Відродження» в Аргентині (а від 1983 до 1992 р. третій заступник президента СКВУ); Василь Косюк — голова товариства «Просвіта» в Аргентині та багато інших.

Наприкінці 1970-х років, колишні вояки 1-ї УД УНА посіли керівні пости в українських національних угрупованнях не лише в Канаді, США та великих розвинутих державах Західної Європи, а й у відносно невеликих порівняно з ними країнах. Для прикладу, вони висунулися на провідні посади в українських організаціях Аргентини, де знайшли притулок понад сто військовослужбовців дивізії. «Дивізійники своїм прикладом найбільш об'єднують наші товариства в одну національну цілість. Дивізійники майже в усіх товариствах займають дуже часто головні пости», — говорилось з цього приводу в журналі «Вісті Комбатанта» за січень 1977 р.

Активна громадська позиція колишніх вояків дивізії кілька разів була відзначена урядовими установами тих країн, громадянство яких вони набули. У 1980 р., наприклад, голові Українського Братського Союзу (УБС) в США, колишньому дивізійному воякові І.Олексину за осуд советського вторгнення в Афганістан від імені колишнього президента США Д. Картера було висловлено подяку його помічниці Енн Уекслер.

Комісія Дешена

Засуджуючи взаємне протистояння українських еміграційних політичних партій, дивізійне Братство сприяло подоланню існуючих між ними непорозумінь заради зближення та об'єднання усіх творчих сил української еміграції. Одним із проявів того стало проведення спільних зібрань та святкування українських національних і релігійних свят колишніми вояками 1-ї УД УНА та ветеранами УПА.

Чимало вояків дивізії на еміграції доклали своїх зусиль для розвитку української науки за кордоном. Із лав колишніх дивізійників вийшло чимало професорів Північної Америки і Європи, авторів праць із різних ділянок науки. Тут згадаємо лишень кількох із них: професори історії Василь Дмитришин та Степан Горак, професор географії Роман Дразньовський

Польова Служба Божа

с у
Аме-
рики»;
Богдан Ясін-
ський — директор
українського відділу в
конгресовій бібліотеці США у

(США), який у 1992 — 1995 рр. був ректором Українського Вільного Університету (УВУ) в Мюнхені; економіст Іван Коропецький, літературознавець Олександр Малицький; лінгвіст та гуморист Степан Музичка; медик Богдан Роздільський; інженер Михайло Тарнавецький (який був також головою Української Вільної Академії Наук (УВАН) у Канаді); Богдан Вітошинський, котрий був викладачем курсів українознавства, організованих УВУ в Мюнхені.

Окремі колишні вояки дивізії узяли участь у діяльності різноманітних українських церковних установ та релігійних організацій на еміграції. Ось прізвища лише деяких з них: Іов Скальський — єпископ Української Православної Церкви (УПЦ) Південної Америки, Олександр Новицький — єпископ УПЦ у США, протоієрей УПЦ Степан Ярмусь, єпископ УГКЦ Михайло Кушак в Лондоні, митрат Петро Стецюк у Торонто, В.Лаба та Р.Лободич — провідні діячі світського товариства «Братство українців-католиків» (БУК) у Канаді, Іван Музичка — викладач філософії Українського Католицького Університету (УКУ) імені святого Климента в Римі, М. Левенець — керівник заснованого у травні 1955 р. в Лювені (Бельгія) Українського

Християнського
Руху (УХР),
Є. Побігу-
щий —

голова УХР

на те-
риторії

Федератив-

ної республіки

Німеччина (ФРН), Ярос-

лав Гайманович — митрат у

Монреалі (Канада), Мирон Бутринський — митрат у Чикаго (США). Ветеранів дивізії можна було зустріти серед письменників,

бізнесменів, журналістів, юристів, лікарів, професорів, учителів тощо. Із середовища колишніх дивізійних вояків у США, Канаді й Англії відомими диригентами хорів і композиторами стали Євген Пасіка, Юрій Гнатюк, Ярослав Бабуняк, Степан Гумінілович; співаками й бандуристами — Володимир Юркевич, Богдан Шарко, Ярослав Щур; театральними артистами — Володимир Карп'як, Степан Столярчук, Микола Француженко (також поет і письменник); поети — Андрій Шкандрій (псевдо «Богдан Бора»), Андрій Ворушило (псевдо «Андрій Легіт»); письменники — Євстахій Загачевський, Олег Лисяк, Володимир Молодецький, Любомир Рихтицький (псевдо «Степан Любомирський»), Святомир Фостун; письменники-гумористи — Степан Музичка, Роман Колісник; художники — Мирон Левицький, Володимир Каплун, карикатурист Орест Слупчинський (псевдо «Го-го») та багато інших.

Копітка творча праця колишніх українських вояків викликала роздратування у Москві. З боку советських засобів масової пропаганди протягом 1950-1980-х рр. тривала розпочата ще в роки Другої світової війни кампанія дискредитації вояків дивізії «Галичина» — 1-ї УД УНА в очах світової громадськості. Під тиском серед іншого також цієї кампанії у 1985 р. в Канаді для виявлення воєнних злочинців була створена так звана Комісія Дешена (Deschenes Commission). Вона здійснювала перевірку діяльності Української дивізії і, як слід було очікувати, не знайшла ніяких доказів причетності її вояків до вчинення масових злочинів проти людства. Різноманітні спроби дискредитації стрільців та офіцерів дивізії «Галичина» — 1-ї УД УНА поза межами їхньої рідної землі, однак, не перешкодили дивізійним ветеранам виконати свій моральний обов'язок перед власним народом і зробити вагомий внесок у розбудову українського національного життя в еміграції.

4. ↗

• *Давно скандалу не було*

Туман Альбіону над дивізією «Галичина»

*Думки з приводу провокаційного
фільму на британському телебаченні*

Дивізія "Галичина" (а це 20 тисяч українців), відома наприкінці війни як Перша Українська дивізія Української Національної Армії, яка взяла зброю з рук окупанта для того, щоби створити зародок власної регулярної збройної сили, яка у сприятливий час змогла би вибороти Україні незалежність. Непереконливий фільм англійського режисера і виконавчого продюсера Джуліана Генді знову привернув увагу до теми дивізії "Галичина". Мені, як авторові праці з історії дивізії, майже за десять років вивчення історії дивізії "Галичина" й опрацювання матеріалів архівів України, Польщі, США, Німеччини і Канади не вдалося виявити жодного документа, який свідчив би про участь дивізійників у масових злочинах проти людства. Але ознайомимося з "аргументами" протилежної сторони.

«Тиск на мізки публіки» під українську релігійну пісню

Дивізія "Галичина" - зручна й вже випробувана тема для скандальних антиукраїнських кампаній. Комусь дуже потрібний "зловісний образ" українців. Яко раніше подібні звинувачення були часто інспіровані КДБ, тепер за справу взявся британський продюсер. Сьогоднішня інтерпретація Дж.Генді мимоволі нагадує сфабриковані під егідою органів безпеки СРСР пропагандистські фільми про "злочини українських буржуазних націоналістів". Вперше фільм було продемонстровано на британському історичному каналі (History Channel) ще 24 вересня 1999 р. Ознайомившись із фільмом, представники каналу ВВС відмовилися його демонструвати, позаяк вважали, що в ньому зроблено легковажні й безпідставні висновки. 7 січня, коли українці святкували Різдво, його все ж продемонстровано вдруге по каналу ITV (за поголосками, на замовлення англійської нафтової компанії "Oil-Petroleum", який невідгидне існування нафтопроводу між Росією і Європою через Україну і які хочуть, щоб він проходив через територію Польщі).

Мета фільму - створення негативного стереотипу українця-антисеміта, українця-полонофаба, завдання - скомпрометувати Україну в очах міжнародної громадськості, скерувати світову громадську думку в хибному напрямку. Комусь дуже хотілося б зосварити Польщу з Україною. Тому лише схвалення варті ініціатива польських журналістів одразу з найпопулярніших у Польщі видань - "Газети Виборчої", які зустрілися з українськими істориками у Львові й 26 січня 2001р. надрукували фактичне спростування безпідставних наклепів на адресу дивізії "Галичина".

Звичайно, фільм Генді можна було зignorувати, але тим самим певною мірою погоджувалися

би з тим, що в ньому сказано. Що ж насправді ховається за безпідставною хвилею звинувачень?

Надто претензійна назва фільму - "СС у Британії". На увазі мають, звичайно, не нацисти з СС, а українці з дивізії військ СС (Waffen-SS). Вживання цієї аббревіатури, без сумніву, розраховано на те, що в Європі нацистська організація "СС" є синонімом зла. Автор фільму "забув" згадати, що СС була, образно кажучи, цілою імперією, тоді як війська СС - суто фронтовими з'єднаннями, й 28 травня 1944р. особисто Гімлер заборонив називати українців "есесівцями". Цей термін міг застосовуватися лише щодо німців й представників споріднених з ними "германських народів" - норвежців, данців тощо, сформовані з яких дивізії трактувалися як дивізії СС, тоді як українська та інші слов'янські частини такого типу трактувалися як дивізії військ СС.

Тенденційність фільму можна побачити неприхованим оком. Хоча його режисер в інтерв'ю українській студії радіо "Свобода" 18 січня ц.р. намагався довести, що він був об'єктивним. Проте важко збагнути, як може іноземний режисер фільму претендувати на правдиве висвітлення подій без відповідних консультацій з фаховими спеціалістами-істориками з країни, про людей якої у ньому йде мова. Єдиний експерт фільму українського походження - Михайло Мельник після ознайомлення з готовим варіантом стрічки надіслав режисерові свій протест проти використання у ній свого інтерв'ю. Проте режисер зignorував цей протест.

Фільм прив'язується до контексту подій у Косово і таким чином актуалізує тему воєнних "злочинів". Відтак вказується, що 1 500 таких "злочинців" живуть в

Англиї та що ними є українські вояки 14-ої гренадерської дивізії військ СС "Галичина". У фільмі містяться голосливі заяви на зразок: командир дивізії Фріц Фрайгаг вбив 7 000 людей, командир піхотного полку - стільки-то тисяч і т.п. При цьому здійснено суто "психологічний трюк", "тиск на мізки публіки" - звинувачення упродовж стрічки вояків дивізії у вбивствах людей періодично супроводжуються українською релігійною пісню. І лише серед іншого пролунало твердження про те, що з нацистами колаборували й українські націоналісти.

Режисер дав зрозуміти, що українські дивізійники - люди, які, прикриваючись боротьбою за державність, вбивали мирне безборонне населення - євреїв, поляків, словаків. Це при тому, що українці ніколи не були в каральних оперативних загонах (Einsatzgruppen) СС. Характерно, що участь дивізії у воєнних діях проти СРСР у авторів взагалі десь на задньому плані. Не згадано ні про причини, які спонукали українців стати вояками дивізії - організований комуністами голод 1932-1933рр., сталінські репресії в Україні у 1937-1938рр. і Західній Україні у 1940-1941рр. включно з розстрілами українців у всіх великих містах Західної України. Генді чомусь "забув" згадати про

чисельні комісії - у тому числі створені в Канаді так звану "Комісію Дешена", що в середині 1980-х рр. ретельно вивчала діяльність дивізії "Галичина" й зробила однозначний висновок: дивізія "Галичина" ніколи не брала участі в каральних експедиціях проти мирного населення й жодною мірою не причетна до нацистських злочинів проти людства. Відтак через відсутність доказів усі комісії було розпущено.

У пошуках «таври ганьби»

Тривалий час мусується тема "вбивств вояків дивізії" у Гуті Пеняцькій на Бродівщині, де тоді не діяв жоден з підрозділів дивізії "Галичина". Наприкінці лютого 1944 р. тут був лише 3-й батальйон сформованого водночас з дивізією 4-го "поліційного" полку. Як свідчать архівні матеріали, член військової управи дивізії Михайло Хронов'ят 7 березня 1944 р. так характеризував наслідки наступу цього підрозділу: "Хлопці наші відійшли, лишилися тільки німці - окремих відділ, які спалили село".

Мусується також думка про те, нібито у Словаччині дивізійники проводили облави за повстанцями й вбивали їх. Подібні звинувачення "за кадром" викликали природні протести й гідну

відсіч з боку керівників українських громадських об'єднань у Великобританії та Словаччині. За словами голови Союзу українців Британії Любомира Мазура, причина появи цього фільму є прозаїчною - чим сенсаційніше, тим більше захоплення глядача, а сама фабула фільму для цього не завжди повинна бути правдивою. Наклеп на українську дивізію спростовував й словацький україніст, голова Союзу українців Пряшівщини Микола Мушинка. Після перегляду фільму він особисто зустрівся з директором музею Словацького національного повстання Яном Станіславом і очевидцями, свідчення яких фігурували у фільмі. Тоді як Ян Станіслав визнав, що у нього немає даних про причетність дивізійників до каральних експедицій проти словаків, свідки тих подій заявили, що готові підтвердити під присягою: у розстрілах учасників Словацького повстання брали участь не українці з дивізії, а каральні загони німецької поліції і СС та Словацької національної гвардії імені Андрія Глінки. Отже, їхні свідчення у фільмі грубим чином сфальсифіковано.

Генді дає зрозуміти, що англійські урядовці виявилися настільки, м'яко кажучи, нерозумними, що дали себе ошукати українцям й дозволили після Дру-

гої світової війни впус-тати українців до Англії. Режисер не міг не передбачити реакції на фільм британських урядових кіл - маються на увазі заяви керівника групи у справах воєнних злочинів лорда Дженнера й Джека Стро про доцільність розслідування й пошуку переконливих доказів для офіційних висновків уряду. 15 січня 2001 р. у британському уряді висловлено думку про доцільність позбавлення громадянства колишніх вояків дивізії. Напрошується висновок: кампанію організовано свідомо, аби "тавро ганьби" за українську дивізію впало на всю українську спільноту загалом.

Режисерська інтерпретація штучно підігріває й нагнітає антиукраїнські настрої. Фільм Генді багато хто схильний розцінювати як один із заходів в системі антиукраїнської пропаганди і компрометації українців у світі. Автори фільму,

безумовно, розраховували: за умов, коли в Європі нічого (або майже нічого) не знають про українців, у стороннього посереднього європейця мимоволі складеться негативна думка, а відтак й негативний стереотип українців. Цікаво, що у військах СС було 38 дивізій (чи частин, за укомплектованістю до них наближених). З них приблизно половина була іноземною (в тому числі російська, білоруська, естонська, литовська). Тож навряд чи збігом обставин можна пояснити те, що для фільму його режисер обрав саме українську військову частину, а не будь-яку іншу. Хоча в Польщі ніхто не бачив згаданої стрічки, навколо теми дивізії у цій країні за кілька днів здійнялася, образно кажучи, буря в склянці води. Мається на увазі галас про доцільність екстрадиції й суду над дивізійниками у Польщі. Звичайно, хотілося б поставити крапку в усій цій історії. Хотілося б усім пошукувачам дешевих сенсацій нагадати давній афоризм китайського філософа Конфуція: "Дуже важко знайти чорного kota у темній кімнаті, особливо, якщо його там немає".

Андрій БОЛЯНОВСЬКИЙ.

Кандидат історичних наук.

● На фото: кадр з документального фільму "СС в Британії".

Винні, тому що українці?

Відкритий лист Джуліану Хенді, режисеру фільму „СС у Британії»

З певним запізненням потрапила до моїх рук Ваша стаття, опублікована в київській газеті «День» 14 липня цього року, в якій Ви намагаєтеся спростувати твердження, наведені у моїй статті «Коли брехню перетворено на правду», опубліковану на сторінках тої ж газети 6 лютого 2001 р.

Подібно як у фільмі «СС у Британії», Ви і цього разу твердите, що українські загони дивізії брали безпосередню участь у каральних операціях проти мирного населення Словаччини під час придушення національного повстання у 1944 році. Ви посилаєтеся на працю канадського історика Сола Літманна з 1993 р., який твердить: (тут і далі цитати з вашої статті): «Військовослужбовці Чотирнадцятої дивізії СС могли коїти (підкреслення. — М. М.) військові злочини під час їхньої служби на нацистів у Словаччині». Між умовним дієсловом «могли коїти» і стверджувальним «коїли» є велика різниця. Про те, що згідно за Літманном могло бути, Ви без найменшого конкретного доказу твердите, що воно так було. Тут же Ви посилаєтеся на свідчення словацького історика Яна Корчека, який нібито Вам розповів про дев'ять окремих випадків (із 183), «коли словацькі дослідники покладали відповідальність за злочини проти словацького населення на Чотирнадцяту дивізію СС «Галичина». Але ж в 14 Дивізії СС «Галичина» служили не тільки українці. Всі командні пости в цій дивізії були в руках німців. Тож на якій основі злочини, коєні німцями та вояками інших національностей, приписуються українцям?

Далі Ви посилаєтесь на директора Музею словацького національного повстання в Банській Бистриці Яна Станіслава, який ніби «підтвердив інформацію д-ра Я. Корчека в розгорнутому інтерв'ю, що він його дав для нашого фільму, і зміг надати деякі документальні свідчення з власних архівів музею».

Я. Станіслав і справді виступає у Вашому фільмі як «корунний свідок», однак ні одним словом не згадує про участь українців у каральних операціях проти мирного населення, а у Вашому фільмі немає жодного документа з його музею, який би підтвердив хоча б яку-таку участь українців у скоєних злочинах. В розмові зі мною Я. Станіслав категорично заперечив участь українців у каральних операціях і був обурений антиукраїнською маніпуляцією його інтерв'ю.

Посилаючись на Я. Корчека, Я. Станіслава та сільську хроніку, Ви твердите, що українці з СС «Галичина» брали участь у нападі на село Смеречани. Про це село, яке під час словацького антифашистського повстання було спалене, а десяткох його жителів розстріляно, у Словаччині написано кілька книжкових публікацій та сотні статей. У жодній з них немає ні натяку на те, щоб цей злочин виконали українці! Навпаки, у всіх підкреслюється, що село спалили і невинних людей розстрілювали — німці. Немає такої згадки ні у сільській хроніці, на яку Ви посилаєтесь. В авторитетному енциклопедичному довіднику Vlastivedná slovník obce na Slovensku (Краснавицький словник населених пунктів Словаччини, т. 3, с. 62) ясно і недвозначно написано: (тут і далі переклади зі словацької мої): «За активну підтримку партизанів німці (!) 28 жовтня 1944 р. запалили село Смеречани і замордували десять осіб». То чому же Ви злочини, скоєні німцями, приписуєте українцям без єдиного конкретного доказу?

Про інше село — Нижню Боцу Ви пишете: «Д-р Корчек і д-р Станіслав також підтвердили, що та ж група здійснила напад на село Нижня Боца, де українські есесівці ввірвалися в пивну, допитали всіх чоловіків і стратили 5 жителів за звинуваченням у партизанській діяльності. Одному з них, Цирилу Заграднику, було лише 15, помираючи, він кликав маму. Його заарештували за те, що в нього в кишені була росій-

ська монета. Ми знайшли двох свідків, котрі вижили, які надали свідчення про те, що сталося в селі в той день (Павлина та Етела Бегмерови)». Приписання українцям цього людського злочину, який і справді мав місце в с. Нижня Боца, — воїюча брехня!

Після демонстрації фільму «СС у Британії», я вибрався по Ваших слідах, пане Хенді. Говорив зі всіма словацькими учасниками зйомок, які виступають у Вашому фільмі — Яном Станіславом, Павлиною та Етелю Бегмеровими. Всі троє однозначно підтвердили, що Вам ні слова не говорили про участь українців у розстрілах у Нижній Боці! Навпаки, і Павлина, і Етела Бегмерові Вам на телекамеру сказали, що ці злочини виконали німецькі есесівці разом з членами словацької Глінкової гвардії. На Ваші запитання, чи карателі не говорили по-українськи або по-польськи, чи не мали на військових формах знаків лева або тризуба, вони рішуче відповідали «ні». Мені пані Павлина Бегмерова на магнітну стрічку сказала: «Ті, що знімали той фільм, питали мене, чи між тими, що стріляли, не були українці. Я кажу: «Ой ні! То були німці з гвардійцями. То були гвардійці із Словаччини... Я це добре знаю, бо п'ятеро словацьких гвардійців мешкали в нашій хаті». Чому ж Ви, пане Хенді, не те що зігнорували, а перекутили цю важливу заяву?

Другий свідок, на якого Ви посилаєтесь, Етела Бегмерова на моє запитання «Хто були ті, що стріляли?», однозначно відповіла — німці; а на моє ж запитання «Українців між карателями не було?», — вона категорично заперечила: «Ні!». Все це я можу довести магнітофонними записами, з яких ясно виходить, що арештованих людей у Нижній Боці допитували словацькі гвардійці, а розстрілювали німці. А ви без найменших докорів сумління твердите, що це робили українці! Обидві жінки охочі під присягою ствердити, що ці нелюдські злочини виконали п'яні німці і словаки. Ви ж їх розповіді «обрізали» і дали

людського злочину, який і справді мав місце в с. Нижня Боца, — вопіюча брехня!

Після демонстрації фільму «СС у Британії», я вибрався по Ваших слідах, пане Хенді. Говорив зі всіма словацькими учасниками зйомок, які виступають у Вашому фільмі — Яном Станіславом, Павліною та Етелю Бегмеровими. Всі троє однозначно підтвердили, що Вам ні слова не говорили про участь українців у розстрілах у Нижній Боці. Навпаки, і Павліна, і Етела Бегмерові Вам на телекамеру сказали, що ці злочини виконали німецькі есесівці разом з членами словацької Глінкової гвардії. На Ваші запитання, чи карателі не говорили по-українськи або по-польськи, чи не мали на військових формах знаків лева або тризуба, вони рішуче відповідали «ні». Мені пані Павліна Бегмерова на магнітну стрічку сказала: «Ті, що знімали той фільм, питали мене, чи між тими, що стріляли, не були українці. Я кажу: «Ой ні! То були німці з гвардійцями. То були гвардійці із Словаччини... Я це добре знаю, бо п'ятеро словацьких гвардійців мешкали в нашій хаті». Чому ж Ви, пане Хенді, не те що зігнорували, а перекрутили цю важливу заяву?

Другий свідок, на якого Ви посилаєтесь, Етела Бегмерова на моє запитання «Хто були ті, що стріляли?», однозначно відповіла — німці; а на моє ж запитання «Українців між карателями не було?», — вона категорично заперечила: «Ні!». Все це я можу довести магнітофонними записами, з яких ясно виходить, що арештованих людей у Нижній Боці допитували словацькі гвардійці, а розстрілювали німці. А ви без найменших докорів сумління твердите, що це робили українці! Обидві жінки охочі під присягою ствердити, що ці нелюдські злочини виконали п'яні німці і словаки. Ви ж їх розповіді «обрізали» і дали

власний коментар, з якого виходить, що все, про що вони говорять, відноситься не до німців і словаків, а до українців. І ще у статті, адресованій українському читачеві, із спокоем англієця заявляєте: «У фільмі ми цілком точно відтворили те, що нам розповіли».

У статті Ви посилаєтесь на сільську хроніку с. Нижня Боца. Я її уважно прочитав і зробив фотокопії сторінок, які торкаються розстрілів у селі. В хроніці, написаній безпосередньо після скоєного злочину і затвердженій печаткою сільради і власноручними підписами свідків трагедії, кілька разів підкреслено, що ці злочини скоїли німці і словацькі глінківці. Невже ж Ви гадаєте, що ці безпосередні свідки злочину могли не запитати таку «дрібницю», як мова якою карателі зверталися до них і говорили між собою? Автор хроніки учитель Андрій Маковицький був одним з репресованих. У хроніці він пише: «Підозрілих допитували словацькі гвардійці. При допитах були арештованих і нелюдськи поводитися з ними». 15-річний Цирил Заградник, про якого Ви у фільмі і статті твердите, що його вбили українці, в хроніці виступає як жертва «германської безоглядності та брутальності». А Ви, посилаючись на нікому невідомі і Вами не названі документи Празького державного архіву, твердите, що нібито українська каральна група Wittenmayer була «єдиним нацистським підрозділом у Нижній Боці в день акції». На підставі чого така впевненість?

Жертвам цього нелюдського вчинку у Нижній Боці побудовано два пам'ятники. На одному з них у мармур викарбувані слова: «В цьому будинку 24 жовтня 1944 р. в нічних годинах німецькі фашисти та члени карального відділу гвардії Глінки по-звірячому мучили й засудили до розстрілу» (імена п'ятьох

людей). Ви у фільмі показали ці об'єкти як пам'ятники жертвам... українців, цокладаючись на те, що глядач не зможе встановити, що на них написано. Але ж ці пам'ятники будували люди, яких карателі при допитах мучили і знущалися над ними. Невже ж вони не знали, хто були ці злочинці?

Посилаючись на матеріали Чеського державного архіву в Празі (невідомо якого), Ви твердите, що розстріли у Нижній Боці здійснивали українці із групи Wittenmayer, яка ніби була підрозділом Чотирнадцятої дивізії СС «Галичина». Мені дорікаєте, що ніби я «дивним чином проігнорував» документи цього архіву про Нижню Боцу. Я їх не проігнорував, а просто-напросто не знайшов, як не знайшли їх чеські та словацькі дослідники, ні Ви, шановний пане Хенді. Ви з тих «незаперечних свідчень» не наводите єдиного факту, що невинних жителів Нижньої Боці розстрілювали українці з групи Wittenmayer. Ні у фільмі, ні у статті Ви не наводите імені українського командира, який дав наказ до розстрілів, навіть імені жодного українського солдата, який стріляв. Ні у фільмі, ні у статті Ви не навели жодного документа, який би стверджував причетність українців до розстрілів в селі Нижня Боца, про яке тут йдеться. Чому? Бо таких документів просто-напросто нема! Найзворушливішим моментом Вашого фільму є розповідь старих жінок, що були свідками розстрілів. Але ж, як ми бачили вище, вони говорили щось інше, ніж Ви їм приписали.

Документи із Федерального архіву Німеччини в м. Кобленці, які Ви наводите у статті, скоріше заперечують, ніж стверджують причетність українців до скоєних злочинів проти мирного населення. Ви пишете, що німецька поліція та розвідка багато разів доповідала

центрові: «У словацьких колах вороже налаштованих до Німеччини, їх (українських солдатів. — М. М.) вважають найманцями, що не борються за ідеали нової Європи... Навіть кола, що дружелюбно ставляться до Німеччини, скаржаться на солдатів цього підрозділу. Ще про них — тих солдатів-українців говорять, що вони втратили інтерес до війни і навіть знайшли собі цивільний одяг, щоб дезертувати». З іншого рапорту Ви цитуєте: «З повідомлень багатьох словаків ми довідалися, що українці висловлюють невдоволення більшовиками і завжди говорять, що вони набагато гірші за німців. Деякі українці, за твердженням словаків, не заслуговують на довіру; кажуть, що вони навіть вступають в угоду з партизанами». Далі Ви пишете, що за систематичні порушення військової дисципліни українських солдатів з СС «Галичини», за повідомленням німецьких органів, мали відкликати зі Словаччини і замінити угорськими гортівськими військами (що і сталося). Командуючий дивізією був настільки невдоволений поведінкою українців, що просив дозволу розстрілювати їх без суду. Важко уявити собі, щоб німецьке командування таких ненадійних і недисциплінованих солдатів дивізії «Галичина» посилало у каральні експедиції проти мирного населення, коли на ці операції воно мало власні спеціально вишколені і перевірені каральні загони, вірні Гітлерові.

Я не виключаю, що Ви, не володіючи словацькою мовою, могли стати жертвою поганого перекладу та інтерпретації знятих матеріалів, це однак не знімає з Вас відповідальність за допущені наклепи на невинних людей та українську націю. Вашим обов'язком є вибачитися перед цими людьми і подбати про те, щоб фільм далі не вводив глядачів в оману. Я б не дивувався, якби Україна подала на вас заяву в міжнародний суд, бо Ваш фільм є образою честі нації.

У своїй відповіді, пане Хенді, я навмисне доторкнувся лише части-

ни Вашого фільму, присвяченої діяльності Дивізії СС «Галичина» у Словаччині, хоч знаю, що й інші частини фільму (бій під Бродами, уявна участь при придушенні Варшавського повстання тощо) не відповідають дійсності, про що вже писали українські і польські дослідники. Мені відомо, що поведінку українських солдатів негайно після війни та у 50—60 роках досліджували незалежні міжнародні комісії і жодна з них не знайшла доказів їх злочинності. Ваш фільм вперше наводить такі «докази», та, як показано вище, ці «докази» є вигадані.

Я зовсім не заперечую (і не виправдовую) участі членів дивізії «Галичина» при придушенні антигітлерівського повстання у Словаччині, не тверджу, що в групі Wittenbauer та інших каральних загонів не було українців. Точно знаю, що їх очолювали не українці (як згідно з уставом СС не мали права займати командних постів), а німці. Останні давали накази щодо репресій і розстрілів. А їм ревно допомагали словацькі фашисти з армії Словацької держави, поліції та політичних організацій. Ні у фільмі, ні у Вашій статті однак йдеться не про виявлення справжніх злочинців, тобто людей, які провадили ці ганебні вчинки, давали накази до репресій і розстрілів, а про покарання рядових солдатів, які у жорстоких воєнних умовах ці накази могли виконувати. А карати Ви їх збираєтеся на одній основі, що вони були українцями. Справжніх злочинців — німців, словаків, угорців та представників інших націй Ви і у фільмі, і у статті «помилували», а українцям не можете вибачити навіть тих «провин», яких вони не допустилися, але теоретично могли допуститися!

Я, як науковець (і рядовий глядач) маю права вимагати об'єктивних доказів вини українців, а Ваш фільм ні одного переконливого доказу їх вини не дає. Поки Ви не наведете хто з українців, коли і де коїв військові злочини, доти ніхто не може повірити Вашому фільмові.

Микола МУШИНКА
Словаччина

«Вечь», 6 лютого 2001

ЗМІСТ

	Ст.
1. Вступне слово	1
2. а) Коротка історія УД	2
б) Short History of UD	4
в) Інформація про Братство кол. вояків 1-ої УД УНА	5
3. а) Deputy Minister of Citizenship and Immigration–Memorandum (6 червня 1950)	6
б) Department of Citizenship and Immigration–Memorandum (16 червня 1950)	7
в) Immigration Branch–Memorandum (18 червня 1951). –Допущення дивізійників до Канади	8
4. British Foreign Office to Canada House і переклад (4 вересня 1950) Вияснення про УД.	9
5. а) Commission of Inquiry on War Criminals, Report Chapter I-8	11
б) Переклад підрозділу 2) Дивізія «Галичина»	30
в) Відповідь уряду Канади на звіт Комісії (переклад) –Комісія не знайшла доказів про злочинність УД	33
6. а) Ukrainian Canadian Congress–letter to Members of Canadian Parliament (20 квітня 1998)	35
б) Конгрес Укрїнців Канади–лист до членів Канадського парламенту (переклад)	37
7. а) Michael Logusz’s Letter to Rabbi Marvin Hier Лист Михайла Логуша, автора книги <i>Galicia Division</i> (ст. 558) до рабіна М. Гіера в Каліфорнії (Відділ Центру Візенталя) з поясненнями про УД (27 червня 1998)	39
б) Paul Vickery–Відповідь на листа М. Логуша з 14 серпня 1998 до міністра юстиції Канади	44
8. а) A. Ann McLellan, Minister of Justice and Attorney General–лист до Бориса Сидорука, директора Особливого проекту Української канадської асоціації громадських прав про депортацію воєнних злочинців. Міністер запевнила, що дивізійники деґально прибули до Канади.	45
б) Justice Minister Clears Ukrainian Division of any Wrongdoing (<i>The New Pathway</i>)	49
 ТЕЛЕФІЛЬМ "SS IN BRITAIN"	
9. <i>Вісті комбатанта</i> , ч. 1, 2001: –«Телепередача SS in Britain» (Коментар Головної Управи Б-ва); Сват–«Наша зброя–правда»; «Як у британців виховують ненависть до Українців» (<i>Micm</i>)	50
10. Brotherhood of Veterans of 1st UD of UNA to Yorkshire Television (23 листопада 1999). Б-во дивізійників вказує на необ’єктивність і фальшування фактів про УД у фільмі.	53
11. Ukrainian Canadian Congress to History Television, Canada (20 січня 2000) Протестний лист Конгресу Українців Канади на фільм, висвітлений в Канаді.	55
12. Об’єднання б. Вояків Українців у Великій Британії–письмо до членства (15 січня 2001)	60
13. The Association of Ukrainians in Great Britain (10 січня 2001)–протестний лист	62
14. а) Акад. М. Мушинка–науково-дослідна експедиція у Словаччині (12 травня 2001), звіт	64
б) Переклад звіту на англійську мову	76

г) Копія частини Хроніки подій у Ніжній Бочі 1944 р. (словацькою мовою)	85
г) Abanmeldung des Dtsch. Befehlshabers Slowakei (26 жовтня 1944)– у фільмі дата промовчана	98
15. Сторінка з «Хроніки» дивізії «Галичина», написана в 1944 році, –подає, що Гуту Пеняцьку спаціфікували німці	99
16. Заприсяжене свідчення сот. Ю. Темника про виступ сот. Д. Палієва перед Г. Гімmlером (англійською мовою)	100
17. а) Reichsführer-SS–наказ про заборону вживати назву "SS" для українців й інших національностей (28 травня 1944)	102
б) Переклад на англійську й українську мови	103
18. S. Pasiczyuk to Press Complaints Officer–скарга на статті у газеті Daily Mail в Англії	104
19. Michael O. Logusz–comments on the inaccuracies and bias in the film (2 грудня 2000)	110
20. <i>Світ молоді</i> : Ярослав Тинченко–«'Лиходійства' Дивізії СС 'Галичина'» Марія Микицей–«Воювали зі зброєю одного ворога проти іншого»	112
21. Олена Зварич: «Скандал, який збудував не Джек» (<i>Україна молода</i>)	114
22. а) "My Father and the Waffen SS" interview of M. Melnyk in <i>Eastern Daily Press</i>	115
б) Michael Melnyk to Mr. Hendy, лист до продюцента фільму– вказує на фальшування історії (24 жовтня 1999)	117
в) Michael Melnyk to Mass Media (4 січня 2001)–пресовий випуск до ЗМІ у Британії	120
23. Заява Молодіжного Конгресу українських націоналістів щодо фільму «СС у Великій Британії» (Віктор Рог, голова)	125
24. Wolf-Dietrich Heike–начальник оперативного відділу у штабі УД: «Запри- сяжене свідчення» (англійською мовою) (<i>Вісті комбатанта</i> , ч. 1, 2001)	126
25. Василь Гудзій: «Що робила бойова «група Вільднера» у Словаччині» (<i>За вільну Україну</i>)	127
26. Надія Базів: «Потрібні...злочинці» (<i>Урядовий кур'єр</i>)	130
27. <i>Вісті комбатанта</i> , ч. 2, 2001: Василь Томків–«До фальсифікації історії 1-ої УД УНА; Спілка офіцерів України–«Відкритий лист тележурналісту Джуліану Генді»; Р. Панкевич–«До подій навколо кампанії проти Дивізії "Галичина"; «Додаткові інформації»	131
28. <i>Zwazkowiec</i> : Historie pisza zwyciezcy	141
29. <i>Поступ</i> : «Ольга Яценко–«Вояків СС 'Галична' розпинають?» Михайло Яцура–«Брешіть та міру майте!»	146
30. <i>Україна молода</i> : Олександр Шиманський–«Запізніле викриття чи чергова антиукраїнська провокація?»; Іван Крайній–«За що воювала дивізія 'Галичина'?»	148
31. <i>Киевские ведомости</i> : Ярослав Коцюба–«Мы никогда не были карателями»; Ярослав Тинченко–«Наций без грехов не бывает». ПРИМІТКА: Ці статті були надруковані українською мовою у <i>Київських відомостях</i> , 26 січня 2001 р.	151
32. Валентин Мороз: «За чиїми правилами будемо грати?» (<i>За вільну Україну</i>)	155
33. <i>Поступ</i> : Ольга Яценко–«Україна не збирається захищати воїнів СС 'Галична'»; Кость Бондаренко–«Англіїці любляють трилери про галицьких вояків»	158

34.	Максим Карась: «Кіно в тумані провокацій» (<i>Україна молода</i>)	160
35.	Andrzej Kumor: "SS Galizien" (<i>Gazeta</i>)	161
36.	<i>Наше слово</i> : «Черговий антиукраїнський психоз?»	162
37.	<i>Політика і культура</i> : «Тривожний час дивізія СС 'Галичина'»	163
38.	Олесь Лупій: «Відкидаємо наклепи українофобів» (<i>Літературна Україна</i>)	167
39.	Віктор Коваль: «Молодіжний КУН обурений» (<i>Час</i>)	168
40.	Степан Ільницький: «'Жулинські' в Україні завжди були білими круками» (<i>Міст</i>)	169
41.	Василь Терещук: «Хто запрагнув 'української крові'»? (<i>Експрес</i>)	171
42.	Wasył Sirskij: "Why We Joined The Galicia Division" (<i>Новий шлях</i>)	173
43.	Микола Мушинка: «Коли брехню перетворюють на 'правду'» (<i>Гомін України</i>)	175
44.	<i>Національна трибуна</i> : «Всеукраїнське Братство ОУН-УПА проливає світло на події, відтворені у фільмі 'СС у Великій Британії'»	178
45.	<i>Шлях перемоги</i> : Леся Бондарук: «Солідарні з дивізійниками», Провокація України за старим сценарієм»	178 179
46.	Сергій Грабовський: «Йдеться про демонстрацію створеного на британському телебаченні фільму, присвяченого дивізії 'Галичина'» (<i>Україна і світ</i>)	180
47.	Сергій Махун—«Українці у Другій світовій війні: пошук істини чи 'полювання на вільом'», <i>День</i> (Інтернет)	182
48.	<i>Міст</i> : «Українська дипломатія зреклася колишніх дивізійників»	183
49.	Ігор Голод: «Хто вимагає видачі українських дивізійників...» (<i>Молода Галичина</i>)	184
50.	М. Г.: «Дивізія Галичина» (<i>Новий шлях</i>)	186
51.	Andrew Hook: "Trial by TV is far from just" (<i>Eastern Daily Press</i>)	188
52.	Lubomyr Luciuk: "Ukrainians Smearred Again" (<i>The Toronto Star</i>)	188
53.	Богдан Вівчар: «Антиукраїнська істерія: кому це потрібно?» (<i>Галичина</i>)	189
54.	<i>Західний кур'єр</i> : «Нахабна дезінформація про СС 'Галичина'»	189
55.	<i>Гомін України</i> : «Україна пропонує скористатися її архівами для надання об'єктивної оцінки у Великій Британії діяльності дивізії СС 'Галичина'»; Іван Гайванович—«Не називайте нас 'СС'!»	190
56.	Юрій Пригорницький: «Не лякайте Дивізією» (<i>Рух</i>)	193
57.	<i>Голос України</i> : «Синдром підозри»	194
58.	<i>Галичина</i> : Євстахій Павлюк—«Чи воювали 'Галичани' проти української держави?»; Степан Стадник, Михайло Мулик—«Дивізія 'Галична' як паросток національних збройних сил»; Павел Смоленський—«Не всі коти сірої масті»; Петро Парипа—«Фільм 'СС у Великобританії' спіткнувся не тільки на помилки, але й, схоже, на українофобію»	195
59.	<i>Наше слово</i> : Єва Почтар-Щерба—«І навіть гадки не може тут бути про якусь провокацію»; Микола Мушинка—«Дискредитація українців на міжнародній арені»	200
60.	<i>За вільну Україну</i> : Богдан Галицький—«Чого прагнуть британські 'кіномитці від політики'»; Андрій Боляновський—«Багато галасу з нічого»	204
61.	Андрій Боляновський: «Туман Альбіону над Дивізією 'Галичина'» (<i>Високий замок</i>)	210
62.	Микола Мушинка: «Вишні, тому що українці?» — <i>День</i>	213